

ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

ŠTEVILKA: 14., LETO: XXVIII

JESENICE, DNE 12. APRILA 1979

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

PROGRAM AKTIVNOSTI IN UKREPOV ZA IZBOLJŠANJE STIMULATIVNE IN REPRODUKTIVNE SPOSOBNOSTI GOSPODARSTVA

- KREDITI PREDSTAVLJAJO OKROG DVE TRETJINI SREDSTEV POSLOVNEGA SKLADA ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA
- USKLAJEVANJE RASTI INVESTICIJ Z REALNO RAZPOLOŽLJIVIMI SREDSTVI JE ENA NAJPOMEMBNEJŠIH NALOG ZA IZBOLJŠANJE AKUMULATIVNE IN REPRODUKTIVNE SPOSOBNOSTI GOSPODARSTVA
- NUJNO JE TREBA IZDELATI UČINKOVITE MEHANIZME ZA STIMULIRANJE POSAMEZNIH OBLIK SODELOVANJA S TUJINO IN SPODBUDITI ORGANIZIRAN IN SKUPEN NASTOP NA TUJEM TRŽIŠČU
- Z UKREPI EKONOMSKE POLITIKE SPODBUJATI PRODUKTIVNOST DELA IN UČINKOVITOST GOSPODARJENJA

Zvezni izvršni svet je poslal v razpravo skupščini SFRJ program aktivnosti in ukrepov za izboljšanje akumulativne in reproduktivne sposobnosti gospodarstva. Program je bil pripravljen po razpravah o ana-

lizah o temeljnih vprašanjih reproduktivne in akumulativne sposobnosti gospodarstva, ki so potekale v zveznih svetih za gospodarski razvoj in ekonomsko politiko in za vprašanja družbene ureditve, v zveznem

izvršnem svetu in v odboru zbora republik in pokrajin za družbeni plan in razvojno politiko. O tej razpravi v odboru smo pisali v eni prejšnjih števil Poročevalca.

Iz omenjene analize in razprav je jasno, da se je zadnja leta zmanjšala akumulativna in reproduktivna sposobnost organizacij združenega dela. To pomeni, da se ne uresničujejo temeljne postavke politike, ki je bila sprejeta v dokumentih X. in XI. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije. Družbenem planu, kakor tudi v Zakonu o združenem delu in drugih sistemskih zakonih. Takšna gibanja imajo pomembne posledice na celotne družbenoekonomske odnose. Obenem pa kažejo, da delavci v organizacijah združenega dela še ne odločajo o dohodku in delitvi dohodka ter družbeni reprodukciji v celoti.

VELIKA ZADOLŽENOST GOSPODARSTVA

Značilno je, je poudarjeno v gradivu zveznega izvršnega sveta, da kljub upadanju akumulacijske in reproduktivne sposobnosti gospodarstva celotne investicije naraščajo hitreje od družbenega proizvoda in dohodka gospodarstva, kar je v veliki meri rezultat zadolževanja organizacij združenega dela doma in

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje na 8. strani)

PROBLEMATIKA VLOŽKA V OBDOBJU JANUAR – MAREC

S pričetkom obratovanja hladne valjarne Bela ob koncu leta 1976 so, vzporedno z večanjem njene proizvodnje, naraščale tudi potrebe po vložku oziroma toplo valjanih trakovih. Za situacijo v naši železarni je bilo značilno, da smo tudi pred zaključkom te investicije morali manjši del potrebnih proizvodov kupovati drugod, ker so bile zmogljivosti valjarne bluming-štekel premajhne. To velja predvsem za slabe, ki smo jih potem prevajali preko potisne peči v valjarni bluming-štekel in za toplo valjane trakove za potrebe hladne valjarne Jesenice.

Iz tega razloga so se potrebe za nabavo vložka iz tujih virov že v letu 1977 precej povečale, še bolj pa v letu 1978, ko se je proizvodnja hladne valjarne Bela povečala, v primerjavi z letom 1977, še za nadaljnjih 60 %. Tako smo leta 1977 nabavili 107.000 ton raznih polproizvodov, leta 1978 pa celo 169.000 ton. V letošnjem gospodarskem načrtu je predvidena nabava 154.970 ton polproizvodov iz tujih virov. V tej količini so upoštevani tudi blumi, izvaljani iz naših blokov v železarni Sisak.

Tako velika količina kot vložek potrebnih tujih polproizvodov, ima tudi dve slabi strani. Prva je omeje-

V MARCU SMO ZASLUŽILI VISOK OSEBNI DOHODEK

Po nekajmesečnih težavah so se razmere v proizvodnji le izboljšale in tako smo zadnji mesec prvega tromesečja sorazmerno uspešno končali. Boljše poslovanje je našlo jasen odraz tudi v osebnih dohodkih, ki so za 6,1 % večji kot v februarju in znašajo v povprečju 7443 din na zaposlenega oz. 7059 din za 182 plačanih ur.

Vsi delavci Železarne skupaj smo v marcu delali kar 1.109.008 ur, medtem ko smo bili odsotni 175.926 ur in

tako je skupno število plačanih ur 1.284.934. Pri 6697 zaposlenih ima povprečni železar plačanih 191,9 ure. To kaže na povečan obseg nadurnega dela, ki ga je bilo v februarju le 43.869 ur, marca pa 56.728 ur ali 29 % več. Porast je precej večji kot je bil v lanskem marcu.

Struktura osebnega dohodka se nekoliko razlikuje od strukture osebnega dohodka v februarju. Bistvena razlika nastopa predvsem v deležu živega dela (postavka 5 v tabeli 1), ki je večji za 1,5 %. Povečale so se vse postavke živega dela, predvsem pa je močnejši delež stimulacije za doseganje programirane storilnosti za tekoči mesec. Največji pa-

čaj dela ter je podpisnik sporazuma regijska zdravstvena skupnost

(Nadaljevanje na 15. strani)

(Nadaljevanje na 3. strani)

ZAKAJ ZBOR UPORABNIKOV NI DAL SOGLASJA ZA PODPIS SPORAZUMA

Na ločni seji zbora uporabnikov občinske zdravstvene skupnosti Jesenice smo razpravljali o predloženih sporazumih o izvajanju svobodne menjave dela za TOZD Zdravstveni dom Jesenice in TOZD Obratna ambulanta železarne Jesenice, za ta dva sporazuma je podpisnik občinska zdravstvena skupnost Jesenice, ker se obseg in vsebina dela nanašata predvsem na območje občine Jesenice.

Drugi del razprave pa je bil namenjen samoupravnemu sporazumu o izvajanju menjave dela za leto 1979 za tiste TOZD zdravstvene dejavnosti, katerih obseg dela se nanaša na širši delokrog in imajo regijski zna-

PREDSEDSTVO OK SZDL O GRADNJI DELAVSKEGA KULTURNEGA DOMA IN POKRITEGA KOPALIŠČA

V ponedeljek, 16. aprila predsednik Zdravko Črv sklicuje sejo predsedstva občinske konference SZDL Jesenice in v razpravo predlaga: programsko usmeritev in finančni načrt za leto 1979 časopisnega podjetja GLAS, gradnjo delavskega kulturnega doma in pokritega kopališča na Ukovi, glede na prioritetni vrstni red, ki ga je pripravil koordinacijski odbor za skupno porabo in oblikovanje koordinacijskega odbora za spremljanje in koordiniranje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu. Delegati so k vsem točkam dnevnega reda prejeli ustrezno pisno gradivo, iz katerega povzemamo:

Časopisno podjetje GLAS v prvem delu svojega gradiva navaja uresničevanje programiranih nalog v letu 1978, glede na njihov srednjeročni plan. V lanskem letu so izdali 100 števil GLASA v povprečnem planiranem obsegu 18,52 strani in v nakladi povprečno 21.000 izvodov. V lanskem letu so si pridobili 600 novih naročnikov, precej tudi na račun manjše prodaje v kolportaži tako, da so imeli 31. decembra lani 19.657 naročnikov in

redne prodaje v kolportaži povprečno 1.300 izvodov. V lanskem letu so kot posebno prilogo izdali tudi šest števil SNOVANJ. V vsebinskem pogledu delovna organizacija prepušča oceno ustanoviteljicam – občinskimi konferencami SZDL Gorenjske. Sami pa menijo, da se v vsebinskem pogledu glasilo dviga, čeprav se zavedajo, da bo potrebno še mnogo kakih postoriti, da bodo čimbolj popolno zadovoljevali dnevne zahteve po

(Nadaljevanje na 18. strani)

REKORDNA ODPREMA V TOZD VRATNI PODBOJI

V mesecu marcu so v TOZD Vratni podboji odpremili 6998 vratnih podbojev ali 116.141 kg, kar je rekordni doseg.

Rezultati so spodbudni in kažejo na pravilno pot prodajne službe pri osvajanju tržišča. Še z večjo in bolj organizirano aktivnostjo in skupnim nastopom na tržišču s kovinskimi opazi bo rodilo sadovne rezultate TOZD Vratni podboji in delovne organizacije kot celote.

Delavcem TOZD Vratni podboji čestitamo za doseženi uspeh.

Sodelavec v lužilnici na Javorniku

S SOBOTNIMI VOLITVAMI KORAK NAPREJ PRI URESNIČEVANJU DRUŽBENO-EKONOMSKIH ODNOSOV IN SAMOUPRAVNE DEMOKRACIJE

Sobotne volitve delegatov v delavske svete temeljnih organizacij združenega dela, delovne skupnosti in delovne organizacije ter organe samoupravne delavske kontrole in skupno disciplinsko komisijo, morajo v vsebinskem pogledu pomeniti pomemben korak naprej pri uresničevanju družbenoekonomskih odnosov in samoupravne demokracije. To je, pomemben korak naprej pri uresničevanju vladajočega položaja delavcev v združenem delu, pri odločanju o svojem delu in o pogojih in rezultatih svojega dela.

Upravičeno računamo, da so s tega vidika potekale vse kadrovske priprave in kandidacijski postopki, katere so vodile osnovne organizacije zveze sindikatov. Enako pa seveda tudi računamo, da so s tako odgovornostjo prevzemali kandidature predlagani kandidati, oziroma v soboto izvoljeni delegati. Sobotne volitve so torej izredno pomemben dogodek in akt v razvoju samoupravne demokracije v temeljnih organizacijah, delovnih skupnostih in delovni organizaciji.

Zakon o združenem delu v 473. členu pravi: »Delavec odloča skupaj in enakopravno z drugimi delavci v temeljni organizaciji po delegatu v delavskem svetu temeljne organizacije tako, da skupaj z drugimi delavci enakopravno določa stališča o delegatovem delu ter daje delegatu smernice glede izjavljanja o vprašanjih, o katerih odloča delavski svet.« Isto velja za delegate v delavskih svetih delovnih skupnosti, medtem ko se delegati v delavskem svetu delovne organizacije izjavljajo in glasujejo v skladu s stališčem, ki so ga zavzeli delavci, kadar se to nanaša na ustvarjanje materialnih obveznosti temeljne organizacije oziroma delovne skupnosti ali na druga s statutom opredeljena vprašanja, oziroma s stališčem, ki ga je zavzel delavski svet temeljne organizacije ali delovne skupnosti.

Po zakonu so delegati za svoje delo odgovorni delavcem, ki so jih izvolili. Njihova pravica in dolžnost je tudi da delavce obveščajo o delu delavskega sveta in pravico in dolžnost zahtevati stališča delavcev ali delavskega sveta. To pomeni stalno povezanost delegatov z delavci, ki so ga izvolili, kar jim naša samoupravna organiziranost prek samoupravnih delovnih skupin daje objektivne možnosti za tako aktivno povezanost.

Ob tem je potrebno poudariti, da bo tako aktivno vlogo delegat lahko uresničeval le ob zadostni razvitosti samoupravljalne zavesti in osveščenosti vseh delavcev in ob povezanosti vseh subjektivnih socialističnih sil z delegatskim sistemom.

Če tako presojava sobotne volitve samoupravnih organov, potem le-te zavezujejo tako novoizvoljene delegate, kakor tudi vse delavce in vse subjektivne socialistične sile za nadaljnjo krepitev družbenoekonomskih odnosov in samoupravne demokracije. Le z združenim delovanjem vseh teh dejavnikov bomo kos številnim nalogam, ki so pred nami.

PRODAJA V MARCU IN PRVEM ČETRTLETJU POD PLANOM

V mesecu marcu je bilo prodano 40.472 ton naših izdelkov ali 1.178 ton manj kot smo planirali. S tem smo dosegli 97 % planirane količine in ustvarili 512,9 milij. din realizacije, kar je 94 % planirane realizacije. Realizacija storitvenih TOZD in ostala realizacija je bila 28 % oziroma 14 % nad planom, vendar kljub temu skupna zunanja realizacija še zaostaja za planirano in sicer za 5 % ali 29,9 milij. din. Povprečna prodajna cena je znašala 13.005 din za tono in je bila 3 % ali 350 din za tono pod planirano.

Pregled prodaje posameznih TOZD kaže, da so mesečni količinski plan presegli ali dosegli v osmih TOZD in sicer v TOZD: Livarna, Valjarna žice in profilov, Valjarna

debele pločevine, Hladna valjarna Bela, Žičarna, Vratni podboji, Jeklovlek in Elektrode, medtem ko imajo

(Nadaljevanje na 9. strani)

PROBLEMATIKA VLOŽKA V OBDOBJU JANUAR – MAREC

(Nadaljevanje s 1. strani)

Človekovo delo je edina podlaga za prilaščanje proizvodnega dela in podlaga za upravljanje družbenih zadev, je poudarjeno v temeljnih načelih ustave SR Slovenije. V 193. členu zakona o združenem delu pa je v poglavju Odgovornost za delovne obveznosti rečeno:

Delavci so vzajemno in osebno odgovorni za vestno izpolnjevanje delovnih obveznosti v delovnem razmerju.

Delavec odgovarja za nespoštovanje odločitev, sprejetih v organizaciji, v kateri dela, za kršitev delovnih obveznosti in za druge kršitve delovne discipline, če jih stori po svoji krivdi.

Delavec odgovarja v temeljni organizaciji disciplinsko in materialno.

Zakon v nadaljevanju poudarja, da se kot hujše kršitve delovne obveznosti smatra neizpolnjevanje ali nevestno, nepravčasno in malomarno izpolnjevanje delovnih in drugih obveznosti, poleg drugih nepravilnosti.

Ob naslovni temi je prav gotovo to potrebno že v uvodu poudariti, kajti še vedno se srečujemo s posameznimi primeri delavcev, ki na vsa usta poudarjajo svoje samoupravne in druge pravice, ki izhajajo iz medsebojnih delovnih razmerij delavcev v združenem delu, medtem ko svoje dolžnosti in odgovornosti, ki izhajajo iz istih virov, oziroma določil ne poznajo ali nočejo poznati. Roko temu pa še v mnogih primerih podaja mezdna miselnost, ki je še močno prisotna pri posameznikih.

V mislih imamo nekaj znanih primerov delavcev, ki pa najbrž niso osamljeni, ki mnogo izostajajo z dela, kadar pa so na delu se, če je le mogoče izognejo delu ali ga predčasno zapuščajo in še kadar delajo dosti neodgovorno delajo. Taisti delavci pa okoli sebe vidijo množico napak in slabosti in le-te na ves glas kritizirajo v imenu »boja za boljši jutri«. Znan nam je celo primer neke dne, ki je odklonila pomožno očiščevalno delo v času objektivnega zastoja proizvodnje češ, da je »v nasprotju z varnostnimi predpisi«, čeprav to delo na proste sobote z nadurnim delom opravljajo isti delavci. Seveda je to za njih »ugodnejše«, ker za tri do štiriurno delo dobijo osemurni zaslužek s 40 % otežkočenega dodatka in 50 % pribitka za nadurno delo. Taki delavci se tudi ob remontih poskrbijo, kakor miške v luknje, istočasno pa govorijo, da se njihovi predlogi, ki »stremijo za boljšim jutri«, ne upoštevajo. Najbrž ni potrebno posebej poudariti, da tak odnos do dela, oziroma svojih dolžnosti in odgovornosti celo ruši vse tisto kar smo si do sedaj s trdim delom in s premagovanjem mnogih težav priborili. To je navadna demagogija, kakršni bomo morali napovedati odločen boj. To je podpihovanje, zapeljevanje in slepljenje ljudi, ki ruši ne samo disciplino in odgovornost, temveč naš celoten samoupravni sistem.

NEKATERI DOBRO POZNAJO SVOJE PRAVICE, PREMALO PA SVOJE DOLŽNOSTI

Med značilne lastnosti takih delavcev sodi tudi predčasno zapuščanje dela. Znani so nam primeri, ko ne le eden, cele grupe delavcev celo uro pred koncem dneva in nedovoljenem mestu zapuščajo Železarno. In če jih pogledaš pobliže so enakega kova kot že obravnavani. Polna usta kritike o slabih osebnih dohodkih, o slabosti, ki jih vidijo okoli sebe, le sebe in svoje neodgovornosti ne vidijo.

Tu pa se seveda začnejo drugo poglavje — uresničevanje samoupravnih dogovorjenih sklepov, pri čemer v prvo vrsto postavljamo vodje in organizatorje dela. Že večkrat smo namreč zapisali, da se pri dobrih in odgovornih delovodjih take stvari ne dogajajo, vendar pa se vrnimo k sklepom. Leta in leta nazaj lahko na vseh sestankih samoupravnih delovnih skupin, delavskih svetih temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti ter Železarne zasledimo množico sklepov, ki se nanašajo na zaostreitev delovne in tehnološke discipline, boljše izkoriščanje delovnih naprav in podobno pa vendarle se stanje prepočasi spreminja, mnogokje pa celo poslabšuje.

»Kaj naj še naredimo,« je dejal nek vodja temeljne organizacije združenega dela, »če se v delavskem svetu dogovorimo in soglasno sklenemo, da se bomo tako in tako obnašali, pa tega ne izvršujejo niti posamezni delegati, namesto, da bi se le-ti v svojih sredinah, kjer so bili izvoljeni borili za uresničevanje samoupravnih sprejetih sklepov. Nasprotno, precej je takih, ki so »vzori nediscipline«, ki ravno tako predčasno zapuščajo delo ali pa se, če je le mogoče delu izognejo.

Obravnavani pa tudi neobravnavani primeri, s kakršnimi ali vsaj podobnimi se zagotovo srečujejo v vseh temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih, potrjujejo gornjo trditev. Namreč, če izhajajo iz dejstva, da sta med tremi železarji dva delegata, ki bi morala biti najbolj zgljedna delavca in samoupravljalca, potem se ne bi smeli srečevati s takimi vprašanji. Namreč delegatova obveznost je tudi, da se za uresničevanje sprejetih sklepov bori v sredini, ki ga je izvolila. To pa se seveda ne nanaša samo na delegate v samoupravnih organih temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnostih ter v Železarji, temveč na vse delegate, ki delujejo v samoupravnih interesnih skupnostih, družbenopolitičnih skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah in drugje, kajti na vseh teh področjih je ravno tako prisotno prizadevanje za stabilizacijo našega gospodarstva in za večjo družbeno in individualno produktivnost dela.

Bitko na tem področju bi morali nadaljevati na dveh frontah — na fronti osveščanja in seznanjanja delavcev predvsem z njihovimi pravicami in odgovornostmi do dela, ki so pogoj njegovega sodelovanja v samoupravljanju in gospodarjenju z družbenimi sredstvi, in na fronti nadaljnje krepitve dohodkovnih odnosov in delitve osebnega dohodka po delu in rezultatih dela. Z dosledno uresničitvijo dohodkovnih odnosov in z osveščanjem in usposabljanjem delavcev za dobro gospodarjenje z družbenimi sredstvi bomo tudi to bitko dobili, sicer pa se bomo še in še srečevali s takimi in podobnimi primeri, kakršnih smo nekaj navedli.

nost v kvalitetnem asortimentu in druga občasna težava zaradi nepravčasne dobave. Tega smo se zavedali in zato smo se tudi odločili za gradnjo naprave za kontinuirno vlivanje jekla v jeklarni, ki je že pričela s poskusnim obratovanjem. Z vlivanjem dela surovega jekla prek te naprave v blume 135 mm kvadrat za potrebe valjarne žice, bo lahko valjarne bluming-štelke izvaljala več proizvodov za druge potrebe. Situacija bo še ugodnejša zaradi tega, ker zahteva valjanje teh blumov največ časa in bo zato sprostitve proizvodnih zmogljivosti valjarne bluming-štelke in optimalna. Zato lahko računamo, da bodo

potrebe za nabavo tujega vložka z normalizacijo obratovanja naprave za kontinuirno vlivanje jekla manjše, čeprav bo treba določen del vložka tudi v bodoče nabavljati iz tujih virov. Močno se bo ta situacija popravila šle s pričetkom obratovanja nove elektro jeklarne z napravo za kontinuirno vlivanje slabov.

DOBAVA TUJEGA VLOŽKA

V spodnji razpredelnici so prikazane za obdobje januar-marec 1979 z gospodarskim načrtom predvidene in dejansko realizirane količine tujega vložka za posamezne temeljne organizacije združenega dela:

Proizvod	Gosp. načrt, t	Dobavljeno, t	Načrtovano Dobavljeno
TOZD Valjarne bluming-štelke			
TVT Štelke	4.600	1.135	24,6
Slabi potisna peč	10.400	7.301	70,2
TOZD Valjarne žice in profilov			
— Valjarne žice			
Blumi 135 mm kvadrat	7.500	3.564	47,5
Blumi 135 mm kv. kontiliv	1.500	—	—
— Valjarne profilov			
Blumi 120 mm kvadrat	490	370	75,5
TOZD Valjarne debele pločevine			
Slabi	3.870	2.522	65,1
TOZD Hladna valjarne Bela			
TVT	12.400	7.816	63,0
TOZD Hladna valjarne Jesenice			
TVT	3.460	8.014	231,6
TOZD Profilarne			
TVT	1.570	1.059	67,4
TOZD Žičarna			
Valjana žica	3.000	3.164	105,5
TOZD Jeklovlek			
Palično jeklo	2.000	998	49,9
TOZD Želbljarne			
Vlečena žica	200	168	84,0
Skupaj:	50.990	36.111	70,8

Razpredelnica kaže, da smo v letošnjem prvem četrtletju prejeli 14.879 ton ali za 29,2 % manj tujega in na napravi za kontinuirno vlivanje odlitega vložka, kot je predvideval gospodarski načrt. Če upoštevamo, da smo za hladno valjarne Jesenice dobili v tem obdobju za dobrih 4.000 ton več toplo valjanih trakov kot je bilo načrtovano, potem je razlika za ostale temeljne organizacije še toliko večja. Pri tem je značilno, da je bila v tem obdobju načrtovana skoraj tretjina celotne za letošnje nabave tujega vložka. Vzroki za to so:

— Zaradi predvidenega pričetka obratovanja naprave za kontinuirno vlivanje blumov 135 mm kvadrat za potrebe valjarne žice, je bila dobava celotne količine 10.000 ton blumov, prevlanih iz naših ingotov v železarji Sisak, načrtovana v prvem polletju, od tega 7.500 ton v prvem četrtletju.

— Valjarne profilov bo obratovala samo še v prvem polletju.

— S pričetkom obratovanja naprave za kontinuirno vlivanje blumov, se v določeni meri sprosti proizvodna zmogljivost valjarne bluming-štelke in bo lahko več valjala za lastne potrebe. Zato nabava toplo valjanih trakov za to valjarne v drugem polletju ni več predvidena.

Valjarne bluming-štelke je prejela, v primerjavi z načrtom, majhno količino toplo valjanih trakov, kar se je močno poznalo pri izpolnjevanju njene skupne in gotove proizvodnje. Tudi manjša količina slabov iz železarne Smederevo je imela določen vpliv na asortiment pri valjanju preko potisne peči za prodajo valjarne štelke in potrebe hladne valjarne Bela. Ker je zaradi pomanjkanja vložka v valjarne žice morala ta valjarne valjati večje količine blumov 135 mm kvadrat, kot je predvideval gospodarski načrt in ker je čas valjanja teh blumov daljši, kot ostalih proizvodov, je bila tudi njena dosežena skupna proizvodnja nižja. Končno ni dosegla načrtovanih količin gotove proizvodnje blumov, namenjenih za prodajo, ker zaradi splošnih težav z vložkom ni bilo mogoče zagotoviti dovolj šaržev.

Valjarne žice je prejela v obdobju januar-marec slabo polovico načrtovanih blumov, prevlanih v železarji Sisak. V količini 3.564 ton je upoštevanih tudi 432 ton blumov, ki jih je dobavila železarne Ravne. Posledica takšne situacije so bile izredno velike težave z vložkom in večkrat se je zgodilo, da je prišlo do zastojev. V tej valjarne smo v tem obdobju tudi porabili vso zalogo blumov tako, da vlivamo v jeklarni in valjamo v valjarne bluming-štelke praktično za takojšnjo porabo, če je treba določene kvalitete predhodno pripraviti s čiščenjem, se to pogosto negativno odraža pri zastojih med valjanjem. Zato so tudi velike težave pri pripravljanju vložka zahtevnejših kvalitete za posamezne dimenzijske programe.

Valjarne profilov je imela v preteklih treh mesecih tudi občasne probleme z vložkom. Le-te niso bile v veliki meri posledica manjših dobav iz tujih virov, temveč predvsem težav v zvezi s čiščenjem blumov. Ker smo tudi v tej valjarne, podobno

kot v valjarne žice ostali praktično brez naloga, je vsako podaljšanje trajanja čiščenja, kar se je občasno dogajalo zaradi pomanjkanja brusilcev, imelo za posledico probleme z vložkom v tej valjarne.

Valjarne debele pločevine je tudi občasno občutila premajhne dobave slabov iz železarne Smederevo. Posledica so bili krajši zastoji, obratovanje samo z eno ogrevno pečjo namesto z dvema in prestavitve ene delovne sobote na drug termin.

V hladni valjarne Bela so bile težave zaradi premajhnih dobav tujih toplo valjanih trakov predvsem v februarju, medtem ko se je situacija v marcu, zaradi večjih dobav, precej popravila. Zato je bilo v februarju tudi nekaj zastojev na liniji za pripravo kolobarjev. To kritično stanje v februarju smo reševali tako, da smo v valjarne bluming-štelke med obratovalno kampanjo potisne peči, izvaljali več toplo valjanih trakov za potrebe hladne valjarne Bela iz slabov.

Hladna valjarne Jesenice je imela nekaj problemov z vložkom v prvi polovici januarja, nato pa se je stanje zaradi večjega dotoka toplo valjanih trakov iz tujih virov hitro popravilo.

V profilarni se je močno poznalo to, da so bile dobavljene premajhne količine toplo valjanih trakov iz železarne Sisak, ki so bile naročene za oblikovanje posameznih vrst profilov.

Jeklovlek ni dobil z gospodarskim načrtom predvidenih količin iz železarne Store, medtem ko je železarne Ravne svojo obvezo izpolnila.

Žičarna in želbljarne z dobavo valjane in vlečene žice iz tujih virov v obdobju januar – marec nista imeli težav. Manjša nedobavljena količina za želbljarne ni bila problematična, ker ni bilo večjih potreb.

OSTALA PROBLEMATIKA VLOŽKA

Vendar z ugotovitvijo, da smo dobili manj polproizvodov iz tujih virov, kot smo načrtovali, problematika vložka za prvo četrtletje še ni izčrpana. Situacija je bila precej bolj zapletena in na to je vplivalo več dejavnikov znotraj Železarne.

Podrobna analiza vseh notranjih vzrokov bi znatno preseгла okvire tega sestavka, katerega osnovni namen je v kratki in razumljivi

obliki informirati o problematiki tujega vložka.

Naj omenim na kratko samo najbolj značilne:

— Dva zaporedna remonta globinskih peči v valjarne bluming-štelke v januarju in februarju in s tem zmanjšana možnost za pripravo zadostnih količin vložka v času obratovalne kampanje potisne peči za valjarne debele pločevine.

— Tehnološka zahteva za podaljšanje ogrevanja blokov nerjavnih kvalitete za potrebe hladne valjarne Bela v globinskih pečeh s prejšnjih 11 na 21 ur. Pri mesečni proizvodni kampanji vsaj 24 šarž, se ustrezno zmanjša ogrevna zmogljivost globinskih peči s posledicami, ki sem jih omenil že prej.

— Obratovalna kampanja potisne peči, ki je predvidena vsak mesec, zahteva iz proizvodno-tehnoloških razlogov znatno zmanjšanje valjanja ingotov v blume za potrebe valjarne žice in ostalih temeljnih organizacij, ki jih le-ta preskrbuje z vložkom (žičarna, jeklovlek, elektrode). Dokler smo še imeli določeno zalogo blumov, se to ni močno poznalo na vložku za valjarne žice. Pri letošnji situaciji, ko smo praktično brez zaloga, pa ima takšen sistem dela za posledico velike občasne težave s pripravo vložka za valjarne žice in ostale temeljne organizacije. Vendar so mesečno obratovalne kampanje potisne peči nujne zaradi priprave vložka predvsem za linijo rezanja v valjarne bluming-štelke in hladno valjarne Bela (nerjavne in dinamo kvalitete). Razen tega pa tudi zaradi vlivanja nerjavnih kvalitete, kar bi zaradi dolgega ogrevanja blokov izgubili precej proizvodnje. To bi bila posledica proizvodnih zastojev, nastalih zaradi premajhne količine na temperaturo valjanja ogretyh blokov.

Takšen sistem dela, brez potrebnih zaloga, je imel za posledico tudi težave pri izpolnjevanju kvalitete asortimenta. Pred temeljno organizacijo Jeklarna je bila postavljena težka naloga, da je morala čim bolj natančno izpolnjevati predpisani proizvodni program. Ta je bil usklajen s tekočimi potrebami ostalih temeljnih organizacij in je imelo slabo izpolnjevanje programa težke posledice predvsem za delo valjarne žice glede na dimenzijske in tehnološke možnosti valjanja. Pri teh težavah s kvalitetnim asortimentom so bile, zaradi premajhnih zaloga vložka, občasno prizadete tudi temeljne organizacije, ki proizvajajo ploščate izdelke.

ZAKLJUČEK

Iz vsega tega vidimo, da problematika s preskrbo vložka za potrebe posameznih temeljnih organizacij v današnji situaciji ni enostavna in tudi ne lahko rešljiva. Za njeno izboljšanje je možno ukrepati v treh smereh:

1. S čim boljšim izpolnjevanjem proizvodnega programa v obeh jeklarnah in čim večjo proizvodnjo v valjarne bluming-štelke zagotoviti največjo možno količino po kvalitetnem asortimentu ustreznega dimenzijskega vložka.

2. Čim prej doseči normalno proizvodnjo na novi napravi za kontinuirno vlivanje blumov.

3. Zagotoviti čim bolj reden dotok z gospodarskim načrtom predvidenih polproizvodov iz tujih virov.

Avugst Karba

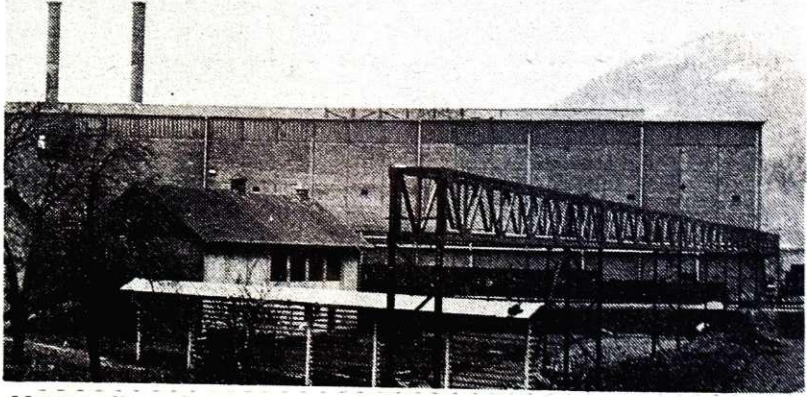
ČESTITAMO

V preteklem mesecu sta s studijem ob delu diplomirala:

DITA GASER, sodelavka iz prodajnega sektorja na ekonomski fakulteti v Ljubljani in si s tem pridobila naziv **EKONOMISTKA**.

EDVARD FILE, sodelavec iz kadrovskega sektorja na prvi stopnji organizacijsko-kadrovske smeri visoke šole za organizacijo dela v Kranju in si s tem pridobil višjo strokovno izobrazbo.

Obema čestitamo in jima želimo veliko delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva pri delu.

Most za plinovod

V MARCU SMO ZASLUŽILI VISOK OSEBNI DOHODEK

(Nadaljevanje s 1. strani)

dec v udeležbi pa je opaziti v urah neevidentiranega dopusta, ki ga je bilo v marcu polovico manj kot v februarju. Precej večji so dodatki za časovne pogoje, pri katerih je delež porasel s 4,1 % na 5,2 %. Brez časovnih pogojev dela bi bil osebni dohodek za 386 din manjši.

Osebni dohodek brez plačane bolezenske odsotnosti znaša 7002 din na osebo oz. 6641 din za 182 ur. Iz sred-

stev TO je bilo izplačano 7236 din na osebo oz. 6863 na 182 ur. Skupno izplačilo pa je zaradi velikega porasta bolezenske odsotnosti nad 30 dni še za 199 din na osebo večje.

V marcu je povprečni osebni dohodek za 23,4 % večji od poprečja leta 1978, kumulativna pa izkazuje 17,2 % porasta. Podatkom o porastu življenjskih stroškov ni povsem verjeti. Dejstvo je le, da so v izjemnem porastu, vendar rasti osebnih dohodkov v Železarni še niso ujeli.

klarna, Valjarna bluming-štekla in Valjarna žice in profilov, ki nosijo največjo težo skupne proizvodnje. Ko bomo uspeli omiliti že kar kronične težave v teh TOZD, bo lahko tudi skupna proizvodnja in njena storilnost porasla vsaj na planirano višino in bo dinar za osebne dohodke lahko še večji.

Ob izplačilu osebnega dohodka za marec je potrebno osvetliti še eno dejstvo. Republiški sekretariat za finance je namreč v osmi številki uradnega lista SR Slovenije z dne 19. marca 1979 objavil spremembe in dopolnitve pregleda stopenj prispevka iz osebnega dohodka za financiranje samoupravnih interesnih skupnosti na področju družbenih dejavnosti za leto 1979. Najzanimivejše so spremembe za občane s stalnim bivališčem v jeseniški občini, ki zadevajo večino delavcev naših TOZD in delovnih skupnosti, kar kaže spodnja razpredelnica.

Nove prispevne stopnje veljajo za vsa izplačila osebnih dohodkov po prvem aprilu 1979, zato je naš osebni dohodek za marec že obremenjen po novem.

Od desetih prispevnih stopenj, ki jih občani jeseniške občine odvajamo iz bruto osebnega dohodka, se jih je kar šest nekoliko zmanjšalo, štiri so pa ostale nespremenjene. Skupnost zdravstvenega varstva lanske leto ni končala s presežkom sredstev, zato stopnje ni mogla zmanjšati. Ker se višina pokojnin ravna po rasti osebnega dohodka, je tudi prispevna stopnja za skupnost pokojninsko invalidskega zavarovanja ostala ista. Potrebe, ki se krijejo iz občinskega in republiškega davka od osebnega dohodka se niso zmanjšale, zato je prispevna stopnja za oba nespremenjena.

Skupno zmanjšanje prispevkov znaša 0,79 % bruto osebnega dohodka. Pri isti višini ustvarjenih sredstev bruto osebnega dohodka se neto sredstva povečajo za 1,15 %. V osebnem dohodku za marec znaša to povečanje 86 din na zaposlenega. Absolutna številka zares ni visoka, zato pa tembolj zgovorno kaže na pripravljenost družbenih dejavnosti, da s pridobljenimi sredstvi upravljajo čimbolj gospodarno. Racionalnost obnašanja v teh dejavnostih se nekoliko kaže tudi v podatku, da je gospodarstvo SR Slovenije v letu 1978 dvignilo raven osebnih dohodkov za 22 %, negospodarstvo pa le za 20 %.

Delavcem s stalnim bivališčem v drugih občinah so se prispevne stopnje različno spremenile. Skupna tendenca je manjše zmanjšanje prispevnih stopenj kot za Jesenice.

Za občane Jesenic je namreč prispevna stopnja iz OD za redno delo nižja kot v drugih občinah, kjer domujejo naši sodelavci, pred prvim aprilom pa so bile prispevne stopnje za Jeseničane višje od poprečja stopenj ostalih sodelavcev. Prispevna stopnja iz osebnega dohodka za nadurno delo pa je še kljub večjemu zmanjšanju višja za jeseniške občane. Razlike pa v obeh primerih niso velike.

In kaj lahko pričakujemo za april? Ker je krajši mesec, bo nekoliko manjše število plačanih ur, toda ob dobrih proizvodnih rezultatih, z nedeljo več in plačanim praznikom, osebni dohodek ne bi smel bistveno zaostajati za izplačanim osebnim dohodkom za marec.

R.

STRUKTURA OSEBNEGA DOHODKA ZA MAREC 1979

Vrsta izplačila	masa OD v din	din na fiz. zap.	din za 182 ur	struktura v % 20=100	17=100
1. Obračunska postavka	25.958.757	3.876	3.676	52,1	53,6
2. Učinek	9.035.103	1.349	1.279	18,1	18,6
3. Stim. za proizv.	1.902.537	284	269	3,8	3,9
4. Ocena del. prisp.	3.375.682	504	478	6,8	7,0
5. Skupaj 1-4	40.272.079	6.013	5.702	80,8	83,1
6. Dost. za del. dobo	2.023.777	302	287	4,1	4,2
7. Neevident. dopust na prost dan	1.143.151	171	162	2,3	2,4
8. Skupaj 5+6+7	43.440.007	6.486	6.151	87,2	89,7
9. Dod. za nočno delo	1.346.406	201	191	2,7	2,8
10. Nadurni pribitek	738.952	110	104	1,5	1,5
11. Nedeljski dodatek	500.641	75	71	1,0	1,0
12. Skupaj 9+10+11	2.584.999	386	366	5,2	5,3
13. Otežkočeni dodatek	516.922	77	73	1,0	1,1
14. Ostali dod. dopl.	353.547	53	51	0,7	0,7
15. Skupaj 8+12+13+14	46.895.475	7.002	6.641	94,1	96,8
16. Nadomestilo OD za bol. ods. do 30 dni	1.565.977	234	222	3,1	3,2
17. Skupaj 15+16 OD iz sr. TOZD	48.461.452	7.236	6.863	97,2	100,0
18. Nadomestilo OD za bol. ods. nad 30 dni	1.331.648	199	189	2,7	2,8
19. Ostale ref. OD	52.378	8	7	0,1	0,1
20. Izplačani neto OD	49.845.478	7.443	7.059	100,0	102,9

Za marec lahko mirno trdimo, da je med prvimi tremi meseci letošnjega leta najuspešnejši in hkrati med najuspešnejšimi meseci zadnjih let. Operativnega programa skupne proizvodnje sicer nismo povsem dosegli, vendar je zaostanek minimalen. Ugotavljamo lahko, da smo z več kot 139 tisoč tonami skupne proizvodnje dosegli drugo največjo količino doslej — »težji« je bil le marec prejšnjega leta. Še bolj pa izstopa gotova proizvodnja, ki še nikdar v zgodovini Železarni ni bila tako visoka. Dober proizvodni rezultat se kaže v solidnem finančnem uspehu, saj smo v marcu zaračunali našim kupcem za prodano blago 544 milijonov din in dobili po prvi oceni 555 milijonov din plačila (zaradi kasnitve plačil v februarju). Dober rezultat se jasno izkazuje v osebnem dohodku in predvsem v parametrih, ki izkazujejo učinkovitost in storilnost.

Osebni dohodek po kriteriju norme in premije znaša 34,8 % in je za 1,1 % večji kot v februarju in 0,2 % večji od poprečja leta 1978. Razlike med TOZD so precejšnje in se giblje-

jo v mejah od 31,6 pri TOZD Elek-troodni do 38,2 % pri izjemno učinkoviti TOZD Plavž.

Stimulacija za doseganje programirane storilnosti za tekoči mesec je večja za 1,8 % od februarjske in znaša poprečno na zaposlenega približno 7,3 % vrednosti kategorije. TOZD Hladna valjarna Bela je dosegla 9 % stimulacije za rekordno proizvodnjo ob zelo majhnem porastu števila učinkovitih ur. Podoben podvig je uspel TOZD Profilarna in Valjarna žice in profilov, medtem ko dobijo delavci TOZD Livarne in delovne skupnosti za komercialno in finance le 5 % stimulacije. TOZD Livarna je proizvedla nekoliko manj kot prejšni mesec, medtem ko se je v delovni skupnosti KO-FI zelo povečalo število ur na delu. Zanimiv je tudi podatek, da je edino v TOZD Livarna manjši osebni dohodek kot je bil februarja. Proizvodnja v tej TOZD je bila nekoliko nižja, opravljeno pa je bilo znatno manj nadurnega dela.

Storilnost je eden bistvenih kazalcev učinkovitosti dela, zato ji tokrat posvečamo nekoliko več pozornosti.

GIBANJE STORILNOSTI

Obdobje	Skupna proizv.	Blagov. proizv.	Efekt. ure	Stor. skup. pr.	Indeks 1978=	Stor. got. pr.	Ind. 1978 =100
Marec 1978	143.345,6	38.626,2	1.063.791	134,7	102,7	36,3	98,6
Leto 1978	1.571.235,4	440.624,6	11.984.122	131,1	100,0	36,8	100,0
I. 1979	120.443,8	36.302,1	1.006.950	119,6	91,2	36,1	98,1
II. 1979	126.084,7	37.087,8	1.008.617	125,0	95,3	36,8	100,0
Oc. III. 79	139.054,1	40.398,5	1.056.344	131,6	100,4	38,2	103,8

Storilnost izračunavamo v Železarni za skupno in blagovno proizvodnjo ter za jeklo. V storilnost se vsteva le proizvodnja za prodajo, medtem ko proizvodnja za dom ni všteta. Prav tako v storilnosti niso upoštevane učinkovite ure TOZD Družbena prehrana in TOZD Kovidnoservis, ker se njuna proizvodnja ne meri z enotami teže. Opravljene ure storitvenih TOZD in skupnih služb so pa upoštevane v izračunu storilnosti. Tako izražena storilnost skupne proizvodnje je bila v lanskem letu precej boljše od poprečja leta 1978 in tudi boljše kot

v letošnjem marcu. Obratna pa je slika pri gotovi proizvodnji: najvišja storilnost je bila dosežena v letošnjem marcu, v februarju je bila enaka poprečju leta 1978, precej manjša pa je bila lani marca in predvsem letos januarja.

Če primerjamo oba kazalca vzporedno, ugotavljamo hitrejšo rast storilnosti blagovne proizvodnje, kar se kaže tudi v boljšem doseganju operativnih programov TOZD, ki so usmerjeni v gotovo proizvodnjo, istočasno pa iz meseca v mesec opazamo nedoseganje operativnega plana proizvodnje zlasti v TOZD Je-

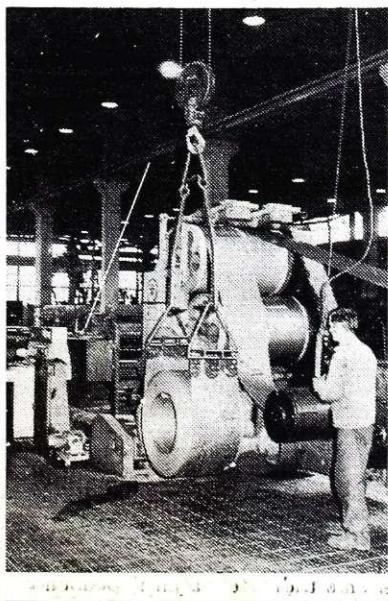
PREGLED UR, ZASLUŽKOV IN ŽIVLJENJSKIH STROŠKOV

Obdobje	Ur/ os.	Din/ uro	Din/ os.	Din/ 182 ur	% uč.	Ind. OD 1. 1978 =100	Ind. življ. str.
I. 1976	189,0	22,37	4.227	4.071	31,9	70,1	75,4
I. 1977	189,6	25,86	4.904	4.707	33,0	81,3	86,4
I. 1978	188,9	31,94	6.034	5.813	34,6	100,0	100,0
III. 1978	190,7	26,88	5.127	4.892	34,1	85,0	96,4
I-III 1978	187,3	27,01	5.058	4.916	34,9	83,8	95,1
I 1979	192,2	35,12	6.750	6.392	32,7	111,9	111,6
II 1979	179,1	39,17	7.016	7.129	33,7	116,3	115,6
III 1979	191,9	38,79	7.443	7.060	34,8	123,4	118,6
I-III 1979	187,7	37,66	7.071	6.854	33,7	117,2	115,3

PREGLED PRISPEVNIH STOPENJ ZA JESENISKO OBČINO

Koristnik prisp. stopnje	Prisp. stopnje v %	1.4 1979 dalje	Razlika
	1. 1. do 1. 4. 79		
Zveza skupnosti otroškega varstva	2,20	2,16	-0,04
Skupnost zdravstvenega varstva	7,00	7,00	-
Skupnost pokoj. inval. zav.	10,90	10,90	-
Izobraževalna skupnost	6,37	5,94	-0,43
Kulturna skupnost	1,01	0,90	-0,11
Telesno-kulturna skupnost	0,65	0,59	-0,06
Skupnost socialnega skrbstva	0,70	0,63	-0,07
Skupnost otroškega varstva — občinska	0,81	0,73	-0,08
Občinski davek od OD	0,50	0,50	-
Republiški davek od OD	1,00	1,00	-
SKUPAJ:	31,14	30,35	-0,79

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

Ali bo uspelo?

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 16. 4.	ENIKO VANDA	PRISTAVEC BOŽIDAR
TOREK — 17. 4.	KOŠIR SAŠO	MEŽIK IVAN
SREDA — 18. 4.	BAK DUŠAN	PIKON JANEZ
ČETRTEK — 19. 4.	SITAR ANTON	SLAMNIK IVAN
PETEK — 20. 4.	PETERNEL JANEZ	CEJ JOŽE
SOBOTA — 21. 4.	ZUPAN ALOJZ	PINTAR MARJAN
NEDELJA — 22. 4.	NOVŠAK AVGUST	SVETINA BOGOMIR

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.000 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 16. do 21. aprila bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopoldan: I. obratna ambulanta — dr. med. Branimir Čeh in II. obratna ambulanta — dr. med. Vesna Furlan-Zidar,
popoldan: III. obratna ambulanta — dr. med. Želimir Cesarec in IV. obratna ambulanta — dr. med. Vesna Sitar.

V soboto, 21. aprila, samo dopoldan I. obratna ambulanta — dr. med. Branimir Čeh in II. obratna ambulanta — dr. med. Vesna Furlan-Zidar.

Dispanzer za borce od 16. do 21. aprila od 13. do 15. ure — dr. med. Vesna Furlan-Zidar.

V zobni ambulanti:
dopoldan: I. zobna ambulanta — v. den. Viktor Stražišar,
popoldan: II. zobna ambulanta — dr. stom. Alojz Smolej.

V soboto, 21. aprila, samo dopoldan I. zobna ambulanta — v. den. Viktor Stražišar.

V torek, 17. aprila in v četrtek, 19. aprila, dodatno za Železarno od 7. do 13. ure II. zobna ambulanta — dr. stom. Alojz Smolej in od 13. do 19. ure I. zobna ambulanta — v. den. Viktor Stražišar.

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13. ure, popoldan od 13. ure do 19.30, v soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

VABILO NA PREDAVANJE

Obveščamo vse člane ZIT občine Jesenice, da bo v torek, 17. aprila, ob 18. uri v Kazini predavanje z naslovom:

VARSTVO OKOLJA

Predaval bo Zoran Krejič, vodja službe za varstvo pri delu in varstvo okolja, sodelavec delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje.

PERSONALNE VESTI — MAREC

V delovno razmerje je bilo sprejetih 65 delavcev, delovno razmerje pa je prekinilo 55 delavcev.

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Janko BAUMAN, 1925, jeklarna — 32 let in pol v ŽJ, Jože NARAD, 1913, vzdrževanje — 45 let v ŽJ in Ladislav JURČIČ, 1925, valjarna žice in profilov — 33 let v ŽJ.

INVALIDSKO UPOKOJENI: Jože AŽMAN, 1927, remontne delavnice — 32 let in pol v ŽJ, Viktor BAUMGARTNER, 1924, vzdrževanje — 22 let in pol v ŽJ, Hedvika PINTAR, 1927, energetika — 24 let in pol v ŽJ in Bajro VOJNIKOVIČ, 1925, plavž — 22 let in pol v ŽJ.

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zaslužen pokoj!

UMRLI: Aleš KRALJ, 1925, valjarna profilov — 18 let in pol v ŽJ, Ciril KRIVEC, 1933, jeklovlek — 25 let v ŽJ, Jože KRIVC, 1933, valjarna blumingštekla — 25 let v ŽJ, Safet ŠARIČ, 1960, profilarna — 3 mesece v ŽJ in Marija URAHA, 1919, transport — 16 let v ŽJ.

Svojcem naše iskreno sožalje!

DISCIPLINSKO ODPUSČENI: Dragoljub Aničič, 1955, valjarna blumingštekla, Milan Bertonec, 1950, valjarna žice, Marko Eršte, 1958, jeklarna, Janez Hojak, 1940, žebeljarna, Nail Ičanovič, 1957, jeklarna, Drago Kačanski, 1956, žičarna, Šaban Kadrič, 1958, transport, Mesud Lemeš, 1953, valjarna blumingštekla, Ilija Martič, 1956, jeklarna, Franc Meglič, 1946, žičarna, Bruno Mihelič, 1953, remontne delavnice, Branko Miljevič, 1955, hladna valjarna Jesenice, Mile Radman, 1953, jeklarna, Rade Raičič, 1957, jeklarna, Fuad Selimović, 1958, valjarna blumingštekla, Šeko Sijarič, 1956, jeklarna, Slavoljub Stevanović, 1956, jeklarna, in Drago Slibar, 1947, žebeljarna.

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

28. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNA

Osemindvajseta seja odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu železarne Jesenice je bila 30. marca v sejni sobi glavne pisarne. Sejo je vodil predsednik odbora za gospodarstvo Božo Pančur. Poleg članov odbora so seji prisostvovali še podpredsednik poslovnega odbora Ivo Atzenšek, član poslovnega odbora Boris Bregant in vodja oddelka za operativno planiranje Avgust Karba.

Poleg pregleda sklepov 27. seje odbora, so navzoči obravnavali še: oceno izvrševanja operativnega programa za mesec marec 1979, oceno izvrševanja operativnega programa za prvo tromesečje 1979, predlog operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje za mesec april, poročilo o izvršitvi dejavnosti za uvedbo NC tehnologije v obratu strugarnih valjev, TOZD Strojne delavnice; pod točko razno pa so obravnavali predlog osebnih dohodkov za delavce v počitniških domovih Biograd na moru in Crikvenici za sezono 1979, sklep o delitvi premoženja poslovnega združenja jugoslovanskih železarn, problematiko izvajanja gospodarskega načrta vrtnih podbojev in obravnavali vloge uvoznega oddelka za opis oziroma pripis razlik, ki nastanejo pri uvozu materiala iz tujih držav.

Najprej so sprejeli poročilo podpredsednika poslovnega odbora Iva Arzenška, o izvajanju sklepov 27. seje odbora in ugotovili, da so bili sklepi v glavnem izvršeni, razen dolgoročnih, ki se kontinuirano nadaljujejo tudi v letu 1979.

Med pomembnejšimi točkami dnevnega reda te seje je bilo obravnavanje ocene izvrševanja operativnega programa za mesec marec ter izvrševanje operativnega programa za prvo tromesečje, katero je podal vodja oddelka za operativno planiranje Avgust Karba. Iz podane ocene je bilo razvidno, da smo v mesecu marcu zaostali za planskimi obveznostmi v skupni in blagovni proizvodnji.

Pri oceni skupne in blagovne proizvodnje za prvo tromesečje pa so navzoči ugotovili naslednje:

- V skupni proizvodnji zaostajamo za gospodarskim načrtom za približno 3,8 %, za programom pa približno 4,6 %;

- pri oceni blagovne proizvodnje zaostajamo za gospodarskim načrtom približno 5,5 %, za programom pa približno 4,6 %;

- v prvem četrtletju smo dosegli 92,5 % planirane prodajne cene.

Na osnovi razprave k tej točki dnevnega reda, v kateri so sodelovali podpredsednik poslovnega odbora Ivo Arzenšek ter člani odbora Niko Sok, Tončka Divjak in Franc Medja so ugotovili, da so bili pri nedoseganju planskih obveznosti prisotni nekateri objektivni vzroki, predvsem taki, ki so bili vezani na pomankljivo dobavo vložka za temeljne organizacije.

Ugotovili so tudi, da je bilo v mesecu februarju predvideno obratovanje konti naprave, kar pa še ni bilo realizirano, kar je tudi povzročilo določene proizvodne težave, pri oskrbi z vložkom.

Tudi devizna situacija je pripomogla k temu, da nismo mogli realizirati nekatere določene proizvodnje polfabrikatov.

Ne glede na objektivne ugotovitve, je odbor za gospodarstvo menil, da se z dobro organiziranim delom z lastnim jeklom in pri

ustrezni preskrbi s tujim vložkom v naslednjih obdobjih proizvodni rezultati lahko bistveno popravijo.

Odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne je predlagal odborom za gospodarstvo v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih, da o nastali situaciji razpravljajo in sprejmejo ustrezne sklepe o organizaciji dela tudi na proste sobote, predvsem pa da racionalno izkoristijo tudi dneve ob praznikih, ki so pred nami za proizvodne namene in potrebne remonte.

Člani odbora za gospodarstvo so menili, da je nesmotrno in neučinkovito podaljševanje prazničnih dni s predhodnim doprinosanjem delovnih dni.

Na seji so obravnavali tudi predlog programa skupne in blagovne proizvodnje za mesec april, katerega je obrazložil tov. Karba. Pri obravnavanju predloga so navzoči menili, da sta realizacija prodaje in doseganje prodajne cene odvisni predvsem od izpolnjevanja planskih obveznosti posameznih temeljnih organizacij, na kar bo gospodarski odbor železarne polagal vso pozornost.

Vodja temeljne organizacije Strojne delavnice Janez Malenšek in član posl. odbora Boris Bregant sta navzočim podala poročilo o izvršitvi dejavnosti za uvedbo NC tehnologije v obratu strugarnih valjev - TOZD Strojne delavnice. Na podlagi poročila so navzoči sprejeli naslednja stališča:

- Odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne Jesenice se strinja s pristopom delovne organizacije železarne Jesenice v skupno razvojno telo - LAKOS, pri fakulteti za strojništvo v Ljubljani z vsemi obveznostmi, ki iz tega sledijo.

- Odbor za gospodarstvo naroča poslovnemu odboru da nadaljuje za akcijo enotnega nastopa pri uvažanju numerično krmiljenih obdelovalnih strojev v TOZD Strojne delavnice.

Navzoči so obravnavali predlog osebnih dohodkov za delavce v počitniških domovih Biograd na moru in Crikvenici za sezono 1979 ter ga sprejeli brez pripomb.

Podpredsednik poslovnega odbora Ivo Arzenšek je v nadaljevanju seje seznanil navzoče s sprejemom samoupravnega sporazuma o delitvi premoženja poslovnega združenja jugoslovanskih železarn. Navzoči so soglašali s predlaganim podpisnikom tega samoupravnega sporazuma Igorjem Uršičem, predsednikom KPO SOZD Slovenske železarne.

Strinjali so se tudi s sklepom, da se v likvidacijski odbor za sprejem likvidacijske bilance poslovnega združenja jugoslovanskih železarn in za spremljanje izvrševanja samoupravnega sporazuma o delitvi premoženja poslovnega združenja jugoslovanskih železarn Beograd, kot delegat - predstavnik SOZD Slovenske železarne, imenuje Peter Kunc, član kolegijskega poslovnega organa.

Na seji so mnogo časa namenili problematiki gospodarskega načrta TOZD Vratni podboji, o čemer je obširno spregovoril vodja prodajnega sektorja Jernej Hočevar in člani odbora seznanili še s poročilom strokovne grupe za kovinske podboje s predloženim programom dela. Na podlagi poročil in razprave članov odbora, so sprejeli naslednje zaključke:

- Odbor za gospodarstvo je ugotovil, da je prisotnost na tržišču z vrtnimi podboji večja kot v preteklem letu.

- Ker je s tem proizvodom izredno težko prodreti na tržišče, nam nalaga posebne organizacijske dogovore in oblike pri plasiranju vrtnih podbojev.

- Iz razprave je bila razvidna nujna povezanost med temeljno organizacijo Kovinoservis in vrtni podboji ter z lesno industrijo zaradi izdelave kril.

- Odbor za gospodarstvo je obravnaval program strokovne grupe za kovinske podboje ter se z njim strinja. V zvezi s tem pa je zadolžil strokovno grupo, da deluje skladno s programom, o vseh svojih dejavnostih pa mora tekoče obveščati poslovnih odbor.

- Odbor za gospodarstvo je zadolžil poslovnih odbor, da od te grupe zahteva dobro strokovno sodelovanje, obenem pa poslovnih odbor lahko po potrebi izvede organizacijske in kadrovske spremembe oziroma dopolnitve.

Sejo odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne so navzoči sklenili z obravnavanjem vlog uvoznega oddelka ter v zvezi s tem zavzeli ustrezne sklepe.

D. M.

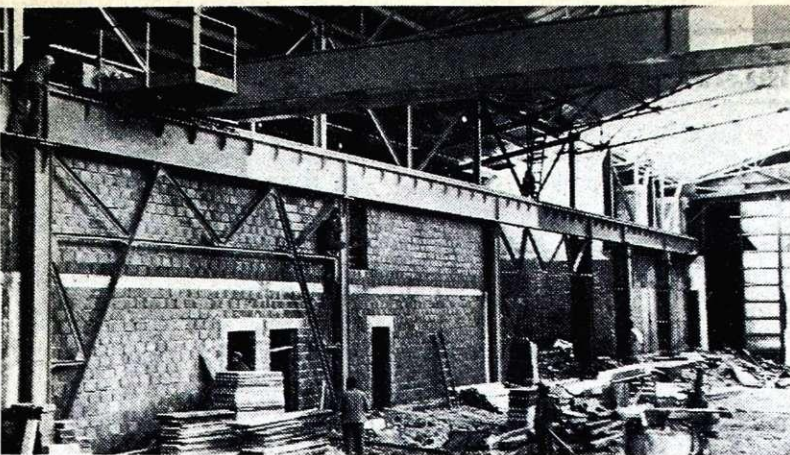
18. SEJA ODBORA ZA KADRE IN DRUŽBENI STANDARD PRI DS ŽELEZARNA

V petek, 6. aprila je predsednica odbora za kadre in družbeni standard pri delavskem svetu Železarne sklicala 18. redno sejo odbora in predlagala naslednji dnevni red: pregled sklepov prejšnje seje, vloge iz naslova izobraževanja kadrov in razno. Zaradi nujnosti rešitve dveh vlog iz naslova družbenega standarda, so člani odbora razširili dnevni red z dodatno točko: vloge iz naslova družbenega standarda.

Pri pregledu sklepov prejšnje seje so člani odbora ugotovili, da so v celoti izvršeni.

Iz naslova družbenega standarda so člani odbora reševali dve vloge, in sicer so eno le pregledali in zadržali, sredstva pa bodo odobrili, ko bodo znani rezultati razprave o delitvi sklada skupne porabe. Druga vloga pa je bila prošnja za izredno plačano odsotnost. Na pripombo nekaterih članov odbora, glede dodeljevanja sredstev prosilcem - organizacijam in društvom - so sprejeli sklep, da morajo vse organizacije in društva, katerim so bila dodeljena sredstva iz sklada skupne porabe, poročati strokovni službi Železarne o razporeditvi in porabi teh sredstev.

Božena Dolgan je posredovala prisotnim vloge, ki spadajo na naslov izobraževanja kadrov. Reševali so vloge, v katerih posamezniki prosijo za podaljšanje študijskih ugodnosti, za odložitev študijskih obveznosti, za študijski dopust in odložitev roka

Gradnja novih strojnih delavnic na Javorniku

TOZD Valjarna debele pločevine

21. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V petek, 30. marca, je predsednik Milan Šulc vodil 21. sejo odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Valjarna debele pločevine. Pregledali so realizacijo sklepov prejšnje seje in ugotovili, da so bili izvršeni, razen sklepa: problematika ur za manjkajoče, ki je v izvajanju, in ga bodo ponovno obravnavali, ko bo strokovna služba izdelala ustrezne analize.

Seznanjeni so bili s pripombami v zvezi s problematiko zaostankov, ki jih je komisija, ki jo je odbor imenoval na prejšnji seji, poslala na poslovnih odbor.

Razpravljali so o sklepu odbora za gospodarstvo z 18. seje, ki se nanaša na izvoz materiala vezanega na uvoz opreme in naprav ter ugotovili, da je do konca meseca marca od naročenih 1500 ton prispelo le za 1115 ton specifikacij. Od tega je bilo odpremljeno 838 ton. Odbor je zahteval, da je treba manjkajočih 277 ton odpremiti v aprilu.

V zvezi z izpolnjevanjem plana v mesecu marcu so ugotovili, da

zaradi pomanjkanja vložka in večjih zastojev, zaradi česar proga ni obratovala tako kot bi lahko, plan ne bo dosežen, dosežen pa bo v adjustaži in odpremi.

Sprejeli so tudi operativni program za mesec april, ki znaša 4200 ton skupne in gotove proizvodnje, kar ne odstopa od družbenega plana, je pa v aprilu nižji zaradi planirane generalnega remonta.

Nadalje je odbor zadolžil vodjo TOZD in vodjo operativne priprave proizvodnje, da skušata zagotoviti vložek za normalno delo na progi, tako iz domačih virov kot iz železarne Smederevo.

Obenem so zahtevali od nabavne službe pisno pojasnilo, zakaj od naročenih 1300 ton vložka iz železarne Smederevo, v mesecu marcu ni bilo dobavljene niti tone.

Strinjali so se s predloženimi sklepi odbora za gospodarstvo pri DS Železarne z dne 26. februarja v zvezi s pogodbenimi deli.

Na osnovi predloga komisije za inovacije pri gospodarskem odboru TOZD Valjarna debele pločevine so sprejeli sklep, da se razpiše javno zbiranje racionalizatorskih predlogov za konstruiranje brusilnega stroja in oblačalne naprave za potrebe TOZD Valjarna debele pločevine.

Obravnavali so še naročilo za dobavo delovnih in opornih valjev za ravnalni stroj in se med ponudnikoma Kruppom ter železarno Ravne odločili za slednjo, kljub temu, da ta ne daje garancije za valje.

Na znanje so vzeli poročilo o poškodbah v februarju ter odobrili odškodninski zahtevek firmi Hermann Schmidt, ki je reklamirala šest plošč zaradi dvoplastnosti.

Obravnavali so tudi analizo izpleta in ugotovili, da izpleten ne pada samo zaradi prevelikih tež vložka, temveč tudi zaradi slabega dela. Zato so zahtevali od delovodij proge, da vsako zavaljano ploščo napišejo na karton in obravnavajo na samoupravnih delovnih skupinah. Menili so tudi, da je naloga vseh zaposlenih v TOZD, da z boljše tehnološko in delovno disciplino naredijo čim manj napak in tako prispevajo k izboljšanju izpleta.

Z. B.

(Nadaljevanje na 7. strani)

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo prejeli iz šestih temeljnih organizacij in treh delovnih skupnosti 45 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. Skupine so večinoma razpravljale o statusu železarne ter o predlogu oblikovanja in delitve sklada skupne porabe.

Predlog oblikovanja in delitve sklada skupne porabe so doslej obravnavale 202 delovne skupine (toliko zapisnikov smo namreč prejeli). Glede na takšno število bi lahko rekli, da pripomba oziroma predlogov ni bilo veliko. Največ se jih je nanašalo na vprašanje prehrane med delom (47 SDS). Sledje pa pripombe oziroma predlogi splošnejšega oziroma bolj načelnega značaja (32 SDS), pripombe in predlogi glede naložb v širši družbeni standard (22 SDS), glede predvidene solidarnostne pomoči za sindikalne odbore (19 SDS) itd.

O obratni problematiki se na delovnih skupinah tudi tokrat ni veliko razpravljalo.

V TOZD Vratni podboji so delavci na skupnem zboru med drugim razpravljali o koriščenju letnega dopusta. Delavci so predlagali, da bi se zaradi znane situacije, s katero se je ta temeljna organizacija soočala v mesecu januarju zaradi pomanjkanja naročil, pri njih tisti del letnega dopusta, ki neprekinjeno traja, kot določa pravilnik o delovnih razmerjih, 12 delovnih dni, zmanjšal na deset dni.

Iz TOZD Remontne delavnice smo prejeli 13 zapisnikov. Za razliko od večine drugih temeljnih organizacij, kjer so skupine razpravljale le o statusu in predlogu sklada skupne porabe, so skupine v TOZD Remontne delavnice precej razpravljale tudi o obratni problematiki. SDS ključavničarji 1 in 2 menita, da ni pravilno, da delo pri remontih vodijo v glavnem elektrikiarji. Pravijo da, če nekdo dela ne pozna, ga ne more uspešno voditi. Prav tako menijo, da postavljanje elektromotorjev ne spada v njihovo področje dela ter da naj to delo opravljajo elektrikiarji, ki so zanj strokovno usposobljeni. Delovni skupini na-

dalje menita, da ni prav, da pogodbeni dela opravljajo samo določeni delavci ter, da se takšna dela opravljajo med rednim delovnim časom. Govora je bilo tudi o osebnem dohodku čistilke, ki glede na prizadevnost, vestnost in obseg dela, ki ga opravlja, ni ustrezno nagrajevana. Skupini je bilo tudi pojasnjeno, kako napreduje gradnja sanitarij za njihov oddelk.

SDS instalacija 1 je na sestanku izpostavila nekaj vprašanj v zvezi s prehrano med delovnim časom. Tako meni, da naj se hkrati, ko dobi bon za malico višjo vrednost, ne podraži tudi prehrana. SDS se ne strinja s stališčem, da bi morali vnovčevati bon v tistem dnevu za katerega bi bil označen.

SDS montaža 2 je v zvezi z obravnavanjem statuta izpostavila vprašanje odgovornosti in delovne sile. Skupini se dozdeva, da se odgovornost neha že pri delovodjih, kajti od njih dalje se kot meni skupina, vedno najdejo za opravičilo objektivne težave, čeprav jih ni. Pritožujejo se tudi nad pomanjkanjem delovne sile v obratih in nad večanjem režije. Pravijo, da jim to nikakor ne gre v račun in da bodo zato nov popis delovnih nalog napravili tako, da bodo imeli delovno silo, ki bo ustvarjala ter čimmanj režije. SDS žerjavni 1 in 2 se pritožujeta, da na vprašanje o avtodvigalu še nista prejeli odgovora. SDS delavnica elektro strojev 2 želi, da bi se čimprej uredila vprašanja v zvezi z delovnimi nalogami čistilca oziroma palca elektromotorjev. Skupina predlaga, da bi za to delo sprejeli starejšo osebo, ki nima želje po učenju ali usposabljanju za napredovanje. Mladi si žele pridobivati nova znanja in napredovati in se jim to delo upira. Kvalificirani raje odhajajo na druge delovne naloge.

Iz TOZD Energetika smo prav tako prejeli 13 zapisnikov. Na sestanku SDS dispečerji elektroenergije 1 in 2 je bilo izrečene precej kritike na pestrost in kvaliteto toplih malic. SDS parne naprave 2 vprašuje, kaj je vodstvo TOZD napravilo glede osebnih dohodkov, ki so v primerjavi z drugimi TOZD nižji. SDS parne naprave 3 opozarja, da do sestanka glede osebnih dohodkov, ki jim je bil obljubljen že pred kurilno sezono, še vedno ni prišlo. SDS parne naprave 4 meni, da je nočno delo še vedno premalo ovrednoteno in pravi, da je v drugih delovnih organizacijah stimulirano 50-odstotno. Tudi ta skupina vprašuje, kdaj bo prišlo do sestanka z vodjem TOZD SDS delavnica PIV energije vprašuje, zakaj nimajo vdrževalci

delavnice beneficiranega staža, čeprav stalno delajo na remontih naprav in agregatov z vnetljivimi plini in snovmi in so v stalni nevarnosti. SDS PIV energija 1 ugotavlja, da sodelavci na Beli in Javorniku niso zadovoljni s čiščenjem garderob in sanitarij. SDS PIV energija 4 ugotavlja, da bi bilo boljše, če bi cisterno na mazutni postaji na Jesenih iztakli dopolnjen, ko sta na delu dva delavca, kajti en sam, ki dela popoldan jo težko iztaka.

SDS finance v delovni skupnosti za komercialne in finančne zadeve je na sestanku med drugim izpostavila tudi vprašanje, kako organizirati opravljanje tekočih nalog in opravil, glede na to, da jim manjka delavcev.

Iz delovne skupnosti za ekonomiko, TKR in novogradnje smo prejeli sedem zapisnikov. SDS kontrola kvalitete je med drugim podrobneje obravnavala vprašanje odstopanj v delovni tehnološki disciplini, ki se pojavljajo zadnje čase. V razpravi je bilo poudarjeno, da kvalitetna kontrola dela predvsem za temeljne organizacije, na drugi strani pa mora ščititi kupca. Skupina ugotavlja, da je delo kontrole kvalitete večkrat oteženo zaradi nesprijemljivih stališč temeljnih organizacij, ko odpremljajo neustrezen material. To razvrednoti delo kontrole, ustvarja nezanesljivost pri delu ter pogojuje odstopanja tako v tehnološki kot v delovni disciplini. Dogovorjeno je, da morajo vsi delavci kontrole dosledno upoštevati tehnološke predpise in regulative ter preverjati vse kontrolne točke v medfazni in končni proizvodnji ter posredovati v tehnološki dokumentaciji samo preverjene podatke oziroma rezultate. SDS obsoja odstopanja v delovni disciplini pri posameznih sodelavcih.

SDS mehanska preizkuševalnica želi, da bi nepravilnosti, ki so se pojavile pri delu v preizkuševalnici HVB uredili na sestanku s predstavniki TOZD HVB. Skupina poudarja, da je takoj potrebno rešiti tudi kadrovski problem, ki je nastal zaradi odhoda treh sodelavcev na služenje vojaškega roka. SDS oddelka investicijske dokumentacije in investicijskega razvoja pa vprašuje, če je mogoče delovni dan s ponedeljka 30. aprila prenesti na prosto soboto.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje - Božidar Lakota

SEJA SVETA ZSMS SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

V sejni sobi SOZD SŽ v Ljubljani je bila 23. marca seja sveta ZSMS SOZD Slovenske železarne, katere sta se udeležila tudi predsednik in sekretar KS ZSMS železarne Jesenice in o čemer smo na kratko poročali že v prejšnji številki Železarja.

Na seji so se najprej dogovarjali o majskem srečanju mladih iz vseh delovnih organizacij SOZD SŽ, katerega gostitelji bodo mladi iz Žične Celje in železarne Store. Delegati so ugotovili, da se datum srečanja pokriva s srečanjem pihalnih orkestrrov Slovenskih železarn. Sprejeli so sklep, da datum za mladinsko srečanje ostane, ker je bil določen dovolj zgodaj, druga srečanja, ki sovpadajo s tem, pa naj se poskušajo preložiti. V zvezi s srečanjem so govorili tudi o konferenci, ki naj bi bila po nekaterih predlogih na majskem srečanju. Delegati so se odločili, da naj bo konferenca v prvi polovici junija na

SEJA PRESEDSTVA OO ZSMS HV JESENICE

Na seji so obravnavali programe za posamezna področja dela mladih v OO ZSMS in dali tudi nekaj priporočil, in sicer: aktivnejše je treba vključevati mlade v samoupravne organe in delegacije SIS in izvesti akcijo za dvig produktivnosti (predavanja o tehnologiji, organizaciji dela, samoupravni organiziranosti TOZD ipd.).

Programsko volilno konferenco OO ZSMS so morali preložiti, ker morajo program dela OO ZSMS dati v javno razpravo, v kateri bo vsak mladinec lahko dal pripombe na program ali ga dopolnil. Pripombe na program dela, kakor tudi pripombe na kandidacijsko listo bodo zbirali člani predsedstva OO ZSMS HV Jesenice. Termin konference bodo določili kasneje.

Dogovorili so se o okrasitvi volilnice, o akciji zbiranja odpadnega papirja, udeležbi na MDA ter o možnih kandidatih, ki bi se teh akcij lahko udeleževali.

V. Hribar

SMUČANJE IN JAVNA RAZPRAVA O USMERJENEM IZOBRAŽEVANJU

Klub študentov jeseniške občine vabi študentke in študente na smučanje, ki bo v petek, 13. aprila, na Voglu. Odhod iz Jesenic bo ob 6. uri in 10 minut z železniške postaje. Klub bo prispeval dve tretjini cene smučarske karte, karto za vlak pa kupi vsak sam.

V soboto, 14. aprila, ob 10. uri, bo v Kazini na Jesenicah javna razprava o usmerjenem izobraževanju. Klub študentov vabi, da se javne razprave udeležite.

MB

Jesenicah, v okviru mladinskega seminarja, ki je že v programu. Delegati so bili soglasni, da morajo biti priprave na konferenco temeljite, delegati pa morajo imeti že izoblikovana stališča.

Naprogram majskega srečanja ni bilo pripomb, sprejet je bil dogovor, da se lahko sredstva, predvidena za to srečanje, malenkostno povečajo. Beseda je tekla tudi o izdelavi sistema informiranja. Svet ZSMS SOZD SŽ je mnenja, da je nujno treba izdelati glasilo, v katerem bi se objavljale tako informacije iz gospodarskega področja, kakor tudi sporočilo o vseh drugih dejavnostih, ki se opravljajo na nivoju SOZD. Prav tako je bilo govora o pripravi na mladinsko delovno akcijo v okviru MDB Norbert Veber, ki je v preteklem letu pokazala velike delovne uspehe, kljub temu, da je bila brigada slabše opremljena kot druge.

Po razpravi je bil sprejet sklep, da predsednik sveta ZSMS SOZD SŽ na prvi prihodnji seji delavskega sveta SOZD SŽ da pobudo za ustanovitev glasila SOZD SŽ v okviru prizadevanj za celovito informiranje.

Nadalje je bilo poudarjeno, da je bilo v preteklem letu porabljenih manj sredstev, kot je bilo načrtova-

nih. Razlogi za to so deloma v varčevanju, deloma pa v neaktivnosti mladih. Finančno poslovanje sveta ZSMS se je doslej opravljal preko IB SŽ, ki vodi finančno poslovanje tudi za vse druge družbenopolitične organizacije. Ker se predvideva, da bo akcija okrog ustanovitve glasila stekla šele v drugi polovici leta, je svet sprejel sklep, da se od sredstev, namenjenih za to dejavnost da 5000 dinarjev za potne stroške, drugi del pa ostane za prvotno namenjeno dejavnost.

Kulturno in športno srečanje mladine jugoslovanskih železarn bo 8. in 9. septembra na Ravnah. Po predlogu naj bi se v bližnji prihodnosti sestali predstavniki vseh železarn in se dogovorili o sami izvedbi srečanja ter o participaciji za posameznega udeleženca. Dogovorjeno je bilo, da bi Ravne dale svojo ekipo, ostale delovne organizacije v okviru SŽ pa bi formirale po eno ekipo.

Dogovorjeno je bilo tudi, da se 19. maja pohoda po poteh kokrškega odreda in zaključne proslave na Pristavi udeležijo tudi predstavniki drugih železarn.

Ob zaključku mandata sveta ZSMS SOZD SŽ bodo organizirali strokovno ekskurzijo sveta v Skopje z obiskom železarne.

Ob sklepu seje so se delegati dogovorili tudi, da se vsi zapisniki o delu sveta ZSMS SOZD SŽ pošljejo na SOZD.

V. Hribar

DIJAKI CSŠ NA DELOVNI AKCIJI

Letošnji dan brigadirjev smo dijaki centra srednjih šol proslavili delovno. V soboto smo se zbrali na Javorniku, kjer smo oblikovali brigade. Dijaki drugega letnika smo sestavljali brigado Tomaža Verdника. Brigada je štela 25 brigadirjev. Ker smo bila v brigadi skoraj sama dekleta, smo naredili zamenjavo z brigado mladih železarjev. Tako smo dobili v brigado deset močnih fantov. Ko smo oblikovali brigade, smo se v kolonah odpravili na traso. Pri kamnolomu smo dobili orodje, ki pa ga je bilo, kot smo pozneje ugotovili, premalo za vse pridne roke. Dobili smo nalogo, da uredimo del ceste. Očistili smo jarke in zravnali cesto. Že ob pol enajstih so nam pripeljali okrepčilo. Brigadirji so ustvarili prijetno vzdušje z brigadirskimi pesmimi. Kmalu smo zopet zagrabili za krampe in lopate in marljivo nadaljevali z delom. Ob pol enih smo zopet odložili orodje in si privoščili kosilo. Pripravili so nam pasulj in klobaso ter pijačo. Po kosilu smo dokončali delo, nato pa smo se v kolonah odpravili na Javornik. Uredili smo 320 m ceste.

Na Javorniku so nam kulturni referenti pripravili pester in šaljiv kulturni program. Po kulturnem programu pa smo še zaplesali. Domov smo se vrnili polni lepih vtisov in doživetij. Vsi smo si bili enotni: še se vidimo na delovnih akcijah — na lokalnih in morda tudi na zveznih, če ne letos pa v naslednjih letih.

Dajana Makovec

DELOVANJE OO ZSMS V ŽELEZARNI

PREDSEDSTVO OO ZSMS HV

je na svoji zadnji seji razpravljalo o oceni varnostnih razmer v TOZD, ki jih bodo posredovali odboru za LO in družbeno samozaščito kot stališče OO-ZSMS. Dogovarjali so se o novih kandidatih za vodstvo OO ZSMS HVB in kritično ocenili delo mladih komunistov in sprejeli stališče, da jih vključijo v delo OO ZSMS, vsako neodgovorno delo mladih komunistov pa bodo obravnavali na seji predsedstva OO ZSMS ter OO ZK. Obravnavali so tudi vsakdanje probleme mladih v železarni (disciplina na delovnem mestu, neopravičeni izostanki itd.).

Sprejeli so sklep, da skupaj z OO ZSMS TOZD Vzdrževanje — aktiv Bela, organizirajo lokalno mladinsko delovno akcijo, in sicer čiščenje okoli hale in da bodo zbirali stari odpadni papir.

Seje se je udeležil tudi vodja TOZD, ki je s svojim prispevkom pomagal k razjasnitvi nekaterih vprašanj oz. problemov.

DELO MLADIH V TOZD JEKLARNA

V programu dela OO ZSMS TOZD Jeklovlek smo za mesec april planirali delovno akcijo in sicer čiščenje okolice obrata, ki jo bomo izvedli na prostoto soboto. Organizirali bomo tudi športno tekmovanje v keglanju med starejšimi in mlajšimi sodelavci.

Vedno večji problem naše OO ZSMS je še vedno prevelika odsotnost na sestankih, kakor tudi bolezenska odsotnost in izostanki z dela. E.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

UMETNI VPLIV NA VREME

Izračuni in poskusi so pokazali, da lahko ogljen prah z absorpcijo sončnega sevanja akumulira več energije, kot pa jo more vsebovati katerakoli druga snov, razen jedrske energije.

Dokazano je tudi, da lahko ta vir energije znatno poveča konvektivno aktivnost oblakov, pa tudi to, da lahko na ta način učinkovito vplivamo na krajevna neurja in mezosisteme, tj. takšne sisteme oblakov, katerih premer je nekaj sto kilometrov.

VPLIVANJE NA PROCESE VEČJIH RAZSEŽNOSTI

Navedene poskuse so izvajali v lokalnih razsežnostih in na razmeroma majhnih atmosferskih procesih. Zato se je razširilo prepričanje, da ti poskusi tudi niso mogli pomembneje vplivati na splošna dogajanja v atmosferi. Toda hiter razvoj tehnologije in koncentracija znanstvenega in tehničnega potenciala, ki ju lahko uresničijo velike države, opozarjata, da smo na tem področju morda že pred preobratom.

V tuji strokovni literaturi vse pogostje navajajo podatke, da je možno umetno vplivati tudi na procese večjih razsežnosti. Štejejo, da so že danes tehnično izvedljiva tale podjetja:

- topljenje ledene odeje arktičnega oceana s tem, da se površina ledu posipa z ogljenim prahom,
- prekrivanje velikih vodnih površin s tanko opno obstojne snovi, ki bi preprečevala izhlapevanje, in
- sprememba zemljine odbojnosti z velikimi irigacijskimi in kultivacijskimi podjetji.

Omeniti kaže tudi podatke, da so v ZDA pred nedavnim iznašli kemični reagent, ki je enako učinkovit kot srebrov jodid, vendar je približno stokrat cenejši od njega, kar omogoča, da se bo lahko na široko uporabljal.

To pa so nedvomno že načini, ki utegnejo znatno vplivati na spreminjanje energije v stabilnih stanjih atmosfere.

GEOFIZIČNI VIDIKI SODOBNEGA VOJSKOVANJA

Oblika umetnega delovanja	Izvedljivo je	Mirnodobna uporaba	Morebitna uporaba v vojni	Kakšna je kot orožje
Razprševanje megel	Razmeroma lahko za hladne megle (manj kot -2 C), teže za tople megle	Razčiščevanje letališč, pristanišč idr.	Odkrivanje manjših ciljev med napadom	Dobro, vendar sta omejena natančen čas in kraj
Razprševanje nizke plasti oblakov	Razmeroma lahko	Razčiščevanje letališč	Odkrivanje ciljev za vizualne napade	Dobro, vendar omejena sta natančen čas in kraj
Oblika umetnega delovanja	Izvedljivo je	Mirnodobna uporaba	Morebitna uporaba v vojni	Kakšna je kot orožje
Ustvarjanje megel in oblakov	Možno, toda odvisno od opreme, materiala in razmer	Zaščita posevkov pred izgubo toplote	Varovanje malih ciljev pred napadom in radioaktivnim sevanjem	Učinkovito kot taktično orožje, kadar so razmere ugodne
Spodbujanje padavin (dežja in snega)	Ovisno od sistemov oblakov in od atmosferskih razmer	Ustvarjanje zalog vode in omiljevanje suše	Oviranje gibljivosti, blokiranje komunikacij	Možno v omejenem razponu, toda taktično negotovo
Ustvarjanje toče	Omejeno je, le v razmerah, ki so ugodne za nastajanje toče	Kot poskusi, da bi našli način za preprečevanje toče	Povzročanje škode na drobnih oprehi, žičnih zvezah in antenah	Možno le ob določenih razmerah, toda natančen čas in kraj sta omejena
Ustvarjanje in usmerjanje rušilnih neviht (viharjev)	Potrebna je velika energija. Še vedno le malo uspehov pri razbijanju in usmerjanju	Zgolj poskusna	Resno ogroža bojišče, letališča in življenja ljudi	Potencialno že obstaja na omejen način in v omejenih razponih — toda lahko postane strateško
Spremembe v višinskih slojih atmosfere in ionosfere	Še vedno negotova	Ni znana	Strateški učinki na proizvodnjo hrane (živil) in na možnost za preživetje ljudi	Ni znano
Sprememba podnebja (modifikacija klime)	Potrebna je zelo velika energija	Ni znana	Strateški učinki na proizvodnjo hrane (živil) in na ekološke razmere	Ni znano

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI

SONČNA ENERGIJA NI POCENI

Neko indijansko vas v ameriški zvezni državi Arizona danes ogrevajo s sončno energijo. Ker vas ni blizu večjega kraja (okrog 200 km je oddaljeno mesto Tucson), je že sam transport konvencionalnih energetskih virov — premoga ali nafte precej drag. Zato je tudi uporaba sončne energije ekonomičnejša. Največja energija, ki jo v tej vasi proizvedejo s pomočjo sončnih celic je 3,5 kW. Že v bližnji prihodnosti bodo na enak način ogrevali še tri zakotne indijanske vasi.

V ZDA si zaenkrat še niso popolnoma na jasnem, če bo uporaba sončne energije že v bližnji prihodnosti ekonomsko upravičena. Nekateri strokovnjaki za energetska vprašanja so prepričani, da bo leta 2000 25 % celotnih energetskih potreb v ZDA krila sončna energija. Nasprotno pa drugi trdijo, da le-ta ne bo večja kot 4 %. Kajti jedrska energija in pa sintetično pridobivanje energije iz premoga imata mnogo večje možnosti, da nadomestita energijo, pridobljeno iz klasičnih energetskih virov.

Danes je poznanih že okrog deset različnih načinov (tehnologij), kako izkoriščati sončno energijo. Ameriška vlada bo še nadalje financirala raziskave o uporabi sončne energije.

Sončno energijo izkoriščajo za ogrevanje stanovanjskih hiš. To je potrebno upoštevati že pri arhitektonski rešitvi stanovanjske hiše, predvsem zato, da pozimi lahko akumulira čim več toplote in da poleti s pomočjo sončne energije hladijo prostore. Hiše, ogrevane s sončno energijo morajo biti ovalne oblike in obrnjene proti jugu. V nekaterih primerih so z uporabo sončne energije prihranili do 80 % stroškov za ogrevanje, v primerjavi z uporabo konvencionalnih virov energije.

Eden izmed načinov je, da s pomočjo sončnih celic na strehi hiše akumulirajo sončno energijo, ki jo lahko uporabimo takrat, ko sončne svetlobe ni.

V ZDA je zelo aktualno tudi ogrevanje vode s sončno energijo, ki jo potem uporabljajo za ogrevanje prostorov. Instaliranje takšnega sistema stane danes od 1500—2500 dolarjev. Zaenkrat so še določene težave, kadar je zunanja temperatura nižja od 0 stop. C in lahko pride do zamrznitve vode.

Tudi z raznimi izolacijami, na primer, strehe, oken, sten, lahko zelo znižamo porabo energije. Lastniki takšnih hiš, ki so ogrevane s sončno energijo so prepričani, da bodo s takim načinom že v bližnji bodočnosti prihranili veliko denarja, kajti energija se izgublja ravno zaradi slabe izolacije. Vendar je zaenkrat učinkovita izolacija še precej draga in stroški so večji kot instaliranje samega ogrevanja s sončno energijo.

Klimatske naprave na sončno energijo so danes še desetkrat dražje kot, če bi v napravah uporabljali konvencionalne energetske vire.

40 % vse energije, ki jo danes potrebujejo pri različnih industrijskih procesih v ZDA, zahteva zelo visoke temperature. In če pri tem uporabljajo konvencionalne energetske vire je tako pridobljena energija desetkrat dražja kot če bi za doseganje teh temperatur uporabili sončno energijo.

Poznan je tudi način pridobivanja sončne energije s pomočjo posebnih dvoosnih konkavnih zrcal. S tako zbrano sončno energijo segrevajo neko tekočino, na primer, vodo pod pritiskom, paro ali raztaljeno kovino. Tako pridobljeno energijo uporabijo za pridobivanje električne energije z generatorji. V ameriški zvezni državi Nova Mehika, v mestu Albuquerque, pridobijo po tem sistemu 5 MW električne energije.

Za sedaj je največji problem pri izkoriščanju sončne energije dokaj visoka cena. V ZDA zdaj preizkušajo nov način shranjevanja energije, ki je podoben tistemu z zrcali. Namesto dokaj dragih zrcal uporabijo »krožnik«
aluminijaste pločevine, katerega premer je 55 m. Ta aluminijasti »krožnik«
zbira sončno svetlobo. Cenijo, da je cena tako pridobljene energije enaka ceni energije, ki jo dobijo iz fosilnih energetskih virov

V razvoju je tudi pridobivanje energije s fotovoltnimi sončnimi celicami. Pri tem spremenijo sončno energijo direktno v električno s pomočjo fotonov in polprevodnikov. Ta tehnologija je podobna tehnologiji proizvodnje integriranih vezij.

Teoretično lahko sončna celica shrani 24 % energije (če to primerjamo z naravo: vsak rastlinski list pa manj kot 1 %). Do sedaj razvite sončne celice pa so lahko shranile le 15 % sprejete energije. Če primerjamo stroške za 1 W energije potem je sončna energija 10—15-krat dražja od jedrske (1 W stane 10—15 dolarjev).

Proizvodnja sončnih celic je draga predvsem zato, ker je potrebno doseči veliko čistost silicija, ki je danes osnova sončnih celic. Mogoče bodo s pomočjo novih spojin, ki so jih proizvedli v zadnjem času, in to predvsem kadmijev sulfid in galijev arsenid, lahko rešili problem teh visokih stroškov pri proizvodnji sončne energije.

Razmišljajo tudi o uporabi sončne energije pri kemičnih reakcijah. S sončno energijo bi vodo razkrojili v vodik in kisik in s tem proizvedli določeno kemično energijo.

Nekateri strokovnjaki v ZDA so mnenja, da ameriška vlada premalo podpira raziskave o izkoriščanju sončne energije. Po drugi strani pa so porabili kar 217 milijard dolarjev za dodatne raziskave o uporabi konvencionalnih energetskih virov. Tudi ameriške banke ne kažejo nobene prave volje za dodelitev dolgoročnih kreditov za instaliranje sistemov za izkoriščanje sončne energije v privatnih hišah.

Dejstvo pa je, da je uporaba sončne energije zaenkrat še predraga. Zato bodo potrebna precejšnja investicijska sredstva, da bo sončna energija lahko konkurirala energiji proizvedeni iz konvencionalnih energetskih virov.

27. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V četrtek, 29. marca, je bila 27. redna seja odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Valjarna bluming štekel, ki jo je sklical in vodil namestnik predsednika odbora Janez S. Smolej.

Pri pregledu sklepov predhodne seje so ugotovili, da so bili izvršeni, razen sklepov pod točko 3.5, ker TOZD Vzdrževanje ni odgovorila na postavljeno vprašanje — do kdaj misli urediti pripravo pogosto uporabljenih rezervnih delov na primernejšem mestu.

V nadaljevanju je odbor vzel na znanje poročilo o doseženih proizvodnih rezultatih v mesecu februarju in ugotovil, da je bila proizvodnost valjarne bluming-štekel zaradi manjših zastojev veliko boljše, da skupna in blagovna proizvodnja ni bila dosežena zaradi nedobavljenih količin toplo valjanih trakov iz zunanje nabave in premajhne količine dobavljenih grede iz železarne Sisak, kar pomeni grobo kršenje s planom predvidenih obveznosti. Po družbenem planu je bila skupna proizvodnja dosežena z 93,9 %, blagovna proizvodnja pa s 66,0 %. Bluming je izvaljal 102,9 % vložka, vroče valjana traku pa 102,6 % v odnosu na družbeni plan. Zastojev na blumingu je bilo 30,54 % kar je za 4,33 % manj kot v predhodnem mesecu. Kljub zmanjšanju zastojev pa posebno izstopajo tehnološki zastoji.

Analiza izplena na blumingu kaže sorazmerno slabše rezultate. Prvi kv. 135 beležimo 1,6 % in pri kv. 120 4,3 % slabši izplen, medtem ko je izplen pri kv. 160 za 4,3 % boljši in ravno tako pri predtraku za 3,3 %. Skupni izplen na blumingu je za 0,4 % slabši od planiranega. Pogoji valjanja na štekelu so bili sorazmerno slabši, kar se odraža tudi pri izplenu. Doseženi izplen na štekelu je v mesecu februarju za 3,2 % nižji od planiranega, za direktno prodajo za 3,1 % in za Javornik za 3,2 % slabši od planiranega. Izplen za HVJ in HOP je večji od januarskega, še vedno pa je nižji od planiranega.

Oddelek adjustaže bluming svojih planskih obvez ni izpolnil zaradi manjših izvaljanih količin slabov za potisno peč in grede za prodajo. Kljub temu, da so bili brusilni stroji boljše vzdrževani, pa so zastoji še vedno preveliki, za kar pa je glavni vzrok v pomanjkanju delovne sile.

Adjustaža štekel ni dosegla svojih planskih obvez zaradi nedobavljenih tujih trakov (1300 t). Nekoliko slabši rezultati so na liniji rezanja zaradi pomanjkanja vložka za razrez, nekvadratnih trakov (izbočeni). Izplen na BRONX škarih je za 2 % nižji kot prejšnji mesec, pri adjustiranju svitkov pa je skoraj enak kot v mesecu januarju.

Adjustaža štekel na Javorniku svojih planskih obvez ni uspešna v celoti realizirati zaradi neenakomernega dotoka vložka.

Odbor za gospodarstvo je potrdil operativni program za mesec april, ki pa je ponovno nižji od družbenega. Poudarjeno je bilo, da ni zagotovil, da bomo prejeli predvideno količino TVT iz zunanje nabave. Odbor zahteva od poslovnega odbora da do naslednje seje poda pisno obrazložitev v zvezi s problematiko nedobavljenih količin TVT in grede iz nabave.

V nadaljevanju je odbor obravnaval informacijo 27. redne seje odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne in soglašal s predlaganimi sklepi, dodatno pa je sprejel še naslednje sklepe:

— V temeljni organizaciji Valjarna bluming štekel se izvajajo pogodbeni dela samo pri izkopih dna globinskih in potisne peči in sicer z namenom čim hitrejšega izkopa in s tem čim manjšega izpada proizvodnje. V bodoče je potrebno sklopiti pogodbe po predlaganem postopku in izvajati pogodbe na osnovi analize izvajalca in nadzornika po predhodni obravnavi na ustreznem samoupravnem organu. Doseči je treba to, da se čim prej prične z mehanizacijo pri izkopih globinskih peči.

— Pogodbeni dela vzdrževalcev na območju TOZD, v kolikor bo do njih še prišlo, naj se enakomerno razporedijo med vse dneve vzdrževanja, ker sedanja razdelitev ne omogoča dobro opravljenega dela pri tekočem vzdrževanju.

Člani odbora za gospodarstvo so bili seznanjeni s predvideno rekonstrukcijo 16 tonskega žerjava v adjustaži bluming in predlagajo sektorju novogradnji, da čim prej pripravi predlog združevanja sredstev za navedeno rekonstrukcijo. Odbor za gospodarstvo je sprejel sklep, da se neizkoriščene postavke sredstev investicijskega vzdrževanja

v višini 2.100.000 din obnovijo v letu 1979 in se koristijo za popravilo X RAY na blumingu.

Obravnavali so še dopis vodje OTK z dne 9. marca in odgovor vodje proizvodnje valjarne bluming-

štekel iz katerega je razvidno, da bodo evidenco podatkov o ogrevanju vložka v globinskih pečeh opravljali prvi dispečerji, kar je bilo dogovorjeno tudi na posebnem sestanku in se že izvaja.

V zvezi s pripombo člana odbora Alija Akifa, zakaj je potrebno toliko pločevine v adjustaži štekel na Javorniku dvakrat žariti, so zabeležili odbor strokovne službe RO in glavna tehnologa da do naslednje seje pripravijo poročilo oziroma predlog, kako naj se ta količina zmanjša.

V razpravi so sodelovali: Smolej, Beg, Senčar, Kavčič, Alija. KS

26. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V četrtek, 29. marca je bila 26. redna seja delavskega sveta temeljne organizacije Valjarna bluming-štekel, ki jo je sklical in vodil predsednik Anton Miklič. Obravnavali so osem točk dnevnega reda.

Po pregledu sklepov predhodne seje, ki ga je delegatov posredoval vodja TOZD, je bilo ugotovljeno, da so bili izvršeni. Na osnovi ugotovitev samoupravnih delovnih skupin in sindikalne organizacije so soglašali s predlogom oblikovanja in delitve sklada skupne porabe za leto 1979 z dvema pripombama:

— višina jubilejnih nagrad naj se poveča na delovno dobo, kar bo ugodno vplivalo na zaposlene v Železarni;

— sredstva za finansiranje popravila doma na Mežakliji naj se zagotovijo samo v primeru, če bo dom tudi last Železarne in bo ustrezno izkoriščen.

V zvezi s planiranjem naslednjega srednjeročnega obdobja, je bil delavski svet seznanjen s pripravo in sprejemom smernic planov in sporazumov. Sektor za ekonomiko je predlagal delavskim svetom temeljni organizaciji in delovnih skupnosti sprejem naslednjih sklepov v enakem besedilu:

— pripravi se srednjeročni plan TOZD (DS) za obdobje od leta 1981 — 1985 in dolgoročni plan TOZD (DS) za obdobje 1986 — 2000;

— skladu s statutom TOZD (DS) delavski svet zadolži poslovni organ da:

— v aprilu 1979 pripravi analizo sedanjega stanja in razvojnih možnosti TOZD (DS) do leta 1985 kot osnove za izdelavo smernic plana;

— juliju oziroma avgustu 1979 pripravi predlog smernic za pripravo srednjeročnega plana TOZD (DS) ter elemente za sklepanje samoupravnega sporazuma o temeljih plana Železarne.

Rok za obravnavo in potrditev smernic je september 1979. Sprejete smernice bodo osnova za izdelavo predlogov planov TOZD (DS) in za sporazumevanje ter dogovarjanje o samoupravnem sporazumu o temeljih plana delovnih organizacij.

Delegati so bili seznanjeni s statutom medobčinske gospodarske zbornice, ki ga je obrazložil predsednik delavskega sveta Anton Miklič in soglašal z njegovo vsebino in poudaril pomen dokumenta pri širjenju gospodarske dejavnosti na območju Gorenjske.

Vodja temeljne organizacije je delegate seznanil s bistveno vsebino samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za investicijske naložbe pri čemer sodelujejo z združenimi sredstvi vse članice interne banke. Obrazložene so bile vse bistvene značilnosti osnutka samoupravnega sporazuma na katerega niso imeli pripomb. Strinjali so se tudi z dopolnilom 7. člena, za podpisnika navedenega sporazuma pa predlagali Antona Mikliča.

Predsednik delavskega sveta je v nadaljevanju delavski svet seznanil s predlogom za delno povrnitev stroškov sejnin, delavcem, ki prihajajo na seje samoupravnih organov v svojem prostem času. Glede na to, da v TOZD delajo v sistemu 4+1 je sprejem takega predloga upravičen in so ga tudi enoglasno sprejeli.

Vodja proizvodnje bluming štekel je delegate seznanil s pripravljanimi deli za novo zunanje skladišče na Beli, ki naj bi bilo namenjeno skladiščenju odvečnega polizdelka. Poudaril je, da bi bilo potrebno sredstva združevati v nekaterih temeljnih organizacijah (valjarna žice, Valjarna debele pločevine in Valjarna bluming štekel) ker bo delo le tako mogoče v krajšem času opraviti. Prva faza zajema skladiščenje polizdelka iz adjustaže bluming, elaborat za drugo fazo pa naj se izdela takoj. Vsi ti zaključki pa so bili posredovani tudi poslovodnemu odboru. Predlagali so tudi, da bi imenovali v strokovno komisijo za pregled in oceno investicijskega programa predstavnik TOZD Aleksandra Mandeljca.

Na predlog vodje proizvodnje TOZD so sprejeli predlog, da se zaradi večjih nepredvidenih zastojev v mesecu marcu pri izračunu programirane storilnosti odšteje 1977 ur.

Soglašali so tudi z obrazložitvijo predsednika odbora za ljudsko obrambo pri delavskem svetu in potrdili predlog koordinacijskega odbora za finansiranje LO v občini Jesenice s tem, da se neizkoriščena sredstva preteklega leta prenesejo v tekoče leto.

V razpravi so sodelovali: Dremelj, Senčar, Miklič, Kavčič, Hostnik. K. S.

Naselje Plavž

Železarski globus

ZDA

Ta država ima sicer velike zaloge rud nekaterih kovin, vendar je kljub temu pri mnogih močno navezana na uvoz. Pri tem prednjačijo nekatere kovine, potrebne za proizvodnjo surovega jekla. Razpredelnica kaže v odstotkih kakšen delež celotne porabe je potrebno uvoziti:

Kovina	%
Mangan	94
Kobalt	93
Krom	92
Nikelj	77
Wolfgram	50
Kositer	81
Cink	62
Zivo srebro	57

ITALIJA

V italijanskem pristanišču Savona je pred kratkim pristala ladja z 20.000 tonami železove gobe. To je prva količina te železarske surovine, katero so nekatere italijanske in francoske železarne naročile v Venezueli v skupni količini 300.000 ton. Železova goba je proizvedena po HyL postopku in ima 86 % stopnjo metalizacije. Celotna količina bo dobavljena do konca letošnjega leta.

ZDA

V letu 1978 je bilo v tej državi porabljen 105,8 milij. ton. raznih železarskih izdelkov. Domača železarska industrija je proizvedla 88,8 milij. ton, uvoženih pa je bilo 19,2 milij. ton. Železarska industrija je lani izvozila samo 2,2 milij. ton svojih proizvodov.

27. SEJA DELAVSKEGA SVETA

27. seja delavskega sveta TOZD Valjarne žice in profilov je predsednik Franc Divjak sklical v petek 30. marca in v obravnavo predložil devet točk dnevnega reda.

Pri pregledu sklepov zadnje seje je delavskemu svetu kadrovik valjarn Janez Kramar podal poimensko poročilo o vseh delavcih, ki so bili v februarju premeščeni iz valjarne profilov v druge TOZD. Delegati so ugotovili, da je bilo nekaj delavcev sicer razporejeno drugam kakor je bilo planirano, vendar pa se iz poročila vidi, da je večina delavcev obdržala prejšnje kategorije nekatere pa celo višje. Kadrovik je pri tem poudaril, da je bilo pri tem razporedu nekoliko lažje vendar pa, da bo to težje reševati pri ukinitvi zadnje izmene v valjarni profilov. Zadnja izmena je sestavljena večinoma iz starejših delavcev z višjimi kategorijami, medtem ko so potrebe v Železarni večinoma le po manj kvalificirani delovni sili. Delavski svet je soglašal s predlom kadrovika, da se v valjarni žice postavi dva kadrovca, ki se bosta usposabljala za vodilna delovna mesta.

V nadaljevanju so delegati obravnavali predlog oblikovanja in delitve sklada skupne porabe. Na predlog so imeli nekaj pripomb samoupravnih delovne skupine in sicer glede višine vrednosti bonov za malico in višine regresa ter predlagale, da se ob koncu leta ali v začetku prihodnjega objavi v Železarni razčlenjena razpredelnica porabljenih sredstev iz sklada skupne porabe. V razpravi je delavski svet ugotovil, da so v delitvi zajete nekatere družbene dejavnosti, ki dobijo sredstva že iz obveznega prispevka iz osebnega dohodka in sedaj še iz sklada skupne porabe. Zato delavski svet postavlja vprašanje, zakaj se razpredelnica

družbenih obveznosti prispevka iz osebnega dohodka ni objavila v Železarni pred razpravo o predlogu oblikovanja in delitve sklada skupne porabe. Po razpravi je delavski svet predlog potrdil.

Predlog statuta delovne organizacije železarne Jesenice je delavski svet dal v razpravo samoupravnim delovnim skupinam.

Za uresničitev predloga sklepov o pripravi srednjeročnega plana za obdobje 1981 — 1985 in dolgoročnega plana za obdobje 1986 — 2000, je delavski svet imenoval strokovno grupo v sestavi Drago Finžgar, Slavko Justin in Edo Dolžan.

Delavski svet je sprejel samoupravni sporazum o združevanju sredstev za investicijske naložbe SOZD Slovenske železarne. Sprejel je tudi statut medobčinske gospodarske zbornice za Gorenjsko.

V nadaljevanju so obravnavali predlog povrnitve stroškov posameznikom za udeležbo na sejah in sprejeli sklep, da naj se posameznikom stroški povrnejo, vendar naj bo višina enotno določena za vso Železarno.

Delegati so bili seznanjeni z informacijami centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje o delu samoupravnih organov pri delavskem svetu železarne Jesenice.

Pred zaključkom seje je vodja TOZD Franc Ravnihar delavskemu svetu pojasnil pisni odgovor pristojne službe glede regresiranja lokalnih prevozov delavcev na delo v Železarno. To vprašanje je bilo postavljeno na eni prejšnjih sej delavskega sveta.

JB

24. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Sejo odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Valjarna žice in profilov je predsednik Ljubomir Galič sklical 30. marca. Najprej so pregledali sklepe zadnje seje, ki so bili v celoti realizirani.

V nadaljevanju je odbor razpravljal o poročilu, ki ga je podal kadrovik valjarn Janez Kramar, o gibanju zaposlenih v mesecu februarju in o koriščenju dopusta ter bolezenski odsotnosti. Kadrovik je prikazal tudi primerjavo med TOZD in Železarno v celoti.

Odboru je bilo predloženih tudi šest internih premetstev delavcev s čemer je odbor soglašal in sprejel sklep, da se za njih izstavijo odločbe. Zaradi tega, ker se predvideva, da bo več vodilnih delavcev postopno odšlo v pokoj in zaradi ukinitve valjarne profilov ter razširitve kvalitetnega asortimenta v valjarni žice, ja kadrovik odboru posredoval potrebo, da se v valjarni žice postavi dva kadrovca za usposabljanje na vodilnih delovnih mestih. Odbor je s tem soglašal in dal predlog v potrditev delavskemu svetu. Odbor je

pregledal tudi rekapitulacijo dopustov po mesecih za leto 1979 in jo potrdil.

V nadaljevanju seje so obravnavali prošnji Čedota Borenovića in Ibrahima Kovača za prekinitev delovnega razmerja. Odbor je obe prošnji rešil s tem, da se jima prekine delovno razmerje s 30 dnevnim odpovednim rokom.

Obravnavali so tudi bolezensko odsotnost v TOZD Valjarna žice in profilov, ki jo je posredoval odboru oddelek zdravstvenega varstva. Sprejeli so sklep, da naj delovodje tesno sodelujejo s kontrolorjem bolnikov.

Odbor je potrdil tudi predlog o imenovanju instruktorjev za poučevanje na delovnem mestu, katerih naj bi bilo v TOZD Valjarna žice in profilov devet in en instruktor za poučevanje žerjavovodij. J. B.

24. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Valjarna žice in profilov Roman Rižmarič je sklical sejo odbora 30. marca in v razpravo predložil pet točk dnevnega reda. Največ razprave pa je bilo po drugi točki, v kateri so obravnavali operativni plan za mesec april.

Najprej je odbor razpravljal o nabavi transporterja, ki je bil namenjen za povezavo od transportne žičnice do SUND vezalnih naprav. Po obrazložitvi vodje TOZD Franca Ravniharja in daljši razpravi so sprejeli sklep, da se od nabave transporterja odstopi, ker po predlagani tehnologiji ne prinaša zmanjšanja normativa pri adjustiranju žice, oziroma celo za šest delavcev na izmeno. Razen tega je pa tudi vprašljiva tehnologija vezanja na vezalnih napravah predvsem kolobarjev žice iz starega dela proge, katerih premer znaša 1.150 mm in bi bilo pri malenkostni deformiranosti kolobarja avtomatsko vezanje onemogočeno.

Največ se so zadržali pri sprejemu operativnega plana za mesec april, ki znaša 9660 ton za valjarno žice in 1190 ton s prevajanjem za valjarno profilov. Plan so sicer člani odbora potrdili vendar z naslednjimi pripombami:

— da naj bi se vzdrževalni zastoji gibali v mejah akcijskega programa in da bo tekoča in zadostna preskrba vložka tako po kvaliteti kot količini tako za valjarno žice kot za valjarno profilov.

Člani odbora so bili mnenja, da se pri takem stanju kakršno je bilo v mesecu marcu ne da solidno obravnavati. Zaradi pomanjkanja vložka je imela samo valjarna žice 37 ur zastoja in s tem 444 ton manjšo proizvodnjo. Podobno stanje je bilo tudi v valjarni profilov. Zato člani odbora ugotavljajo, da nihče v temeljni organizaciji ni kriv za manjšo proizvodnjo kakor tudi, da bi izpadlo proizvodnjo 444 ton zaradi pomanjkanja vložka v nasprotnem primeru v marcu s lahkoto dosegli in s tem tudi družbeni plan. Pri tem pa je odbor poudaril še to, da se je treba zaradi pomanjkanja vložka dnevnih prilagajati stanju s prepogostimi

menjavami dimenzij kar vsekakor pogojuje povečanje tehnoloških zastojev in izredne težave pri preskrbi z valjarsko armaturo in pravočasno pripravo valjev. Zato je odbor za gospodarstvo sprejel sklep, da se od pristojnih služb zahteva revizija družbenega plana, v kolikor bi se stanje s preskrbo vložka, kakršno je bilo v mesecu marcu ponavljalo tudi v mesecu aprilu.

V nadaljevanju seje je odbor obravnaval doseganje delovnih ciljev, ki jih je v valjarni žice postavljenih 16. Ugotovili so, da je bilo od 16 delovnih ciljev v mesecu marcu izpoljenih osem kar je vsekakor razveseljivo, saj že sam rezultat kaže določen napredek v primerjavi s preteklimi meseci. Zaželeno je, da se ta trend izboljšanja nadaljuje tudi v naslednjih mesecih. Poudarjeno je bilo tudi, da je v mesecu marcu uspelo tudi valjanje na tretji žili, saj je bila proizvodnja na vseh dnevih v normalnih okvirih.

Pri obravnavi sklepov odbora za gospodarstvo pri DS Železarne je odbor sklep o pogodbenih delih in predlog za spremembo faktorja za izračun premij soglasno potrdil.

Prošnjo Jožeta Knaflja, v kateri navaja, da bi se na delovnem mestu »iskrilec materiala« povišala kategorija, da bi se približal iskrilcu materiala v OTK, je odbor obravnaval in ugotovil, da je v primerjavi s istim delovnim mestom v TOZD Jeklovlek njegovo delovno mesto pravilno ovrednoteno, in da OTK tega delovnega mesta sploh nima, temveč to delo opravlja poleg rednih delovnih nalog po potrebi v delovni organizaciji ali pri reklamacijah izven nje, določen delavec.

Predložene nadure, ki so jih opravili delavci TOZD Valjarna žice in profilov je odbor smatral za utemeljene in jih potrdil. J. B.

26. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet TOZD Elektrode je imel 30. marca 26. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Janez Kosmač. Na seji so najprej pregledali izvrševanje sklepov zadnje seje in ugotovili, da so v glavnem izvršeni, razen sklepov, ki so dolgoročnega značaja in se še izvajajo.

Obpravnavali so predlog oblikovanja in delitve sklada skupne porabe za leto 1979 in ugotovili, da so predlog obravnavale vse samoupravne delovne skupine TOZD in ga sprejele s pripombo, da naj bodo tople malice bolj kvalitetne.

Razpravljali so o pripravi srednjeročnega načrta TOZD za obdobje od leta 1981 do 1985 in dolgoročnega načrta za obdobje od leta 1986 do 2000. Sprejeli so več sklepov, ki vsebujejo roke in zadolžitve za pripravo smernic in predlogov.

Obpravnavali in sprejeli so samoupravni sporazum o oblikovanju in uporabi prihodkov ter razporejanju skupnega dohodka v temeljni banki Gorenjske in samoupravni sporazum o združevanju sredstev za investicijske naložbe SOZD SZ.

Delavski svet je sprejel informacijo in soglašal s strokovno-gospodarskimi obrazložitvami in dejstvi, ki potrjujejo neprimernost gradnje nove tovarne elektrod Gorenje-Varstoj v Lendavi in z ukrepi v zvezi s tem. Potrdil je sklepe, ki jih je v zvezi s tem sprejel odbor za gospodarstvo TOZD Elektrode na zadnji seji.

Soglašali so, da se delegatov, za udeležbo na sejah samoupravnih organov v prostem času, povrnejo stroški v znesku do 50 din.

22. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Odbor za delovna razmerja TOZD Elektrode je imel 20. marca 22. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Janez Zaveljcina. Pregledali so izvrševanje sklepov zadnje seje in ugotovili, da niso bili sprejeti vsi potrebni moški delavci. Drugi sklepi so bili izvršeni.

Obpravnavali so poročilo o zaposlenosti delavcev TOZD v mesecu februarju. Iz poročila je bilo razvidno, da je skupna odsotnost znašala 22,3 %, od tega je bilo bolezenske odsotnosti 11,4 %. Ker se je bolezenska odsotnost povečala, je odbor predlagal kadrovskega sektorja, da pripravi primerjalno analizo te z drugimi temeljnimi ali delovnimi organizacijami, ki imajo približno enako strukturo zaposlenih.

Potrdili so prenehanje delovnega razmerja delavki, ki je bila v mesecu februarju invalidsko upokojena in potrdili sprejem petih delavcev, ki so pridobili lastnost delavca TOZD v mesecu februarju in marcu.

Obpravnavali so vlogo delavca za predčasno prekinitev delovnega razmerja. Prošnji niso mogli ugoditi zaradi pomanjkanja moških delavcev, pač pa so prekinitev delovnega razmerja odobrili v rednem dvomesečnem odpovednem roku.

Obpravnavali so pet vlog za spremembo v TOZD in sklenili so, da se objavi prosta dela in naloge kalkulanta TOZD.

Soglašali so, da se šest delavk usposobi za delo voznice viličarja.

Nadalje so obravnavali vlogo za odobritev izredno plačane odsotnosti in sklenili:

- za potrebe idejnopoličnega izobraževanja mladih v letu 1979 se odobri 24 dni,

22. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik Anton Ravnik je sklical 22. sejo odbora za gospodarstvo TOZD HVB v sredo, dne 29. marca. Na seji so najprej obravnavali izvrševanje sklepov 21. seje in ugotovili, da so vsi izvršeni.

Obpravnavali so tudi operativni plan za mesec april, ki je enak družbenemu po količini, odstopa pa po asortimentu. V skupni količini znaša plan za mesec april 7850 ton, od tega: 4885 ton nizkoogljastih jekel, 2400 ton dinamo jekel, 300 ton nerjavnih jekel in 265 ton ostalih jekel.

Soglašali so, da se plan nerjavnih jekel zniža za okrog 350 ton zaradi nezagotovljene dobave vložka tako iz domačih kakor tudi iz tujih virov.

Zadolžili so tudi vodstvo temeljne organizacije, da glede na to, da je dobava nerjavnih TVT že dalj časa problematična in je zaradi tega potrebno mesečno spreminjati plan po asortimentu obvesti o tem problemu odbor za gospodarstvo pri DS Železarne in poslovodni odbor Železarne, ki naj ustrezno ukrepa.

Delegati odbora za gospodarstvo so bili seznanjeni tudi s sklepi 27. seje odbora za gospodarstvo pri DS Železarne z dne 26. februarja, ki se nanašajo na pogodbeno dela ter se z njimi strinjali in jih v celoti potrdili.

Soglašali so tudi s principi, po katerih so izdelani normativi dela za tresirno ogrodje, linije za vzdolžni razrez št. 1, 2 in 3 in brusilnih strojih za brušenje valjev.

MK

Potrdili so predlog koriščenja rednih dopustov in zadolžili odbor za delovna razmerja, da mesečno spremlja in kontrolira plan koriščenja rednih dopustov.

Sprejeli so informacijo o poteku izgradnje prizidka šamotarne.

21. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Odbor za gospodarstvo TOZD Elektrode je imel 26. marca 21. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Franc Tersegav. Pregledali so izvrševanje sklepov zadnje seje in ugotovili, da so sklepi izvršeni, razen tistih, ki zahtevajo daljši čas izvrševanja.

Nato so obravnavali dosežene proizvodne rezultate v mesecu februarju. Skupni plan dodajnih materialov za varjenje je bil dosežen 91,8 %. Plan oplasčenih elektrod je bil dosežen le 89 %, zaradi izpada proizvodnje na oplasčevalni L1 zaradi remonta. Tudi L2 in L3 nista dosegli pričakovanih rezultatov. Delo na novi oplasčevalni liniji se je izboljšalo. V tem mesecu je bila izdelana večja količina kvalitetnih in specialnih elektrod, kar se pozitivno odraža v obračunski proizvodnji in realizaciji.

Dosežena storilnost v mesecu februarju je bila poprečna, kar ni zadovoljivo in se mora izboljšati.

Imenovali so Miha Stojana v strokovno komisijo za pregled in oceno investicijskega programa Proizvodnja aglomeriranih praškov za varjenje.

Potrdili so predlog spremembe prispevne stopnje za naloge ljudske obrambe in družbene samozastite skupščine občine Jesenice z 0,13 na 0,08 %.

Ob sklepu seje so v koordinacijski odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozastito pri krajevni konferenci SZDL Sava Jesenice imenovali Miha Stojana.

M.S.

Plan varilne žice je bil presežen za 33 ton. Kvaliteti rezanja žice je potrebno nameniti več pozornosti.

Plan taljenih praškov ni bil dosežen.

V mesecu februarju so se v TOZD pojavljale občasne težave z dobavo valjane in vlečene žice, v zadnjem času pa tudi z dobavo Na-živca, kartona, zaklopnic in polietilenske folije.

Potrdili so predlog operativnega plana za mesec april v skupni količini 2170 ton in priporočili, naj se delo organizira tudi v prostih sobotah.

Sprejeli so poročilo o gibanju osebnega dohodka v mesecu februarju.

Razpravljali so o nameravani gradnji nove tovarne elektrod v Lendavi. Odbor je soglašal z dosedanjimi ukrepi vodstva TOZD in poslovodnega odbora Železarne in predlagal odboru za gospodarstvo Železarne, da zadevo obravnava in sprejme ustrezne nadaljnje odločitve.

Ob koncu seje so obravnavali kvalitetno problematiko v TOZD in v zvezi s tem sprejeli več sklepov.

M.S.

TOZD Hladna valjarna Bela

28. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V petek, dne 28. marca, je bila 28. seja delavskega sveta TOZD HVB, ki jo je vodil podpredsednik Ivo Cundrič. Na seji so bili poleg desetih delegatov prisotni še: pomočnik vodje temeljne organizacije, predsednik osnovne organizacije sindikata in predsednik odbora samoupravne delavske kontrole.

Pri pregledu, kako so se izvrševali sklepi 27. seje, je bilo ugotovljeno, da so vsi sklepi v redu izvršeni.

Sprejeli so poročilo o delu odbora za gospodarstvo in ga v celoti potrdili.

Na osnovi razprave v samoupravnih delovnih skupinah so delegati delavskega sveta sprejeli delitev sklada skupne porabe za leto 1979, s pripombo, da je 0,36 % solidarnostne pomoči sindikalnim organizacijam premalo.

Delegati delavskega sveta so obravnavali priprave za izdelavo srednjeročnega plana TOZD za obdobje 1981–1985 in dolgoročnega plana TOZD HVB za obdobje 1986 do 2000 in v skladu s statutom TOZD zadolžili poslovodni organ, da:

- v aprilu 1979 pripravi analizo sedanjega stanja in razvojnih možnosti TOZD do leta 1985 kot osnove za izdelavo smernic;

- v juliju oziroma avgustu 1979 pripravi predlog smernic za pripravo srednjeročnega plana TOZD ter elemente za sklepanje samoupravnega sporazuma o temeljih plana železarne Jesenice.

Rok za obravnavo in potrditev smernic je september 1979.

Sprejete smernice bodo služile za izdelavo predlogov planov TOZD in za sporazumevanje ter za dogovarjanje o samoupravnem sporazumu delovne organizacije.

- v drugem četrtletju 1980 pripravi predlog srednjeročnega plana TOZD in ga v drugi polovici leta 1980 posreduje samoupravnemu organu v razpravo in sprejem;

- do konca leta 1979 pripravi analizo razvojnih možnosti TOZD do leta 2000;

- v novembru 1981 pripravi predlog smernic za pripravo dolgoročnega plana TOZD ter elemente za sklepanje samoupravnega sporazuma o temeljih dolgoročnega plana železarne Jesenice;

- v drugi polovici leta 1983 pripravi predlog dolgoročnega plana TOZD. Rok za sprejem dolgoročnega plana je december 1983.

Sklenili so, da je nosilec aktivnosti pri pripravi in izdelavi srednjeročnega plana in dolgoročnega plana vodja TOZD HVB Aleksander Jezeršek, SEO, oddelek za ekonomske analize in planiranje pa je zadolžen za strokovno obdelavo planov.

24. SEJA DELAVSKEGA SVETA

30. marca se je na 24. redni seji pod predsedstvom Danijela Črva sestel delavski svet TOZD Valjarna debele pločevine. Po pregledu sklepov 22. in 23. seje delavskega sveta so ugotovili, da so bili izvršeni, razen sklepa z 22. seje, ki se nanaša na spremembo kategorije, ker DS Železarne o njem še ni razpravljala.

Ugotovili so tudi, da so predlog oblikovanja in delitve sklada skupne porabe obravnavale vse samoupravne delovne skupine in nanj, razen dveh, niso imele pripomb. Ker o eni pripombi SDS nista imeli skupnega stališča, so sprejeli sklep, da obe SDS na ponovni obravnavi zavzame enotno stališče, ki bo posredovano TOZD Družbena prehrana. Z drugo pripombo, da bi bila kantina v poletnih mesecih odprta že ob 7.30, so se strinjali ter sklenili, da jo je treba poslati TOZD Družbena prehrana.

Po obravnavi so predlog oblikovanja in delitve sklada skupne porabe in predložene sklepe sprejeli v obliki, kot so bili predloženi.

V javno razpravo so dali tudi predlog statuta delovne organizacije železarne Jesenice.

Brez pripomb so sprejeli predlog sklepov o pripravi in sprejetju srednjeročnega plana TOZD za obdobje 1981–1985 in dolgoročnega plana TOZD za obdobje 1986–2000. Za sodelovanje pri izdelavi srednjeročnega programa za TOZD Valjarna de-

bele pločevine so imenovali Jožeta Vilmana.

Soglasno so sprejeli samoupravni sporazum o združevanju sredstev za investicijske naložbe v SOZD SZ in potrdili statut medobčinske gospodarske zbornice za Gorenjsko.

Na uvedbo prehodnega računa za dvig osebnih dohodkov, ki ga je predlagal finančni sektor, niso imeli pripomb ter so sprejeli sklep, da se v TOZD Valjarna debele pločevine sredstva za izplačilo OD dvigajo preko prehodnega računa 700, ki je odprt na ravni delovne organizacije.

Na znanje so vzeli poročilo odbora samoupravne delavske kontrole s pripombo, da je bilo delo odbora v preteklem mandatnem obdobju uspešno.

Soglašali so tudi s predlogom družbenopolitičnih organizacij o poračilu materialnih stroškov delavcem, ki prihajajo na seje samoupravnih organov v svojem prostem času, v znesku 50 din.

Na koncu seje so sprejeli še sklep, da naj OO ZSMS TOZD Valjarna debele pločevine čimprej pristopi k akciji zbiranja odpadnega papirja.

16. SEJA ODBORA SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

V četrtek, 29. marca, se je pod predsedstvom Luke Vujičiča na 16. redni seji sestel odbor samoupravne delavske kontrole v TOZD Valjarna debele pločevine.

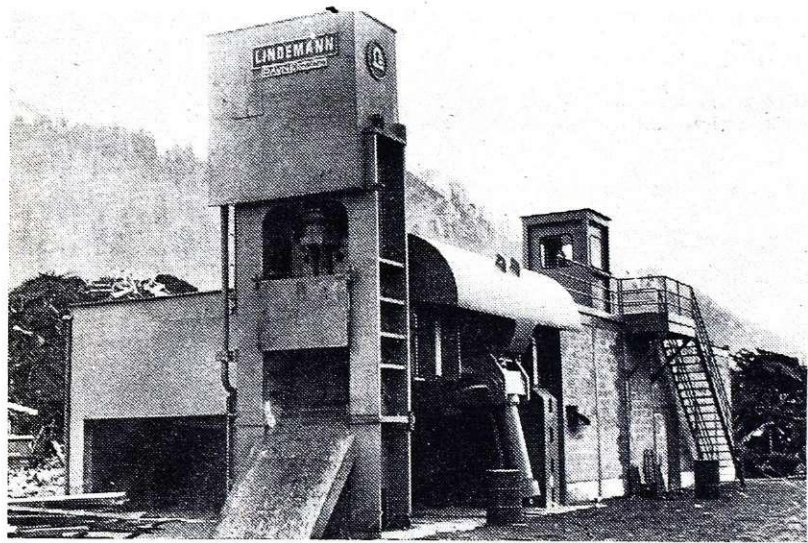
Po pregledu sklepov: 20. seje odbora za gospodarstvo, 24. seje odbora za delovna razmerja, 23. seje delavskega sveta in 15. seje odbora samoupravne delavske kontrole so ugotovili, da so bili sklepi v glavnem izvršeni, nekateri, ki so dolgoročnega pomena, pa so v izvajanju.

Sklep 14. seje odbora samoupravne delavske kontrole še ni izvršen,

zato je odbor ponovno naročil vsem vodjem samoupravnih delovnih skupin, da na prvi naslednji seji razpravljajo in odločijo o načinu in mestu zbiranja ter odvozu delovnih oblek v pralnico.

Odbor je bil seznanjen z zaključnim računom ter s sklepi odbora za gospodarstvo in delavskega sveta v zvezi s tem in z njimi soglašal.

Podano je bilo tudi poročilo o delu odbora samoupravne delavske kontrole v tem mandatnem obdobju, na katerega delegati niso imeli pripomb.

Škarje za razrez starega železa na nasipu, o čemer boste lahko več prebrali v naslednji številki

Železarski globus

JAPONSKA

V letu 1978 so v japonskih železarnah odlili 40 % vsega izdelanega surovega jekla na napravah za kontinuirno vlivanje. To je v primerjavi z letom 1976 za 5 % več. V prihodnjih dveh letih predvidevajo, da bodo povečali to količino na 50 %. Danes obratuje na Japonskem 130 naprav za kontinuirno vlivanje jekla in od tega 34 za slabe in 96 za gredice ali blume. V ZDA so leta 1978 odlili na teh napravah samo 12 % vsega predelanega surovega jekla.

LATINSKA AMERIKA

Po podatkih, ki jih je objavil neki ameriški ekonomski inštitut, se bo poraba in proizvodnja surovega jekla v prihodnjih desetih letih v državah Latinske Amerike potrojila. Proizvodnja surovega jekla bo narasla s sedanjih 30 na 90 milij. ton in sicer v Braziliji s 13,5 na 39,0, Mehiki z 9,0, na 20,0, Argentini s 4,1 na 12,0 in v Venezueli z 1,8 na 11,9 milij. ton. Povečanja v ostalih državah bodo manjša. S takim povečanjem proizvodnje bodo praktično pokrite vse potrebe po železarskih izdelkih na tej celini.

PERU

Situacija z izvozom železove rude iz te južnoameriške države se je lani v primerjavi z letom 1977 precej poslabšala. Leta 1977 so izvozili perujski rudniki 6,21 milij. ton te železarske surovine in lani samo še 4,58 milij. ton. Največje zmanjšanje je

bilo v državah Zahodne Evrope, ki so leta 1977 kupile 372.000 ton in lani nič.

ZDA

Ameriški Midrex postopek za proizvodnjo železove gobe je do zdaj uporabljal kot reductent zemeljski plin. Da bi omogočili uporabo tega postopka tudi v tistih deželah, ki zemeljskega plina nimajo, so pričeli z razvojem postopka, ki bo lahko uporabljal kot reductent trdna goriva. Kot gorivo uporabljajo premog in kot proizvodni agregat jaskasto peč, torej podobno kot pri uporabi plinskega reductenta. Značilnost tega postopka je, da uporablja za dovajanje toplote, ki je potrebna za končno redukcijo železove rude, električno ogrevanje s pomočjo uporov in so v ta namen vgrajene na nekaterih mestih jaska elektrodne plošče iz ognjeodpornega jekla.

DOPISUJTE
V ŽELEZARJA

PROGRAM AKTIVNOSTI IN UKREPOV ZA IZBOLJŠANJE STIMULATIVNE IN REPRODUKTIVNE SPOSODNOSTI GOSPODARSTVA

(Nadaljevanje s 1. strani)

v tujini. Tako je bil delež lastnih sredstev organizacij združenega dela v letu 1977 — 47 odstotkov, delež tujih virov pa 53 odstotkov v vseh angažiranih osnovnih in obratnih sredstvih.

Visoka zadolženost se odraža tudi v tem, da predstavljajo krediti približno dve tretjini sredstev poslovnega sklada organizacij združenega dela, kar ustvarja visoke obresti za poravnavanje plačil in obresti iz naslova dobljenih kreditov. Odplačila za investicijske kredite so se v letu 1977 v primerjavi z letom 1973 povečala za trikrat, obresti od kreditov pa za 2,4 krat.

Na zadolženost gospodarstva je vplivalo tudi dejstvo, da kreditno razmerje ni bilo postavljeno v funkcijo združevanja dela in sredstev in medsebojnega povezovanja organizacij združenega dela v reprodukcijskem procesu. Združena sredstva predstavljajo le 4 odstotke v celotnih sredstvih za investicije. Širjenje fronte investicij v zadnjih letih čez realno razpoložljiva sredstva je pripeljalo do prenapetih razmerij v materialni in plačilni bilanci naše države, do pomanjkanja nekaterih materialov in do visoke rasti cen na investicijskem trgu.

Ugotovljeno je, da so vzroki za zmanjšanje investicijske in reprodukcijske sposobnosti povezani s celotno odnosov v družbeni reprodukciji, z delovanjem gospodarskega sistema in samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov.

ZMANJŠANJE REPRODUKTIVNE SPOSODNOSTI GOSPODARSTVA

Pri delitvi dohodka in družbenega proizvoda izločanja za razširitev materialne osnove združenega dela niso dobila enakopravnega tretmana z drugimi izločanja. Predstavljajo rezidualno postavko, to je izločajo se šele, ko se poprej poravnajo splošne družbene in skupne potrebe in osebni dohodki. Veljavni instrumenti za zagotovitev skupnih in splošnih družbenih potreb delujejo neodvisno od dinamike rasti dohodka, zlasti pri prispevkih in davkih, ki se obračunavajo na podlagi osebnih dohodkov. Tudi osebni dohodki naraščajo hitreje od čistega dohodka, kar nam kaže da se ne izvaja dogovorjena politika o razporejanju čistega dohodka.

Zaradi takšnega delovanja instrumentov za zajemanje iz dohodka organizacij združenega dela in zato ker se ne spoštuje politika izločanja za osebne dohodke je prišlo do znatnega zmanjšanja reprodukcijske sposobnosti gospodarstva. K temu je prispevala še počasnejša rast produktivnosti dela, upadanje učinkovitosti angažiranih sredstev in nezadostne izkoriščenosti proizvodnih potencialov (kadrovskih, znanstvenih, naravnih, tehničnih in drugih).

V razmerah gospodarske nestabilnosti, visoke rasti cen, nerazvitih dohodkovnih odnosov organizacije združenega dela niso zadosti motivirane za smotnejše gospodarjenje, kar še bolj potencira tudi praksa socializacije izgub, kritja prekoračitev investicij, zaposlovanja zaradi reševanja socialnih problemov in nedoslednosti pri nagrajevanju po rezultatih dela.

Med vzroki za takšno stanje je tudi neugodna ekonomija obratnih sredstev, kar je povečalo zadolževanje in znatno vplivalo na podražitev stroškov poslovanja. Koeficient obračanja obratnih sredstev se je v zadnjih šestih letih zmanjšal za polovico.

PROGRAM AKTIVNOSTI IN UKREPOV

Glede na spoznanja, do katerih smo prišli iz analize in razprav je treba nujno kompleksneje razčleniti smeri za aktivnosti in ukrepe, s katerimi bi prispevali k postopni krepitvi akumulacijske in reprodukcijske sposobnosti gospodarstva. Zaradi tega je bil narejen omenjeni program.

Program aktivnosti in ukrepov za izboljšanje akumulativne in reprodukcijske sposobnosti gospodarstva je sestavljen iz dveh delov. V prvem delu so ukrepi in aktivnosti iz resolucije s posebnim poudarkom, da jih morajo vsi nosilci nalog, ki so za to zadolženi dosledno in pravočasno izvrševati. V drugem delu programa so razčlenjeni dodatni ukrepi, večinoma dolgoročne značaja, z uporabo katerih naj bi ustvarili pogoje, ki bodo omogočili krepitev akumulacijske in reprodukcijske sposobnosti gospodarstva na trajnejših osnovah.

V resoluciji za leto 1979 so zajeti številni ključni problemi, ki so v zvezi z akumulativno in reproduk-

cijsko sposobnostjo gospodarstva in določene številne naloge, od izvrševanja katerih je v veliki meri odvisno ustvarjanje pogojev za spremembo sedanjih neugodnih razmerij v družbeni reprodukciji.

Federacija, republike in pokrajine ter občine morajo s tekočimi ukrepi ekonomske politike v svoji pristojnosti še naprej konkretizirati politiko ekonomske stabilizacije in sprejeti programe ukrepov in aktivnosti. Preseči morajo prisiljene odnose v delitvi dohodka in družbenega proizvoda, doseči morajo večjo usklajenost v blagovnodenarnih odnosih, izboljšati ekonomski položaj države do tujine, krepiti kvalitativne faktorje gospodarjenja, še naprej razvijati samoupravne socialistične odnose v družbeni reprodukciji in materialni položaj združenega dela. Organizacije združene dela in druge samoupravne organizacije ter skupnosti bodo določile programe aktivnosti in ukrepov za uresničevanje politike ekonomske stabilizacije.

Pri predlaganju ukrepov ekonomske politike in mehanizmov gospodarskega sistema bodo morali upoštevati potrebo po izenačevanju pogojev gospodarjenja in pridobivanja dohodka. Prav tako je treba preizkusiti družbene dogovore in samoupravne sporazume o pridobivanju in razporejanju dohodka ter o delitvi sredstev za osebne dohodke in zagotoviti večji družbeni vpliv na dosledno izvajanje dogovorjene politike.

Zaradi reševanja problema izgub je treba zagotoviti pravočasne informacije o pojavu in vzrokih izgube in na podlagi tega nastopiti z ukrepi in začeti aktivnosti za dejansko ekonomsko sanacijo organizacij združenega dela. Sprejeti je treba nov zakon o sanaciji in prenehanju dela organizacij združenega dela, s katerimi bi se natančneje uredili odnosi, ki izvirajo iz poslovanja z izgubo.

Predvideni so tudi ukrepi za zagotovitev dogovorjene politike na področju splošne in skupne porabe. Z dogovori v republikah in pokrajinah ter s samoupravnimi sporazumi bo treba predvsem zagotoviti, da bodo sredstva za zadovoljevanje splošnih in skupnih potreb naraščala v skladu z dogovorjeno politiko. Omejitveni ukrepi je treba ustvarjanje preseženih sredstev čez dogovorjene okvire.

Usklajena rast investicij z realno razpoložljivimi sredstvi zanje, zagotavljanje dogovorjene strukture, hitrejša dograditev začelih objektov, povečanje učinkovitosti vlaganj, so najpomembnejše naloge za izboljšanje akumulativne in reprodukcijske sposobnosti gospodarstva. Zaradi tega morajo federacija, republike in pokrajine ukrepati za spodbujanje samoupravnega združevanja dela akumulacije in za usmerjanje domačih in zunanjih kreditov v tiste objekte, ki imajo poseben pomen za uresničevanje dogovorjenega razvoja, predvsem pa v tiste zmogljivosti, katerih gradnja je v končni fazi in ki prispevajo k povečanju izvoza ali nadomestitvi uvoza. Ukrepati je treba tudi, da bi se zmanjšala uporaba kratkoročnih bančnih sredstev za dolgoročne plasmaje za investicije v osnovna sredstva.

UKREPI DOLGOROČNEGA POMENA

Bistven pogoj za izboljšanje akumulacije in reprodukcijske sposobnosti gospodarstva je njegova širša vključitev v mednarodno delitev dela. To je zlasti pomembno s stališča povečanja izvoza kot bistvenega dejavnika za boljše izkoriščanje razpoložljivih zmogljivosti, specializacijo dela in za čim popolnejše angažiranje notranjih rezerv, da bi se povečala konkurenčna

sposobnost gospodarstva na tujem trgu. Pri tem je posebno pomembno planiranje ekonomskih odnosov s tujino, zlasti izvoza in to na dolgoročni podlagi.

Za uresničitev te naloge je nujno treba obdelati učinkovite mehanizme stimuliranja posameznih oblik ekonomskega sodelovanja s tujino, predvsem najsodobnejših oblik, s katerimi je treba zagotoviti dinamično povečanje izvoza na dolgoročni podlagi. Potrebno bi bilo inicirati ustrezne akcije, s katerimi bi spodbujali subjekte v gospodarjenju za organiziran in skupen nastop na tujem trgu.

V okviru ukrepov dolgoročnega pomena je predvideno, da bi v dogovore o delitvi dohodka in osebnih dohodkov vključili načelo, s katerim bi zagotovili, da se pri delitvi čistega dohodka izhaja predvsem iz potrebe izločanja sredstev za razširitev materialne osnove združenega dela najmanj v višini prevzetih obveznosti na podlagi samoupravnih sporazumov o osnovah planov temeljne organizacije združenega dela in sporazumov o združevanju dela in sredstev.

Na področju družbenih dejavnosti se sredstva za kritje potreb oblikujejo z avtomatičnim zajemanjem dela dohodka gospodarstva prek prispevkov iz osebnega dohodka in dohodka, ker omogoča ekstenzivno rast porabe. Poiskati je treba trajne rešitve, ki omogočajo postopno opustitev sedanjega avtomatizma zajemanja in prehod na samoupravno dogovarjanje o sredstvih na podlagi delovnega programa uporabnikov in izvajalcev s svobodno menjavo dela.

REŠEVANJE PROBLEMOM NA PODROČJU INVESTICIJ

Osnovne dolgoročne smeri aktivnosti na področju investicij so: usklajevanje investicij z razpoložljivimi sredstvi in materialnimi možnostmi; intenziviranje procesa združevanja dela in sredstev na dohodkovni osnovi zaradi učinkovitejšega usmerjanja sredstev v skladu z dogovorjeno politiko razvoja v programih in razvojnih planih; premostitev prevladujoče vloge klasičnega kreditnega odnosa in popolnejše uresničevanje vloge bank v sistemu finansiranja razširjene družbene reprodukcije; pospeševanje sistema obveščanja na tem področju in ureditev odnosov udeležencev v investicijski gradnji, da bi se povečala učinkovitost investiranja.

Vsi nosilci investicijskih programov morajo uskladiti obseg in dinamiko vlaganj z realno razpoložljivimi finančnimi sredstvi in možnostmi za nakup investicijskih dobrin, da bi odpravili enega glavnih generatorjev inflacijskega procesa. Zaradi tega je potrebno zavezati tiste, ki spremljajo investicijske odločitve, da realno planirajo in kontinuirano spremljajo ter ukrepajo za izvršitev bilance sredstev za investicijska vlaganja, ki so potrebna za vso gradnjo investicijskih objektov.

Visoka stopnja zadolženosti v tujini tudi zahteva, da se začne trajnejši proces za postopno znižanje sorazmerno manjšim opiranjem na zunanja sredstva in z ekonomsko smotnejšo in učinkovitejšo uporabo zunanje dopolnilne akumulacije.

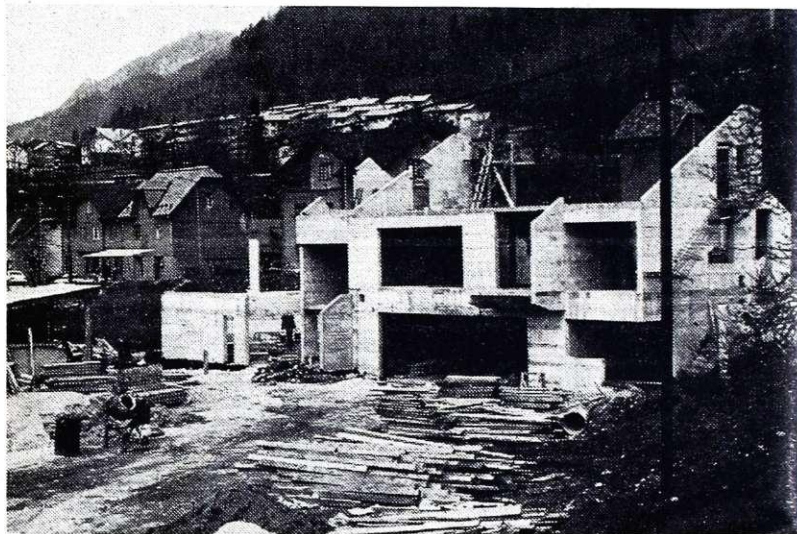
Na področju investiranja je potrebno ustvarjati pogoje, da se popolneje uporablja novi sistem planiranja na način, da vse investicijske odločitve čim bolj temeljijo na usklajenih programih in razvojnih planih. To zahteva intenzivnejši proces samoupravnega povezovanja združenega dela na dohodkovnih osnovah in širše združevanje dela in sredstev zaradi uresničevanja investicijskih projektov skupnega pomena. Z medrepubliško-pokrajinskim sodelovanjem je treba učinko-

POŠKODBE V MESECU MARCU

Iz podatkov, ki nam jih posreduje služba za varstvo pri delu je razvidno, da je bilo v preteklem mesecu na delovnih mestih poškodovanih 54 sodelavcev in izgubljenih 841 delovnih dni. Ena od poškodb se je končala s smrtnim izidom. Na poti v službo so bile 3 poškodbe, izgubljenih pa je bilo 85 delovnih dni.

Pregled poškodb po TOZD in DS je naslednji:

TOZD	Število poškodb	Izgubljeni dnevi	Poškodbe na poti	Izgubljeni dnevi
Plavž	1	4	—	—
Jeklarna	6	162	—	—
Livarna	—	—	—	—
Valjarna Bela	6	63	1	2
Valj. žice in profilov	4	92	—	—
Valj. debele pločevine	1	49	—	—
Hladna valj. Bela	7	109	1	20
Hladna Jesenice	3	36	—	—
Zičarna	4	48	—	—
Profilarna	2	26	—	—
Vratni podboji	—	—	—	—
Elektrode	4	74	—	—
Željalna	3	9	—	—
Jeklovlek	—	13(od prej)	—	—
Kovinoservis	—	1(od prej)	—	—
Strojne delavnice	2	6	—	—
Remontne delavnice	—	3(od prej)	1	17
Vzdrževanje	5	73	—	23(od prej)
Energetika	3	49	—	—
Transport	2	42	—	23(od prej)
Družbena prehrana	1	6	—	—
Komerc. in fin. zadeve	—	—	—	—
Za kadr. in spl. zadeve	—	—	—	—
Za ekonomiko, TKR in novogradnje	—	6(od prej)	—	—

Del novozgrajenih garderobnih in sanitarnih prostorov na Javorniku

viteje omogočiti investicijske naloge, ki bi povzročale gradnjo paralelnih zmogljivosti, ki presegajo realne perspektivne možnosti plasmaja na domačem in tujem trgu. Da bi premostili sedanje stanje pri financiranju razširjene reprodukcije, za katero je značilna visoka stopnja zastopljenosti klasičnega kreditnega odnosa je nujno treba ustvariti ugodnejše materialne pogoje, da se pospeši proces transformacije kreditnih odnosov v različne oblike združevanja dela in sredstev na nekreditni podlagi.

Z nekreditnimi oblikami združevanja sredstev mora združeno delo v bankah tesneje povezati interese z reševanjem skupnih razvojnih ciljev. Z zavzeto in dosledno uporabo meril se mora zavzemati za selekcijo in izbiro ekonomsko racionalnih in družbeno smotnih investicijskih projektov, pri čemer mora sprejeti odgovornost in rizik za učinke vlaganj.

Številne nesmotnosti v politiki investiranja izvirajo tudi iz tega, ker ni enotne evidence investicijskih namenov in sprejetih investicijskih odločitev. Pomanjkanje pravočasnih informacij o nameravanih investicijskih vlaganjih onemogoča tudi ustrezen družbeni vpliv v primerih, ko je očitno, da takšna vlaganja vodijo k nadaljnjemu razvoju paralelnih zmogljivosti. Zato je treba v okviru rednega statističnega sistema zagotoviti tudi takšne informacije.

DENARNI TOKOVI Družbene REPRODUKCIJE

Denarni, bančni in kreditni sistem je sestavni del odnosov v družbeni reprodukciji, temelječih na samoupravljanju delavcev v združenem delu. Zaradi tega je treba pospešiti delo v zvezi z uveljavljanjem novih sistemskih rešitev na tem področju in zagotoviti pogoje, da uveljavijo delavci v združenem delu neodtujljivo pravico, da odločilno vplivajo na celotne denarne tokove družbene reprodukcije.

Pri tem je posebnega pomena, da so v kreditno-monetarnem sistemu obdelani instrumenti in ukrepi, ki naj bi prispevali, da se količina denarja za reprodukcijske tokove uskladi s potrebami reprodukcije, da vrednostni papirji v večjem obsegu zamenjajo denar in da se zaustavi visoka rast obresti in drugih bančnih stroškov, ki so pomembna postavka pri zajemanju dohodka organizacij združenega dela.

Pospešiti bo treba ustanavljanje internih bank kot oblike, v katerih bodo, njeni člani, medsebojno pove-

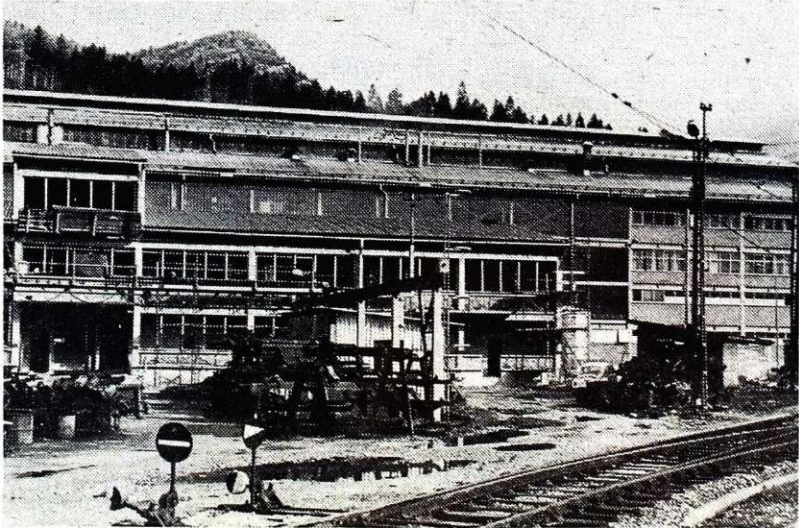
zani v procesu družbene reprodukcije, podpirali s samoupravnim sporazumevanjem in združevanja dela in sredstev, in dohodka vsakega člana interne banke.

S kreditno-monetarno politiko je treba zagotoviti, da se primarna emisija bolj opira na izvirne blagovno-denarne odnose organizacij združenega dela na področju gospodarstva. Sedanji način kreditiranja selektivnih namenov je treba postopoma transformirati v monetarizacijo s selektivnimi zaznambami v vseh primerih, kjer je to mogoče.

Povečanje ekonomije dela, izboljšanje učinkovitosti sredstev, večja poraba znanstveno-tehničnega in tehnološkega napredka, kot tudi krepitev drugih kakovostnih dejavnikov razvoja gospodarstva je bistven predpogoj za pridobivanje dohodka in ustvarjanje akumulacijske in reprodukcijske sposobnosti. Začeti je treba široko družbeno akcijo v vseh organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, z ukrepi ekonomske politike pa spodbujati izboljševanje produktivnosti dela in učinkovitosti gospodarjenja.

Za uresničitev naštetih nalog in aktivnosti je treba učinkoviteje izvajati družbeni dogovor o spodbujanju in vrednotenju ustvarjalnosti in družbene dogovore republik in pokrajin ter druge ukrepe federacije, republik in pokrajin ter pospešiti normativno urejanje ustvarjalnosti v samem združenem delu. To se nanaša tudi na samoupravno organiziranje znanosti kot sestavine združenega dela. Planirano znanstvenega dela morajo biti sestavni del razvojnih planov organizacij združenega dela. V znanstveno-raziskovalnem delu je treba premostiti razdrobljenost in zagotoviti potrebno delitev dela in specializacijo v ustreznih organizacijah. Pri aktivnostih in ukrepih iz tega Programa je treba angažirati vse organe, organizacije in institute federacije, republik in pokrajin, občin ter vse organizacije združenega dela. Republike, pokrajine, občine, organizacije združenega dela morajo izdelati in sprejeti posebne programe, da bi s skupno sinhronizirano aktivnostjo vseh gospodarskih subjektov in družbenih sil prispevali k razrešitvi nakopičenih problemov s področja akumulacijske in reprodukcijske sposobnosti gospodarstva, ter da bi delavci hitreje obvladali celoten proces reprodukcije, kot tudi k večji stabilnosti gospodarstva in ugodnejšemu položaju države v mednarodnih ekonomskih odnosih.

(POROČEVALEC, 3. aprila)

Gradnja novih prostorov AMD Jesenice na Javorniku

ALI JE RES VSAKA PREKINITEV DELA ŽE ŠTRAJK?

Pojav prekinitev dela spremljajo raziskovalci v Sloveniji že nekaj let. Proučuje jih tudi center RS ZSS za raziskovanje samoupravljanja. Poprečno je bilo do lani 50 prekinitev letno, lani pa so jih evidentirali kar enkrat več (natančneje 108). Analize nam še ne daje odgovora za to povečanje. Zato moramo ob tem podatku biti tembolj pozorni. Strokovnjaki sicer trdijo, da se značilnosti prekinitev dela v Sloveniji tudi lani niso spremenile in ki so v tem, da so prekinitev kratke in z majhnim številom udeležencev (približno 20 do 50). S tem pa se dejansko začnejo nespornosti, kajti prizadeti v OZD namalokrat trdijo nasprotno, da sploh ni šlo za štrajk v klasičnem smislu, marveč le za sestanek, bolje za t. i. izsiljeni sestanek kar med delom, ker so pač ljudje hoteli kakšno sporno vprašanje, ki je vsiljevalo napetosti in s tem tudi različne govore in podobno, pač takoj razčistiti in urediti.

Navedena druga razlaga je — dokler še ni natančnejših analiz sprejemljiva. Je verjetna tembolj, če pogledamo podatke, da je teh sporov največ res rešenih takoj, po kratkem postopku in po navadi direktno z

vodilnimi strukturami v organizaciji združenega dela. Gre za to, da se delavci niso odločili za daljšo pot prek samoupravnih organov in z razpravami v družbenopolitičnih organizacijah v okviru kolektiva. Ali je potemtakem ta oblika prekinitev dela res že štrajk?

Iz dosedanje analize je videti, da je največ prekinitev dela v industriji in rudarstvu. Če pa primerjamo število prekinitev s številom zaposlenih, jih je največ v gradbeništvu. Lani so prvič ugotovili prekinitev dela v gozdarstvu (štirikrat) in v družbenih dejavnostih (šest). V prekinitev dela je bilo lani udeleženih približno 0,8 % vseh zaposlenih v Sloveniji. Večji prekinitvi po številu zaposlenih sta bili lani le dve (Železarna Ravne in Sava Kranj) in samo ena večja po trajanju (Megrad Ljubljana, TOZD Penobeton Vodič). 99 % udeležencev v prekinitev so delavci iz neposredne proizvodnje in v tem jih je nekaj nad 92 % kvalificiranih, polkvalificiranih in nekvalificiranih delavcev. Nikdar v teh prekinitvah ni bila zajeta celotna delovna organizacija. Znana sta le dva primera, da je bilo v prekinitvi udeleženih več TOZD.

Presenetljivo je ob vsem tem, da zbrani podatki demantirajo domneve, da prihaja do prekinitev v glavnem tam, kjer imajo nizek osebni dohodek. Ponuja se čisto drugačna razlaga od te, na kakršno smo navajeni, da danes niso osebni dohodki med poglavitnimi vzroki za prekinitev, ampak so to predvsem kršitve samoupravnih pravic in slabi medsebojni odnosi in taki odnosi, ki bi samoupravljalce včasih radi reducirali na privrsek k stroju, na sredstvo za delo. Tega anahronizma pa samoupravljalci ne prenesejo in prav je tako.

Navedeno trditev potrjuje še ugotovitev, da je največ prekinitev v prvem tromesečju (zaključni račun) in v industrijskih središčih. Za lani pa imamo poleg sprejemanja zaključnih računov še posebnost, da so v tem času povsod sprejemali še samoupravne sporazume o delitvi. Prav ta načrtovana delitev marsikje ni bila soglasno sprejeta. Velikokrat tudi strokovne obrazložitve niso nakazale posledic. In če ni bilo še ustrezne obveščenosti, so se vsilili nespornosti, s tem pa napetosti in spet različne govore in konflikti, njihova skrajna oblika so seveda prekinitev z zahtevo, da sporne zadeve takoj razčistijo. Do tega je prihajalo zlasti tedaj, če so delavci zares dobili nižje osebne dohodke od pričakovanih. Velikokrat so delavci šli v prekinitev tudi zato, ker se niso strinjali z enostavnim linearnim povečevanjem osebnih dohodkov, saj je to povsem v nasprotju z njihovo staro zahtevo, naj se uveljavi zdravo nagrajevanje po delu in resnični prispevnosti združenemu delu. Neurejena udeležba v delitvi je seveda nemalokrat izsilila nejevoljo in celo slabe odnose med TOZD, kjer so zaradi tega nastale ob nespremenjenem delovnem učinku očitne razlike v osebnih dohodkih, saj kar povsod jemljejo osebni dohodek kot osnovno merilo za primerjavo. Nekaj prekinitev dela je bilo tudi na račun previsoko zastavljenih norm ali zaradi neuslišanih zahtev, in morda tudi zaradi neizpolnjevanja samoupravnih sprejetih pogojev.

Kamni spotike, ki privedejo do teh prekinitev ali bolje rečeno do izsiljenih sestankov med delom, so morda res v tem, da zakon o združenem delu natančno ureja

vprašanja, zaradi katerih je prihajalo do napetosti in do prekinitev, toda zadeve niso skoraj nikjer konkretizirane v samoupravnih aktih OZD in TOZD. Marsikje nimajo niti dogovorov ne določil o tem, kako npr. ravnati v situacijah, ko pride do prekinitev dela.

Po navedenem in po tem, da se vprašanje ostrine teh konfliktov oziroma prekinitev dela ni pokazalo kot problem, ki ga ni mogoče rešiti z dogovori, se zdi, da bi naše prekinitve zaslužile več razlage v tem smislu, da so prej kazale demokratičnosti kot pa kakšen patološki pojav. Zgodovina delavskega razreda

nas dobro pouči, da so bili edino avtoritarni režimi na videz brez konfliktne sistemi. Naše samoupravljanje pa se ne preneha še kar naprej in naprej krepi, dopolnjuje in izpopolnjuje in to med drugim pomeni, da se tudi ljudje zavedajo svojega položaja in zato tudi vedno bolj hočejo biti poučeni o vsem, kar zadeva njihove primarne in sekundarne obveznosti, o njihovem delu in življenju, o vsej družbeni produkciji in reprodukciji — in nekatera teh vprašanj pač rešujejo kar po kratkem postopku.

Lidija Mohar
(Interne informacije RS ZSSS)

PRODAJA V MARCU IN PRVEM ČETRTLETJU POD PLANOM

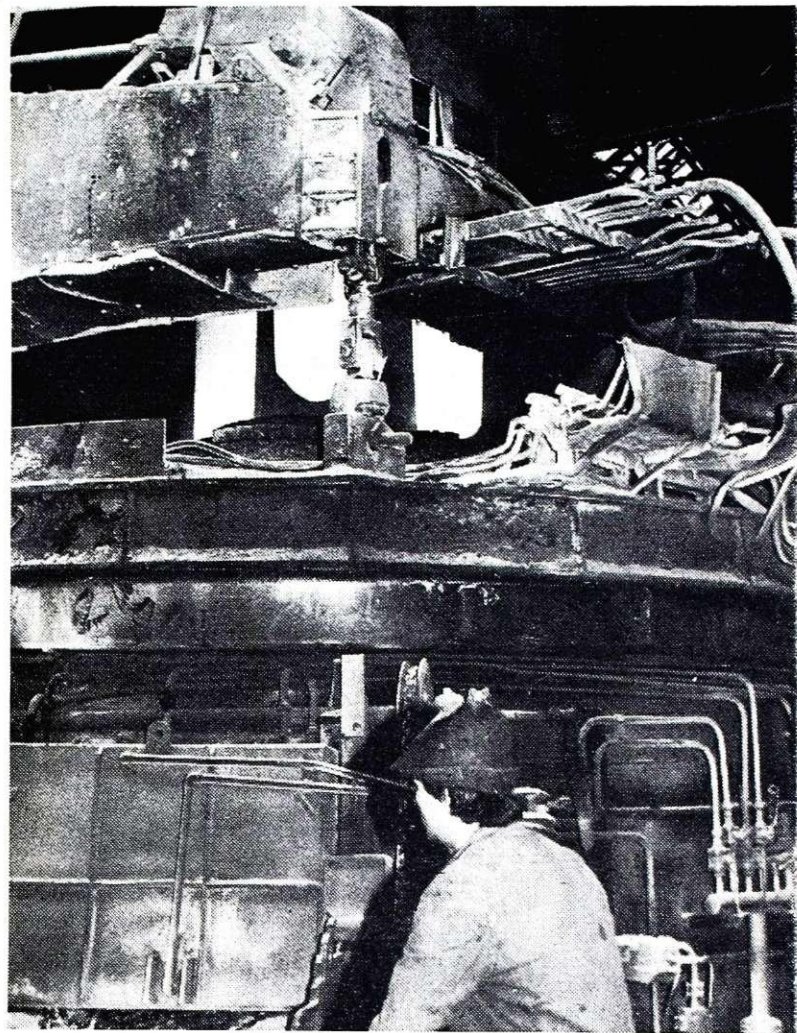
(Nadaljevanje s 1. strani)

ostale TOZD nižjo prodajo kot smo planirali. Poprečne prodajne cene so povsod presegle planirane in sicer za 2 do 20 %, razen v TOZD Hladna valjarna Bela, kjer poprečna prodajna cena zaostaja za planirano za 25 % ali 4.206 din pri toni. Planirano realizacijo je preseglo osem TOZD največji presežek pa je dosegla TOZD Livarna (46 %). Kljub količinskemu presežku pa zaradi zaostankov za planirano prodajno ceno TOZD Hladna valjarna Bela zaostaja za planirano realizacijo za 24 %, 23 % pa za planom zaostaja tudi TOZD Valjarna blumingštel.

Kumulativni podatki o prodaji kažejo enake tendence kot mesečni. Plan prodaje po količini ni bil dosežen — zaostanek znaša 4.911 ton ali 4 % pri skupni tonaži 114.609 ton

skupna zunanja realizacija pa za planom zaostaja za 5 % ali 86,3 milij. din. Tudi poprečna prodajna cena v prvih treh mesecih ni dosegla planirane, saj za njo zaostaja za 2 % ali 229 din pri toni. V treh mesecih je bila presežena realizacija storitvenih TOZD za 27 % in ostala realizacija za 7 %.

Pregled doseganja planirane prodaje po TOZD kaže zaostanek pri količini v petih TOZD, pri vrednosti pa le pri treh TOZD. Največje preseganje pri količini in vrednosti so dosegli v TOZD Livarna, največji zaostanek za planirano količino in vrednostjo pa izkazuje TOZD Vratni podboji. Poprečna prodajna cena je povsod višja kot smo planirali, razen v TOZD Hladna valjarna Bela, kjer je zaostanek 21 % ali 3.384 din pri toni.

Sodelavec pri ASEA električni peči

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA PRODAJE ZA MESEC MAREC

TOZD	IZVRŠITEV MAREC 1978			DRUŽBENI PLAN MAREC 1979			IZVRŠITEV MAREC 1979			INDEKSI					
	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Kol. 8/2	Cena 9/3	Vred. 10/4	Kol. 8/5	Cena 9/6	Vred. 10/7
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Livarna	43.9	22.392	982.889	60	24.000	1.440.000	82.7	25.487	2.107.508	188.4	113.8	214.4	137.8	106.2	146.3
Valj. blumingštel	6.488.5	10.432	67.685.144	7.560	12.601	95.263.600	5.802.1	12.610	73.164.009	89.4	120.9	108.1	76.7	100.1	76.8
- bluming	220.0	9.204	2.025.051	920	8.847	8.139.200	689.5	10.643	7.338.307	313.4	115.6	362.4	74.9	120.3	90.2
- stekel	6.268.5	10.475	65.660.093	6.640	13.121	87.124.400	5.112.6	12.875	65.825.702	81.6	122.9	100.2	77.0	98.1	75.5
Valj. žice in profilov	3.140.8	7.576	23.793.425	2.900	8.118	23.541.083	3.131.4	7.934	24.843.954	99.7	104.7	104.4	108.0	97.7	105.5
Valj. debele pločevine	9.145.8	9.668	88.417.737	8.690	10.822	94.066.341	8.771.9	11.419	100.166.322	95.9	118.1	113.3	100.9	105.5	106.5
Hladna valj. Bela	6.230.1	10.971	68.352.246	2.080	16.511	133.404.927	8.276.8	12.305	101.846.745	132.8	112.2	149.0	102.4	74.5	76.3
Hladna valj. Jesenice	2.528.8	10.706	27.072.105	8.400	13.569	33.108.360	2.400.3	14.389	34.537.816	94.9	134.4	127.6	98.4	106.0	104.3
Žičarna	4.388.6	12.480	54.769.245	4.700	14.230	66.879.775	4.694.6	1.967	20.262.463	107.0	119.9	128.3	99.9	105.2	105.1
Profilarna	2.052.2	9.716	19.938.531	1.910	10.584	20.216.036	1.871.5	12.704	23.776.652	91.2	130.7	119.2	98.0	120.0	117.6
- HOP	1.931.7	8.994	17.373.980	1.750	9.090	15.907.656	1.718.7	11.477	19.725.601	89.0	127.6	113.5	98.2	126.3	124.0
- rondevle	15.6	29.462	460.129	30	32.662	979.860	15.8	30.904	487.472	101.3	104.9	105.9	52.7	94.6	49.7
- stebri. + dist.	19.1	19.604	375.059	10	19.352	193.520	45.5	17.149	781.133	238.2	87.5	208.3	455.0	88.56	403.7
- diski	85.8	20.156	1.729.363	120	26.125	3.135.000	91.5	30.397	2.782.266	106.6	150.8	160.9	76.2	116.3	88.7
Skladišče 38	417.6	16.810	7.020.043	170	23.529	3.999.930									
Vratni podboji	84.2	24.086	2.028.819	110	23.102	2.541.270	116.9	24.010	2.806.838	138.8	99.7	138.3	106.3	103.9	110.4
Jeklovlek	1.800.7	17.602	31.695.185	1.700	19.626	33.364.392	1.806.5	20.729	37.448.236	100.3	117.8	118.1	106.3	105.6	112.2
Elektrode	2.204.0	10.651	23.475.109	2.280	12.471	28.434.711	2.539.2	13.317	33.813.672	115.2	125.0	144.0	111.4	106.8	118.9
- elektrode, var. žica, prašek	1.684.0	13.336	22.265.884	1.730	14.202	24.569.121	2.330.8	14.421	33.612.655	138.4	108.1	151.0	134.7	101.5	136.8
- suha masa	136.8	7.000	957.600	100	7.000	700.000									
- Emona Zgb.				250	12.067	3.016.750									
- ognjevdzdržni mat.	383.2	657	251.625	200	744	148.840	208.4	965	201.017	54.4	146.9	79.9	104.2	129.7	135.1
Žebeljarna	1.074.5	8.438	9.066.618	1.050	8.161	8.569.377	977.6	8.288	8.102.362	91.0	98.2	89.4	93.1	101.6	94.5
OSNOVNA REALIZACIJA	39.599.7	(10.715)	424.297.096	41.650	(13.081)	544.809.802	40.471.5	(12.673)	512.876.577	102.2	118.3	120.9	97.2	96.9	94.1
Realizac. storitvenih TOZD			2.272.443			3.278.900			4.209.293			185.2			128.4
Ostala realizacija vključ.															
Družbena prhrana			7.125.307			8.133.930			9.262.215			130.0			113.9
SK. ZUNANJA REALIZACIJA	39.599.7	(10.952)	433.694.846	41.650	(13.355)	556.222.632	40.471.5	(13.005)	526.348.085	102.2	118.7	121.4	97.2	97.4	94.6
Kovinoservis						3.768.060			5.807.563						154.1
SKUPAJ	39.599.7	(10.952)	433.694.846	41.650	(13.445)	559.990.692	40.471.5	(13.149)	532.155.648	102.2	120.1	122.7	97.2	97.8	95.0

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA PRODAJE JANUAR — MAREC

TOZD	IZVRŠITEV I – III 1978			DRUŽBENI PLAN I – III 1979			IZVRŠITEV I – III 1979			INDEKSI					
	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Kol. 8/2	Cena 9/3	Vred. 10/4	Kol. 8/5	Cena 9/6	Vred. 10/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Livarna	141.9	23.529	3.339.570	175	24.000	4.200.000	254.1	24.434	6.209.248	179.1	103.8	185.9	145.2	101.8	147.5
Valj. bluming-stekel	18.993.1	10.012	190.151.878	21.710	12.601	273.567.700	16.730.0	12.724	212.875.263	88.1	127.1	111.9	77.1	101.0	77.8
– bluming	770.3	9.325	7.182.712	2.670	8.847	23.621.500	1.804.1	11.048	19.931.300	234.2	118.5	277.5	67.6	124.9	84.8
– stekel	18.222.8	10.941	182.969.166	19.040	13.128	249.946.200	14.925.9	12.927	192.943.963	81.9	128.7	105.4	78.4	98.5	77.9
Valj. žice in profilov	8.589.7	7.239	62.179.830	8.330	8.115	67.596.650	8.472.2	7.991	67.703.004	98.6	110.4	108.9	101.7	98.5	100.3
Valj. debele pločevine	25.449.4	9.206	234.298.103	24.930	10.815	269.628.525	25.185.7	11.594	292.013.827	99.0	125.9	124.6	101.0	107.2	108.1
Hladna valj. Bela	19.533.5	10.343	202.026.347	23.380	16.406	383.565.960	23.831.2	13.022	310.329.126	122.0	125.9	153.6	101.9	79.4	80.9
Hladna valj. Jesenice	7.101.2	10.514	74.663.152	6.970	13.569	94.575.930	7.156.5	13.810	98.834.675	100.8	131.3	132.4	102.7	101.8	104.8
Žičarna	12.625.0	11.825	149.285.054	13.030	14.210	185.153.215	13.708.3	14.670	201.103.552	108.6	124.1	134.7	105.2	103.2	108.5
Profilarna	6.282.9	9.355	58.775.552	5.320	10.559	56.176.240	5.238.8	12.174	63.780.152	83.4	130.1	108.5	98.5	115.3	113.3
– HOP	6.000.2	8.802	52.813.269	4.870	9.089	44.165.590	4.856.2	11.136	54.079.577	80.9	126.5	102.4	99.7	122.8	122.2
– rondevle	23.4	28.472	666.985	70	32.662	2.286.340	60.3	27.157	1.637.559	257.7	95.4	245.5	86.1	83.1	71.1
– stebri. + dist.	53.6	19.804	1.061.959	30	19.352	580.560	120.3	15.990	1.923.028	224.4	80.7	181.1	401.0	82.6	331.1
– diski	205.7	20.586	4.233.339	350	26.125	9.143.750	202.0	30.394	6.139.988	98.2	147.6	145.0	57.7	116.3	67.1
Skladišče 38	496.9	16.830	8.363.139	475	23.529	11.176.275	1.8	26.814	48.775	0.4	159.3	0.6	0.4	114.0	0.4
Vratni podboji	182.3	24.716	4.506.344	310	22.912	7.102.830	212.2	24.556	5.211.175	116.4	99.3	115.6	68.4	107.2	73.1
Jeklovlek	5.059.2	17.455	88.209.141	4.850	19.609	95.102.175	5.010.3	21.282	106.630.058	99.0	122.1	120.9	103.3	108.5	112.2
Elektrode	5.561.6	12.167	67.667.730	6.630	12.542	83.152.778	5.826.8	12.874	75.012.750	104.8	105.8	110.8	87.9	102.6	90.9
– elektrode, var. žica, prašek	4.517.2	14.613	66.013.661	5.120	14.179	72.598.568	5.293.4	14.079	74.527.263	117.2	96.3	112.9	103.4	99.3	102.2
– suha masa	136.8	7.000	957.600	150	7.000	1.050.000									
– Emona Zgb.				150	7.000	1.050.000									
– ognjevarni mat.				750	12.067	9.050.250									
Željarina	907.6	767	696.469	610	744	453.960	533.4	910	485.487	58.8	118.6	69.7	87.4	122.3	106.6
	2.852.2	7.516	21.436.261	2.990	8.059	24.096.643	2.981.5	9.288	27.690.577	104.5	123.6	129.2	99.7	115.2	114.5
OSNOVNA REALIZACIJA	112.868.9	(10.321)	1.164.902.101	119.100	(13.057)	1.555.094.921	114.609.4	(12.804)	1.467.442.182	101.5	124.1	126.0	96.2	98.1	94.4
Realizac. storitvenih TOZD			7.530.310			10.129.250			12.823.396			168.1			128.6
Ostala realizacija vključ.															
Družbena prhrana			18.708.409			22.620.590			24.175.354			129.2			106.6
SK. ZUNANJA REALIZACIJA	112.868.9	(10.554)	1.191.240.820	119.100	(13.332)	1.587.844.761	114.609.4	(13.127)	1.504.440.932	101.5	124.4	126.3	96.2	98.5	94.4
Kovinoservis						10.346.310			7.317.743						70.4
SKUPAJ	112.868.9	(10.554)	1.191.240.820	119.100	(13.419)	1.598.191.071	114.609.4	(13.190)	1.511.758.675	101.5	125.0	126.9	96.2	98.3	94.4

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

REMONTNE DELAVNICE

V ponedeljek, 12. marca, je bila 18. redna seja predsedstva OO sindikata. Člani predsedstva so imeli nekaj pripomb k prvi in drugi točki dnevnega reda, to je k analizi sklepov sprejetih na prejšnji seji ter k pripravi na izvedbo volitev novih samoupravnih organov. Dva sodelavca sta bila predlagana za podelitev srebrnega znaka ZSS. Skupni disciplinski komisiji Železarne bodo posredovali mnenja za enega njihovih delavcev.

Na seji so spregovorili o pripravi na letošnjo razstavo pod naslovom Človek, delo in kultura, ki bo v dneh od 11. do 19. maja v prostorih delavskega doma Julka in Albina Pibernik na Javorniku. Letošnja razstava bo še bolj poudarila inovacijsko dejavnost v TOZD Remontne delavnice. Razpisali naj bi natečaj za fotografije-amatere iz njihove TOZD, da bi prispevali dela s področja železarne.

Vse potrebne priprave za organizacijo razstave so zaupali komisiji za kulturo ter OO ZSMS. V dneh ko bo na Javorniku odprta razstava, si bodo le-to ogledali vzdrževalci iz železarne Store. Za to priložnost bodo organizirali družabno srečanje na Pristavi.

Zaradi prenatrpanosti terminov in pomanjkanja snega, smučarskega prvenstva TOZD Remontne delavnice ne bodo organizirali.

Predsedstvo ugotavlja da je treba OO ZSMS in aktivu ZSMS TOZD Remontne delavnice nuditi več pomoči in jih vključevati v samoupravno in družbenopolitično odločanje. Predsedstvo priporoča sodelavcem nakup zbirke zbranih del Josipa Broza Tita. Zbirka obsega 50 knjig, cena knjigi pa je 100 dinarjev, možno pa je tudi odplačevanje v obrokih in sicer 100 dinarjev mesečno. Interesenti za nakup zbranih del Josipa Broza Tita naj se javijo pri vodjih delovnih skupin v obratih.

PLAVŽ

Delovna konferenca OO sindikata je bila v petek, 9. marca. Poleg predsednika konference OO sindikata Stefana Ščerbica je bilo navzočih 48 sodelavcev iz TOZD Plavž.

Poročilo predsednika Alojza Braganta, ugotavlja da so v letu 1978 resnično dobro delali in veliko doprinesli k doseženim rezultatom. Ob občinskem prazniku 1. avgusta je bilo TOZD Plavž podeljeno priznanje občine Jesenice. Takšna priznanja so lani prvič podelili.

Predsednik tov. Brgant je tudi kritično ocenil opravljeno delo in dejal da z vsemi doseženimi rezultati še ne morejo biti zadovoljni. Tako samoupravne delovne skupine ne smejo biti le formalna oblika za prejemanje raznih dogovorov in sporazumov, ampak so mesto, kjer delavec - samoupravljalavec lahko zavestno uveljavlja delo in svojo voljo. Vsak poizkus omejevanja svobodne kritike je nesprejemljiv in tudi ne morejo biti zadovoljni z ugotavljanjem posameznih delavcev. Organizacija samoupravne delavske kontrole naj prizadeva, da bodo ob pomoči družbenopolitičnih organizacij praktično ocenili delo posamezne TOZD in posameznih delavcev. V nadaljevanju poročila je predsednik omenjal še varstvo pri delu in poudaril da se tehnološki postopek na Plavžu ni bistveno spremenil in je treba da z izboljšavami poskrbijo za varnost, zdravje in dobro počutje zaposlenih. Nadalje je rečeno, da nas ne združuje samo delo, ampak tudi razne svobodne aktivnosti v prostem času. Tako so med letom organizirali prvenstva v smučanju, icer pa so prisotni na vseh tekmovalnih v malem nogometu, šahu, dbojki, namiznem tenisu in smučanju.

Zaščitna sredstva večkrat niso priložena delu in jih večkrat ne uporabljajo tako kot je zahtevano. Nujno bo treba spremeniti normativ zaščitnih sredstev in ga dosledno upoštevati.

Tov. Brgant je pozitivno ocenil tudi delo delegacij SIS, ki so bile uspešne razen nekaterih izjem. V nekaterih SIS je še vedno prisotna nepozna dostava materiala za razpravo, ki pa so tudi preobširni in za delavce težko razumljivi.

Razprava o poročilih je bila dokaj prestra in raznolika. Razpravljavci so omenjali vprašanje delavcev, ki jih primanjkuje in so zato iskali zroke v pomanjkanju stanovanj in nizkih osebnih dohodkih. Težave nastajajo tudi zaradi prevelike odsotnosti z dela zaradi bolezni.

V razpravi je sodeloval tudi vodja TOZD Lado Šketa in govoril o proizvodni problematiki ter o izboljšanju delovnih pogojev. Predvideno je ureditev odprave v objektu 10 na aglomeraciji ter namestitve strojnikov v objektu 17, kakor tudi

izgradnja nove tehtnice za grodelj. Glede na pripombo sodelavca Debeljaka, da je mlin za ostružke v kritičnem stanju je vodja TOZD povedal, da je predvidena postavitev novega mlina. Tv. Jelovčan je razpravljajal o izletih. Predlagane so bile štiri variante, vendar je bilo premalo prijavljenov. Dodal je, da v nekaterih TOZD in obratih zbirajo namenska sredstva skozi vse leto in je zato organizacija izletov lažja.

V razpravi je sodeloval tudi tov. Ščerbic in govoril o nekaterih aktualnih problemih, ki se nanašajo na delovne pogoje in med drugim menil, da kritične pripombe zaradi finančnih sredstev niso utemeljene in se zbirajo pri izvršnih odborih sindikata v TOZD. Meni tudi da delo v TOZD še vedno ni dobro organizirano in da je v nekaterih primerih delovna disciplina še vedno slaba. Govoril je še o odsotnosti z dela zaradi bolezni, ki je včasih tudi namišljena ter o izostankih z dela. V takih primerih je disciplinska komisija tudi primerno ukrepala.

V izvršni odbor OO sindikata so izvolili Ivico Belec. Sodelavcem, ki so bili upokojeni v lanskem letu so podelili spominska darila.

LIVARNA

V petek, 2. marca je bila delovna konferenca OO sindikata. Navzočih je bilo 36 delegatov, poleg njih pa tudi predsednik konference osnovnih organizacij sindikata Stefan Ščerbic. Še pred začetkom so počastili spomin umrlega revolucionarja Edvarda Kardelja.

Poročilo o opravljenem delu je prebral predsednik OO sindikata Milan Kerin. Iz poročila povzamemo nekatere ugotovitve. Tako predsednik poudarja, da mora biti OO sindikata pobudnik in prisotna pri vseh drugih delovnih in družbenopolitičnih akcijah. To velja za nagajevanje po delu in delitev osebnega dohodka, za stimuliranje delovnih pogojev, planiranje dopustov in izdelavo kataloga razvida delovnih nalog in opravil. Naštete so tudi druge naloge, med njimi izobraževanje delegatov v družbenopolitičnem delu, ter pri organiziranju delegatov in posredovanju povratnih informacij v TOZD.

Predsednik ocenjuje tudi delo izvršnega odbora OO sindikata po lanskem delovni konferenci. Pripravili so program dela, ki so ga dosledno izpolnjevali. Na osmih sejah so z aktivnim delom uresničevali program dela izvršnega odbora, sodelovali so tudi v pripravi na volitve. Največ pozornosti so namenili izvajanju zakona o združenem delu, obravnavali in sprejeli pa so tudi več samoupravnih sporazumov in pravilnikov ter drugih samoupravnih aktov.

Delo izvršnega odbora je dokaj obširno, saj sodeluje in organizira kulturno življenje delavcev. Ob tem predsednik v poročilu poudarja, da bi morala biti športna kultura bolj domača kot pa sicer, kajti pri množično organiziranih akcijah sodeluje vse premalo njihovih delavcev.

V letu 1978 so organizirali izlet na otok Rab, ki je uspel. V počitniških domovih je letovalo 10 sodelavcev.

V razpravi je sodelovalo več sodelavcev. Razpravljali so o delovnih pogojih ter o izvedbi izletov in po pravilu doma železarjev na Mežaklji.

Predsednik sindikata Železarne Stefan Ščerbic je dejal, da je zaključni račun pozitiven, v skladu skupne porabe pa imamo denar, medtem ko je delitev odvisna od nas vseh. Denar iz sklada skupne porabe je namenjen tudi urejanju počitniških domov. Tov. Ščerbic je odgovoril še na vprašanje o Domu železarjev na Mežaklji. Povedal je, da je lastnik doma univerza v Ljubljani, ki pa ga ne proda. Dom na Mežaklji naj bi nam odstopili medtem ko naj bi jim obnovili depandanso pri domu.

VRATNI PODBOJI

V sredo, 14. marca, je bila letna konferenca OO sindikata. Navzočih je bilo 42 članov kolektiva in Daniel Črv, ki je zastopal izvršni odbor OO sindikata.

Poročilo je bilo dokaj obsežno, poudarjene pa so bile usmeritve, ki jih je nakazal kongres ter pomen in vloga sindikalne organizacije v samoupravno organizirani družbi. Rečeno je bilo, da se še vedno preveč oklepamo stare miselnosti, da dejavnost sindikalne organizacije obsega le razdeljevanje denarne pomoči, organizacijo izletov in piknikov. Zakon o združenem delu ponuja več možnosti, da sindikalna organizacija lahko bolj uspešno pomaga tako posameznim delavcem kot delovni organizaciji v celoti. Sleherni član sindikata se mora zavestno, da je potreben prispevek, če hočejo da bo TOZD dosegla boljše rezultate. Še tako moderni stroji bodo dali le toliko kolikor, bomo znali in se

potrudili, da bomo dobili od njih. Da bi bolje delali se moramo sporazumovati in dogovarjati. Zato tudi tolikšna potreba po samoupravnih sporazumih in drugih aktih.

Poročila so se še nanašala na odločbe in izlete ter na športno in kulturno sodelovanje članov sindikata. Med letom sta bili organizirani dve prireditvi z obiskom ansamblov iz drugih republik. Prireditvi sta bili lepo obiskani, napredovali pa so tudi na področju knjižničarstva. Pohvala velja sodelavcem v TOZD Vratni podboji, ki imajo naročeno knjižno zbirko Prešernove družbe. Omenjena je bila še povečana aktivnost organizacije glasbene mladine na Jesenicah s priporočilom, da bi se mladi v večji meri vključili v to organizacijo. Mladinska organizacija v TOZD Vratni podboji bo organizirala folklorno skupino, in je prav tako zaželeno in pričakovano sodelovanje delavcev.

Vodja TOZD je navzoče seznanil z okvirnimi podatki o stanju TOZD in poudaril, da je delovna zavest večja, izboljšali pa so tudi tehnologijo barvanja. Težavo imajo še vedno s prodajo vratnih podbojev. V lanskem letu je bila produktivnost največja v maju, proti koncu leta pa se je zmanjšala zaradi pomanjkanja naročil.

Daniel Črv je med drugim omenjal praznovanje dneva žena v letošnjem letu in menil da se oddaljuje mo od namena praznovanja.

TRANSPORT

V sredo, 14. marca je bila delovna konferenca OO sindikata. Predsednik Drago Košir je poudaril, da je bilo minulo leto zelo razgibano na področju gospodarske in družbenopolitične dejavnosti.

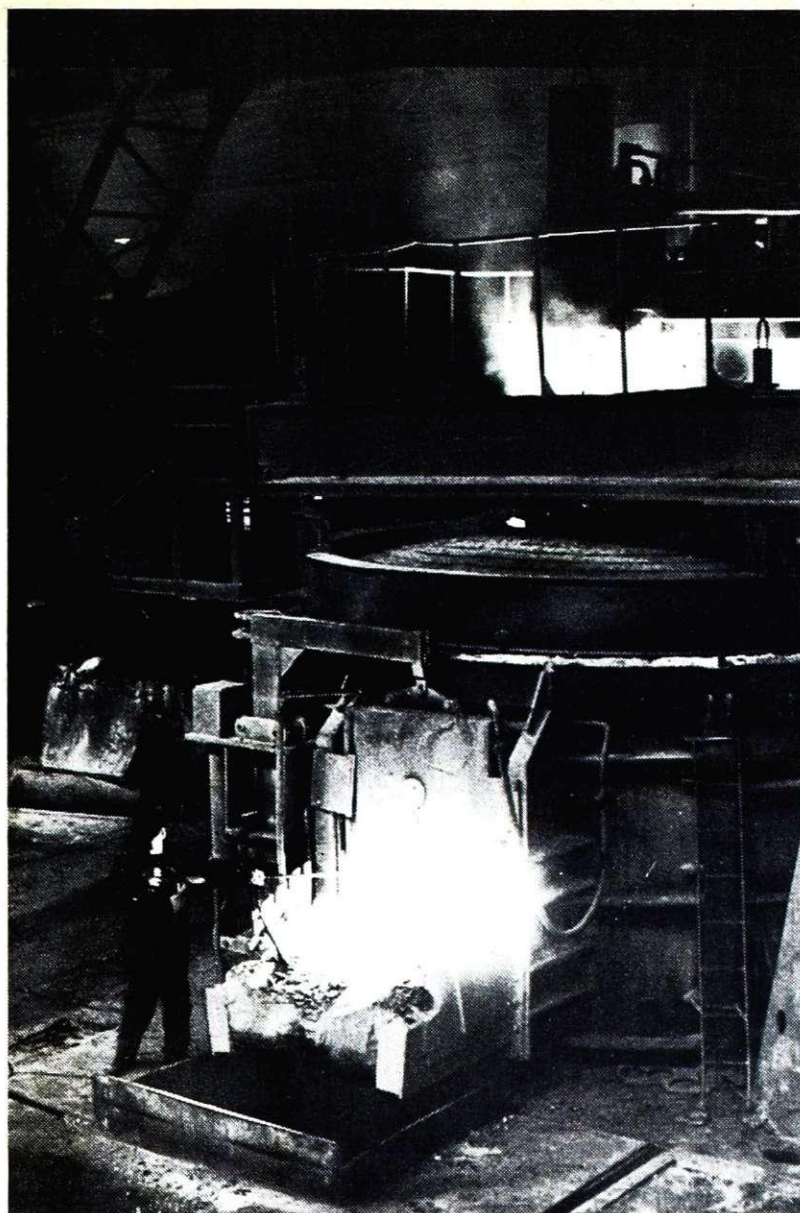
Nenehni boj sindikatov je v tem, da mora biti uresničevanje interesov delavcev kot sestavni del boja za dosledno uresničevanje sklepov, ki jih je sprejel kongres ZSS, je dejal predsednik.

V izvršnem odboru OO sindikata deluje 19 članov, ki jih delegirajo sindikalne skupine. Podrobneje je opisal opravljen delo, ki je bilo dokaj obširno. Na treh sejah so obravnavali popravke kategorij za štiri sodelavce, vendar pri tem niso uspeli. Prošnja je bila posredovana oddelku za nagajevanje, kjer pa ni bilo razumevanja. Dva sodelavca so predlagali za podelitev odlikovanj, ki pa jih tudi še nista prejela. Govorili so tudi o delovni sili ter o pripravnih za premikače. Morali bi biti na delovnem mestu progovnega delavca, ker se v delavnicah preveč navadijo boljšega dela, na prostem kamor pridejo kasneje, kjer bodo njihova redna delovna mesta. V poročilu predsednika so navedene nekatere naloge. Tako naj sindikalna organizacija s svojo aktivnostjo zagotovi upoštevanje stališč za leto 1979, da bo planirana razporeditev dohodka temeljila tudi na operativni predvidenih pogojev ustvarjanja in pridobivanja dohodka.

Analizirani bo treba skladnost samoupravnih splošnih aktov o razporeditvi čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke v svoji temeljni organizaciji z zakonom o združenem delu ter s sprejetim programom aktivnosti za usklajevanje teh aktov. Prav tako bo treba vztrajati, da bodo delavcem pred sprejetjem samoupravnih splošnih aktov na voljo analize dosedanjih razmer obravnavanega področja v TOZD. Poleg tega bo treba sodelovati pri vprašanih sporov ki jih sprožijo delavci za uveljavljanje načela delitve po delu. Stalno bo treba spremljati politiko razporeditve čistega dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke. O svojih ugotovitvah mora OO sindikata obveščati sindikalno organizacijo Železarne in po potrebi tudi občinske svete ZSS, da bi s konkretno pomočjo prispevali k hitrejšemu uveljavljanju načela delitve po delu.

Poročilo predsednika ter referentov in vodje TOZD je sledila razprava. Predsednik DS tov. Lah je govoril o ocenah ter o opravljenih nalogah. Opozoril je na problem kadrov na vzdrževanju ter na akcijo za dodelitev novih premikačev. Dejaj da obljube niso bile v celoti izpolnjene. Govoril je še o katalogu razvida del in nalog od katerega pričakujemo velike rezultate. Smatra da brez dobrega dela noben popis ne daje dobrih rezultatov. Vprašuje tudi če bo katalog delovnih nalog in opravil vnesel spremembe v odnosih. O tej problematiki je razpravljajal tudi Jože Šlibar, ki je kritično ocenil razlago in smatral da sami predavatelji ne zaupajo v tisto, kar predavajo. Kritično je govoril o sestavi internih komisij, kjer bi morali biti vključeni tudi delavci.

Marjan Drole je razpravljajal o postopku za spreminjanje kategorij delovnih mest. Apeliral je na strpnost in postopnost popravljanja kritičnih delovnih mest ter dejal, da bi morali razumeti, da je potrebno neko zaporedje pri odpravi napak.

Pri Lectromelt električni peči

Tudi predsednik konference OO sindikata Železarne Stefan Ščerbic je v razpravi namenil precejšnjo pozornost pripravi kataloga razvida delovnih nalog in opravil, kjer pa se mora sindikalna organizacija aktivno vključiti. Kritično je ocenil kadrovsko politiko zaradi nameščanja novih kadrov, s čemer pa nismo zadovoljni. Glavni vzrok za fluktuacijo so nizki osebni dohodki, ali pa boljši osebni dohodki izven železarne. Dejaj, da se v nekaterih službah in TOZD nadure naravnost nekontrolirano bohotijo in vprašuje

kdo je odgovoren za takšno stanje. Delegate je še opozoril na oblikovanje sklada skupne porabe in navzoče pozval k sodelovanju pri odločanju o razporejanju sredstev sklada skupne porabe. Predsednik Ščerbic se je pridružil želji omenjeni v poročilu vodje TOZD, da naj bi bili vsi zaposleni v TOZD Transportu prizadevni tudi v naslednjem obdobju in smatra da je bilo delo v TOZD Transportu pozitivno.

Šestim sodelavcem, upokojenim v lanskem letu so izročili spominska darila.

MALICA DA, TODA KAKŠNA IN KAKO

V sobotni prilogi Dela z dne 31. marca je bila v rubriki Poštni predal 29 v sestavku Beograjskih štirinajst dni med drugim objavljena tudi problematika »tople malice«. Na isto temo je bila pred kratkim tudi oddaja na televiziji, ki je bila namenjena naši prehrani, problematiki debelosti in s tem posledicami, ki jih nezdrava prehrana prinaša družbi.

Ob razmišljanju o tej problematiki se nehote postavi vprašanje, ali tudi mi danes v Železarni, ob sistemu prehrane kakršnega smo osvojili, ne prispevamo k »samomoru z žlico«, kakor je to imenoval novinar v Delu.

V Železarni imamo zelo heterogeno strukturo delovnih mest, heterogeno po telesni obremenitvi in s tem heterogeno tudi po potrebni - pri tem mislim zdravi - prehrani, konkretno malici. V delilnici toplega obroka se srečata tako martinari ali valjavec potrebna dobrega okrepčila in administrativni delavec, ki ne potrebuje toliko kalorij, pa kljub temu »pospravi« isto število kalorij.

Ali ni že dosedanja razprava poziv za spremembo sedanjega sistema toplega obroka? Nekaj predlogov o katerih bomo morali razmišljati:

- V vsaki temeljni organizaciji naj se naredi poimenična anketa, kdo želi prejemati stalno topli obrok. To bi bila za posameznika obveza, na drugi strani bi bilo temeljni organizaciji Družbena prehrana mnogo lažje zagotoviti ustrezno število kvalitetnih toplih obrokov.

- Vsak, ki se ne opredeli za topli obrok, naj prejme bone za malico, ki bi bili vnovčljivi za nakup hladne malice le v določenih trgovinah. To bi bilo mogoče storiti le v določenih prodajalnah, da bi se preprečilo zlorabo bonov za nakup blaga, ki ni namenjen za pripravo hladne malice.

- Vsem tistim, ki se opredelijo za anketno izhod ob času malice iz temeljne organizacije, oziroma od dela, oziroma zapustiti področje Železarne. To bi pa v veliki meri prispevalo k vzpostavitvi reda, katerega danes na tem področju ni. Saj redno srečujemo naše sodelavce na malici od »Murke do Lasana« in v raznih drugih trgo-

vinah in na opravih, obiskih doma...

S tem bi bil čas 30 minut namenjen dejansko odmoru, hladno malico pa lahko vsak prinese od doma. Odpadlo bi negodovanje nad kvaliteto toplega obroka predvsem pri tistih, ki ga v resnici niti niso potrebn, prispevali bi pa tudi k večjemu redu, ki ga danes marsikje ni.

Pri tem bi bila verjetno odveč bojazen, da delimo delavce v dve skupini, še manj pa bojazen, da bo član našega kolektiva prikrajšan za pravice, ki izhajajo iz naših samoupravnih aktov in zakona o združenem delu. Nasprotno, tak sistem bi mu res zagotavljal po zakonu predpisan odmor med delovnim časom, na drugi strani pa bi tak sistem prispeval k spoštovanju in uveljavljanju zakona o združenem delu na tem področju.

Železarski globus

INDIJA

Indijsko ministrstvo za železarsko industrijo je pred kratkim objavilo poročilo o razvoju te industrijske panoge do konca tega stoletja. Iz njega je razvidno, da predvidevajo povečanje proizvodnih zmogljivosti surovega jekla s sedanjih 10,6 milijona ton na 50 milijonov ton v letu 2000. V letih 1987-1988 je predvideno povečanje na 20,4 milijona ton.

LR KITAJSKA

Predstavniki kitajske in indijske vlade so pred kratkim razpravljali o možnostih zamenjave kitajskega premoga za koksiranje za indijsko železovo rudo. V preteklem letu so kitajske železarne uvozile kot poskusno količino 32.000 ton indijske železove rude. Kitajski plavžarji so bili zadovoljni z rezultati poskusov in bi zato želeli uvoziti v bodoče večje količine te rude v zamenjavo za premog. Do sklenitve pogodbe zaenkrat še ni prišlo. Indijske železarne uvažajo sedaj potrebno količino premoga za koksiranje v glavnem iz Avstralije.

PREHRANA V ČASU PREHLADNIH INFEKCIJSKIH BOLENIJ

Posebna prehrana v času vročine ima svoj zdravilen pomen. Bolniki so običajno brez apetita, telo pa je onemoglo in izčrpano. Pri dolgotrajni vročini telo izgublja beljakovine in maščobe. Zaradi močnega znojenja je bolnik hudo žejen, zato priporočamo nadomestitev tekočine v obliki mleka, mesne juhe ali svežih sadnih sokov.

Po nekaj dneh trajajoči vročinski bolezni se odločamo za tekočo in poltekočo hrano. Skupna količina naj ne presega dva litra. Dajemo sadne sokove, ruski čaj in kakav. Za tiste bolnike, ki odklanjajo mleko, dajemo Ovomaltine ali lahke mlečne kreme. Kadar je v blatu preveč maščob, damo bolniku citrirano mleko, to je eno noževo konico Natrijevega citrata in en kozarec mleka. Po citriranem mleku se bolnik dobro počuti.

K tekočinam dajemo sladkorje, ki so lahko prebavljivi in imajo kalorično moč. Najboljši sladkorji: grozdni sladkor, med in navadni sladkor.

Jajca so pomembna jed in jih dajemo pred ojačujočo hrano. Ojačujoča prehrana se sestoji v obliki rib, povrtnin in sadja. Od mesa priporočamo belo meso.

Pri prehrani je treba paziti, da bolniku ne damo preveč piti zaradi preobremenitve prebavnega trakta. Bolje je dati hrano večkrat po malem. Kadar se bolnikovo stanje zboljšuje pa povečujemo obroke.

KDAJ JE VROČINA NEVARNA

V človekovem organizmu so stalni eksotermni metabolični procesi. To pa pomeni, da je človek v permanentni nevarnosti zaradi morebitne akumulacije toplote. Toplota se mora zvišati do take stopnje, da pomeni nevarnost za življenje. Sreča je v tem, da ima človek v velikih možganih center za toplotno regulacijo. Ta center normalno deluje s termostatom, ki drži prenašalca toplote, to je kri na 37 stop. C. Pomembnost regulacijskega centra za toploto je v tem, da v primeru infekcijskih obolenj ne sme odpovedati. Kadar je telo ogroženo po bakterijah in pyrogenih substancah, draži regulacijski center, ki se dvigne na višji nivo, to pa pomeni zvečano telesno toploto. Nevarnosti ni toliko časa, dokler je telo sposobno, da se poti in oddaja toploto v okolico. Kadar to ni možno, nastopi smrt zaradi okvare telesnih beljakovin. Telesne beljakovine pri temperaturi 42 stop. C (koagulirajo) preidejo iz tekočega stanja v trdo, to je isto kot pečeno jajce, ki se ga ne da več utekočiniti. Pri infekcijskem obolenju predstavlja normalna temperatura telesa kot hlad. Človek se trese. Tresenje pa povzroča toploto. Notranja toplota se zvišuje, tako da pri 40 stop. C bakterijski strup propade. Po uničenju strupov se toplota normalizira na 37 stop. C. Zaradi vročine nastaja potenje, ki ohlaja površino telesa.

Pri izredno visoki temperaturi nastopi delirij, ki je povezan s fantazijo. Ob bližajoči smrti se temperatura dvigne v ekstremnih primerih celo od 44 do 45 stopinj C.

Pri vseh prehladnih infekcijskih obolenjih je nujno večkrat meriti toploto telesa. Pripomniti pa je treba, da se iz temperaturne krivulje ne da ugotoviti specifično bolezen. Pomembno je, da se o bolezni posvetujemo z zdravnikom, ki bo povedal zakaj je telesna toplota zvišana.

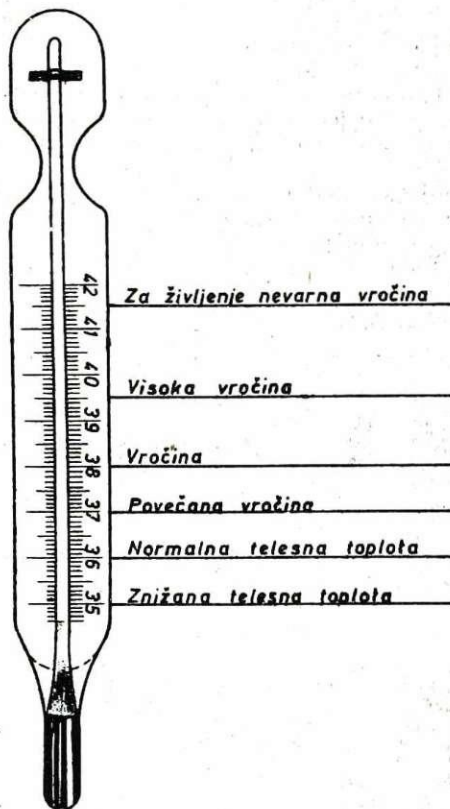
Toploto telesa merimo z živosrebrnim termometrom na treh mestih: pod pazduho, pod jezikom in v črevesju. Pravilno bi bilo v času bolezni vročino vsaj dvakrat dnevno meriti, rezultat pa vpisati v temperaturno listo, ki si jo lahko vsak sam napravi. Temperaturna krivulja služi kot vodič glede učinkovitosti terapije.

NEPRAVILNOSTI PRI ZDRAVLJENJU PREHLADNIH BOLEZNI

Vedno več ljudi se »požvižga« na zdravnikove nasvete, zato si sami napravijo zdravila, čeprav ne vedo za riziko, ki si ga sami ustvarjajo. V času prehlada si ljudje kupujejo razna zdravila, ki niso na recept, v upanju, da si bodo sami pomagali. Tako zdravljenje pa pomeni nevarnost, ki se ponavadi konča z neuspehom. Zdravnik pozna primere hudih okvar, zato opozarja na alarmantne znake, pri katerih je potrebno prenehati z zdravlili. Ti so:

1. Kadar bolezen ne preneha po lastni izbiri zdravil.
2. Kadar se simptomi bolezni pojačajo ali se pojavijo novi.
3. Pri vročini.
4. Pri toploti telesa pod 36 stop. C.
5. Pri močnih bolečinah.

TOPLOMER ZA MERJENJE TELESNE TOPLOTE

NA SKALI BOLNIŠKEGA TERMOMETRA SO RAZVIDNA ODSTOPANJA OD NORMALNE TELESNE TOPLOTE

Pri navadnem nahodu ljudje uporabljajo kapljice za nos, ki vsebujejo parafinovo olje. Taka kapljica lahko povzroči vnetje pljuč. Kapsule proti nahodu so sicer koristne, toda le pri tistih ljudeh, ki nimajo zvišanega krvnega pritiska. Hipertoniki pa so lahko v nevarnosti zaradi povišanja pritiska. Za C vitamin pa se je ugotovilo, da nima stranskih učinkov. Vsi trije omenjeni medikamenti so v času prehladov najbolj iskani, edino nenevarno zdravilo pa je C vitamin. Posebno nevarno zdravilo je proti bolečinam in glavobolu, ki vsebuje Phenacetin. Večje količine zdravila s Phenacetinom so izredno nevarne za ledvica. Prav tako nevarno je sredstvo proti gripi, ki vsebuje kinin. Kinin ni priporočljiv pri starejših ljudeh, ki so srčni bolniki. Tudi zdravilo Aspirin ni brez nevarnosti. Prevelika količina lahko povzroči pri ulkusu krvavitev, alergijo in okvaro respiratornega sistema.

Zdravila so kemične snovi, ki sicer lahko bolniku pomagajo, če so prava, v nasprotnem slučaju pa so lahko nevarna. Posebna opreznost mora biti pri nosečnicah, pa čeprav gre le za navadni Aspirin.

Bolniki imajo nepravilno predstavo o Amynopirinu, sredstvu za znižanje telesne vročine. Že pri najmanjši vročini 37,5 stop. C jemljejo tablete. Amynopirin v tabletah ali v raztopini se jemlje takrat, kadar je vročina 39 do 40 stop. Celzija. V začetku bolezni se mora telo samo boriti z infekcijo, ki povzroča vročino, ter tvoriti obrambne snovi. Če damo pa že v začetku Amynopirin pa to stanje porušimo in telo ne more tvoriti protiteles.

Druga skrajnost je ta, da ljudje jemljejo za vsako najmanjše prehladno obolenje, npr. nahod, Penicilin. In sploh antibiotik kot, npr. Penicilin se jemljejo le v določenem času bolezni, ki jo spremlja vročina. Izkušnje uče, da konservativno čakanje brez jemanja antibiotikov ni dopustno čez dobo tri do štiri dni. To ja čas v katerem mirujejo razne respiratorne infekcije.

Res je, da ni pravega merila za količino zdravil pri posameznih boleznih, zato naj glede na stopnjo obolenja, presoja količino in vrsto zdravila zdravnik, ne pa vsak sam.

dr. Aleksander RJAZANCEV

ZDRAVSTVENA PRILOGA

DR. ALEKSANDER RJAZANCEV

PREHLADNE NALEZLJIVE BOLEZNI

zadebeljene ali stanjšane, s propadlimi elastičnimi vlakni. Zaradi razrahljanosti sapnične stene, pri hudem in napor- nem kašlju pride do razširjenja sapnic, okoliš pa se spre- meni v fibrozo — sklerotično tkivo, ki je neelastično. Cilindrič- ni epitelj se pretvori v ploščati. Sluznico prekrije gosti sluz in gnoj. Bolniki s kroničnim bronhialnim katarjem so neko- liko cianotični z otežkočenim dihanjem pri delu. Pri naj- manjšem naporu v jutranjih urah imajo največje težave, ki se sčasoma čez dan nekoliko popravijo. Obolenje je navad- no brez vročine, kadar pa se vročina pojavi, je to znak po- novnega akutnega obolenja kroničnega procesa. Možno je tudi poslabšanje bolezenskega stanja zaradi resorpcije tok- sičnih snovi oziroma razpada sekreta. To se pravi predvsem pri tistih ljudeh, ki so zaradi bolezni oslabei.

Pri dolgo trajajoči vročini je to znak, da gre za descen- dirajoč vnetni proces sapnične sluznice. Pogosta komplika- cija so bronhoektazije. Kronični bronhialni katar je lahko smrten pri insuficienci srca, oziroma pri ponovnih infekci- jah z močno patogenimi bakterijami. Bolezen je le redko ozdravljiva, traja leta z izboljšanjem ali poslabšanjem.

PLJUČNICA (Vnetje pljuč)

Zaradi dobrih terapevtskih sredstev danes pljučnica ni več tako nevarna kot v preteklosti. Še vedno pa je izredno nevarna pri otrokih in starejših ljudeh. Pljučnica je pogost- no infekcijsko obolenje najmanjših delcev pljuč kot so alveole. Povzročitelji so bakterije kot so pnevmokoki in streptokoki. Pri pljučnici ločimo še naslednje podgrupe:

1. Bakterijske pnevmonije;
 - a) lobarna pneumonija,
 - b) bronhopneumonija,
 - c) tuberkulozna pneumonija.
2. Virusna pneumonija;
3. Primarna atipična pneumonija.

LOBARNA PNEUMONIJA

Pri tej vrsti pljučnice je prizadeto oziroma vneto celo pljučno tkivo. Nastopi hiperemija pljuč zaradi prenapolnje- nosti s krvjo. Izloča eksudat s fibrinom ter bela in rdeča krvna telesa v prostoru za zrak. Bolezen poteka po določe- nih anatomsko patoloških procesih, obenem pa pride še do vnetja porebrnice. Pljučnica je vedno posledica neozdravljiv- vih prehladov.

Izrednega pomena je bronhialno vnetje pljuč, ki se raz- vije iz kateregakoli vnetja gornjih respiratornih poti. Vnetje pride iz zračnega vejevja na pljučno tkivo in tvori manjša žarišča, ki se nato spojujejo v večja.

Bolezen nastopi naglo ob zbadanju v prsih. Mrzlica in visoka telesna toplota še poslabšujeta bolnikovo stanje. Telesna toplota doseže 39—40 stop. C. Bolnik težko diha, kar je razvidno iz široko razprtih nosnic. Globoko in bolj frekventirano dihanje povzroča bolečine, ker je istočasno vneto tudi pljučna porebrnica.

V začetku je kašelj suh, pozneje pa se izkašljeje sluz, ki je modrikasto rumene barve. Nevarnost vnetja pljuč traja 7—9 dni, dokler se vročina ne vrne na normalno izhodišče. Pri obolenju je važno zasledovati delovanje srca in krvni obtok. Bolnik mora mirno ležati v polsedečem položaju v prezračeni sobi, dokler vročina ne pade na normalo. Hrana mora biti lahko prebavljiva. V času vročine se priporočajo zdravilni čaji in sadni sokovi.

Pri pljučnici je obraz pordečel, okoli ust pa se pojavijo izpuščaji (vročinski mehurčki) — Herpes labialis. Izpuščaje je priporočljivo mazati s kremo »Labiosan«.

GRIPA (Influenza)

Povzročitelj gripe je virus za katerega ni specifičnega zdravila, ampak obstaja aktivna imunizacija s cepivom. Pri normalnih pogojih je virus gripe submikroskopsko majhen, ki ga je moč opazovati le z elektronskim mikroskopom. Najbolj nevaren virus gripe A je sestavljen iz dveh delov, to je jedra in ovojnice. Bolj natanko je jedro sestavljeno iz fine nitke, ki je zavita v spiralo, kot celota pa v obliki klop- čiča. Klopčič je obdan s povrhnjico, ki ima številne koniča- ste bodice kot je razvidno iz fotografije. Virus A2 je okrogle oblike in meri 0,08 do 0,12 mikronov v širino. Viruse gripe delimo v tri skupine to je serotip A, B, C. Serotip A in B sta glavna povzročitelja gripe, medtem, ko je serotip B le pri- ložnostna vrsta. Virusi gripe se med seboj razlikujejo v be- ljakovinski zgradbi. Največjo smrtnost prinašajo po-tip A2, ki ima izredno sposobnost vdora v živo celico, ki jo spremeni v mrtvino. Gripo ugotavljamo kot infekcijsko bolezen šele

takrat, ko z dela izostane največ delavcev. Po znakih obolevnosti šele spoznamo bolezen. Znaki se kažejo v na- slednjem zaporedju:

1. kašelj 90 %,
2. zamašen nos 82 %,
3. glavobol 72 %,
4. občutek slabosti 76 %,
5. boleče mišice 62 %,
6. vnetje grla 62 %.

Poleg teh znakov so še 2—5 dni trajajoče temperature, ki znašajo od 38—39 stop. C. V mnogih primerih pride do hripavosti, mokrega kašlja in bolečin v trebuhu. Inkubacija traja od 18—36 ur po okužbi z virusom. Možna pa je tudi daljša inkubacija.

Posebno dovzetni za gripo so ljudje, ki so slabo hranje- ni, utrujeni, slabotni ali pa so predčasno preboleli kakšno hujše obolenje. Če hočemo imeti čim nižji bolezenski stalež pri pričakovanem prihodu gripe, moramo pričeti vakcina- cijo z vso naglico. Namen vakcinacije je v tem, da preprečimo ponovno odpornost virusa. Največja težava pri vakcinaciji je v tem, ker nikdar ne vemo, kakšne vrste virusi bodo po- vzročili gripo. Če bi cepili proti »A« virusu, gripo pa bi po- vzročil »B« virus, je naša preventiva brez pomena in ne- učinkovita. Cepljenje z živo vakcino to je v nos, je le malo uspešno — okrog 35 %. Z mrtvo pa je izredno uspešno — okrog 80 %.

Z mrtvo vakcino lahko cepimo na dva načina, to je z injekcijo v podkožje ali v kožo pod visokim pritiskom s po- sebnimi vakcinacijsko pištolo — Hyposprey Jet — Injektor. Nekateri novejši pištoli imajo posebne šobe še za vakcina- cijo v mišico in podkožje. Vakcinacija je neboleča, ker je vakcina vnešena v organizem pod pritiskom 850 atmosfer. Dobro uvežban zdravnik lahko v eni uri cepi okrog 600 lju- di, v primerjavi z iglo pa izredno malo in to še s številnim personalom.

Cepljenje proti gripi pa je potrebno gledati tudi skozi prizmo visokega rizika. Visok rizik se smatra pri cepljenih osebah, starejših od 45 let, manjši pa pod 45 let. Izredno dobre uspehe pa dosežemo pri 15 do 20 let starosti. To se pravi: čim mlajši so delavci, tem več antiteles proti virusu gripe posedujejo. V primeru ponovnih valov gripe, se zmanjšajo antitelesa, to pa pomeni manjša obramba in večja možnost infekcije.

Prepričan sem, da je naša preventiva s predhodnim da- janjem C vitamina in Bimolina upravičena glede na to, da so tudi banalni infekti respiratornega sistema podlaga za lažjo infekcijo z virusi gripe. Omenjena zdravila pospešujejo odpornost telesa, kar je izrednega pomena v času gripoznih obolenj.

DOMAČI RECEPTI PROTI PREHLADU

Ker je pravilno dihanje skozi nos pomembno, je treba o tem tudi nekaj spregovoriti. Poznamo ljudi, ki dihaajo skozi usta in nos. Pravilno je skozi nos. Pri nosnem dihanju pride skozi respiratorni sistem manj mikroorganizmov, to pa po- meni manj bolezni. Prehod zraka skozi nos ima tudi to prednost, da se segreje in s tem preprečuje prehlade. Ljudje ne dihaajo skozi nos kadar so prehlajeni in v primeru kadar so v nosu polipi.

Starih dobrih domačih nasvetov ni kar tako zanema- riti, ker so izdelani na dolgoletnih izkušnjah. Posebno mesto ima česen, ker je izredno bakteriциден. Priporoča se ga uživati ali pa posamezno očiščene stroke dajati v nosnici. V začetku je morda neprijetno, vendar je konec dober in uspešen. Iz česna ali čebule se lahko dobi sok, ki ga vpije vata, katero v obliki tampona damo v nos in dihamo skozenj. Ta način je izredno priporočljiv pri nahodu.

Pri kašlju vzamemo 1 kg očiščene čebule, ki jo popreje zribamo ter dodamo 50 gr medu in 40 gr sladkorja. Vse sku- paj dobro premešamo in kuhamo tri ure v enem litru vode. Ohlajeno zdravilo precedimo in uporabljamo trikrat dnevno po dve žlici.

Proti kašlju se zelo priporoča prežgani sladkor.

Ponekod priporočajo vdihavanje pare, ko se kuha ne- omajen krompir. Pare se vdihavajo 10 do 15 minut trikrat dnevno.

Pri obolenju žrela se priporoča kadulja, ki je namočena v alkoholu. Od tega se vzame ena žlica na čašo vode in grgr. Za obloge bolečih prsi se priporoča vroče testo iz otrobov in moke, ki se ga da na prsi in pokrije s toplo krpo.

Za močno znojenje pa se priporoča lipovo in malinovo listje. Eno kot drugo služi za čaj, ki ga je treba 20 minut kuhati. Čaj večkrat pijemo z dodatkom medu.

žajbljem. Pri hudih gnojnih anginah so dobre vroče obloge okoli vratu, pri tonzilarnem abscesu pa ledene. Od farmaceutskih sredstev je najboljši penicilin, pri peritonzilarnem abscesu pa incizija abscesa.

Kadar angina ne reagira na terapijo je vedno treba pomisliti na druga obolenja:

1. Nezadostno ali neadekvatno zdravljenje z antibiotiki (predvsem, če je prisoten streptokok).

2. Imunološke spremembe.

3. Infekciозна mononukleoza.

4. Limfosarkom.

5. Levkemija.

Povečani mandeljni:

— obojestransko.

Infekcija: Tonsillitis simplex, septikemija, mononukleoza, sifilis, tuberkuloza (težko splošno dihanje)

Tumorji: Hodgkinova bolezen, levkemija,

Enostransko:

Splošno: Običajne infekcije, kamen ali tujek v tonzilih, sarkom (limforetikularni), epitelom, viscembrioni; če je nekrotičnega izgleda: flegmona, maligna difterija, sifilitični čankar (primarni efekt), angina pri artritis urika.

Delno: Paziti na aneurizmo, fibriom, adenom.

Ulcerozni mandelji:

1. Vincent-ova angina,

2. Infektivna mononukleoza,

3. Agranulocitoza,

4. Akutna levkemija,

5. Neoplazme,

6. Sifilis,

7. Tuberkuloza.

KDAJ SE OPERIRAJO MANDELJI?

Zaradi težav pri govorjenju, dihanju, spanju, petju, požiranju in stalnih anginah je potrebna operacija (Tonsilektomija). Zaradi zadrževanja bakterij in gnoj na mandeljih se bolezen slabša, ker je to stalno žarišče (fokus). Kronično vnetje mandeljev nastane po enkratnem akutnem vnetju ali pa po večkratnih akutnih obolenjih. Povzročajo lokalna obolenja ali splošna obolenja, vnetja po vsem telesu in tripogene sepse. Fokus je latenten dokler ne pade rezistenca. Fokus leži nekoliko na stranskem tiru, to se pravi da je zaprt izhod v zunanji svet. Tudi latentni bolniki niso zdravi, nimajo apetita, slabo se počutijo, imajo malo temperature in tahikardne napade. Patoanatomsko gre za heriditarne predispozicije kot so timolimfoplazija, hiperplazija limfatičnega aparata, predvsem foliklov. Torej gre le za odgovor na infekt. Lakune so stisnjene, tonzile so velike, blede, napete in gladke, kript pa ni videti. To se pojavlja pri mladih zaradi slabega stanovanja, higienskih razmer, dolge poti v šolo in slabe vode. Vse to je odgovor na stalne umetne strese. Najprej se poveča tonzila faringika. Sčasoma folikularni elementi v steni kript propadejo in jih nadomesti vezivo, pri čemer nastane rdeča trda tonzila. Pozneje se vidi lakune in stene kript so različno skržene in zgleda kot steklenica, v kateri se nabira detritus (mrtvina). Tonzile ali mandelji so v nivoju lokov, ki se manjšajo na škodo folikularnega aparata. Folikularni aparat je majhen, nenevaren organ v primerjavi z velikim mandeljem. Večkrat vidimo na lokih brazgotine po abscesih. Najpogostejši vzrok folikularnih obolenj niso le mikro organizmi, ampak njihovi strupi (toksini), sledi slabo zobovje.

Tonzila se pri pregledu ne da luksirati, posebno važna je faza supratonzilaris, ker iz nje priteče gnoj. Pri odraslih so tonzile zaraščene, pordečele, trde, velike. So pa tudi krhke, razbrazdane in majhne. Gnojni čepki po odstranitvi iz tonzile močno smrdijo. Če so čepki iz epitelja ali zaradi hrane še ni tako hudo, če pa so čepki iz gnoja je to hud znak bolezni (streptokokna ali Plaut-Vincetova angina). Bolniki s kronično angino imajo bolečine in zatrdline v mandibularnem loku to pa ni znak, da je Waldeyerjev obroč odpovedal. Kadar je v družinski anamnezi (družinski zgodovini bolezni) revmatoza je treba vedno pomisliti na kronično angino.

Za nadaljnje ukrepanje je potreben pregled zob, ustne sluznice, žrela, goltanca in krvi. Tudi če najdemo kronično tonzilo, ne moremo vedeti, če je to fokus. Vedno je potrebno najprej sanirati zobovje in šele tedaj odstranjevati mandelje. Fokus so tudi: kronično vnetje jajčnikov, tub mehurja, žolčnika ali slepiča.

Pri kronični angini gre lahko brez vnetja počeljustnih bezgavk, ker gre transport strupov po venah.

Zdravljenje

Preje konzervativno zdravljenje je danes zamenjalo radikalno. Konzervativna terapija pride v poštev kadar je obolenje izključno na mandeljih. Kakor hitro pa so znaki za fokalna obolenja je nujna radikalna terapija. Kontraindikacije za radikalno terapijo so: hemofilija in ateroskleroza ter starost.

Konzervativna metoda: izsesavanje, stiskanje, izpiranje lakun, toplota, netrenirani pevci, bolečina v vratu, izguba glasu na barvi (fonostazija). Pri pevcih, če so operirani (tonsilektomija) se bo glas spremenil, oziroma slabše razvil. Rutinirani pevci, ki že dobro pojejo nimajo pri odstranitvi mandeljev nobenih težav.

Odstranitev mandeljev: včasih so izvedli le odščip, to je tistega dela, ki je gledal iz nebnih lokov. V odščipljenih tonzilih so se lakune skrčile, kronična angina pa se je s tem poslabšala. Danes je drugače, ker se tonzila izlušči.

Indikacije:

Po akutni angini, revmi, vnetju osrčnika, vnetju ledvičnih čašic, toda le v primeru, da so se ta obolenja umirila.

Po ponovni angini nastopijo kronične manifestacije.

Tonsilektomija se izvaja tudi če ni fokalnega obolenja oziroma po neuspehi konzervativni terapiji. Prav tako po recidivirajoči (ponavljajoči) angini, po peritonzilarnem abscesu.

Kdaj bomo odstranili mandelje ni vprašanje časa, dobe starosti, gre le za vprašanje stanja mandeljev in za bolnika samega.

Posledice tonsilektomije

Včasih so težave z IX. možganskim živcem, ker je blizu rane in se rad vname, to pa pomeni, da čutimo vse sladko, vse grenko ali pa so bolečine. Spremembe so tudi na koncu jezika, ker se ob brazgotinjenju divgne navzgor, zaradi česar nastanejo nepopoljni občutki in govorne motnje. Toda to se z leti normalizira.

Odstranitev mandeljev je preventivni ukrep. Po operaciji angin ni več, pač pa samo vnetje žrela ali pa kombinacija z nahodom.

AKUTNI TRAHEITIS (Tracheitis acuta)

Vnetje sapnika nastane:

1. kot spremljajoči simptom pri gripi in ošpicah,

2. pri nahodu,

3. kot samostojno obolenje.

Obolenje prične s povišano temperaturo, mrazenjem, glavobolom, in zbitostjo celotnega telesa. Bolnik čuti hude bolečine za prsnico ob hudem suhem kašlju z malo količino izpljunka.

Zdravljenje podobno kot pri angini.

BRONHITIS (Bronhitis acuta)

Akutni bronhialni katar (Bronhitis akuta):

Obolenje prične z glavobolom, utrujenostjo, suhim kašljem, z nekoliko povišano telesno temperaturo. Kataralno vnetje sluznice večjih in srednjih velikih sapnic, kot posledica navadnega prehlada oziroma kot samostojno obolenje. V etiologiji akutnega bronhitisa je treba upoštevati škodljive snovi kot so: vdihan prah, dim in škodljivi plini. Škodljive snovi povzročajo pri vdihavanju, da postane sluznica sapnica rdeča, nabrekla in prekrita s sekretom. Suhi kašelj se pretvori v vlažnega, sekret, ki je v začetku sluzast, se pretvori v rumenkasto zelen izloček. Akutni bronhitis traja nekaj dni, medtem ko kašelj traja vsaj še dva tedna.

Kronični bronhialni katar (Bronhitis cronica):

Vzroki za nastanek kroničnega bronhialnega katarja so isti kot pri akutnem, le da je eksponiranost nasproti noskam daljša. Pri stalni inhalaciji plinov in prahu, je kronični bronhialni katar škodljiv k poklicnim obolenjem. V redkih primerih je kronični bronhialni katar sapnic posledica akutnega bronhialnega katarja. Pri vsem tem ne smemo pozabiti na patogene bakterije, ki imajo važno vlogo kot dodatni povzročitelj komplikacij respiratornega sistema.

Posebno eksponiranost kroničnega bronhialnega katarja kažejo debelejši ljudje, diabetiki, kronični nefritičarji in tisti ljudje, ki ne znajo dihati skozi nos. Kandidati za kronični bronhialni katar so tudi ljudje s prirojenimi malformacijami prsnega koša. Na dihalni poti pretežno na večjih sapnicah so vidne kataralne spremembe. Sluznica, mišični hrustančni stroj sapnične stene so na določenih mestih

Prehladne nalezljive bolezni so najbolj razširjene med našim delavstvom. Prvenstveno gre za obolenja respiratornega sistema — dihal.

Sluznico nosa, paranazalnih votlin in epifarinksa je treba gledati kot del respiratornega sistema. Obolenja gornjih etaž respiratornega trakta so: akutni in kronični nahod, vnetje obnosnih votlin, polipoze nosu, deviacija nosnega pretina, adenoidne vegetacije, vnetje goltanca, vnetje žrela in angine. Vsa ta obolenja vplivajo na spodnjo etažo respiratornega sistema kot so: sapnik, sapnice in alveole, oziroma pljučni epitel.

Pravočasna operacija krivega nosnega pretina preprečuje vnetje obnosnih votlin, kronično vnetje žrela in traheobronhitis. Isto velja za ponavljajoča se kronična vnetja srednjega ušesa, ki je v povezavi z zdravstvenim stanjem nosu in epifarinksa. Sanacija nosu pomeni istočasno sanacijo ušesnih obolenj.

Že od nekdaj je izrednega pomena Waldayerjev limfatični sistem pri nastanku nekaterih otorinolaringoloških obolenj. Zaradi obolenja tega sistema sta pomembni dve pripombi:

1. Adenoidne vegetacije in veliki mandeljni so škodljivi in jih je treba z operacijo odstraniti. Z odstranitvijo se odstranijo tudi gnojni fokusi, ki pomenijo žarišča obolenj.

2. Konservativci pa zagovarjajo fiziološko funkcijo obeh organov in se ne strinjajo za operativni poseg.

Naše mnenje glede profilakse pa je, da se adenoidne vegetacije in mandalni odstranijo s pripombo: operativni poseg ni indikacija za preprečitev prehlada, ampak zato, da se utrjuje proti prehladu.

Infekcija s kratko inkubacijsko dobo nastane zaradi virusov pri podhlajeni sluznici respiratornega sistema. Neprijetno stanje akutnega prehlada je katar. Pomembna kataralna vnetja so:

1. nahod,
2. vnetje žrela,
3. vnetje goltanca,
4. vnetje sapnika,
5. vnetje sapnic.

VAŽNI ZNAKI (SIMPTOMI) PRI BOLENJU RESPIRATORNEGA SISTEMA

Mnoga prehladna obolenja povzročajo podobne znake in ugotovitve, zato jih navajamo skupaj kot si slede:

1. KAŠELJ

Kašelj je obrambni mehanizem proti eksogenim in endogenim tujkom v dihalnih poteh. Ker je kašelj refleksno dogajanje, ima svoje: receptorje, aferentno pot, center, eferentno pot in efektorje. Refleks kašlja začne s kratko in globoko inicialno inspiracijo, pojačano ekspiracijo, ki je osnova kašlja.

V začetku pojačane ekspiracije se glotis zapre, subglotični pritisk močno narašča in ko premaga odpor glotisa, se ta odpre in vsebina se zaradi močnega zračnega vala pomakne za določeno razdaljo v dihalni poti navzgor ali pa

se izkašlja. Ker je kašelj koristen, kadar odstranjuje sekret in ostale dražče snovi, ga smemo preprečevati šele takrat, ko postane organizmu škodljiv in nevaren. Kadar je kašelj premočen in prepogost, moti nočni počitek, utruja in izčrpava. Kašelj pa lahko povzroča še druge težave kot so:

a) kašelj povzroča bolečine in hernije (kile),

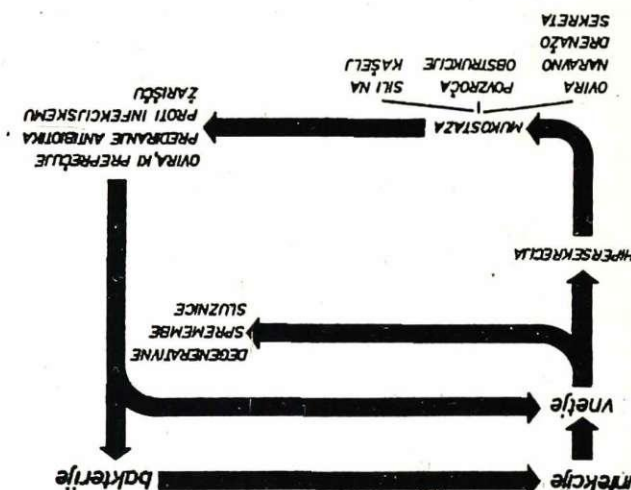
b) razširja vratne vene (zabuhlost v obraz in cianoza), zaradi otežkočenega odtekanja krvi iz ven v desni preddvor, zaradi zvišanja intratorakalnega pritiska,

c) povzroča krvavitve v konjunktivi in koži zaradi poškodb venoznih sten,

c) omogoča emfizem pljuč, če so bronhiji zamašeni ali neprehodni,

e) širi infekcije po pljučih ali skozi usta v okolico.

Ker je kašelj obrambni mehanizem, ga preprečujemo le takrat, če je njegova škodljivost in nevarnost večja, kot je koristnost. Zato imamo razna sredstva, ki delujejo na center za kašelj.

Shematični pregled nekaterih infekcijskih stadijev dihalnih potov

2. IZPLJUNEK

Izpljunej je izločina respiratornih sluznic. Količina in konzistenca izpljunka je odvisna od vrste bolezni. V začetku obolenja je izpljunej svetle do bele barve, pozneje pa gost in obarvan. Medicinsko je pomemben, kadar je gnojen ali s primesjo krvi, kar govori za okvaro pljučnih celic.

3. DISPNOE

Dispnoe je subjektivna poraba po zvečanem dihanju. Ker temelji definicija na subjektivnem občutku, se moramo za pravilno presojo dispnoe seznaniti z objektivnimi pogoji. Da pa nam so ti razumljivi, moramo poznati naslednje pojme:

1. Pljučna ventilacija (PV) je količina zraka v litrih na minuto, respirirana v mirovanju.

Maksimalna dihalna kapaciteta (MDK) je količina zraka v litrih na minuto pri maksimalnem dihanju (določamo je tako, da merimo PV pri četrtminutnem, kar najbolj izdatnem dihanju).

2. Dihalna rezerva (DR) = MDK - PV

3. Dispnoični indeks (DI) = $\frac{DR}{MDK}$

4. Dispnoična točka = 60 % DI (okoli 4-5-kratna PV).

Pri zdravem mirujočem človeku znaša DI okrog 90 %. Pri naporu se poveča dihanje in vrednost DI pada, in ko doseže dispnoično točko, to je 60 %, nastopi objektivna dispnoe. Dispnoe nastopi pri različnih ljudeh različno hitro. To zavisi od:

1. Vitalne kapacitete (VK):

Čim večja je VK, tem večja je MDK in DR - zato dispnoe nastopi pozneje.

2. Kondicija:

Če je ta manjša, porabi človek več energije in s tem tudi PV, zaradi nje pa se zniža DR in dispnoe nastopi hitreje.

GLAVNI VZROKI ZA NASTANEK DISPNOE:

1. Povečan metabolizem:

Bolniki s tireotoksikoza imajo povečani bazalni metabolizem in s tem tudi večjo porabo kisika, zato je PV že v mirovanju 50-100 % nad normalo. Pri naporu pa se PV še hitreje veča in zato kaj kmalu dovede do dispnoične točke.

2. Znižan tlak kisika refleksno stimulira dihanje.

3. Povečani tlak ogljikovega dioksida direktno draži dihalni center na pojačano dihanje.

4. CIANOZA

Cianoza je v zvezi z insuficienco srca, zaradi pomanjkanja kisika v krvi. Pomanjkanje kisika v celicah ima za vzrok pomodritev, predvsem ustnic in akrov. Tudi pri pljučnih obolenjih je cianoza prisotna zaradi pomanjkanja kisika.

5. BOLEČINE

Pogostne bolečine v prsih pomenijo pljučna obolenja zaradi pleure (Pleuritis). To obolenje je pa na srečo manj pogosto. Vnetja porebrnice se pri dihanju tare in povzročajo bolečino.

6. HAEOMOPTOE - izkašljevanje krvi

Izkašljevanje svetle penaste krvi pomeni resno obolenje. Prisotnost krvi v izpljunku lahko različno variira. Zaradi krvavega izpljunka je nujen rentgenski pregled pljuč, zaradi morebitne pljučne TBC ali raka bronhusov.

NALEZLJIVI ALI NAVADNI PREHLAD - NAHOD (Rhinitis acuta)

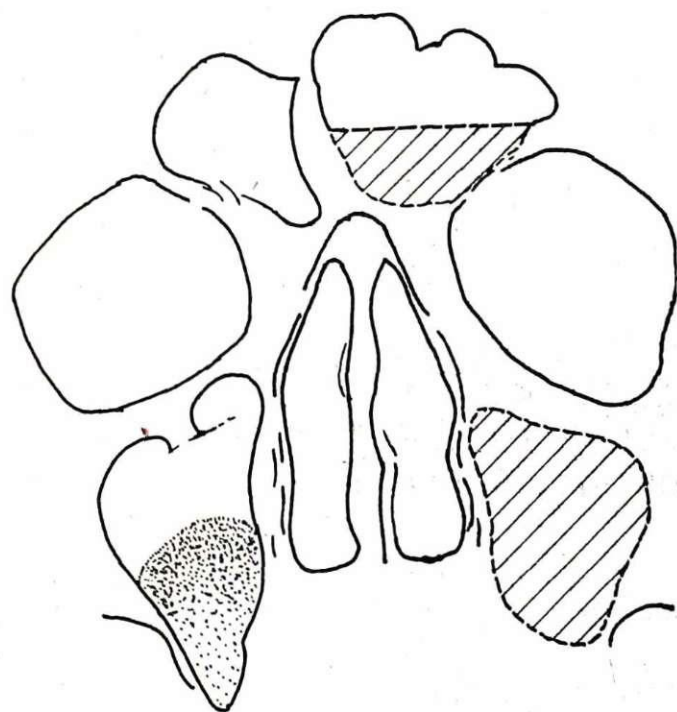
Nahod je izredno prostrana množična bolezen zgornjih dihalnih poti to je nosu, žrela in sapnika. Nahod povzroča virus s kratko inkubacijsko dobo.

Poleg glavobola in utrujenosti nastopi še kašelj, nosno sluznični sekret in hripavost. Bolezen traja 3-7 dni. Zdravljenje je viazno ob zadostni količini žepnih robcev. Zato pri navadnem nahodu ni odveč nasvet: čim manj zdravil, higiena vsekovanja in obzirnost, da se virusi ne raznašajo. Zaradi nahoda so možna še druga vnetja, na primer, grla, srednjega ušesa in pljuč. 81 % obolenj prizadane mlade ljudi do dvajsetega leta starosti.

Akuten nahod more postati kroničen, ki je običajno alergične narave. Kronični nahod pa lahko povzroči vnetje obnosnih votlin, tako da infekcija neomejeno prehaja iz ene votline (sinusa) v drugo.

Posebna zanimivost glede nahoda je naša martinarna. Delavci tega obrata nimajo nahoda, ker je njihova nosna sluznica pregreta, tako da se virusi ne razmnožujejo, pač pa bakterije, ki jim toplota prija. Martinarji so dovzetni za druga obolenja, ki so povzročena po bakterijah.

Pri akutnem prehladu se priporoča vroče mleko z medom, lipov čaj, citronov sok in veliko C vitamina. Za preprečevanje dražljajev, ko nastopi kašelj, pa se priporoča Kodein tablete oziroma sirupi. V mnogih primerih ugodno vpliva mešanica Coffeina in Luminala, Optalidona in Anti-nevralgika. Pri nas so v precejšnji rabi inhalacije eteričnih olj.

RÖNTGENSKA SLIKA VNETJE OB NOSNIH VOTLINAH

VNETJE ŽRELA (Pharyngitis acuta)

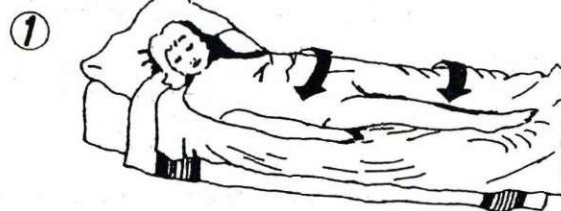
Vnetje žrela je pogosten spremljevalec prehlada ali pa se pojavi kot samostojna bolezen. Če nastopi kot samostojna bolezen, toplota telesa ni zvišana, splošno počutje ni slabo. Glavna nevšečnost so neprijetne bolečine pri govorjenju in požiranju. Pri pregledu služi ustne votline do žrela vidimo močno pordečelost, vendar brez vnetnih znakov.

Zdravljenje ne zahteva posebnih terapevtskih posegov, razen toplega lipovega ali kamiličnega čaja. Izredno dobro pa so se izkazali parni inhalatorji, vitaminski napitki, oziroma tople vlažne obloge kot je razvidno iz slike.

Večkrat se bolnikom priporoča izpiranje žrela z domačim čajem - žajbelj. Akutna oblika bolezni se lahko zaradi slabega zdravljenja ali nezdravljenja spremeni v kronično obolenje (Pharyngitis chronica). Tu gre za dolgotrajno draženje sluznice, ki se zgosti in onemogoča funkcionalno delovanje njenih sluznih žlez. Pri kroničnem vnetju žrela sta možna dva momenta, to je, da pride do povečanega izločanja sluzi ali pa prenehanja izločanja sluzi. Če sluznica ne izloča več, postane gladka in suha.

Kadar je sluznica popolnoma suha, ima izgled kot da bi bila lakirana. Stalna suhost sluznice (Pharyngitis sicca) močno prizadane bolnika predvsem v jutranjih urah, ker ga to neprestanu draži.

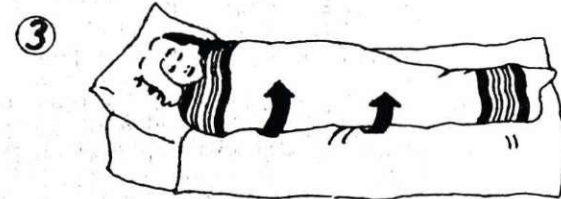
TRI RAZLIČNE OBLIKE PRI UPORABI VODE V MEDICINSKE SVRHE: KOT SO PRIEDNITZ-OVA, KNEIPP-OVA IN SCHLENZ-OVA METODA. VSAKA ZA SEBE IMA POSEBEN NAMEN, KER SE UPORABLJA ZA CELO-TNO TELO, KI NAJ DOBI PRVOTNO MOČ.

Za enkratno ovitje potrebujemo laneno rjuho, ki se dobro prilaga telesu in nato še volneno odejo, ki vplja vlago

Prikaz, kako se mokra rjuha pokrije in sterna celo telo

Makri ovitek ostane tesno ob telesu do potanja. Uporablja se pri prehladih in infektivnih obolenjih

Zdravljenje kroničnega stanja je težavno. Pravih zdravil ni. Priporoča se morska in gozdna klima. Nekateri zdravniki tuširajo sluznico z različnimi snovmi, predvsem z raztopino srebrovega nitrata (AgNO₃) in cinkovo raztopino (ZnSO₄).

Poleg tega je potrebno nekoliko besed o bolečini faringialne disfagije, to je o bolečinah žrela pri požiranju zaradi lažjega diagnosticiranja ostalih obolenj.

A. Akutna stanja s temperaturo

1. Akutna angina
 - kataralna eritematoza
 - psevdomembranozna: difterija
 - pnevmokokna, stafilokokna
 - streptokokna
 - vezikularna: Herpes, Herpes zoster, Pemfigus, Herpangina (zaradi razlikovanja od Coxakie virusa A)
 - ulcerozna: Vincet, sifilitična
 - flegmonozna: maligna difterija, sifilitični čankar, angina od protina
2. Lingvalne tonzile
 - kataralne
 - flegmonozne
 - tuja telesa
3. Difuzne infekcije faringalnega zidu.
4. Retrofaringialni abscesi, latero-faringialni abscesi.
5. Ekstenzivni peri-faringo-laringitis,
6. Septikemija: Bechcetov sindrom: aftozne hlabalne in gingivalne ulceracije, cervicitis.

B. Protrahiran razvoj s temperaturo

- infektivna mononukleozna,
- težka ulcero-nekrotična angina
- akutna levkemija, angranulocitoza,
- faringo-laringealna granuloma
- tuberkuloza, sekundarni sifilitis

C. Kronična nefebrična oblika

- kronični faringitis,
- kriptogeni tonzilitis,

- ulceracije: tuberkuloza, rak, sifilis,
- menopavzna parastezija,
- stiloidni nastavek,
- cervikalna arteroza,
- primarna nevralgija IX. kranialnega živca,
- alergija.

VNETJE GOLTANCA (Laringitis acuta)

Vnetje goltanca se često pojavlja v spremstvu drugih obolenj respiratornega sistema. Običajno bolezen povzroči virus, ki mu sledi bakterije. Torej gre za mešano okužbo. V začetku nastopi žgečkanje in kašelj. Temu sledi hripavost, pekoči občutek in bolečina v vratu. Sluznica goltanca postane hiperemična in prekrita s sluzjo. Posebno izrazita je hiperemija pri gripi. Vnetje goltanca se lahko širi navzdol v sapnik. Nastopi vnetje sapnika (traheobronhitis acuta). Možno pa je, da se vnetje širi še bolj navzdol v same sapnice. Obolenje sapnic je bronhitis (Bronhitis acuta). Bleden se lahko širi še nižje v predele do bronhusov in pljučnega tkiva.

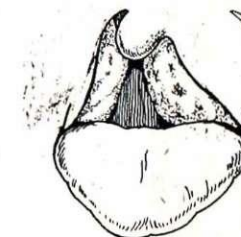
Značilni znak pri vnetju goltanca je brezglasnost (apazija). Zdravljenje je podobno prejšnji bolezni. Od bolnika se zahteva, da ne govori in ne vdihava mrzlega zraka. Mrzle pijače in kajenje je strogo prepovedano.

Pri tej bolezni poznamo tudi kronično obliko, predvsem zaradi spremembe na sluznici. Sluznica je močno edematozna in vlaknasta. Povrhni epitel sluznice je močno spremenjen. Kadar se sluznica suši govorimo o suhem vnetju goltanca (laryngitis sicca).

Zdravljenje kroničnega vnetja goltanca je v tem, da se tvori zadosti sluzi. Pri izredno dolgi hripavosti je potrebna izredna previdnost, da ne spregledamo morebitnega raka-stega obolenja.

ANATOMSKA LEGA MANDELJEV

PERITONZILARNI ABSCES

ANGINA (Tonsillitis acuta)

Angina je pogosto kapljično infektivsko obolenje, povzročeno po stafilokokih, streptokokih, pneumokokih in virusih. Povod za nastanek angine je prehlad.

Bolezen nastopi takoj z zvišano temperaturo 38-40 stop. C, glavobolom, bolečinami v sklepih in bolečinami pri požiranju. V žrelu ima bolnik občutek suhosti. Mandeljni pordečijo in postanejo steklastega sijaja. Na vratu čutimo povečane bezgavke. To je navadna kataralna angina. Pri hujši infekciji pa so mandeljni prekriti z rumenkastimi gnojnimi čepki ali belkastimi lisami. Običajno preneha vročina v treh do petih dneh. Možne pa so komplikacije in pojavi se peritonzilarni absces (zbiranje gnoja).

Na strani, kjer je absces, je izboklina, bolnik govori kot bi imel v ustih tujek. Telesna toplota se znižuje, težave pri požiranju pa ostanejo. Hude komplikacije nastanejo takrat, kadar mikroorganizmi prispejo v žile mandeljev. Tvorijo se mali skupki, potujejo v krvni obtok. Mikroorganizmi se naselijo na srčne loputke, v ledvica in sklepe. Možna so nova žarišča. Posledice so: vnetje srčne mišice, vnetje osrčnika in srčnih loput. Ob vsem tem nastane akutni revmatizem sklepov ali pa vnetje ledvic.

Diagnosticiranje angine je enostavno, kadar ima bolnik pritožbe o bolečinah na vratu. Za pregled angine je potrebna žepna svetilka in lesen loparček. Nikakor ne smemo pozabiti po preboleli angini kontrolirati urin zaradi morebitnih posledic obolenja.

Zdravljenje angine se prične z mirovanjem v postelji. Prehrana naj bo lahka in tekoča, pijače pa tople v obliki domačih zdravilnih čajev. Priporoča se grgranje žrela z

ZAKAJ ZBOR UPORABNIKOV NI DAL...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kranj, seveda mora le-ta dobiti po prej od vseh občinskih zdravstvenih skupnosti soglasje za podpis.

Vsi predloženi sporazumi so bili napravljeni na osnovi kapacitet, potreb in finančnih zmogljivosti občinskih zdravstvenih skupnosti. Obsegali so količino dela, cene posameznih storitev in ovrednotenje celotnih predloženih programov za posamezno občinsko zdravstveno skupnost.

Zbor uporabnikov ni imel nobenih pripomb na sporazume za TOZD Zdravstveni dom in TOZD Obratna ambulanta železarnice Jesenice in je predloge izvršnega odbora v celoti potrdil in imenoval podpisnika sporazumov.

V razpravi o predloženih sporazumih za potrditev soglasja pa je imel zbor uporabnikov utemeljene pripombe in ni dal soglasja, seveda je imel za to upravičeno utemeljitev, ki se nanaša:

Celokupni program, ki je bil predložen občinskimi zdravstvenimi skupnostim od strani TOZD Zdravstva - bolnice, je ponujen v višini 179.720.380 din in je razdeljen po naslednjih zdravstvenih organizacijah:

- Inštitut za pljučne bolezni in TBC Golnik s 36.459.000 din, za Jesenice pa 2.165.459 din ali 6,0 %;

- Psihiatrična bolnica Begunje z 20.511.006 din, za Jesenice 4.626.282 ali 22,5 %;

- Zavod za sanitarno medicino in higieno dela Kranj z 8.513.696 din, za Jesenice pa 1.491.758 din ali 17,52 %;

- Bolnišnica za ginekologijo in porodništvo Kranj z 29.450.342 din, za Jesenice pa 963.700 din ali 3,27 %;

- Splošna bolnica Jesenice s 94.786.211 din, za Jesenice pa kar 40.326.970 din ali 42,54 %.

Zbor uporabnikov ni imel nobenih posebnih pripomb, ne na predložene programe, na ceno posameznih storitev, potrdil je tudi predloženo razdelitev po posameznih občinskih zdravstvenih skupnostih in je dal tudi soglasje za podpis. Ni pa soglasja z razdelitvijo storitev na posamezne občine s predlogom za splošno bolnico Jesenice in tudi ni dal soglasja. S predlo-

ženo razdelitvijo za jeseniško bolnico, bi bil jeseniški zavarovanec prikrajšan in bi bil postavljen v primerjavi s Kranjem in Škofjo Loko v nenakopnjen položaj.

V čem je torej bistvo nastale situacije. V vseh gorenjskih občinskih skupnostih zdravstvenega varstva bomo v letu 1979 namenili za bolnišnično zdravljenje približno 298 milijonov 739.000 din. Od tega pa bomo v regiji porabili le 60 %, ostalo pa je predvideno za odliv izven regije. Tak odstotek bi v povprečju do neke mere ustrezal, čeprav bi bilo bolj ugodno, če bi bil ta odstotek bližje 70 %. Seveda pa za Jesenice ni sprejemljiva predložena razdelitev, ki je naslednja:

- Jesenice naj bi pokrile kar 81,95 % regijskega programa in bi tako imele za odliv le 18,5 %;

- Kranj bi pokrile le 58,0 % regijskega programa in bi imel za odliv kar 42,0 %;

- Radovljica bi pokrila 73,55 % regijskega programa, za odliv bi imela 26,45 %;

- Škofja Loka bi pokrila samo 34,57 % programa, za odliv bi imela kar 65,4 %;

- Trzin bi pokrile 67,0 % programa, za odliv bi imel 33,0 %.

V kolikor bi ostala ta razdelitev, bi na Jesenicah morali povečati denarna sredstva za zdravstveno varstvo, tako da bi lahko istočasno povečali sredstva za bolnišnično zdravljenje in pa za izvajanje resolucije kongresov ZKS in Zveze sindikatov Slovenije, ki govorijo o razširjanju splošnega zdravstvenega varstva. Istočasno pa moramo v zvezi

s stališčem Socialistične republike Slovenije znatno poboljšati zdravstveno varstvo borcev NOV. Občinska zdravstvena skupnost bo morala s temi problemi pred zbor združenega dela skupščine občine, ki bo moral potrditi večja finančna sredstva, ali pa odobriti zmanjševanje pravic iz zdravstvenega varstva. To-liko tudi v vednost tistim, ki skušajo sklep zbora uporabnikov razlagati drugače.

V nadaljevanju pa še nekaj statističnih podatkov, ki stališče zbora uporabnikov še bolj potrjujejo.

Iz razpredelnice bolnišnično zdravljenje in specialistično zdravljenje je razvidno, da posebno občinska zdravstvena skupnost Kranj in Škofja Loka v veliki meri koristita za svoje zavarovance zdravstvene storitve v zdravstvenih delovnih organizacijah izven regije. Tako je v bolnišničnem zdravljenju iz Kranja 40,0 % od skupnih koristnikov iskalo zdravstvene storitve izven regije, iz Škofje Loke 45,0 %, iz Jesenic 20,0 %, iz Radovljice 22,7 %, iz Trzinca 22,8 %. Še slabši pa so kazalci v specialističnem zdravljenju. Iz Kranja je specialistične preglede koristilo izven regije kar 53,45 % koristnikov, iz Škofje Loke 61,4 %, iz Jesenic 24 %, iz Radovljice 20 % in iz Trzinca 39,3 %.

Verjetno bo dokončni obračun prvega tromesečja prinesel drugačne rezultate, v katerih bodo razmerja o koriščenju regijskih možnosti proti ostalim lahko ugodnejša za regijo, lahko pa tudi še manj ugodna. Toda že prvi podatki kažejo, posebno za bolnišnično zdravljenje, da je bilo stališče zbora uporabnikov, upravičeno.

Ko smo pred dvema letoma razpravljali o samoupravni organiziranosti delovnih organizacij zdravstvenega varstva na Gorenjskem in smo govorili, da se bodo zdravstvene organizacije po panogah združevale v regijskem merilu po posameznih dejavnostih. Seveda je bilo takrat tudi poudarjeno, da bo taka samoupravna organiziranost pomagala pri reševanju tudi takih problemov, kot je opisan. Toda danes lahko le ugotavljamo, da se razen uspelega referendumu ni napravilo prav ničesar, čeprav je referendum potrdil predlagano samoupravno ureditev. Lahko se vprašamo, ali je vzrok za neuresničitev z referendumom sprejetih stališč v tem, da nam predlo-

žena samoupravna organiziranost ne ustreza? Ali je vzrok kje drugje? Znano je samo to, da razne probleme danes nobeden ne rešuje, kar brez dvoma vpliva na nadaljnji razvoj zdravstvenega varstva na Gorenjskem. Menim, da bomo morali skupno z družbenopolitičnimi organizacijami Gorenjske spregovoriti o delovanju sprejete samoupravne organiziranosti, ali pa bo morda potrebno preiti na drugo samoupravno organiziranost, to je na ravni občine. Tudi ta predlog je bil pred leti že v razpravi. Naj nam ne bo nerodno priznati, če smo se v razpravi zmotili in nismo hoteli prisluhniti tudi drugim predlogom.

Stane Torkar

PREGLED SREDSTEV PORABLJENIH ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO OD 1. 1. DO 28. 2. 1979

Občinska zdravstvena skupnost	V regiji	V Sloveniji	V Jugoslaviji	Skupaj
JESENICE				
Skupna sredstva	7.239.511	1.220.097	516.201	9.029.809
% na skupna sredstva	80,77	13,51	5,72	
Sredstva za zavarovanja	211,51	35,38	14,96	287,97
KRANJ				
Skupna sredstva	10.401.505	4.503.807	655.478	15.560.790
% na skupna sredstva	66,85	28,94	4,21	
Sredstva za zavarovanja	148,33	64,22	9,34	221,90
RADOVLJICA				
Skupna sredstva	7.132.496	1.407.454	264.334	8.804.284
% na skupna sredstva	81,01	15,99	3,00	
Sredstva za zavarovanja	238,70	47,10	8,84	294,65
ŠKOFJA LOKA				
Skupna sredstva	4.454.498	2.180.018	422.385	7.056.901
% na skupna sredstva	238,70	47,10	8,84	
Sredstva za zavarovanja	123,61	60,40	11,72	195,82
TRZIN				
Skupna sredstva	2.631.822	759.898	137.667	3.529.387
% na skupna sredstva	74,57	21,53	3,90	
Sredstva za zavarovanja	193,16	55,77	10,10	258,30

PREGLED SREDSTEV ZA BOLNIŠNIČNO ZDRAVLJENJE OD 1. 1. DO 28. 2. 1979

Občinska zdravstvena skupnost	V regiji	V Sloveniji	V Jugoslaviji	Skupaj
JESENICE				
Skupna sredstva	3.251.697	756.534	214.516	4.222.747
Število koristnikov	427	71	49	547
% na skupno število koristnikov	78,0	12,9	8,9	
Število dni skupno	4.935	1.065	491	6.491
Število dni na koristnika	11,5	15	10	11,8
din na koristnika	7.615,21	10.655,40	4.377,87	7.719,82
KRANJ				
Skupna sredstva	2.574.997	2.437.730	226.129	5.238.856
Število koristnikov	427	240	46	713
% na skupno število koristnikov	59,8	33,6	6,4	
Število dni skupno	4.237	3.610	494	8.341
Število dni na koristnika	9,9	15,4	10,7	11,7
din na koristnika	6.030,40	10.157,20	4.915,84	7.374,62
RADOVLJICA				
Skupna sredstva	2.711.486	898.718	112.501	3.722.702
Število koristnikov	309	67	25	401
% na skupno število koristnikov	77,0	16,7	6,3	
Število dni skupno	4.069	1.119	236	5.424
Število dni na koristnika	13,1	16,7	9,4	13,5
din na koristnika	8.775,03	13.430,48	4.500,04	9.283,54
ŠKOFJA LOKA				
Skupna sredstva	1.288.943	1.356.180	237.410	2.882.533
Število koristnikov	197	124	37	358
% na skupno število koristnikov	2,040	1,884	411	4.335
Število dni na koristnika	55,0	34,6	10,3	
Število dni na koristnika	10,3	15,2	11,1	12,1
din na koristnika	6.542,85	10.936,48	6.416,48	8.051,76
TRZIN				
Skupna sredstva	1.158.173	439.428	60.343	1.657.944
Število koristnikov	155	38	9	202
Število dni skupno	1.751	481	163	2.395
% na skupno število koristnikov	76,7	18,8	4,4	
Število dni na koristnika	11,3	12,6	18,1	12,1
din na koristnika	7.472,08	11.563,90	6.704,77	8.207,64

SPECIALISTIČNO ZDRAVLJENJE				
JESENICE				
Skupna sredstva	406.342	214.964	22.422	643.728
Število primerov	1.619	390	120	2.129
Sredstva na primer	250,98	551,89	186,85	302,36
% na posamezne kraje	76,0	18,3	5,63	
KRANJ				
Skupna sredstva	967.027	1.299.454	72.517	2.338.998
Število primerov	3.090	2.308	70	5.474
Sredstva na primer	312,34	563,02	1.035,95	427,29
% v posameznih krajih	56,55	42,16	1,27	
RADOVLJICA				
Skupna sredstva	429.951	187.393	3.046	620.390
Število primerov	1.505	376	4	1.885
Sredstva za primer	285,68	498,38	761,50	427,29
% v posameznih krajih	79,84	19,94	0,12	
ŠKOFJA LOKA				
Skupna sredstva	313.036	464.456	31.898	809.390
Število primerov	815	1.175	120	2.110
Sredstva na primer	384,09	395,28	265,81	383,59
% v posameznih krajih	38,6	55,6	5,8	
TRZIN				
Skupna sredstva	149.879	253.476	4.570	407.925
Število primerov	558	346	14	918
Sredstva na primer	268,60	732,58	326,42	444,36
% v posameznih krajih	60,7	37,5	1,8	

VALORIZACIJSKI KOLIČNIK ZA IZRAČUN POKOJNINSKE OSNOVE

V prejšnji številki smo vam posredovali sklepe skupščine skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SRS o dokončni uskladih pokojnin s 1. 1. 1979 in o valorizaciji invalidnin, danes pa vam posredujemo še sklep o valorizacijskih količnikih za preračunavanje osebnih dohodkov iz prejšnjih let na raven osebnih dohodkov iz leta 1978.

Naj na tem mestu še enkrat ponovimo osnovni ugotovitveni sklep, da je poprečni mesečni osebni dohodek na zaposlenega na območju SRS znašal v letu 1978 5903 din, kar pomeni 21,9 % več kot v letu 1977. Zaradi tega se osebni dohodki iz prejšnjih let, ki se štejejo v pokojninsko osnovo, preračunajo na raven osebnih dohodkov v letu 1978, kakor je razvidno iz razpredelnice ob koncu sestavka.

O pokojninski osnovi in količnikih še tole. Za izračun pokojnine se lahko uporabi osebni dohodek od 1. januarja 1966 dalje za deset let - strjenih (zaporednih), po izbiri. Izjemoma velja zakonsko določilo, da udeleženci NOB s priznanim statusom borca »lahko« zahtevajo odme-

ro pet let osebnega dohodka in da jim za vsako izpolnjeno leto nad 35 let delovne dobe že pripada po 1 % dodatne pokojnine, ostalim zavarovancem grede te pravice nad 40 let delovne dobe, v vsakem primeru le za pet let.

Iz vsega tega sledi, da ni več odločilno, kdaj greš v pokoj - prenehaš delati (v prvem ali drugem polletju), zdaj je pomembno leto, kateri osebni dohodek vzameš za odmero pokojnine.

Količnik za leto 1965 ni uporaben, zračunava se le zato, ker se na osnovi tega izračunavajo količniki za vsa naslednja leta, vsako leto s porastom osebnega dohodka v preteklem letu.

OSEBNI DOHODEK DOSEŽEN:

v letu	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
s količnikom	947,5	716,4	648,7	592,1	514,2	429,0	359,3

v letu	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
s količnikom	305,1	263,4	210,0	167,7	145,1	121,9	100	100

Ti količniki veljajo za tiste, ki bodo pri izračunu pokojnine uporabili osebni dohodek iz leta 1979, to pa pomeni, da bodo datum upokojitve »postavili« določili od 1. julija 1979 dalje. Dohodek zadnjih dveh

let se ne valorizira, torej pomeni količnik 100. Ker je med zavarovanci toliko uganjanih o variantah, vam danes posredujemo še pregled vseh možnih variant.

OSEBNI DOHODEK V LETIH OD DO SE VALORIZIRA TAKOLE:

Varianta	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972
I.	341,6	309,3	282,3	245,2	204,6	171,3	145,5
II.		386,9	353,2	306,7	255,9	214,3	182,0
III.			408,0	354,4	295,6	247,6	210,2
IV.				422,0	352,0	294,8	250,3
V.					429,0	359,3	305,1

Varianta	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
I.	125,6	100	100				
II.	157,1	125,1	100	100			
III.	181,5	144,5	115,5	100	100		
IV.	216,2	172,1	137,6	119,1	100	100	
V.	263,4	210,0	167,7	145,1	121,9	100	100

Kdor uporabi katero od variant I. do V. je na tako odmerjeno višino pokojnine upravičen na naslednja povečanja - uskladitev pokojnine s porastom osebnih dohodkov. Po varianti:

I. os. doh. 1966-1975 za 15,5 % + 4 % + 60,00 din + 10 % + 2 % + 7 % + 12 % + 1,8 %;

+ 60,00 din + 10 % + 2 % + 7 % + 12 % + 1,8 %;

III. os. doh. 1977-1978 za 7 % + 12 % + 1,8 %;

IV. os. doh. 1969-1978 uskladitev s 1. 1. 1980 (ali eventualna medletna akontacija v l. 1979);

V. os. doh. 1970-1979 uskladitev s 1. 1. 1981 (ali eventualna medletna akontacija v l. 1980).

Zdravko Pogačnik

Dopisujte v Železarnjo

Vendar smo imeli še srečo, kajti, kot smo zvedeli kasneje, je te kraje na Koroškem tedaj hajkala SS divizija »Princ Eugen«.

Reševalci so bili za ta podvig pohvaljeni, pred zborom širšega štaba pa š posebej Rudolf Malovašič.

Zaradi prihoda koroških borcev, je bilo v ambulanti »A« v začetku aprila 1945 kar 23 ranjencev in bolnikov. Od teh je bilo osem ranjenih, 15 pa bolnih. V začetku aprila 1945 so bili v tej ambulanti naslednji pacienti: iz drugega bataljona koroškega odreda: Jožef Dolinar, Evald Grabnar, Franc Mugoli, Matija Dovjak, Ivan Sparovec, Jožef Koder, Boris Krystofek in Herman Reisner. Miha Zornik, ki je bil ranjen v glavo že v januarju, pa je podlegel 31. 1. 1945. Ostali so bili iz KO, in sicer iz drugega bataljona: Ljubo Meglič, Lojzka Valjavec, Franc Bregant, Ivan Dolinar, Anton Slivnik, Marjan Belec, Stane Konc, Jožef Rosunjek, Mihael Meglič, Marjan Ahačič, Peter Stibel, Ivan Štular, Kristjan Kokalj, Anton Kržišnik-Nego in Anton Resman so pripadali drugim enotam kokrškega odreda in kirurškim postojankam. To število pa se je naglo spreminjalo, kajti ozdravljeni bolniki so postopoma odhajali v svoje enote.

Zdravljenje je potekalo pod nadzorstvom sanitetnega referenta koroškega odreda in kljub hajkam je bilo tako uspešno, da je bilo 15. aprila 1945 v ambulanti samo še 12 pacientov. Med temi šest ranjencev in ravno toliko bolnikov, ki so boleli zaradi TBC, revmatizma, zastupljenjem ali drugimi žilodolnimi boleznimi.

Ker je šlo proti koncu vojne, hajke pa so bile skoraj neprestane, ta ambulanta ni več zgradila novih bunkerjev, temveč se je delno premikala s prvim bataljonom KO, potem pa, ko je bilo tudi vse bolj kopno, je postavila šotore.

Zvezo s štabom odreda in z ostalimi je ambulanta vzdrževala preko zanesljivih kurirjev, in tako je — razen v obdobjih hajk — dobivala radijska poročila vsak drugi dan. Razen tega je politkomisar pogosto prejel politične razgovore, a tudi sicer so vsaki večer imeli debate o svetovnih dogodkih, o OF, o delavskih in kmečkih uporah, a s pomočjo partizanskih pesmaric so si krajšali čas tudi s prepevanjem — kadar je bilo varno kakor to pravi ambulantno poročilo 2. februarja 1945.

Vodstvo ambulante je tudi skrbelo, da so pacienti ob praznikih dobili kak priboljšek, vendar je bila na tem terenu to za osebje težavna naloga.

Oborožitev osebja ambulante je bilo vseskozi problematično, saj ni premogla niti ene strojnice ali brzo-strelke in tudi z drugim orožjem je bil opremljen le vsak drugi član osebja. Zato so toliko bolj morali paziti na konspiracijo: na dim, na sledi, na obnašanje v stiku z ljudmi in vse druge malenkosti, pri čemer se je kdaj pa kdaj tudi spozabil in ga je bilo treba na to opozoriti. Vendar je ambulantni uspevalo, da se

je hajkam in zasledovanju, ki je bilo pogosto, vedno pravočasno in brez žrtve umaknila.

O koncu vojne je bilo osebje in večina pokretnih pacientov poklicanih v Begunje, kjer so sodelovali pri osvoboditvi in varovanju zapornikov ter nemške posadke iz Begunj. Nekaj ranjencev pa se je še po vojni zdravilo na Golniku, oziroma v Kranju.

V ambulanti »A« so poleg navedenih pacientov imeli tudi nekaj drugih hujših primerov. Eden takih je bil septembra 1942 skozi usta ranjen izidur Kuljad-Jožek. Skrit v grmovju in potem dva dni v vodi se je splazil k nekim znancom in bil v temnem prostoru skrit skoraj dve leti. V ambulanto je prišel oslabljen in smrtno prosil barve. Rana se mu ni hotela celiti, nakar je bil poslan na osvobodeno ozemlje in transportiran v Bari, kjer je ozdravel.

V ambulanti se je že od 11. junija 1944 zdravilo tudi komaj 17-letni borec Prešernove brigade (iz 2. čete 1. bataljona), doma na Vipavskem, ki je bil ranjen v križah pri Trzinu. Rana se mu je sicer zacelila, bolehal pa je tudi za TBC, vendar je bil 18. 12. 1944 na lastno željo odpušen iz ambulante. Odsel je na osvobodeno ozemlje.

AMBULANTA »B« ALI »777«

Ambulanta na sektorju Stola in Begunjske je zrasla iz prejšnje ambulante »G«, ki je bila ustanovljena še v sestavi Gorenjskega odreda. V oktobru 1944 so jo premestili na konec doline Drage pod Preval in Begunjsko. Zaradi drugačnega okolice, zaradi ustrežnejšega terena, kjer je bilo le malo domobrancev, terenska organizacija OF pa močna, je ambulanta živela in delovala v neprimerno ugodnejših pogojih kakor ambulanta »A« pod Štoržcem. Kraj za njeno namestitve je pomagal iskati tudi namestnik odrednega komandanta poročnik Jože Rebolj-Planinc, dober poznavalec teh krajev in izkušen partizan. Izbrali so skrit kraj ob potoku tako, da ambulante kljub iskanju sovražnik ni odkril vse do konca vojne. Potok je bil posebno pomemben zaradi skrivanja sledov zlasti še pozimi. Dostop v ambulanto je bil mogoč samo po potoku navzgor, nakar je bilo treba izstopiti med gosto mlado smrečje, kjer tudi ni bilo videti sledi. Pozimi pa so vsako najmanjšo sled brisali z vejami ali v stopinje zasajali smrečice.

Ambulanta je bila urejena izredno lepo. Delno je bila vgrajena v strmino, delno je gledala iz zemlje. Razdeljena je bila v tri dele in lepo opremljena:

- prvi prostor je bila kuhinja z mizo, stoli, omaro, in s pograbi za osebje;
- v drugem prostoru so bila ležišča spodaj in zgornj, vsa opremljena z žimnicami in enakimi odejami, pa z blazinami in potrebnimi rjuhami;
- v največjem prostoru pa je bila omar z zdravili, omar za perilo, potrebno za obvezno preoblačenje pacientov, miza, preb, veliko ogledalo in nekaj druge drobne opreme.

Vsega skupaj je ambulanta tedaj premogla 14 ležišč, po potrebi pa so hitro pripravili še kako.

Zunaj te ambulante je bil poseben bunker za neprekuhanu perilo in obleko pacientov, posebej pa še bunker s precejšnjo zalogo zdravil, ki so jih zbirali vneti aktivisti v dolini.

Tudi okolica ambulante je bila vzorno urejena. Steza do vode in stranišča je bila tlakovana z debelci jelš, prav tako pa tudi prostor pred ambulanto. Tja so ob sončnih dnevih nosili hujše ranjene in bolne, da so se naužili svežega zraka. Med najhujše ranjenimi — v trebuh in nogo — je bil Ivan Tavčar iz Bohinja, ki je tu večkrat počival na ležalnem stolu.

Primeri so zajezili tudi potoček, da jim ni primanjlovala voda ob sušnih dnevih ali pa, kadar je bilo preveč, da jih morda nižje v dolini ne bi izdajala.

Iz ambulante je bil speljan tudi varnostni bunker, narejen iz smrečja, ki je ublaževal morebitni dim.

Za spravilo hrane pa so izkopali ustrezen prostor, ki je bil namenjen tudi za hladilnico. Na zunanji strani so pritrdili gosto mrežo, ki je branila zalogo pred mrčesom. Večje zaloge hrane so za primer hajk skrili v posebne bunkerje, ki so bili nekoliko oddaljeni od ambulante. Vse to je izdelalo in izdajalo osebje neutrudljivo in iznajdljivo osebje ambulante. Pri tem sta se s pridnostjo in domiselnostjo še posebej izkazala komandir Polde Kunčič ter politkomisar Justin Dolinar-Adam, ki je bil sicer tesar.

V tako urejeno ambulanto so vodili ali nosili ranjence in bolnike z zavezanimi očmi. Poprej so jih vodili naokoli tako, da so izgubili orientacijo, kar je bilo izredno važno.

Osebje ambulante je bilo v glavnem isto, vendar je pretrpelo tudi večje in manjše spremembe. To pove tudi seznam osebja iz raznih obdobj.

Konec oktobra 1944 so bili v ambulanti »B« naslednji:

Francica Logar-Vasilija, vodja in hkrati bolničarka; Justin Dolinar-Adam, politkomisar; Polde Kunčič, komandir zaščite; Marija Erman, bolničarka; Milka Janša, kuharica in intendant; obeševalna, kuriska in vsa druga dela pa so tedaj opravljal še Anton Pretnar, Rudolf Omeje, Lojze Kralj in Martin Kolenc, čez čas pa še Alfonz Kolman.

V tem času so imeli med 10 in 16 pacientov, zdravnika pa še ne. V obravnavanem času so bili v ambulanti »B« naslednji pacienti: Ivan Tavčar, Lojze Korošec-Joze, Franc Korošec-Dane, Lojze Zupanc, Pavel Ferjan, Vlado Verdir, Slavko Vrabčič, Franc Kokalj, Žilko Aleš, Blaž Golob in Ivan Hrovat. (Spisek v arhivu Stefana Urbanca, Ljubljana.)

Ker niso imeli zdravnika, so v štabu odreda razmišljali, kako priti do novega zdravnika, kajti z odhodom dr. Edvarda Poharja je nastala vrzel. Poleg novega medicina je bilo namreč v odredu le še nekaj izkušenih bolničarjev in bolničark, ki so prišli z Golnika, nekaj pa priučenih, ki so se izurili že v partizanih.

Ob vsem tem se je kazala vedno večja potreba po zdravnikih, ali vsaj po enem, ki bi bil stalno v ambulanti. O tem je razpravljali tudi štab odreda in se nazadnje odločil za dr. Rada Debeveca iz Radovljice.

(se nadaljuje)

»Saj se žaženeš. Delaš. Nato ti začne vse skupaj popuščati... Pijača pride za teboj. Nobene družine ne krivim. Iz tebe pride... Takrat bi skočila za prvi vogal in pila in pila.«

»Katastrofalno. Prav nobene moči ni v vas. Kaj boste takšna v življenju? Teden dni karantene, potem pa od začetka. Dobro, sedite, sedite,« in ko je sedla: »Iz nič ni nič, brez volje, brez dela ni življenja, ni ljubezni. Vi živite in hkrati ne živite. Razmislite o tem. Vem, tudi za življenje se je težko odločiti, toda mnogim, ki sem jih poznal, ni bilo žal, mnogi še sedaj životarijo, mnogi pa so že tam, tam, kamor silite vi. Razmislite, od vas je odvisno, sonce sije vsem.«

Kmet je posejal žito (to je življenje). Starček mežika v Sonce in si nažiga pipo. Mimo peljejo MEDVEDKA V KLETKI, otroci vreščijo, dražijo ga s palicami, drezajo vanj, ah, kaj bi (to je življenje). Potem je življenje spodila nevihta, ostal je le MRTEV pijanček: »Ja, kam pa je cirkus izginil? Ja, kje si Klara, Klarica...« Spustil se je v poslednji tek, odvrnil je steklenico in padel z obrazom v odtolčni kanal. Nevihta se je plegala. Prihrumeli so otroci in peli: »Glejte strička Zana, spet se je zapil, pa še ga bo pil, zato da bo pijan, pijan, pijan...« Visoko nad njimi je neki moški obraz zmotil njihovo vsakdanjo igro: »Ta ga nič več ne bo (tudi to je življenje). VSE JE ŽIVLJENJE.

...

Slednjič se je zganil:

»K otrokom sem mislil v drugačnih pogojih! Vi vedno vse pokvarite! Iz nič delate proces! Koga boste našli potem, ko mene ne bo?«

DOKTORJEVA METODA 11 PLANTAN

»Majer! Odpoveste kosilo, dovolj mi je, ne bo kosila, dokler se ne predstavi!« je ponorel Cof.

»Diktator, trinog!« je počilo od zadaj.

V dvorani je zavrelo.

»Prekleta raja...«

Cof se napoti k vratom.

Majer ponori:

»Tišina... Doktor Cof! V imenu terapevtske vas prosim, ostanite do konca!«

Tik pred vrati se je Cofu glava uklonila, obrnil se je.

Po katkem premoru so začeli znova. Krivda za kruljenje želedecev se je prevesila na Otrina, ki je molčal kot kamen in požiral nezasišane stvari v pristojnosti svojcev.

Cofu je sveta jeza kmalu splahnela, neopazno je prišel do vajeti. Voz iz stranske poti je varno pripeljal na zamišljeno cesto:

»Osnovno merilo za navadne zemljane je, da ljudi vrednotimo po delu, če konkretno analiziramo vaše delo, nam je takoj jasno, navaden lenuh ste. Občina plačuje vašo lenobo. Otrin iz stopnje parazitizma ste se hoteli, čez noč povzpeti do normale.

To je nemogoče, kajti vaša treznost je nekaj borih celic. Pri vas so posledice strahotne. Primer naj povem: če je alkoholik, ki krade, deset let v ječi, bo takoj, ko pride na svobodo, kradel!« in ker se Otrin še vedno ne premakne: »Ali ste rajši parazitska žival, kot da bi šli v brezno? Seveda, smrti se bojite! Zato ste se zavlekli sem. Vsi strahopetci se boje smrti! Če hočete živeti, se morate odločiti!«

Vstala je neka pacientka, igre ni prenesla, še posebno z otroki ne.

»Upali smo, da bo zaživel ob stiku z družino. Sedaj vidim — vstajenje očeta iz groba ne bo rodilo sadov.«

»Ali pa zato noče poravnave, ker bi moral skrbeti zanje,« ugotavlja Majer.

Otrin stopi naprej:

»Grem, prekleti...«

Bližnji pacient ga zadrži.

»Nikamor ne boš šel!«

»V podjetju mi niso upali povedati, kje stanuje vaša žena.

Poznajo situacijo...«

»Seveda, tako se lažje kurbá,« se zadere Otrin.

»Kako naj žena, ki se kurbá, vzorno skrbi za tri otroke?« odmahne Emil proti Otrinovim besedam, ki v navzočnosti otrok zvane nasilno.

»Nikogar ne potrebujem. Na svoj račun sem živel,« se brani Otrin.

»Vam se mora zagabiti lastno življenje! Šli se se vse! Bili ste nestvor!«

...

MIROSLAV NIKOLIČ

4

SPOMINI NA PRVO SVETOVNO VOJNO IN KOROŠKO OFENZIVO

Ker so posamezne eksplozije kot bliski v temi osvetljevale okolico daleč naokrog, smo opazili, da se na dvorišču dosedanje hiše dogaja isto. Zjutraj pa smo zvedeli, da je ponoči na sosednjem dvorišču zletel kos vagona in ubil učitelja, tudi begunca, vpricho njegovih dveh malih hčerk.

V teh dramatičnih urah sem dobil prvo tehnično izkušnjo: kmečke hiše, solidno grajene v leseni vezilni konstrukciji, so žilave in proti potresom daleč bolj odporne, kot normalno zidane. Naša je ostala cela, v Kruševcu pa sem pozneje videl veliko razpokanih mestnih hiš.

Eksplozijam na kolodvoru so se kmalu pridružile žvižga-joče granate, ki so letele nad nami, niso pa bile namenjene nam. Srbske enote so se upirale in streljale s pobočja Jastreba južno od nas. S severa pa jih je obstreljevala sovražnikova artilerija. Čez dan ali dva se je nekako vse umirilo. Na cesti ob hiši pa smo opazili prve sovražnikove vojaške. Ne spominjam se ali so bili Nemci ali Avstrijci.

Tedaj je pri nas nastal preplah. Mlajša sestra, niti tri leta stara, se je začela dušiti. Imela je visoko vročino in bolno grlo, mama je mislila, da ima angino. Bila pa je davica. V naši hiši je bil tudi begunec, starejši možki, ki je govoril nemško. Kruševaška vojaška bolnica je bila ravno na cesti med našo vasjo Bi-volje in Kruševcem. Mama se je hitro odločila. Bil je že večer in se je temnilo, ko je bolno sestro zavila v deko in s tem možem odšla v bolnico. Bolnica je bila polna naših, avstrijskih in nemških ranjencev. Zdravnik, na katerega je naletela, Nemec ali Avstrijec, je bil človek. Operiral je sestro kar na leseni klopi v hodniku bolnice in ji dal neka zdravila za grlo. Bila je rešena. Zdravnik je naročil, da naj gre mama z otrokom domov in ga neguje v posebni sobi, na vratih pa naj napiše: »Diphtheritis!«

Domači so spraznili kamrico pri vходу v vežo in grozeči napis na vratih je odganjal iz hiše vse vojaške, ki so iskali v vasi prenočišče.

Po cesti pa so se valile nepregledne kolone nemških in avstrijskih enot. Poseben vtis pa je name naredila nemška konjenica. Jahali so v strnjanih oddelkih in brezhibnih četveroredih. Vojski so imeli na glavi znane nemške šilaste čelade, prekrite s platnenimi prevlekami. Oboroženi pa so bili tudi z dolgimi kopji, ki so jih držali pokončno v desni roki, konec kopja pa je bil vtaknjen v tulček pri stremenu. Zdeli so se mi kot nekakšni srednjeveški vojskači iz pripovedi.

Obveščeni smo bili, da je teta iz Niša z otroki v Vrnjački Banji, ki je dobrih 30 km oddaljena od Kruševca. Čim so se razmere nekoliko uredile, smo se zahvalili domačim in z vozom krenili tja.

V Vrnjački Banji so bili hoteli in vile zasedene od avstrijskih vojaških oblasti in komand. Mi smo stanovali v preprosti hiši na periferiji, teta, mama in nas osem otrok skupno v večji sobi. Tam smo dočakali novo leto 1916, jaz pa sem pred tem dopolnil deset let starosti.

Ko je bilo dovoljeno, da civilno prebivalstvo lahko koristi železniške prevoze, smo vsi odšli v Niš, kjer je imela teta stanovanje in stalno bivališče. Do Kruševca smo potovali z volovsko vprego. Spominjam se, da je bila na kruševski železniški postaji čakalna ledena mrzla. Avstrijska vojaška posadka postaja se je usmilila nas otrok in so nas povabili v svojo uradno sobo, ki je bila dobro zakurjena. Govorili so srbsko. Presenečen sem bil, ko sem na mizi zagledal odprto pesmarico z narodnimi pesmimi o Kosovski bitki. »Ali si že bral te pesmi o naši slavni zgodovini?« me je vprašal eden. »Nisem do sedaj utegnil,« sem odgovoril. »Kakšen Srb pa si?« — me je pokaral — »ali vsaj veš, da je car Lazo imel svojo prestolnico ravno tukaj v Kruševcu?« No, to sem vedel! S čudnim občutkom sem gledal te zavedne Srbe v avstrijski uniformi.

V Nišu pa je pihal drug veter.

Za pravilno razumevanje in vrednotenje nadaljnjih dogodkov mislim, da ne bo odveč, če še na kratko omenim znana dejstva. Nemci, Avstrijci in Bolgari so do srbske države in prebivalstva imeli različna stališča in različne odnose.

Za nemško cesarstvo je bil glavni, če ne edini razlog za obvladanje Srbije, življenska potreba po realizaciji prometne žile proti vzhodu, do surovin in arabskega petroleja. Edina

realna možnost je bila po železniški progi Berlin — Dunaj — Beograd — Niš — Sofija — Carigrad. Turčija je že bila v vojni na strani centralnih sil; ko so Bolgarijo tudi pridobili zase, je ostal blokiran edinole del proge skozi Srbijo: Beograd — Niš — bolgarska meja.

Nemci se niso zanesli na Avstrijo in Bolgarijo, da bosta uspešno opravili z izčrpano Srbijo. Zato so poslali na srbsko fronto še svojo močno in dobro opremljeno armado pod poveljstvom feldmaršala von Makensena. Bistvena naloga v Srbiji jim je torej bila doseči ta cilj in ga zavarovati na jugu. Proti srbskemu narodu, oz. prebivalstvu niso imeli ničesar, zato so se tudi obnašali — sicer togo — toda nevtralnno in objektivno. Svoje posadke in postojanke so v glavnem imeli na prometno važnih točkah in vozliščih.

Avstro-ogrsko monarhija nikdar ni iskreno marala Srbov. Sedaj pa je bila tudi utemeljeno sovražnica Srbije, ker se je ta ne samo čutila, temveč tudi deklarirala kot borka za zedinjenje vseh Jugoslovancev v samostojno lastno državo. S tem bi Avstrija zgubila tudi Istro in Dalmacijo in nehala biti velesila.

Vendar Avstro-Ogrska ni imela ozemeljskih zahtev do Srbije, vsaj v mejah do leta 1912 ne, niti kakšnih načrtov za raznarodovanje prebivalstva.

Cilj Bolgarije v tej vojni pa je bil ne samo priključitev tistega dela Makedonije s Skopjem, ki so ga Srbi na osnovi medsebojnega sporazuma pred prvo balkansko vojno, v njej dobili, temveč tudi aneksija ogromnega dela matične Srbije, do Morave na zahodu in donave na severu, z mesti Negotin, Zaječar, Knjaževac, Pirot, Niš, Leskovac, Vranje...

Da bi pa Bolgarija v narodnostnem oziru ostala enotna, je bilo treba v kratkem času preleviti vse prebivalstvo v Bolgare. Ta bolesta zamisel ni ostala samo v načrtu. Za izvajanje so bile pripravljene dobro premišljene metode.

Civilno upravo zahodne Srbije je imela Avstrija, vzhodne z Nišem pa Bolgarija. Nemci, ki so v Nišu imeli veliko pristojnosti in vojnijske komande, se v te reči niso vtikali.

Torej prišli smo srečno do Niša, kjer nas je čakalo tetino stanovanje. Takoj sem našel družino svojih tovarištev od preje.

Povedali so mi novost, da naše šole sploh ne bodo odprli in da za nas Bolgari že pripravljajo šole v bolgarskem jeziku s svojim učnim programom. Prava reč, sem si mislil, vsaj ne bodo dolgo ostali tukaj!

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 44. seji, 2. aprila podrobno ocenil gospodarska gibanja v občini za 1978. leto na osnovi zbirnega poročila analitične službe oddelka za gospodarstvo. Na dnevnem redu je bila obravnava premoženjsko pravnih zadev, predvsem s področja lastništva stavbnih zemljišč, obravnava zaključnega računa sredstev solidarnosti SRS za 1978. leto, poročilo o delovanju občinske SIS za varstvo pred požarom v letu 1978 ter predlog novih cen komunalnih storitev v občini, ki ga je predložilo komunalno gospodarstvo Radovljica.

Na posvetu predsednikov osnovnih organizacij in konference osnovnih organizacij sindikata, ki ga je 6. aprila vodil predsednik občinskega sveta ZSS Radovljica Janez Smole, so se dogovorili o pripravah za prvomajski tabor, ki ga gorenjski sindikati organizirajo v okviru jubilejnih proslav 40-letne konstituantne seje CK KPJ v Bohinju. Predsedniki so dobili napotke za organizacijo udeležbe na to veliko prireditve. Spregovorili so tudi o nalogah sindikatov v mesecu aprilu in maju predvsem na področju javnih razprav o stališčih RS ZSS o pridobivanju in razporejanju dohodka ter uveljavljanju načel delitve po delu in rezultatih dela ter o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju. Sprejeli so program akcije Nič nas ne sme presenetiti in izhodišča za organizirano akcijo izobraževanja delegatov delegacij za zbor združenega dela OS in SIS, ki jo pripravljajo skupaj z delavsko univerzo Radovljica.

Na razširjeni seji predsedstva OK SZDL Radovljica, 5. aprila, ki so se je udeležili tudi predsedniki občinskih zborov, predstavniki upravnih organov, komisij za varstvo okolja in prostorsko planiranje, kmetijsko zemljišče, gozdarske, komunalne, vodne, požarne in raziskovalne skupnosti, strokovnjaki SMELT iz Ljubljane, GG Bled, komunalnega gospodarstva, predsedniki skupščine in sveta KS Begunje ter predsednik vaškega odbora SZDL Dvorska vas, so razpravljali o predvidenih lokacijah za osrednje občinsko sanitarno odlagališče smeti in odpadkov. Udeležencem se je bilo posredovana različna stališča in mnenja, ki jih bodo morali na osnovi strokovnih utemeljitev in skupnih družbenih interesov čimprej uskladiti, kajti takšno stanje v nobenem primeru ni več vzdržljivo. Na seji so sprejeli v zvezi z nadaljnjim reševanjem te problematike več sklepov, ki jih bodo posredovali skupščini občine in vsem pristojnim organom.

Na zasedanju sekcije Sloveščina v javnosti pri OK SZDL Radovljica 5. aprila, so delegati delegacij za občinske zbore in SIS, DPO, predstavniki turističnih, šolskih in upravnih dejavnosti razpravljali o gradivu RK SZDL Slovenije o javni rabi sloveščine. Gradivo je bilo v javni razpravi od 20. marca v vseh TOZD, SIS in DPO. Na zasedanju so ugotovili številne pomanjkljivosti v vsakdanji rabi slovenskega jezika na vseh področjih političnega, gospodarskega in kulturnega, zlasti turističnega življenja. Na osnovi teh ugotovitev so sprejeli več sklepov in priporočil za odpravo pomanjkljivosti ter predloge za obravnavo gradiva na zasedanju RK SZDL Slovenije, ki jih bo posredoval delegat radovljiške sekcije prof. Niko Rupel.

Svet za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozaščito pri OS Radovljica je na 8. seji, 30. marca, ocenil stanje obrambnih priprav in družbene samozaščite v občini ter potrdil predlog družbenega dogovora o družbeni samozaščiti v občini. Beseda je tekla o organizaciji in usposabljanju teritorialnih enot, dogovorili pa so se tudi o pripravah za izvedbo akcije Nič nas ne sme presenetiti.

Na zadnji marčevski seji koordinacijskega odbora za družbene organizacije in društva pri predsedstvu OK SZDL Radovljica so obravnavali problematiko konjeniške dejavnosti v občini. Glede na to, da se kažejo želje za ustanavljanje novih društev, so na seji sprejeli stališče, da ne bi bilo prav deliti sile zaradi lokalnih interesov. Konjenikom iz Vrbenj so predložili, da se vključijo s svojo dejavnostjo kot sekcija v obstoječi konjeniški klub Triglav Bled, ki ima že uveljavljene društvene uspehe.

Z LETNE KONFERENCE OBČINSKE GASILSKE ZVEZE

V soboto, 7. aprila, je bila letna delovna konferenca občinske gasilske zveze Jesenice. Predsednik zveze Anton Arh je v svojem poročilu govoril o dobrem sodelovanju z enotami civilne zaštite, skupnostjo za varstvo pred požarom in drugimi. V zvezi s tem je dejal, da so gasilske enote postale hrbtenica civilne zaštite.

V poročilu poveljnika Karla Trameta so bili polnoštevilni delegati in gostje seznanjeni o opravljenem delu v preteklem letu in o uresničevanju programa opremljanja društev. V lanskem letu so imeli štiri sektorske vaje, po društvih pa 273 suhih ter 81 mokrih vaj. Pogasili so 43 požarov, od tega devet gozdnih. Pri tem niso vsteti požari v Železarni, kjer so intervenirali člani poklicne gasilske in reševalne enote Železarnice. Gasilci jeseniške občine so uspešno sodelovali v boju s poplavi v in z zemeljskimi plazovi. Bili so aktivni tudi na družbenopolitičnem področju. Udeleževali so se pohodov, ki so jih organizirali ob dnevu mladosti in ob drugih prilikah. Postavljali so straže ob kurjenju kresov in bili aktivni v gasilskih krožkih, ki delujejo na šolah in v okviru gasilskih društev.

Načrt opremljanja društev je bil v glavnem v celoti uresničen. V lanskem letu so dobili tri nove gasilske avtomobile tipa TAM, in sicer gasilskega društva Podkoren, Blejske Dobrave in Smokuč. V Kranjski gori, v Zabreznici in na Jesenicah so dobili naprave za brezžično sporazumevanje. Nabavili so 705 m gumiranih B in 505 m gumiranih C cevi. Ob pregledu društev so ugotovili, da so

razen Kranjske gore in Zabreznice vsa društva že kar dobro oskrbljena z osebnim in drugo gasilsko opremo. Tudi v pogledu preventive se je stanje izboljšalo. Samo biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice je zadnji čas nabavil nad 400 sodobnih ročnih gasilskih aparatov za potrebe hišnih svetov. Letos bodo pripravili tečaje, na katerih se bodo prebivalci v družbenih stanovanjih seznanili z načinom uporabe teh ročnih gasilskih aparatov.

O delu pionirjev in mladincev gasilcev je poročal Janez Kosmač. Občinskega tekmovanja se je lani udeležilo 18 pionirskih in mladinskih desetin. Da delo z mladimi uspešno napreduje, je dokaz tudi to, da je lani prejelo kar 119 pionirjev bronašte, srebrne in zlate značke za uspešno usposabljanje po krožkih na šolah in v gasilskih društvih v okviru akcije »preprečujemo požare«.

O delu žensk gasilk je poročala Anica Hlebanja. Poudarila je, da so ženske nepogrešljive sodelavke predvsem v preventivni službi. Razen tega pa so uspeli v posameznih društvih usposobiti ženske tudi za neposredno obrambo pred ognjem. Tako imajo v Smokuču že 15 članic, Zabreznici 12, na Blejski Dobravi 12, na Jesenicah dve in v Kranjski gori

Do konca februarja so opravili v vseh dvajsetih krajevnih konferencah SZDL volilne konference v radovljiški občini. Še pred tem so imeli volilne konference tudi v uličnih in vaških odborih. Te so izvolili v Radovljici, na Bledu, v Begunjah, Bohinjski Bistrici, v Lescah in Podnartu. V sedanjem mandatskem obdobju bo opravljalo dolžnost kar deset novoizvoljenih predsednikov KK SZDL, medtem ko so sestavo izvršnih odborov spremenili za okoli 40 %, z izvolitvijo predvsem mlajših članov SZDL.

Na obisku pri OK ZSMS Radovljica so bili konec prejšnjega meseca predstavniki zveze socialistične mladine iz prijateljskih občin Brus in Varaždin. Dogovorili so se o razširitvi sodelovanja z radovljiško mladino in o programu skupnih delovnih akcij. Z brigadirji radovljiške občine bo po dogovoru sodelovalo po deset mladincev in mladink iz obeh občin tudi na letošnji delovni akciji Pokljuka 79, več mladincev iz prijateljskih občin pa bo sodelovalo tudi v brigadi Stane Žagar na zvezni in republiški akciji.

Delovna skupina za izdelavo programa akcije Nič nas ne sme presenetiti, ki jo je imenoval koordinacijski odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito pri OK SZDL Radovljica je na seji, 3. aprila ocenila stopnjo organiziranosti in delovanja družbene samozaščite v občini ter oblikovala predlog programa akcije Nič nas ne sme presenetiti, ki ga mora potrditi še predsedstvo OK SZDL. Na seji so obravnavali tudi osnutek družbenega dogovora o družbeni samozaščiti v občini.

V sejni dvorani skupščine občine Radovljica so se 30. marca sešli na letno konferenco delegati zveze tabornikov občine Radovljica. Čeprav stanje v taborniški organizaciji ni nič kaj rožnato, saj je vanjo vključenih le dobrih 500 mladincev in mladink iz treh odredov, so zahvaljujoč predvsem požrtvovalnosti članov občinskega vodstva, zlasti pa vztrajnosti bohinjskih in blejskih taborniških delavcev, dosegli razmeroma dobre uspehe. Največje težave imajo s pomanjkanjem delavoljnih organizatorjev, vse premalo pa jim nudijo pomoč tudi družbenopolitične organizacije in SIS. Na konferenci so sprejeli program dela in izvolili devetčlanski izvršni odbor, za predsednika pa ponovno Andreja Sodja.

Po daljših pripravah je 30. marca v hotelu Golf na Bledu 16 TOZD in OZD gostinskih trgovskih dejavnosti in turističnih delovnih organizacij širšega območja Bleda podpisalo samoupravni sporazum o pristopu k turistični poslovni skupnosti Bled. To je prva tovrstna skupnost na Gorenjskem. Na ustanovni skupščini, ki je sledila, je 30 delegatov po razpravi o poročilu iniciativnega odbora za ustanovitev skupnosti sprejelo obsežen delovni program skupnosti za 1979. leto in izvolilo svoj izvršilni in nadzorni organ.

Primerjalni podatki med občinami Jesenice, Škofja Loka in Radovljica kažejo, da je imela radovljiška občina lani najvišji občinski proračun, ki je znašal 69.865.174 din, ali 2.259,40 din na prebivalca. Na Jesenicah odpade na prebivalca 1.659,55 din, v Škofji Loki pa 1.585,51 din.

Na zadnji seji izvršnega odbora izobraževalne skupnosti Radovljica so sprejeli oceno ciljev nadaljnjega razvoja izobraževalne dejavnosti v občini in prostorskega planiranja s posebnim ozirom na nove naloge pri uvajanju usmerjenega izobraževanja. Odobrili so 3,7 milijona din za obnovo zgradbe podružnične šole v Mošnjah, in osnovni šoli Gorje 1.035.000 din za sanacijo prizidka na polskem objektu. Potrdili so tudi predlog enotne cene vzgoje in izobraževanja v internih oddelkih zavoda M. Langusa v višini 188,43 din za gojenca na dan in sprejeli sklep, da se za marec in april zaradi zmanjšane pritoka sredstev izvajalcem programa izplačajo akontacije v višini 94 % mesečnih dogovorjenih sredstev.

Na prvi seji novoizvoljenega izvršnega odbora KK SZDL Gorje, pod predsedstvom Jaka Pora, so prejšnji teden sprejeli obširen akcijski program in določili delovno skupino, ki bo izdelala do 15. aprila na osnovi delovnih programov vseh krajevnih DPO in društev ter koordinacijskih odborov KK SZDL, celotni program družbenopolitične frontne dejavnosti v KS Gorje. Dogovorili so se tudi o nalogah SZDL v akciji Nič nas ne sme presenetiti ter o predlogih možnih kandidatov za krajevna

pet. V zvezi s tem je treba pohvaliti prizadevanja gasilskega društva Smokuč in Dvojce-Mojstrana, kjer so z vzgojo žensk-gasilk pričeli že pri pionirkah in mladinkah.

Janez Bohinc je navzoče seznanil s stanjem hidrantov, ki jih je na področju občine 430. Od tega jih je 64 neuporabnih, 80 jih je treba popraviti, 59 pa ustrezno obeležiti. Na posebnem sestanku je bilo dogovorjeno, da bodo do junija delavci Vodovoda Jesenice vse hidrante popravili. Nato jih bo v upravljanje prevežela stanovanjska skupnost, ki bo v bodoče financirala popravila in vzdrževanje le-teh.

Delegati so potrdili tudi predlog plana nabave gasilske opreme za leto, ki zajema: eno gasilsko vozilo, pet UKV naprav, 1000 metrov B in C cevi, 70 oblek, 80 pasov, 33 šlemov in drugo. Naj pri tem poudarimo, da bo še v tem polletju poklicna gasilska in reševalna enota Železarnice prejela novo najmodernejšo avtomatsko lestev, s katero bo moč v primeru ognja ali drugih nesreč reševati prebivalce iz najvišjih nadstropij stanovanjskih in drugih stavb na Jesenicah. Nabavo iste so financirali skupnost za varstvo pred požari, Železarna, Zavarovalnica Triglav in samoupravna stanovanjska skupnost. Na konferenci so sprejeli tudi obsežen program dela v letošnjem letu in najprizadenejšim društvom ter posameznikom podelili diplome in posebna priznanja. Diplome so prejela gasilska društva: Jesenice mesto, Kranjska gora, Smokuč in Zabreznica. Posebna priznanja pa so prejeli: Franc Bahun, Ciril Jalen, Dorko Župan, Janez Bohinc, Ivko Blenkuš in Janez Kosmač.

in občinsko priznanje OF. Precej pozornosti so posvetili tudi delu OO ZSMS in v ta namen imenovali delovno skupino za izvedbo volilno programske konference OO ZSMS v Gorjah.

Praznik mladinskih delovnih brigad 1. april so počastili mladi Bohinja z delovno akcijo že v soboto, 31. marca. Šestdeset mladincev in mladink je izkopal 180 m jarka in položilo kabel za javno razsvetljavo naproti novozgrajenega doma Jože Ažmana. Prav toliko učencev osnovne šole dr. Janez Mencinger pa je očistilo in uredilo površine parkov okoli spomenika NOB v središču Bohinjske Bistrice. Z delovnimi akcijami bodo mladi iz Bohinja in drugih krajev radovljiške občine nadaljevali vse proste dneve v aprilu: na urejanju okolice muzeja Tomaža Godca in doma Jože Ažmana.

Gospodarstvo radovljiške občine je doseglo v 1978. letu 5.652.977.000 din celotnega prihodka, kar je računsko za 26 % več kot v letu 1977. Z upoštevanjem sprememb obračunskega sistema in stopnje inflacije, pa je realna rast celotnega prihodka večja od predlanske le za okoli 9 %.

Zaradi presežkov dogovorjenih sredstev zaposlenih za občinsko zdravstveno skupnost in za zvezo skupnosti otroškega varstva SRS, so vsi zbori skupščine občine Radovljica sprejeli odlok o spremembi odloka o določitvi prispevnih stopenj za obe skupnosti. Prispevna stopnja iz dohodka se od 1. aprila zniža za zdravstveno skupnost od 1,53 na 1,22 %. Za skupne naloge otroškega varstva pa bo odslej znižana stopnja prispevka od 2,20 na 2,16 %.

Konec marca so se ob blejskem jezeru pri hotelu Park začela raziskovalna dela za iskanje toplih vrelcev. Izvajajo jih strokovnjaki Geološkega zavoda iz Ljubljane. Z vrtnanjem na zemljišču, kjer predvidevajo nahajališča termalne vode, bodo zaključili 1981. leta.

V veliki sejni dvorani skupščine občine Radovljica je bil v petek, 30. marca občni zbor alpskega letalskega centra Lesce. Udeleženci so najprej obravnavali poročilo o delu ALC od 1974. do 1978. leta, iz katerega je med drugim razvidno, da je bil v letih 1974–1976 ALC proglašen za najboljšo letalsko organizacijo, v zadnjih dveh letih pa je po dejavnosti dosegel drugo mesto v državi. Izjemne uspehe so dosegli motorni in jadralni letalci ter zlasti padalci, ki sodijo vseskozi v vrh jugoslovanskega padalstva. Žal pa zaradi skromnih finančnih možnosti in nerazumevanja pristojnih letalskih organov, zadnja tri leta dejavnost ne napreduje. Po razpravi, ki je bila dokaj živahna, so izvolili nove izvršilne organe ter sprejeli program in finančni načrt strokovne in športne dejavnosti ALC za 1979. leto. Najuspešnejšim letalcem in padalcem so ob zaključku zbora podelili priznanja.

V mesecu aprilu je komorni zbor Stane Žagar iz Kroke v sodelovanju s sindikati, kulturno skupnostjo in šolskimi vodstvi v radovljiški občini pripravil poučne koncerte narodne in borbene zborovske pesmi za učence vseh osnovnih in posebnih šol. Na koncertu mladim poslušalcem posredujejo opis vsake pesmi, avtorja in druga pojasnila, s čimer jih enostavno in dovoljno skušajo seznaniti z lepoto te najbolj razširjene zvrsti slovenske kulturne dejavnosti.

V okviru letošnje področne revije Naša beseda, so se 2. aprila učenci osnovne šole A.T. Linhart Radovljica v avli svoje šole predstavili z recitalom Iz tistih v naše dni. Člani Linhartovega odra mladiki pa so v Sivčevi hiši pripravili recital Prešernove pesnitve Krst pri Savici. Po programu področnega srečanja gledaliških skupin so 7. aprila člani dramske sekcije DPD Svoboda Rudi Jedretič Ribno nastopili v kulturnem domu na Javorniku z Linhartovo veseloigro Županova Micka, v kulturnem domu v Podnartu pa so člani domače igralske skupine uprizorili komedijo J. S. Popovića Jara meščanka.

Pred kratkim so ustanovili motoristično sekcijo pri AMD Radovljica. Ustanovne konference sekcije se je udeležilo nad 30 mladih motoristov. Novoustanovljena sekcija si je v svoj program zapisala kot prednostno nalogo pridobivanje novih članov, strokovno usposabljanje mladih motoristov, organiziranje strokovnih izletov in ogledov tekmovanj, skrb za urejanje javne izlozbe AMD ter sodelovanje v vseh drugih akcijah domačega AMD.

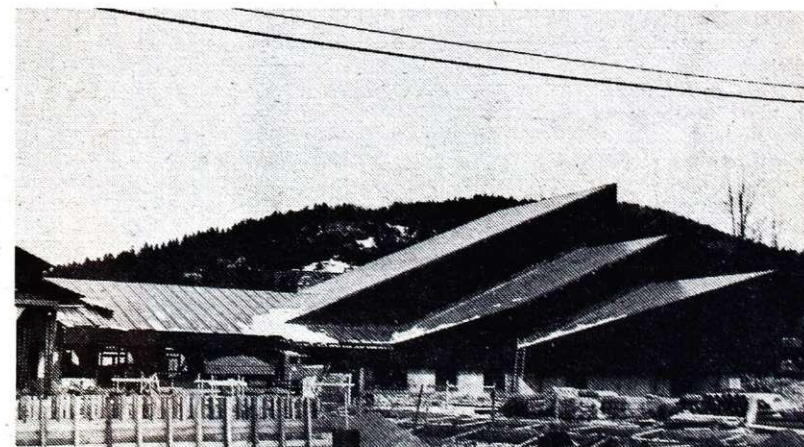
BOHINJ SE PRIPRAVLJA NA SLOVESNOST

V Bohinjski Bistrici se intenzivno pripravljajo na bližajočo se veliko slovesnost – jubilejno zasedanje CK ZKJ pod predsedstvom tovariša Tita. Slovesnosti pa se bodo udeležili tudi vsi vodilni revolucionarji izpred štiridesetih let. Tako bo 1. maja letos ob obletnici Komunistične partije Jugoslavije in ob štiridesetletnici konstituantne seje CK KPJ v Godčevi hiši delovnim ljudem spregovoril tovariš Tito. Na velikem delovnem slavlju gorenjskih občin pričakujejo preko deset tisoč obiskovalcev iz ožje in širše domovine.

Prvi maj pa ni več tako daleč in do takrat bo treba še marsikaj postoriti: končana mora biti obnova Godčeve hiše, ureditev muzeja in dokončana dograditev družbenega doma Jože Ažman. Novi družbeni dom v Bohinjski Bistrici pa bo vsekakor velika pridobitev za ves bohinjski kot. Družbeni dom bo večnamenski in bo imel eno večjo in dve manjši dvorani ter veliko avlo za razstave. V domu pa bodo dobile prostor tudi bohinjske družbenopolitične organizacije.

Pripravljalna dela se približujejo h koncu, tako da bo Bohinjska Bistrica 1. maja lahko slovesno sprejela številne goste s tovarišem Titom na čelu.

A. Kerštan

Gradbena dela pri gradnji družbenega doma Jože Ažman v Bohinju uspešno napredujejo (Foto A. Kerštan)

FINANCIRANJE KRAJEVNIH SKUPNOSTI

Zbori skupščine občine Jesenice so 29. decembra 1978 obravnavali poročilo o delu skupne komisije podpisnikov samoupravnega sporazuma za financiranje krajevnih skupnosti. Poleg sredstev, ki jih krajevnih skupnosti dobijo iz občinskega proračuna za izvajanje delegatskega sistema, je omenjeni samoupravni sporazum določil, da vse OZD, ki samoupravni sporazum podpišejo, prispevajo po 300 din na zaposlenega delavca z namenom, da se krajevnim skupnostim zagotovi še hitrejši razvoj. Z zbranimi sredstvi v skladu s samoupravnim sporazumom in pravilnikom razpolaga skupna komisija podpisnikov, o čemer govori tudi poročilo.

Na pobudo občinske konference SZDL Jesenice in ob sodelovanju izvršnega sveta skupščine občine Jesenice je bil v letu 1976 pripravljen in sprejet samoupravni sporazum o združevanju sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb in interesov ter opravljanje nalog krajevnih skupnosti občine Jesenice v letih 1976–1980. Od predvidenih 104 podpisnikov je k samoupravnemu sporazumu pristopilo 67 temeljnih in drugih organizacij združenega dela, skupščina občine Jesenice, občinska konferenca SZDL Jesenice, občinski svet ZSS Jesenice ter 11 krajevnih skupnosti, medtem ko 23 predvidenih organizacij združenega dela k samoupravnemu sporazumu ni pristopilo.

Obveznosti iz samoupravnega sporazuma izpolnjuje tudi 21 temeljnih in drugih organizacij združenega dela, čeprav formalno niso pristopile oziroma podpisale tega dokumenta. Uspeh akcije je bil torej iz povsem formalnega stališča dovolj pozitiven, vendar je bilo glede na specifični družbeni pomen tega dokumenta pričakovati boljši odziv. Skupna komisija, v njej so poleg zastopnikov vseh krajevnih skupnosti tudi delegati OK SZDL, OSS Jesenice in skupščine občine Jesenice, se je vse od ustanovitve oziroma od takrat, ko je prevzela pravice in dolžnosti iz samoupravnega sporazuma, soočala z najrazličnejšimi problemi. Problematika skupne komisije, katero je v preteklem obdobju izvršni svet skupščine občine Jesenice na svoji 136. seji dne 27. julija 1977 in 137. seji 3. avgusta 1978 obravnaval, je ponazarjala določene probleme, ki so se pojavljali pri uresničevanju določil samoupravnega sporazuma. Kritično je bilo ocenjeno delo komisije in izvajanje samoupravnega sporazuma, s tem v zvezi pa so bili sprejeti tudi nekateri pomembni sklepi, ki so bili za nadaljnje delo skupne komisije pravzaprav spodbuda za boljše in doslednejše delo. Tedaj so bile:

- opozorjene vse krajevnih skupnosti in OK SZDL na oteženo delo skupne komisije zaradi pogoste nesklepnosti na sejah komisije;
- opozorjene podpisnice, da spoštujejo samoupravni sporazum. V ta namen so bili vsem organizacijam združenega dela, ki samoupravnega sporazuma niso spoštovali, poslani opomini;
- opozorjena železarna Jesenice na samovoljno kršitev samoupravnega sporazuma in podana zahteva, da se kršitev samoupravnega sporazuma odpravi;
- opozorjeno je bilo na neskladnost pravilnika o delitvi sredstev za krajevnih skupnosti s samoupravnim sporazumom, kakor tudi na možnost, da se pravilnik uskladi s samoupravnim sporazumom o temeljnih planov komunalne skupnosti;
- zahtevano, da vse krajevnih skupnosti predložijo pregled dejavnosti, ki se bodo financirale iz zbranih sredstev na podlagi samoupravnega sporazuma.

Skupna komisija je ugotovitve in stališča izvršnega sveta upoštevala in že na svoji naslednji seji sprejela nekatere odločitve. Oddelek za finance je vsem podpisnikom, ki niso izpolnjevali obveznosti, poslal opomine. To je imelo za posledico, da je precej organizacij združenega dela obveznost izpolnilo, nekatere pa so prosile za odločitev obveznosti. Glede na to, da so za odločitev prosile predvsem organizacije združenega dela družbenih dejavnosti, je skupna komisija vsem odlog plačila odobrila. Tudi udeležba se je na sejah izboljšala, tako da pojavov nesklepnosti ni bilo več. Železarna Jesenice,

ki je sprva namenila 200 din na zaposlenega, je nato po opozorilu prispevek na zaposlenega zvišala na 300 din, tako kot določa samoupravni sporazum.

Glede uskladitve pravilnika o delitvi sredstev za krajevnih skupnosti s samoupravnim sporazumom in samoupravnim sporazumom o temeljnih planov komunalne skupnosti, je bil na 5. seji skupne komisije sprejet sklep, da posebna skupina do konca decembra 1977 te akte uskladi. Delitev zbranih sredstev, ki je bila izvršena 7. julija 1977, je še potekala po ključu, kot ga je predvidel pravilnik, in sicer:

- 40 % krajevnim skupnostim za izvajanje programov in planov razvoja krajevnih skupnosti;
- 30 % za investicijsko dejavnost na podlagi prioritarnih potreb posameznih krajevnih skupnosti;
- 30 % za solidarnostne namene po osnovah in merilih za solidarnostno prelivanje.

Od zneska 1.776.204,55 din je bilo 40 % ali 710.481,83 din, razdeljeno krajevnim skupnostim po številu prebivalcev, 30 % ali 532.861,36 din so krajevnih skupnosti dobile v enostanovnih, torej v enakem deležu. Preostali znesek je skupna komisija namenila:

- 80.000 din krajevnih skupnosti Žirovnica za dokončanje ceste v Breznici;
- 90.000 din krajevnih skupnosti Žirovnica za dokončanje ceste v Rodinah;
- 50.000 din krajevnih skupnosti Dovje-Mojstrana za ureditev makadamskih cest.

Nerazdeljen je ostal znesek v višini 312.861,36 din. Povedati je treba, da je bil pri tej delitvi upoštevan tudi znesek, ki je bil razdeljen že v letu 1976, in sicer 197.850,10 din.

Upoštevač priporočilo izvršnega sveta in ugotovitve skupine (v njej so sodelovali tudi predstavniki samoupravnih komunalne skupnosti), je skupna komisija na 6. seji v februarju 1978 sprejela sklep, da se sredstva delijo po drugem ključu. Saldo z dne 31. 12. 1977 v višini 1.017.830,40 din je bil razdeljen:

- 60 % na krajevnih skupnosti po številu prebivalcev,
- 40 % samoupravni komunalni skupnosti.

Hkrati je bil sprejet tudi sklep, da se v bodoče sredstva deli v skladu s spremenjenim pravilnikom, in sicer:

- 40 % na krajevnih skupnosti po številu prebivalcev in
- 60 % samoupravni komunalni skupnosti.

Takšno delitev naj bi vsake tri mesece izvršil oddelek za gospodarstvo, plan in finance.

Skupna komisija je z veliko težavo zbrala poročila krajevnih skupnosti o porabljenih sredstvih. Kljub večkratnim urgencam pa krajevna skupnost Blejska Dobrava in Planina pod Golico svojega poročila še vedno nista poslali. Iz vseh poročil je razvidno, da je bila večina denarja porabljenega za različna komunalna dela. To je bil tudi glavni razlog za novo delitev sredstev (60 % za samoupravno komunalno skupnost), saj se tako združijo in povečajo sredstva za komunalno dejavnost. Sredstva so krajevnih skupnosti namenile še za TV pretvornik, prispevale so za izgradnjo žal na Blejski Dobravi, večja sredstva so bila porabljena za nakup kontejnerjev; krajevni prazniki, dotacije raznim društvom, sofinanciranje športnih prireditvev pa so manjši izdatki. Krajevna skupnost Plavž del sredstev namenja tudi za osebne dohodke.

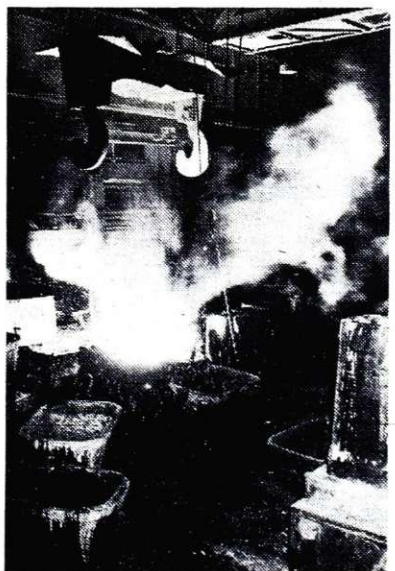
V zvezi z delitvijo sredstev je treba omeniti, da je bilo iz zbranih sredstev 300.000 din dodeljeno gradbenemu odboru za izgradnjo žal na Blejski Dobravi. Ta sredstva so bila nakazana iz sredstev namenjenih za solidarnost.

Deko komisije, ki je zasnovano na povsem volonterski bazi, je bilo vse skozi usmerjeno v to, da se v čim večji meri zagotovi pravilno izvajanje samoupravnega sporazuma in doseže njegov namen. Ob pomoči nekaterih upravnih delavcev in upoštevajoč priporočila izvršnega sveta je bilo opravljeno relativno dobro delo, kar bi moralo imeti ugodne posledice tudi za v bodoče. V kolikor bomo tudi za obdobje 1981–1985 sprejeli enak samoupravni sporazum, bodo določene izkušnje dobre osnova za odstranitev nekaterih napak, ki so se pojavljale pri sedanjem delu. Komisija meni, da je bil smoter samoupravnega sporazuma dosežen, čeprav ga kljub prizadevanju vrste dejavnikov niso podpisali vsi predvideni podpisniki, prav tako pa ga zaradi različnih dejstev tudi vsi podpisniki niso dosledno izvajali. Letni dotok sredstev bi moral znašati glede na število zaposlenih blizu štiri milijone din, kar pa seveda ni bilo doseženo. Čeprav je dotok sredstev bistveno nižji, kljub temu pomeni veliko oplenitev sredstev, s katerimi razpolagajo krajevnih skupnosti.

Skupna komisija se je 5. aprila 1979 ponovno zbrala na seji in ugotovila, da je tistih, ki ne spoštujejo določil samoupravnega sporazuma, vedno več, kar ima za posledico majhen pritok sredstev. Pri tem je zlasti vprašljivo, v kolikšni meri so te odločitve delavcev ali samoupravnih organov v OZD. Po mnenju skupne komisije gre v teh primerih bolj za samovoljno poslovanje organov, saj brez dvoma velja ugotovitev, da so delavci in s tem krajevi še kako zainteresirani za hitrejši razvoj svojih krajevnih skupnosti. Člani skupne komisije so bili mnenja, da je o tem potrebno ponovno opozoriti OK SZDL Jesenice, ki je bila pobudnik za sprejem tega samoupravnega sporazuma. Prav majhen dotok sredstev je bil tudi vzrok, da skupna komisija ni mogla sklepati o prošnji KS Rateče-Planica. Ta krajevna skupnost je zaprosila za dotacijo v višini 500.000 din, in sicer iz sredstev solidarnosti, kar bi uporabili za kritje dela stroškov, ki bodo nastali z adaptacijo dotrajane zgradbe bivše mlekarne v Ratečah. Dober odziv krajanov Rateč za zbiranje sredstev in želja, da se krajevni samoupravi, družbenopolitičnim organizacijam, društvom in gorski reševalni službi zagotovijo ustrezni prostori, je namreč premalo, da bi zbrali 1.855.000 dinarjev, kolikor bo veljala adaptacija.

Poročilo o delu naj dopolni še pregled dohodkov in razporeditev. teh. Podatki so od 30. septembra 1978.

Božo Ahec

DOHODKI KRAJEVNIH SKUPNOSTI PO SAMOUPRAVNEM SPORAZUMU V LETIH 1976, 1977 IN 1978

Krajevna skupnost	1976	1977	1978 za leto 77	1978 do 30/9–78	Skupaj
1. KS Rateče	4.412,05	59.873,95	14.956,20	17.809,10	97.051,30
KS Kranjska gora	15.115,75	87.606,25	51.240,10	61.014,10	214.976,20
KS Dovje – Mojstrana	12.504,15	130.839,85	42.387,10	50.472,40	236.203,50
KS Hrušica	5.915,70	63.770,30	20.053,40	23.878,60	113.618,00
KS Planina pod Golico	2.334,65	54.491,35	7.914,00	9.423,60	74.163,60
KS Plavž	46.039,70	167.731,30	156.067,70	185.837,50	555.676,20
KS Podmežaklja	16.461,15	91.092,85	55.800,70	66.444,70	229.799,40
KS Sava	26.907,60	118.159,40	91.212,80	108.611,50	344.891,30
KS Javornik – Kor. Bela	37.670,65	146.046,35	127.697,80	152.056,10	463.470,90
KS Blejska Dobrava	8.744,95	71.100,05	29.644,10	35.298,70	144.787,80
KS Žirovnica	21.743,75	274.780,25	73.708,10	87.767,70	457.999,80
	197.850,10	1.265.491,90	670.682,00	798.614,00	2.932.638,00
2. Bančna provizija	694,90	3.926,05			4.620,95
	198.545,00	1.269.417,95			2.937.258,95
3. Prispevek za žale Blejska Dobrava		300.000,00			300.000,00
4. Komunalna skupnost Jesenice			447.121,40	1.197.921,00	1.645.042,40
SKUPAJ	198.545,00	1.569.417,95	1.117.803,40	1.996.535,00	4.882.301,35
Saldo na žiro računu z dne 30/9–1978					65.578,35 din

PREDSEDSTVO OK SZDL O GRADNJI DELAVSKEGA KULTURNEGA DOMA IN POKRITEGA KOPALIŠČA

(Nadaljevanje s 1. strani)

hitrem, razumljivem, objektivnem, aktualnem in angažiranim obveščanju. Ob tem menijo, da je časopis GLAS v tem pogledu na pravi poti in da je odsev njihovega trenutnega stanja, kar zadeva števila kadrov in njihovega znanja pa tudi materialnih in finančnih možnosti.

Poleg samoupravnih in kadrovske krepitve delovne organizacije in prizadevanj za nadaljnjo kvaliteto nastalosti in pridobitev 500 novih naročnikov, v letu 1979 predvidevajo nakup novih poslovnih prostorov v približni vrednosti 10.000.000 din. Casopisno podjetje GLAS predvideva v letu 1979 18.124.000 din celotnega prihodka (indeks 1978/79 114), od tega 15.874.000 din lastnih prihodkov (indeks 114) in sicer od naročnine 6.350.000 din (indeks 124), oglasov 7.100.000 din (indeks 109), Uradnega vestnika (priloga Glasa) 850.000 din (indeks 98), storitve tretjim 1.500.000 din (indeks 108) in ostalo 74.000 din (indeks 1978/79 101). Prispevek ustanoviteljic pa za leto 1979 znaša 2.250.000 din (indeks 111) po plansko dogovorjenih deležih.

POKRITO KOPALIŠČE UKOVA IN NAČRTI ZA NOV DELAVSKI DOM

Predsedstvo občinske konference SZDL je na junijski seji v lanskem letu obravnavalo predlog samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za gradnjo, oziroma pripravo gradnje novega delavskega kulturnega doma na Jesenicah, na januarski seji letos pa predlog o gradnji pokritega kopališča na Ukovi. V zvezi s tem je predsedstvo zadolžilo koordinacijski odbor za skupno porabo, da pripravi vrstni red investicij, ki so v planu za obdobje 1976–1980. Tako so bili na sestanku predsednikov samoupravnih interesnih skupnosti 19. marca letos sprejeti naslednji zaključki:

- predstavniki SIS soglašajo, da se v letu 1979 združuje dodatna sredstva za pokrit bazen Ukova in izdelavo načrtov za gradnjo novega kulturnega doma na Jesenicah, če bo združeno delo to obremenitev preneslo,
- SIS, ki so nosilke navedenih investicij, predložijo predsedstvu občinske konference SZDL vso ustrezno dokumentacijo in so obenem nosilke celotne akcije za izvedbo postopka za združevanje dodatnih sredstev.

V predlogu samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za dograditev pokritega bazena na Ukovi je poudarjeno, da je objekt splošnega družbenega pomena in je njegova gradnja načrtovana v temeljnih plana telesnokulturne skupnosti in družbenem planu razvoja občine Jesenice za obdobje 1976 do 1980. Pokrito kopališče se bo vključevalo v celoten kompleks športnih objektov in je nadaljevanje začete investicije, od katere so že zgrajene garderobe s sanitarijami, nabavljena pa je tudi školjka bazena v velikosti 25 x 13 m, v skupni vrednosti 5.000.000 din. Gradbeni odbor za dograditev kopališča planira še 20.600.000 din, ki jih bo v glavnem pridobil s krediti, za kar pa je potrebno zagotoviti 4.500.000 din lastnih sredstev.

Po samoupravnem sporazumu naj bi podpisniki prevzeli obveznost, da bodo v letu 1979 in 1980 zbrali potrebna sredstva za najem kredita v višini 4.500.000 din in sicer vsako leto po 2.250.000 din tako, da bodo združevali na osnovi zaposlenih ob koncu leta 1978 po 250,00 din na zaposlenega iz dohodka TOZD. Po predlogu je predvideno, da naj bi sporazum podpisalo 20 temeljnih organizacij združenega dela oziroma organizacij združenega dela.

To pa je po našem mnenju najbrž slabost sporazuma ob tem, da je v njem poudarjeno, da je objekt splošnega družbenega pomena in da z njim bremenimo samo del združenega dela.

O kritičnosti prostora za kulturno dejavnost na mestnem področju Jesenic smo v našem glasilu že večkrat pisali, kajti prizadevanja za gradnjo novega delavskega kulturnega doma segajo že v leto 1955, ko so bili izdelani tudi že idejni načrti. Tudi republiška analiza o stanju prostora in objektov za kulturno dejavnost na Slovenskem je na mestnem področju Jesenic pokazala na bele lise, saj, na primer, na 1000 prebivalcev pride le 1,3 sedeža, po normativih pa naj bi bila vsaj 2,7 sedeža. Občanom je znano, da so vse dvorane, tudi za predvajanje filmov tehnično in varnostno zastarele, nefunkcionalne in enonamenske. Osrednja občinska knjižnica in podružnice so brez čitalnic, osrednji knjižnici manjka celo prostora za

kulturno shrambo novega knjižnega fonda, kvalitetna in stalna likovno razstavna dejavnost nima ustreznih prostorov, glasbena šola deluje v zelo neustreznih in utesnjenih prostorih, isto delavska univerza. Delavski dom pri Jelenu ne krije niti potreb DPD Svoboda Tone Cufar, ker je velika dvorana dotrajana in iz varnostnih razlogov omejena za uporabo. Še bi lahko naštevali probleme in potrebe, ki pa so vsem, ki so kakorkoli povezani s kulturnim snovanjem in dejavnostjo na Jesenicah dovolj znane.

Da bi lahko na Jesenicah uresničili te že skoraj četrto stoletja prisotne težnje in prizadevanja, mora kulturna skupnost Jesenice najprej pripraviti idejni osnutek prostorske ureditve trga Toneta Cufarja in stavbe novega doma z vsemi prostori, ki sodijo v sodobno in perspektivno programsko zasnovano kulturnega doma, kajti šele potem gre lahko v javno razpravo za združevanje dodatnih sredstev za gradnjo doma. Ker pa kulturna skupnost v svojih prihodkih nima zagotovljenih niti sredstev za idejne načrte, mora tudi te dodatno združevati na osnovi sporazuma. K temu idejnemu načrtu sodijo naslednji načrti:

- zazidalni načrt za območje 2,5 hektara, ki obsega trg T. Cufarja z delom Ceste maršala Tita, Tomšičeve ceste, železniško progo in Ukovo,
- komunalni načrt tega območja z vsemi priključki in zvezami,
- idejni načrt programske zasnove in postavitve novega delavskega kulturnega doma na tem območju.

Predračun za izdelavo teh načrtov znaša 1.200.000 din, ki naj bi jih po samoupravnem sporazumu dodatno združili v letu 1979 vsi zaposleni v občini Jesenice po stanju 31. decembra 1978 in sicer po 82,00 din iz dohodka TOZD, oziroma organizacij združenega dela po zaključnem računu 1978.

Ob tem velja pripomniti, da od uspešnosti dodatnega združevanja sredstev za navedene načrte zavisi, če bo objekt vključen v srednjeročni načrt kulturne skupnosti Slovenije za leta 1981–1985, s čimer bi si pridobili pravico na soudeležbi pri združenih sredstvih kulturne skupnosti Slovenije v višini od 20 do 35 % od predračunske vrednosti objekta in sicer kot sredstva, ki jih ne bo treba vračati.

KOORDINACIJSKI ODBOR ZA PRIPRAVO POROČILA O URBANISTIČNI PROBLEMATIKI IN SPREMLJANJE JAVNE RAZPRAVE O SAMOUPRAVNIH DRUŽBENO-EKONOMSKIH ODNOSIH V STANOVANJSKEM GOSPODARSTVU

Ker se na predlog predsedstva občinske konference SZDL ustreznih službah in organih pripravlja celovito poročilo o urbanistični problematiki v občini Jesenice, s posebej osvetljenim vprašanjem prostorskega planiranja, stanja urbanistične dokumentacije, načrtnega pridobivanja zemljišč za stanovanjsko izgradnjo, varstvo okolja in usmerjanja kupcev stanovanj, istočasno pa vključujemo v javno razpravo o samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosih v stanovanjskem gospodarstvu, kar se med seboj dopolnjuje, izvršni odbor predlaga predsedstvu, da se za obe področji imenuje skupni koordinacijski odbor. Le-ta naj bi spremljal javno razpravo in vodil priprave za sestavo poročila o urbanistični problematiki v občini.

Po predlogu izvršnega odbora naj bi v ta odbor imenovali po enega delegata: izvršni svet skupščine občine Jesenice, samoupravna stanovanjska skupnost občine, komunalna skupnost občine, zemljiško kmetijska skupnost občine, biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje, urbanistični inšpektorat občine, občinska konferenca ZKS občinski svet ZSS, občinska konferenca ZSMS, občinski odbor ZZZ NOV in občinska konferenca SZDL občine Jesenice.

DOPISUJTE

V ŽELEZARJA

TEZE ZA JAVNO RAZPRAVO O PREOBRAZBI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

V jeseniški občini je tačas v polnem teku javna razprava o dokumentih preobrazbe vzgoje in izobraževanja. Vanjo se vključujejo vse družbenopolitične organizacije. Komite občinske konference ZKS je v zvezi s tem pripravil posebne teze, ki naj bi bile nepotilo pri razpravi. V zvezi s tem priporočajo poglobljeno razpravo o samoupravnih družbenoekonomskih odnosih, o programski strukturi in o samoupravnem organiziranju izobraževalne dejavnosti. V tezah so poudarili, da je treba v javni razpravi zlasti oceniti ustreznost normativnih in organizacijskih rešitev. To naj bi se v prvi vrsti nanašalo na:

- združevanje vzgoje in izobraževanja s proizvodnim in drugim delom združenih proizvajalcev,
- uveljavljanje novih družbenoekonomskih odnosov na načelih svobodne menjave dela v vzgojnoizobraževalni dejavnosti,
- usmerjanje mladih v izobraževanje in izobraževanje ob delu, za delo in iz dela,
- spremembe vsebine odnosov in organiziranosti v vseh vzgojnoizobraževalnih organizacijah od predšolskih do univerze.

Z vidika navedenih osrednjih izhodišč bo treba preveriti in oceniti zlasti:

- samoupravno organiziranost uporabnikov in izvajalcev vzgojnoizobraževalne skupnosti,
- povezanost vzgojnoizobraževalnih programov različnih stopenj in povezanost s delom,
- delegatsko sestavo svetov šol,
- vključevanje mladine in delavcev v izobraževanje, posebej ob in iz dela,
- oblikovanje stalnega sistema usmerjanja vpisa v šole,
- preobrazbo gimnazij v vzgojnoizobraževalne organizacije usmerjenega izobraževanja,
- samoupravni položaj študentov in družbenoekonomski položaj udeležencev v usmerjenem izobraževanju.

V zvezi s temi tezami dajejo pobudo za široko, koordinirano in demokratično javno razpravo, da bi dobili najboljše opredelitve do predlaganih rešitev. Glede na strukturo udeležencev v javni razpravi in njihove interese ter interese posameznih družbenih organizacij menijo, da je treba pri tem zagotoviti sodelovanje delovnih organizacij, oziroma organizacij združenega dela, ZK, ZSS, ZSMS, SZDL in krajevnih skupnosti.

OBČINSKO TEKMOVANJE »PIONIR PROMETNIK«

V soboto, 7. aprila, je v organizaciji prometnega krožka na osnovni šoli v Zirovnici in pod pokroviteljstvom občinskega sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu potekalo občinsko tekmovanje pod naslovom Pionir prometnik.

ZAMISEL O CELOLETNI PREVOZNOSTI CESTE ČEZ VRŠIČ

Nova, vse leto prevozna cesta čez Vršič, bo ustvarila možnost za sodelovanje med Kranjsko goro in alpskim centrom Bovec-Kanin.

Kranjska gora ima že sorazmerno precej prenočitvenih in gostinskih zmogljivosti, ki niso dovolj izkoriščene v dveh mrtvih sezonah — v jeseni in spomladi. Zasedenost prek leta bi se prav gotovo izboljšala, če bi bilo v bližini ustrezno visokogorsko smučišče. Le-ta je razmeroma zelo blizu in sicer na Kaninu, žal pa ga od Kranjske gore loči najmanj pol leta nepretrgani Vršič. Ker Bovec in Kanin nimata pravega zaledja, so tudi turistični in gostinski delavci tega področja ugotovili, da bi bila smučišča na Kaninu lahko veliko boljše korišćena in zasedena, če bi semkaj prihajali gostje iz Kranjske gore, tisti ki jih sedaj v mrtvi sezoni ni, bi pa bili, če bi bil Vršič vse leto prevozen.

Da bi to široko zamisel uresničili, so se pred kratkim v Bovecu sestali turistični in drugi delavci iz Boveca in Kranjske gore in se dogovarjali o sodelovanju v prihodnje. Tu so sprožili in podprli zamisel, da bi se cesta čez Vršič tako rekonstruirala in zavarovala pred plazovi, da bi bila vse leto prevozna. Z ureditvijo takšne izboljšane in asfaltirane ceste čez Vršič, bi se kot že rečeno, turistična sezona v Kranjski gori podaljšala na vse leto, Kanin pa bi tako postal visokogorsko smučišče tudi za goste iz Kranjske gore in celo Bleda.

Na omenjenem sestanku so bili navzoči tudi predstavniki skupšćin občine Tolmin in Jesenice, ki so z velikim zadovoljstvom sprejeli to pobudo in bodo tudi poskrbeli, da se v uresničevanje te zamisli vključijo vsi, ki so za to v okviru Slovenije zainteresirani in pristojni.

Tekmovanja se je udeležilo šest ekip iz petih osnovnih šol: OŠ Karavanskih kurirjev NOB iz Koroške Bele, OŠ Prežihov Voranc in OŠ Tone Čufar iz Jesenice, iz OŠ 16. decembra iz Mojstrane in dve ekipi iz OŠ Zirovnica.

Ekipa so sestavljali trije učenci. Tekmovali so v poznavanju desetih vasi krajevnih skupnosti Zirovnica, predvsem o njihovih znamenitostih in zgodovini, v streljanju z zračno puško, teoretičnem in praktičnem znanju iz prve pomoči, določanju azimuta in reševanju prometnih testov, komisije na posameznih točkah pa so spremljale tudi naše vedenje na cesti.

Prvo pomoč in prometne teste so tekmovalci reševali v šoli, medtem ko so vse druge naloge rešili na šest kilometrov dolgi progi. Proga se je začela pri osnovni šoli in se nadaljevala v Vrbo, Doslovice, po Rebru na vodostan nad Zirovnico, nato pa v dolino rečice Završnice. Pot je vodila tekmovalce še skozi Moste, Zirovnico, Selo in skozi Zabreznico nazaj v osnovno šolo. Vsi udeleženci tega tekmovanja so se po dolgi in naporni hoji v šolo okrepčali s toplo malico in čajem.

V tekmovanju je zmagala prva ekipa osnovne šole Zirovnica, ki so jo sestavljali: Andrej Ahačič, Matjaž Ravnik in Marko Jemec, s 44. točkami. Drugo mesto so si priborili tekmovalci iz osnovne šole Prežihov Voranc z zaostankom osmih točk za zmagovalno ekipo, medtem ko so tekmovalci iz OŠ Tone Čufar zbrali le točko manj in tako zasedli tretje mesto. Četrta je bila ekipa iz Koroške Bele. Ekipa iz Mojstrane je dosegla sicer zadnje mesto, vendar tekmovalce moramo pohvaliti, saj so bili najmlajši od vseh članov skupin. V neznanih okoliščinah so se dobro znašli, rešili so večino testnih nalog, precej pa so prekoračili čas, določen za tekmovanje.

Dobili smo tekmovalno ekipo, ki bo našo občino zastopala na republiškem tekmovanju Pionir Prometnik 20. in 21. aprila v Slovenj Gradcu. Toda vsakemu tekmovanju svojo moč in privlačnost daje le množičnost. Na tekmovanju v Zirovnici se je pomerilo le šest ekip. Učenci iz OŠ v Kranjski gori se tekmovanja sploh niso udeležili.

Naša druga ekipa pa ni imela možnosti tekmovali v konkurenci, čeprav je bilo zaželjeno, da tekmujejo iz vsake šole vsaj dve ekipi. Če bi naša druga ekipa lahko tekmovala v konkurenci, bi zasedla odlično drugo mesto z 38 točkami.

Marko Jemec, 8. a OŠ Zirovnica

SPLOŠNO VOJAŠKO USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE ČLANOV ZRVS V OBČINI

Zveza rezervnih vojaških starešin občine Jesenice si vsestransko prizadeva, da bi okrepila organiziranost in učinkovitost krajevnih organizacij, osnovnih organizacij in organov ZRVS, zlasti glede glavnih nalog zveze: aktivna udeležba v obrambnih pripravah družbe in v krepitvi družbene samozastite, nadaljnje splošno vojaško usposabljanje in idejnopolitično izobraževanje svojih članov, razvijanje moralnopolitičnega lika in še večja družbena angažiranost celotnega članstva.

Zaradi nalog, ki jih nalaga zvezi RVS družba, si je treba še naprej prizadevati, da bi splošno vojaško usposabljanje in idejnopolitično izobraževanje RVS postalo trajni sestavni del njihove aktivnosti, stalna potreba in spodbuda za vsestranski razvoj lastne osebnosti. To je glavni pogoj za njihovo uspešno družbenopolitično angažiranje in prispevek k realizaciji zasnove SLO in družbene samozastite.

Obveznost vsakega rezervnega vojaškega starešine je, da z individualno in kolektivno obliko učenja in obveščanja nenehno izboljšuje svoje vojaško-strokovne in ideološke politične kvalitete. To je najpomembnejši dejavnik njihovega celotnega usposabljanja za uspešno aktivnost v družbi, za uspešno opravljanje vojnih dolžnosti v oboroženih silah ali drugih strukturah. Pomembno je zlasti, da se pri vsakem rezervnem vojaškem starešini razvije odgovornost za učenje, da bi bil čim bolj pripravljen in sposoben za opravljanje funkcije, ki mu je zaupana po vojnem razporedu in da bi se tako postopoma približal stopnji znanja in možnosti aktivnega vojaškega starešine.

Pri občinski konferenci Jesenice ZRVS uspešno deluje tudi komisija za splošno vojaško usposabljanje in idejnopolitično izobraževanje, ki jo vodi rezervni kapetan Jože Jelovčan. Zato sem ga zaprosil za razgovor in mu postavil nekaj vprašanj.

Kakšno vlogo in pomen ima splošno vojaško usposabljanje?

Nenehno in zelo hiter razvoj vojaške znanosti in tehnike ter aktivno sodelovanje vseh družbenih struktur v pripravah za uspešno izvajanje SLO in družbene samozastite zahtevata, da vsak RVS neprestano razširja in pogloblja svoje splošno vojaško oziroma vojaško-strokovno znanje v celoti.

Uspešno uresničevanje te pomembne naloge zahteva, da vsak RVS jemlje splošno vojaško oz. vojaško-strokovno usposabljanje kot nenehni proces v vsem obdobju svoje vojaške obveznosti. Ta naloga od vsakega starešine zahteva precejšnje, predvsem individualne napore, prav tako pa tudi trajno delovanje v organizaciji ZRVS. Med mnogimi dejavniki, od katerih je odvisna pripravljenost oboroženih sil in drugih struktur SLO za obrambo naše dežele, imata prvenstveni pomen za uspešno izvajanje oboroženega boja in drugih oblik odpora izurnjenost in strokovna usposobljenost. Vse usposabljanje RVS v organizacijah ZRVS mora prispevati k oblikovanju vsestranskih ustvarjalnih osebnosti, ki bodo pokazale popolno iniciativnost, hrabrost in odločnost in ki bodo sposobne, da se prilagodijo in ustrezno delujejo tudi v najtežavnejših vojnih okolišćinah.

Katera je glavna tema vojaškega izobraževanja v leto 1979?

Pri izvajanju obveznega dela programa splošno vojaškega usposabljanja bodo RVS v letošnjem letu

proučevali temo Zračni desanti in protidesantni boj (ZD in PDB). Na to, da je bila ta tema uvrščena v delovni program, je vplivalo več razlogov. Ta problematika namreč še ni dovolj proučena glede na tehnično izpolnjevanje zračnih transportnih sredstev (LETAL in HELIKOPTERJEV) nenehno večanje njihovega števila v sodobnih armadah in vojne izkušnje, zlasti v Vietnamu, je nedvomno mogoče sklepati, da bi bila uporaba zračnih desantov redna praksa in osnovna vsebina oboroženega boja v sodobni vojni. Sprito vseh teh okolišćin so bile pri OK ZRVS narejene obsežne akcije, da bi temo Zračni desanti in protidesantni boj čim boljše proučili. V zvezi s tem je bil organiziran seminar za predavatelje, ki bodo predavali po vseh KO ZRVS. Na seminarju so se predavatelji seznanili z glavnimi cilji in postavkami teme in s tem, kako je treba organizirati delo pri proučevanju teme. Na razpolago bodo vsi avdiovizualni pripomočki s predvajanjem filma Zračni desanti in protidesantni boj. Gradivo, ki bo obrazloženo vsem RVS obsega naslednje: vojaško teorijo, topografijo in taktiko. Tema taktične naloge: pehotna četa v protidesantni borbi z napadom na helikopterski desant.

Tema izpita: protidesantna obramba v splošni ljudski obrambni vojni. V tretji številki revije NAŠA OBRAMBA marec 1979 je v celoti objavljen seznam vseh vprašanj, na katera bo treba odgovorjati na izpiti. Dolžnost in skrajni čas je, da vsi RVS dosledno proučijo temo Zračni desanti in protidesantni boj iz revije NAŠA OBRAMBA.

V letošnji obvezni program splošno vojaškega usposabljanja in idejnopolitičnega izobraževanja RVS se bo vključila tudi mladina vseh srednjih in poklicnih šol.

Kako se izvaja idejnopolitično izobraževanje?

Po učnem načrtu za leto 1979 vzvema idejnopolitično izobraževanje RVS vse vidnejše mesto v celotnem vzgojnoizobraževalnem delu ZRVS. Pri tem ni treba niti omenjati, kako pomembno je to delo, saj si dela zveze brez te aktivnosti sploh ne bi mogli več zamisliti. RVS se idejnopolitično izobražuje v dveh glavnih oblikah: del programa proučujemo individualno z branjem gradiva, ki je objavljeno v reviji NAŠA OBRAMBA, drugi del pa je organiziran v obliki predavanj v vseh KO ZRVS.

Izredna pozornost se posveča tudi razvijanju revolucionarnih tradicij, to je prenašanju na mlade rodove izkušnje naše revolucije in jih hkrati oborožiti z zavestjo, da je bilo v tej revoluciji z velikim naporom in žrtvami pridobljeno vse, kar imamo danes. Razvijanje tradicij torej ni samo sebi namen: to ni obračanje k preteklosti, da bi jo glorificirali zaradi samih spominov na čase, v katerih je ena generacija herojsko izvedla med bojem z okupatorjem socialistično revolucijo. Tradicije se gojijo zaradi današnjega dne in zaradi prihodnosti, pa tudi zaradi kontinuitete revolucije. Proletariat, je pisal Marx, je zainteresiran za preteklost v tolikšni meri, kolikor ga poučuje in spodbuja, da gradi svojo prihodnost. V tem je smisel gojenja tradicij pri nas.

Obveznosti, ki jih imamo RVS, niso majhne. Izpolnili jih bomo lahko edino, če bomo z vsemi močmi vsi poprijeli za delo in če bomo znali dobro izkoristiti čas, ki nam je na voljo.

Razgovor pripravil:
Jože URH

NIČ NAS NE SME PRESENETITI

Sobota je. Vstanem že ob 6. uri, kar sploh ni v moji navadi. Tudi ta dan nisem preveč navdušena, vendar moram! Imamo namreč orientacijski pohod, kjer bomo preizkusili znanje iz civilne zastite.

Oblačim se počasi, saj ne vem, čigave nasvete naj poslušam. Ali majhne, ki mi svetuje debelo jopo, ali očkove, ki predlaga bundo. Nazadnje se odločim za vetrovko in tako rešim problem brez zamere z ene ali druge strani. Na hitro se pogledam v liste z vprašanji iz obrambe in zaščite in si skušam vpeti v glavo pomembnejše letnice. Z upanjem na najboljše opustim učenje in z grozo ugotovim, da je ura že sedem.

Drvim proti šoli na Blejski Dobravi, kjer je zbrana že velika gruča sošolcev. Privoščim si le kratek klepet s prijateljico in že morajo komandanti predati raporte. Potem odhitimo na prvo postajo, kjer se razdelimo v skupine in čaka nas že prva naloga — streljanje.

Strelci naše skupine se ne izkažejo preveč dobro, a iz zagate nas vendarle reši sošolec, ki ima nekaj zadetkov v črno. Ko to opravimo, odidem na start. Z ust se nam zbrilejo nasmeški in ko tovariši izgovori usodni ZDAJ, se z vso vneto lotimo nalog. Vodja ekipe glasno bere:

... 300 korakov JV do visoke napestosti št. 35, nato do košate breze itd. ... Zavijamo oči, saj naloga še zdaleč ni lahka. Pohrsamo po možganih in kmalu ugotovimo pravo smer. Že štejemo korake, iščemo drogeve z visoko napestostjo in po niti ne dolgem iskanju najdemo prvo postajo. Z znanjem iz orientacije se še kar izkažemo. Spet hitimo naprej. Minute so nam štete. Ves čas že tečemo in pihamo kot lokomotive. Pa vendar najdemo drugo postajo — met bombe. Na srečo so bombe prazne, saj bi drugače imeli na vesti tovariša, ki se jim komaj umika. Vendar pa on ni glavna točka zadetka in zato so rezultati bolj slabi. Še bolj se zresnimo, ko na listu vidimo ime naslednje postaje: zgodovina NOB. ... Spet merimo korake, iščemo košate breze in lovsko opazovališča, toda tretja postaja se noče pri-

kazati. Prenehamo s tekom, saj smo grozno utrujeni. Le vodja še teče in nas priganja. Kljub ugovarjanju se mu pridružimo. Preišćemo vse kozolce, a postaje ni in ni. Odkrijemo jo šele nekje za čisto oddaljenim hribočkom. Globoko si oddahnemo in rešimo naloge, ki niti niso tako težke. Nekdo izjavi, kako lepo bi se bilo zlekniti v travo. Seveda bi bilo — nihče se ne bi branil! Vendar moramo naprej — počivali bomo šele na cilju.

Postaja prve pomoči stoji še nekoliko na vidnem mestu: brez težav jo odkrijemo. Tu oskrbimo »zlom roke« in odgovorimo na nekaj vprašanj, nato pa že hitimo naprej.

Zdaj nas čaka le še cilj. Seveda pa ga je treba najti! Spomnila sem se pesmi: »... po klančku gor, po klančku dol...«, ki bi prav lepo ponazorila naše tavanje in iskanje cilja.

Hrabro spodbujamo drug drugega k teku. Vendar nas utrujenost premaga in nadaljujemo s hojo. Zapišemo nas moči in že pomislim, da bi odnehali, hitro pa spet to misel zavrzem, ko se nam prikaže velika tabla z napisom CILJ! Povrne se nam moč in kot obsedeni zdirjamo proti tabli. Končno! Konec je! si ponavljamo in ustnice nam kar same lezejo v nasmeh.

Zdaj sem že doma in premišljujem! Noge se mi še vedno šibijo od utrujenosti. Pred očmi pa mi stojijo besede: »NIČ NAS NE SME PRESENETITI!« V tem znamenju je potekala današnja akcija. Verjetno nam je zelo koristila. Spoznali smo delček naporov in nalog, ki nas čakajo v primeru vojne in vsaj za kanček smo pametnejši iz znanja naše civilne zastite. Na vojno pa moramo biti pripravljeni vsak hip, čeprav si je ne želimo. Našo domovino moramo obvarovati pred vsakršnim sovražnikom. Velika naloga v tem pa stoji prav na nas mladih, saj smo mi prihodnost in zato moramo biti pripravljeni na vse, to pa bomo dosegli le s pomočjo starejših v podobnih akcijah, kot je bila današnja.

Simona ANDERLIČ, nov. krožek
OŠ Karavanskih kurirjev NOB —
Koroška Bela

TURISTIČNA VZGOJA NA GORENJSKEM

Pred kratkim je bila v Kranju prva seja komisije za vzgojo in izobraževanje pri Gorenjski turistični zvezi. Za predsednika so izbrali Milana Krišlja in določili odgovorne za gostinstvo, za izlete, potovanja in ustrezna predavanja, za dejavnost na področju varstva okolja, za kmečki turizem ter za stike s turističnimi društvi.

Na seji so sprejeli tudi okvirni program dela v katerem predvidevajo 90 predavanj, več tečajev in izletov ter podobno. Vzgoja bo zajemala splošno izobraževanje na področju turizma, potopise, poduk o urejevanju življenjskega okolja in specializirana predavanja za neposredne delavce v turizmu.

V izobraževanje želijo vključiti vse prebivalce na Gorenjskem, vse člane turističnih drušćev, vse zaposlene pri turističnih drušćvih in neposredne delavce v turizmu, to je gostince, lastnike zasebnih turističnih sob in prebivalce, ki se ukvarjajo s kmečkim turizmom. Za uspešno opravljanje predavanj bodo kupili grafoskop in diaproskop ter platno za filmske predstave in prikaz diapozitivov.

Mladi iz občine pri urejanju ceste na Pristavo. V soboto bodo z akcijo nadaljevali. (Foto J. Rabič)

KOLIKO SMO DOSLEDNI PRI UVELJAVLJANJU KULTURE SAMOUPRAVLJANJA?

Kmetijstvo je družben, se pravi tudi delavski problem. Po novjših ocenah »požro« stroški za hrano 65 odstotkov skupnega družinskega proračuna. Zadovoljevanje telesno-kulturnih potreb (o tem je bilo že pisano) je prav tako družben problem. In glede na to, da se veliko govori o pretirani rasti skupne in splošne porabe je prav, da tudi vsako »akcijo«, ki se je lotevajo »državne službe«, štejemo med družbene probleme. Zavzeti do teh zadev lastno stališče ter tako govoriti in pisati o njih je dokaj nevhvaležen posel. Še slabše pa je ob stvareh, ki nam niso jasne, molčati. Kdo in na kakšen način sme pravzaprav govoriti o teh vprašanjih? — Če se komu v letu 1979 na javnih sestankih postavlja takšno vprašanje, je tudi to družben problem.

Vprašanje je takšno, nanaša se tudi na elemente kadrovske politike, da ob njem ne kaže posplošeno filozofirati. Govore naj dejstva sama. Na lanskoletnem zboru kmetov kooperantov GG Bled je, na primer, razlagalec novih kmetijskih zakonov, predstavnik kmetijske zadruge Polje, povedal — ob splošnem odobravanju prisotnih kmetov (!) — tole kruto — resnično zgodb. (Navajam jo predvsem za uvod).

Nekje v radovljški občini je živila kmetica, stara in neboljerna, kajti mož ji je umrl, otroci pa so odšli v mesto s trehuhom za slajšim kruhom. Zemlja je ostajala neobdelana, kmetica nepreskrbljena. In tako, kaj bi ji ostalo drugega, kot da zemljo odda kmetijskemu posestvu, seveda s pogojem, da ji zagotovi socialno varnost na stare dni. Toda posestvu je seveda manjkalo denarja in iz tega ni bilo nič. No, in tako so se otroci obrnili na nekega funkcionarja iz Ljubljane. Ta je zatem uredil, da je posestvo prevzelo kmetijo s kmetico vred. Posestvo je seveda skrb zanj ko kmalu prevzelo na socialno službo občine. Ta služba pa je skrbela za kmetico, kot je dejal razlagalec, da »revica ni mogla ne živeti, ne umreti«, dokler se je dobra teta smrt končno ni usmili. Da, in potem so se pojavili njeni nevhvaležni otroci in si začeli lastiti kmetijo. In zato je prav, je sklenil pripovedi možakar, da bo (to je bilo lani spomladi) novi zakon določal da otroci, ki ne kmetujejo, nimajo pravice dedovanja, kajti zemljo naj ima (deduje) tisti, ki jo obdeluje, torej kmetijsko posestvo ali kmet (čeprav, to je možakar pozabil povedati, niti eden niti drugi v gornjem primeru ni bil pripravljen, starki lajšati zadnje dneve življenja in čeprav ni na zemlji, tako kot z njihove strani zaničevani otroci, nihče pustil svojega minulega dela).

Zgodb je boleča, še bolj boleča pa je to, da nanjo, kljub temu, da se ob njej jasno postavlja vprašanje, koliko nam pravzaprav pomeni človek in minulo delo v razmerju do lastnine, nihče od prisotnih ni reagal. Nihče ni poskušal razčlenjevati vrste vprašanj, ki se ob njej postavljajo. (Tudi otrokom v mestu najbrž ni bilo z rožicami postlano. To ve tisti, ki je že kdaj bival kot podnajemnik v kakšni kletni sobici v Ljubljani). Tudi sam sem bil tedaj med molčelci, kajti preveč sem bil presenečen nad takšnim načinom razmišljanja in pričakoval sem, da je še dovolj časa, da se zadeve preudarno lotim in da bo moč v široki javni razpravi, ki jo je obljubljala republiška konferenca SZDL, sporne zadeve z marksističnega stališča razčistiti. Se pravi tako — na to nas tudi zadnje čase opozarjajo sredstva javnega obveščanja — da bi bilo prav za delavce tudi za kmetijce.

Kakšna zabloda? Predsednik KK SZDL ni vedel nič o tem, da bi morala biti organizirana kakšna javna razprava za, citiram, »vse zainteresirane občane«. Predsednik OK SZDL Jesenice (ki mi ni hotel dati na vpogled ugotovitev javne razprave v občini, da bi jih analiziral) mi je dejal, da sicer lahko dam ponovno pobudo za javno razpravo, da pa so bili omenjeni sestanki že tista »ta prava« javna razprava in da je posebej naročil predsednikom KK SZDL, da je to širca javna razprava, torej ne le za kmete kooperante. Predsednik KK SZDL me je nato, ko sem mu omenil pobudo, nadrl, da naj raje delam doma. Sekretarja OO ZK sem dobil šele drugič, ko sem ga iskal. Prinesel sem mu nekaj strani pismene urgence (pred tem sem njegovi ženi oddal devet strani utemeljitve razlogov za javno razpravo, pri kateri sem se v največji meri naslanjal na Englova in Leninova stališča in analize glede kmetijstva in seveda na obstoječo situacijo) v kateri sem ponovno opozoril na strateška vprašanja kmetijstva, ki bi jih bilo potrebno ob tej priložnosti rešiti, oziroma vsaj razčleniti. No, sekretar se ni preje hotel pogovarjati z mano, dokler nisem odgovoril na vprašanja, »če

doma kaj delam«. (Očitno nimam pravice do 42-urnega delovnega tedna.) Šele, ko sem mu pojasnil, da na polju ne delam in ne mislim delati dokler se starši ne znebijo vsaj odročnejše zemlje, da pa jim po potrebi dajem denar, pripravi drva za zimo, poderem les in pustim, da z denarjem od lesa sami razpolagajo, je postal prijaznejši in mi rekel, da bom že dobil odgovor od občinskega komiteja ZK (ki ga še do danes nisem dobil).

In tako dalje se je vlekel pot od Ponceja do Pilata, z javno razpravo pa ni bilo nič.

In tako sem postal razumen in vse do zboru občanov, ki je bil konec lanskega leta, v to zadevo nisem drezal več. Tedaj pa sem zahteval, da se v poročilo o delu KK SZDL vnese, da javna razprava o tej zadevi ni bila izvedena tako, kot je bilo dogovorjeno na republiški ravni in da me zanima, zakaj ni bila tako izvedena. Odgovor predsednika KK SZDL: da se mu zdi, da sem to vprašanje postavil zato, ker raje sedim v bifeju kot da bi delal doma. In bogve kaj bi še začel klobasati, če ga ne bi prekinil najprej nekdo izmed občanov, potem pa še predsedujoči, ki se je strinjal z menoj, da razprava ni bila izvedena tako kot bi morala biti.

Naslednji javni sestanek na kate-rega so bili v Mojstrani vabljeni tudi občani, je bila razširjena seja krajevne konference SZDL. Na njem sem se lahko prepričal, da nekaterim ni do tega, da bi se pogovarjali o merilih za spremljanje izvajanja srednjeročnih planov SIS (konkretno gre za telesno kulturo) in se dogovarjali o temeljnih planov samoupravnih sporazumov in zakaj se ne izvajajo. Sklicujoč se na neke prišepetavalce iz sprednjih vrst, me je predsedujoči — brez kakršnegakoli argumenta — prekinil. To je bilo nekaj dni pred sklicem zadnjega zasedanja skupščine SIS za telesno kulturo in pred sestankom krajevne delegacije za to interesno skupnost. Torej priložnost, da bi v okviru fronte (SZDL) razčistili vrsto vprašanj, ki se v telesni kulturi pojavljajo in dati delegatom ustrezno usmeritev.

Ze iz povedanega lahko vidimo, da je o kulturnem soočanju interesov, izmenjavanju stališč in boju mnenj v Mojstrani težko govoriti. Primer z zadnjega sestanka, ki sicer ni bil javen za vse krajeane, saj so bili posamezniki vabljeni z osebnimi vabilii (pri mojih starših je slučajno? prišlo do napake, da niso dobili vabila) to ugotovitev le potrjuje. Razpravljalo se je o načrtovanih merilih zemljiških parcel na ožjem območju naselja Mojstrana. Takšne meritve pa so seveda zlasti, ker gre za manjše parcele, za vrtičke, ceste ipd. (ob čemer mimogrede izbruhne še kak dotlejš tleč zemljiški spor), kaj draga zadeva, ne glede na to ali gre iz sredstev, ki jih odvajamo za splošno porabo republiki ali občini. Človek se ne hote vpraša ali jih ne bi občina ali republika na kak drug način lahko bolj racionalno uporabila. Zatorej sem preprosto, »po kmečko« vprašal, za kaj pravzaprav gre. Namreč, če je bistvena pri katastrofi karti ureditve meja, mar ne bi bilo ceneje, da bi se mejaši med seboj zmenili, postavili mejni kamen in podpisali dokument, da se strinjajo z mejami, ki so jih označili (ogromno parcel je bilo še ne tako dolgo tega izmerjenih) oziroma, da se meritve izvedejo le v primeru spornih meja in se vse sejo na karto, (zakaj bi bile tudi vse tiste še ne tako davno izvedene meritve brez vrednosti: ni mogoče karti postopno izpopolnjevati?), da bodo same meritve veliko stale povrh pa bo merilec treba plačevati še dnevnice. No, takoj me je eden od mojstranskih »velemož« ostro napadel, češ da postavljam »podla vprašanja« (le kaj je v tem podlega?) medtem, ko mi je pravico, da bi razpravljalo o vprašanju, zakaj sestanek ni bil najavljen, na primer, na oglasnih deskah in zakaj ni bilo dostavljeno vabilo mojim staršem, enostavno odrekal.

Ob vsem tem pa se zdi, da tudi možje na občinski ravni še niso razčistili vprašanja o soočanju interesov, izmenjavi stališč in boju mnenj v samoupravnih socialističnih družbi. Povsem nerazumljivo se mi namreč zdi, da me odgovorna tovariša sveta za kulturo pri OK SZDL in predsedstva OK SZDL Jesenice nista povabila, ko sta ta dva organa razpravljala o mojem razmišljanju o gradnji kulturnih domov (napisal sem ga ob lanskoletni pobudi za zbiranje denarja za gradnjo jeseniškega kulturnega doma). Podpredsednik RK SZDL Beno Zupančič, ki sem mu to razmišljanje poslal, je namreč priporočil OK SZDL (neobvezno sicer), da bi se v okviru SZDL razpravljalo o kulturnem domu, ker jim na ravni republike manjka tovrstnih stališč in ker se ponekod grade neracionalno ter ga o tem obvesti, prav tako pa tudi, da me po

možnosti vabijo poleg, ko se bo o tem razpravljalo. Namesto, da bi bil povabljen k razpravi, me je predsednik OK SZDL poklical na razgovor na katerem me je seznanil s stališči obeh organov v zvezi z mojim razmišljanjem (ne v zvezi s kulturnim domom, ki naj bi ga gradili na Jesenicah). Nič nenavadnega ni, da so stališča obeh organov zgrešila bistvo mojega razmišljanja (ki je imelo, treba je priznati, to slabost, da je bilo do neke mere zelo utopistično), saj je bilo članom predstavljeno le ustno (zato subjektivno in enostransko) vrhu vsega pa je na svetu za kulturo nekatere bolj zanimalo, kot sem imel priložnost zvedeti, kakšen človek sem, namesto da bi z argumenti skušali nastopiti proti tezam, ki sem jih postavil in ki po mojem mnenju vzdržijo vsako sociološko kritiko. No, pravice, da bi ta napisana stališča dobil v roke, po mnenju predsednika OK SZDL nimam.

Kaj naj bi dejal za zaključek. Naj bi citiral Kardelja, ustavo. Saj morajo ti tovariši o katerih je govorila, Kardelja in ustavo sami dobro poznati. Tovarišu pa, ki je na svetu za kulturo razpravljajl namesto o mojem razmišljanju o tem kako me je v Ljubljani srečal, stoječega na vogalu pred Figovcem in me vprašal, kaj da počnem in da sem rekel, da se čudim, da sem mu potem, ko je šel ponovno mimo, odvrnil isto, bo mogoče sedaj to čudenje postalo jasnejše. Prav pa bi bilo tudi, če bi si zapomnil misel, ki se je porodila v zibelki evropske kulture, med grškimi filozofi: da je »čudenje mati modrosti«.

Čudim se. Še vedno. Kajti (vseeno bom citiral):

»Če ima človek pravico in svobodo v okviru svojih demokratičnih samoupravnih skupnosti in prek delegatskega sistema, izhajajočega iz teh skupnosti, neposredno odločati o uresničevanju svojih in skupnih interesov ter o splošnih družbenih zadevah, potem demokratične pravice državljanov ne morejo biti omejene na pravico, da vsakih nekaj let glasuje za nekega kandidata, ki bo potem — v okviru večpartijskega političnega monopola — namesto njega odločal o njegovih interesih in splošnih družbenih zadevah«. (Edward Kardelj: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, poglavje »Samoupravna demokratija bistveno razširja področje človekove svobode in človekovih pravic«).

Božidar Lakota

SODOBNA LIKOVNA PRIZADEVANJA NA GORENJSKEM

Pod tem naslovom so pretekli teden v avli osnovne šole prof. dr. J. Plemlja na Bledu odprli razstavo del štirindvajsetih likovnih ustvarjalcev Gorenjske, ki bo odprta še ves mesec. Med razstavljalci so zastopani tako poklicni kot ljubiteljski slikarji, med njimi pa vsekakor pogrešamo jeseniška akademika slikarja Jaka Torkarja in Romana Savinška, pa tudi nekatere najboljše iz likovnega kluba DOLIK, če so že organizatorji v naslovu oziroma konceptu zajeli vso Gorenjsko.

To pa je letos že drugi primer, da so bila iz gorenjskega likovnega prizadevanja izločena prizadevanja in dejavnosti v jeseniški občini. V februarjski številki SNOVANJA, kulturni prilogi GLASA v sestavku dr. Cene Avguštin, v katerem razpravlja o likovnem življenju na Gorenjskem v letu 1978, le omenja številne likovne predstavitve samorastniških likovnih skupin med katerimi navaja tudi jeseniški DOLIK, z besedo pa ne omenja, da je bila ta skupina v lanskem letu organizator trinajstih likovnih razstav na Jesenicah, v katerih so bili prisotni tudi akademski slikarji, čeprav to ne bi smelo biti merilo likovno-razstavne dejavnosti na Gorenjskem, še manj pa ali to organizirajo poklicne ali amaterske tovrstne organizacije.

Vse to namreč dovolj opozarja za tesnejše in bolj organizirano sodelovanje gorenjskih občin ne le na likovnem, temveč tudi na vseh ostalih področjih kulturnega snovanja.

Z občinskega srečanja »mladina poje 79« (Foto J. Rabič)

OBČINSKO SREČANJE

OTROŠKIH IN MLADINSKIH PEVSKIH ZBOROV

»MLADINA POJE 79«

Zveza kulturnih organizacij Jesenice in glasbena šola Jesenice sta v petek, 6. aprila, organizirali v dvorani amaterskega gledališča Tone Čufar na Jesenicah tradicionalno srečanje mladih pevcev občine Jesenice, pod naslovom »MLADINA POJE 79«.

Na srečanju so sodelovali: pevski zbor cicibanov vzgojno varstvene organizacije Julke Pišernik Jesenice (30 pevcev), zborovodkinja Milena Mežek; pevski zbor cicibanov glasbene šole Jesenice (24 pevcev), zborovodkinja Ivanka Trnka; pionirski pevski zbor I. in II. razredov osnovne šole Žirovnica (58 pevcev), zborovodkinja Amalija Stern; pionirski pevski zbor osnovne šole Tone Čufar Jesenice (40 pevcev), zborovodkinja Stanka Richter, pri klavirju Lea Mesarič; pionirski pevski zbor III. in IV. razredov osnovne šole Žirovnica (35 pevcev), zborovodkinja Amalija Stern, solist Marjan Jemec; pionirski pevski zbor osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice (40 pevcev), zborovodja Roman Ravnič, pri klavirju Maja Komel; pionirski pevski zbor osnovne šole Tone Čufar Jesenice (47 pevcev), zborovodkinja Mira Mesarič, pri klavirju Nada Šavor; mladinski pevski zbor osnovne šole Karavanških kurirjev NOB Koroška Bela (90 pevcev), zborovodja Davorin Rostohar; mladinski pevski zbor osnovne šole Tone Čufar Jesenice (65 pevcev), zborovodkinja Mira Mesarič in mladinski pevski zbor osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice (70 pevcev), zborovodja Roman Ravnič. Prepevali so skladbe predvsem domačih skladateljev: Janeza Bitenca, Jakoba Ježa, Janeza Kuharja, Karola Pahorja, Vilka Ukmarja, Maksa Pirnika, Radovana Gobca, Emila Adamiča, Pavla Siviča, Franja Lučiča, Cirila Preglja, Danila Švare, Johanna Sebastijana Bacha, Antonina Dvoraka, Albina Weingera in Gustava Gonce.

Tudi to srečanje otroških in mladinskih pevskih zborov je dokazalo veliko prizadevanje glasbene šole, osnovnih šol in vzgojno varstvene organizacije Julke Pišernik, da ohranijo in dvigajo našo ljudsko, umetno in borbeno pesem. Udeležbo v pevskem zboru, v tej čisti ljubiteljski zvrsti, vzbuja pri mladih moralnopolitične, patriotske, humanistične, strokovne in druge odlike. Vse napredne družbe na svetu zborovsko petje uvrščajo med pomembnejša vzgojna področja. Zato je prav, da vzgojno izobraževalne organizacije v jeseniški občini zborovskemu petju namenijo ustrezno pozornost. Značilnost srečanja naj bi bila tudi v tem, da na srečanju nastopajo otroški in mladinski zbori VSEH šol občine Jesenice. Ali tokrat se srečanja niso udeležile vse šole, kar pomeni, da niso imele pripravljenih zborov za tako vrsto glasbene manifestacije. To je verjetno povezano s kadrovskim problemom — pomanjkanjem glasbenih pedagogov.

Srečanje ni imelo tekmovalnega značaja, vendar je bilo čutiti zagnanost, resnost in veselje najmlajših in starejših učencev in njihovih zborovodij. Vsi so želeli prikazati čimveč, kar so dosegli v svojem prizadevnem ljubiteljskem delu. Srečanje je bilo tudi v nekem smislu delovno. Na takih ali podobnih srečanjih se zbori in zborovodje bolje spoznavajo med seboj, izmenjujejo si izkušnje, strokovnjaki pa naj bi ugotavljali, kakšna je zborovska dejavnost v občini. Mnogi so tudi s seboj ugotovili, saj je nastopilo 500 mladih pevcev, je vsekakor razveseljiva, po drugi strani pa se moramo prav pri ugotavljanju tega dejstva in po takih srečanjih vprašati in zamisliti, kakšna je vzgojna odmevnost pri vseh teh mladih; ko pridejo v zrelo leta in ko

se amatersko ali celo poklicno srečujejo z zborovskim petjem? Najboljši mladi pevci naj bi, ko dozoriijo, nastopali v odraslih pevskih zbiorih. Ti pevci naj bi bili tudi ljubitelji vseh vrst amaterske in poklicne kulturne dejavnosti, da nam dvorane ob kulturnih prireditvah ne bi bile prazne! Praksa nam potrjuje, da bolj redki se zahajajo v kulturne hrame. Malokdaj se pojavijo v odraslih pevskih zbiorih pevci, ki so nekoč peli pri otroških ali mladinskih pevskih zbiorih. Najočitnejši dokaz za našo trditev so moški pevski zbori, ki so pred štirinajstimi dnevi imeli podobno srečanje. S tem hočem poudariti, da je treba že v šolskem obdobju pričeti z usmerjanjem mladih pevcev in talentov na nadaljnjo pot zborovskega petja. To usmerjanje bi lahko uspešno opravili sedanji zborovodje in organizacija glasbene mladine. S takim delom bi zanesljivo prebrodili zborovsko krizo. Seveda bi pri tem morali vsi strokovnjaki in odgovorni za kulturno dejavnost trdno vztrajati pri takem usmerjanju in spreminjanju odnosa do zborovskega petja in kulturne dejavnosti.

Kvaliteta petja ni bila briljantna, toda ni bila slaba. Verjetno tudi nihče ni pričakoval več kot so nam prikazali mladi pevci. Vsak površno seznanjen poznavalec otroškega in mladinskega zborovskega petja bi moral vedeti, kakšnim in kako hitrim spremembam so podvrženi otroški in mladinski glasovi. Zato ni nič čudnega, če je pri petju prihajalo do nihanja glasov in disonantnih akordov. Poleg sodelovanja v zbiorih imajo mladi še vrsto drugih šolskih, družbenih in drugih obveznosti, zato je velik in kvaliteten uspeh še to, da se je srečanja udeležilo okrog 500 mladih pevcev.

Če bi ocenjevali kvaliteto posameznih zborov, bi bilo tudi dobrih ocen, saj je bilo nekaj sklad izvedenih presenetljivo skladno, s pravilnimi gradacijami in zvono čisto. Naj mi bo v pogledu zadržanosti glede ocen dovoljeno, da »minimalno prednost« dam mladinskemu zboru osnovne šole Karavanških kurirjev NOB Koroška Bela, posebno za pesem Franja Lučiča Iz daleke zemlje in pionirskemu zboru osnovne šole Tone Čufar Jesenice. V celoti so bile nekatere skladbe preveč zahtevne za neizkušene mlade pevce. To že spada v domeno zborovodij, ki bi programe za svoje zборе morali prilagajati sposobnostim in mogoče celo željam mladih pevcev.

Na »delu« smo videli sedem zborovodij, za katere je že rečeno, da zaslužijo priznanje za izvedeno srečanje. Prikazali so nam različne načine dirigiranja, s polno ambicioznosti, ki pa pri posameznikih še nima dovolj strokovne podlage in upravičenosti, ker tehnika dirigiranja vedno ni izpadla logično.

Tako se je končalo še eno srečanje z mladimi, iz katerih grl je polni dve uri odmevala ljubeča in srčna slovenska pesem in pesmi drugih narodov, katere je prisrčno pozdravljala polna dvorana poslušalcev. Čeprav je organizator srečanja poskrbel za tiskani spored srečanja, sta program povezovala Cvetka Kilibarda in Bojan Marošević, člana amaterskega gledališča Tone Čufar Jesenice.

F. Ropret

JEZIK NAŠ VSAKDANJI

Te dni mi je čisto po naključju prišel v roke razglas Živinorejsko veterinarskega zavoda Gorenjske:

Vsem posestnikom psov območja občine Jesenice in Radovljica ZADEVA: Izvleček določil odlokov in odredb

Človek osupne ob spoznanju, da je že v glavi kakega razglasa mogoče zagrešiti toliko napak:

— **Živinorejsko veterinarski zavod** bi se v sodobni slovenščini v javni rabi praviloma imenoval **Živinorejski živozdravstveni zavod**. Seveda samo v primeru, če tujko **veterinarski** prevedem, kot določa Pravopis.

Zdaj pa ne vem, ali ta **zavod** **redi** živino ali jo **samo zdravi**. Če jo samo **redi**, potem bi se smel imenovati **zavod za prirejo živine**, če pa jo **še zdravi**, naj se poimenuje **zavod za prirejo in zdravljenje živine**.

Toda — moj **Sancho Pansa**, moj **maček**, **kanarček** pri sosedu, **znančeva** **siamska mačka** in **želva** v **jesenjskem stanovanjskem bloku** ne spadajo med **živino**. So pač samo **živali**. Hišni prijatelji kot narodno zabavna glasba, ki nas z njo na zaslonih razveseljuje **Marijan Starš**.

Toda kadar jih napade **angina pectoris**, kadar postanejo **alergični** na **pesticide**, ko se jim **nenadoma uprè ték** in še najbolj **izbrana** **peciva** **nočejo več jesti**, ko **žalostno povešajo glavino** in ne odpirajo več **kljunčkov**, tedaj pokličemo na pomoč **živozdravnikarja**.

In glej čudo: Ta **živozdravnik** **ozdravi** tudi naše domače **živali**, pa prav nič ga ne moti, da ne spadajo med **živino**.

Ker torej **veterinarji** **zdravijo** tudi **živali**, ne samo **živine**, bi bilo primerno, ko bi se ta ustanova imenovala **zavod za prirejo živine in zdravljenje živali**.

— Se ena napaka v naslovu:

To v nobenem primeru ne more biti **Živinorejsko veterinarski zavod Gorenjske**, temveč kvečjemu takšen in takšen **zavod za Gorenjsko**.

— **VSEM POSESTNIKOM PSOV:**

Nisem noben **posestnik** mojega **Sancha Panse**. Sem njegov **gospodar**, če hočete, njegov **lastnik**. Moj pes ni niti hiša niti greda, še manj pa kmetija.

— **OBMOČJA OBČIN JESENICE IN RADOVLJICA:**

Naj prevedem v slovenščino v javni rabi:

V občinah Jesenice in Radovljica.

Tako torej bi moralo biti zapisano:

Vsem lastnikom psov v občinah Jesenice in Radovljica —

Izvleček določil odlokov in odredb

Določila so popolnoma odveč, za **Izvlečkom** pa manjka predlog iz.

Z glavo sem opravil.

Zdaj samo še nekaj cvetk iz živozdravniškega razglasa.

Po poškodbi se mora ugrizena ali opraskana oseba zglasiti v ambulantni. Žival je treba opazovati 15 dni ne glede na to, ali je cepljen ali ne. Stroške nosi posestnik živali, ki jih lahko izterja od ugrizene osebe, če je imel psa ustrezno zavarovanega.

Slovenski pravopis pozna samo **ugrizniti**, ne pa tudi **ugristi**, vendar ni dvoma, da bo tudi ta glagol našel svoje mesto v našem besednjaku.

Toda trpni deležnik iz prvega glagola se glasi **ugriznjen**, iz drugega pa **ugrižen**. **Ugriznjen** pa res nihče ne more biti.

Ko sem odstavek trikrat prebral, mi je ušel smeh.

Berite znova:

Po poškodbi se mora ugrizena ali opraskana oseba zglasiti v ambulantni. Žival je treba opazovati 15 dni ne glede na to, ali je cepljen ali ne.

Oseba iz prvega stavka postane v drugem stavku nenadoma **živial**, ki jo je treba opazovati **petnajst** (ne 15) dni, pri tem pa obé — oseba in **živial** — v zadnjem odvisniku spremenita spol.

Za zadnji stavek je skorajda šoda izgubljati čas in prostor, pa vendar:

Kako bo lahko **Sancho Pansa**, ko mu natakne nagobčnik na radovedni smrček pa ga pripnem na dober meter dolg jermenček, koga lahko še ugriznil ali opraskal?

Navzočnost psa obiskovalcem ne sme preprečiti stika s stanovalci.

Priznam, da sem nekaj časa tuhtal, preden sem dognal, kaj je pisec hotel povedati.

Pomeni:

Pes se mora v sobi obnašati tako, da se bo slučajni obiskovalec z lastnikom stanovanja lahko v miru pogovarjal.

Izvenelo bi preveč pametno, če bi zdaj začel pisati o svojilnem roditelju, toda **navzočnost psa** se bere prav tako kot **mleko krave**, ki mu vsi povprečno polkvalificirani Slovenci rečemo **kravje mleko**. Lahko bi ga enačili tudi z **otrok matere**, ki je v običajnih slovenskih ustih **materin otrok**.

Takšni stavki resnično zabolé. Zapisali so jih ljudje z visokošolsko izobrazbo.

Lovske organizacije so dolžne pokončevati potepuške pse in mačke.

Kaj vse lahko pokončam! Vsak predmet, ki mi je pri roki, stvar, ki mi ni pri srcu, nekaj, kar sem poskušal narediti, pa se mi ni posrečilo, pokončam si zdravje.

Kar pa je živega — torej tudi **potepuške pse in mačke** — lahko samo ubijem, ustrelim, dotolčem do smrti.

Veterinarska organizacija je dolžna loviti potepuške pse (neprivezane pse) in mačke.

Enkrat so mi izmerili inteligenčni kvocient. Ni bil tako nizek, da bi se mi ga bilo treba sramovati. Toda vrag naj me pocitra, če razumem, kdo se skriva za **veterinarsko organizacijo** in kaj pomeni **loviti**. Loviti — ali ubijati?

Dovolj jezikovnega neznanja pri visokošolsko izobraženih ljudeh. Zdaj sem namreč tam, kamor sem hotel priti:

Lovske organizacije so dolžne pokončevati potepuške pse in mačke.

Veterinarska organizacija je dolžna loviti potepuške pse (neprivezane pse) in mačke.

Dobro in prav, prijatelji! **Pokončujte potepuške pse in lovite mačke!**

Toda —

zakaj se pa lovci in veterinarji ne spravite skup na ne zakorakate iz Doline v Karavanke ter ne pokončate vseh steklih koroških lisic, ki so brez potnih listov prešle državno mejo? Zakaj ne začnete izkoreninjati grozečega zla tam, kjer bi ga bilo treba?

Saj ste mogočna organizacija. V enem samem letu ste zaradi nevarnih garij pripravili **pokončati** malodane ves zarod gamsov v Karavankah. Kako to, da vas stekle heimatdienstovske lisice ne morejo tako **pritegniti**? Da ste z vso silo udarili samo po psih in mačkah?

Janez Svovjšak

ORIENTACIJSKI POHOD V MLAČCI

V soboto, 7. aprila, je bilo v Mojstrani tekmovalen učencev 7. in 8. razredov osnovne šole 16. decembra Mojstrana in osnovne šole Tone Čufar iz Jesenice.

Tekmovanje je bilo organizirano v okviru jugoslovanske akcije proslav 30-letnice organizirane vzgoje mladine za obrambo in zaščito domovine.

Na tekmovalni poti so preizkusili v znanju iz prve pomoči, topografije, zgodovine NOB, iz obrambe in zaščite ter v streljanju z zračno puško.

Na orientacijski pohod je odšlo kar 38 ekip, to je 190 učencev. Start je bil v Mlačci. Tekmovalna pot je bila speljana po Graniči, pod Skedancami in po trim stezi.

Na progi so bile kontrolne točke, kjer so ekipe reševale posamezne naloge.

Po tekmovalni poti, ki je bilo dobro pripravljeno, je bila pred osnovno šolo 16. decembra razglašeni rezultati. Najboljše ekipe so prejele priznanja.

Rezultati so bili naslednji: 1. ekipa OS Tone Čufar Jesenice, 2. ekipa OS 16. decembra Mojstrana, 3. ekipa OS Tone Čufar Jesenice, 4. ekipa OS 16. decembra Mojstrana, 5. ekipa OS Tone Čufar Jesenice itd.

Ekipe so dosegle lepe rezultate. Tekmovalno vzdušje je bilo zaključeno z mitingom. Kulturni program smo pripravili učenci iz obeh šol.

Najboljše ekipe se bodo udeležile občinskega tekmovalja, ki bo v soboto, 14. aprila v Završnici.

Tatjana Bilem, OS 16. decembra

Bernard MALAMUD: Pomočnik Roman. Pomurska založba 1979.

S to knjigo se nam prvič predstavljajo v slovenščini eden izmed najpomembnejših ameriških pisateljev novejšega časa. Velika dela so pogosto tudi zelo obsežna, pričujoči roman pa obsega bore 260 strani. V čem je tu veličina? Prejkuje v avtorjevi izvirni konceptiji realizma. Malamud se nedvomno zaveda družbenih razsežnosti, okolja, v katerega postavlja svoje junake. Njegova pozornost pa velja človeku-posamezniku, njegovi neobgleni svobodi, etosu, ki izhaja iz njegovih osebnih preizkušenj. Tu so kajpak prisotne tudi tipično židovske vrline, podobne, kot jih zasledimo pri Kafki ali pri slikarju Chagallu. — le da ta dva nista bila realista, kot je Malamud.

Umetnosti na Vzhodu radi očita mo, da je polakirana. Na drugi strani pa ameriški filmi in knjige vse preveč pogosto slikajo vrhne plasti družbe, kajpak zato, da bi publika lahko sanjalarila o tem: ko da je najvišja vrednota biti milijonar ali filmska igralka. Govoriti o malem človeku je, kot vse kaže, nepopularno. Revščina spominja na bolezen, bolezen spominja na smrt (bedno, klavirno smrt). Tako pridemo do lakiranja, ki ni diktirano od političnih dejavnikov, ampak ga povzroča negativni feedback tržnega mehanizma.

Malamud je eden tistih, ki si je znal pridobiti bralce mimo zgoraj opisanih receptov. Zato mu, ko govori o malem človeku, niti ni potrebno, da bi se zatekal v čudaški humor, kot to počneta E. Caldwell in J. Steinbeck. Prav mogoče je, da si je pridobil slavo zlasti med Američani lastnega (židovskega) rodu.

Zaplet tega romana je na zunaj čisto sentimental (nesentimental) — nega naredi šele avtorjeva distanca. Na vogalu neke ulice je trgovinica, njen lastnik, ostareli žid, se obupno bori za obstanek, jasno je, da ga konec koncev čaka bankrot in smrt v revščini. In kaj se zgodi? Dva obupana mlada kriminalca si za roparski napad po naključju izbereta prav to trgovinico in pri tem starčka težko ranita.

Zdaj pa — da bo stvar še bolj sentimentalna: eden izmed teh dveh mladih izgubljenec se še nekaj dni potika okrog, spozna, kaj je storil, rad bi to popravil. Pa tudi lačen je. Tako se iz dveh nasprotujočih si razlogov — da bi si rešil eksistenco in da bi se odkupil za zločin — vsili za pomočnika v prav tej trgovinici. Od tod naslov **Pomočnik**; dokler stari Morris ne bo okrevljal, bo vodil kupčijo mladi in podjetni nejud Frank. Seveda nihče ne ve, da je on tisti, ki je pred kratkim napadel Morrisa.

Morris pa ima hčerko, ki naj bi ji bilo namenjeno lepše življenje, čeprav univerze ni končala. Morda se bo poročila z enim tistih mladih rojakov, ki so se prilagodili ameriškega načina življenja in nezadržno rinejo navzgor? Račun brez krčmarja, saj ima Helen — tako je dekletu ime — globoko vcepljene predstave o človečnosti, ki tega ne dopuščajo. Na drugi strani pa se je tu pojavil mladi pomočnik, nejud, ki se je kajpak pri priči zaljubil vanjo.

Zanimivo je, kako kompleksno je pisatelj orisal značaj mladega Franka. Frank hoče pomagati, hoče se odkupiti za storjeni zločin, hkrati pa se želi postaviti na lastne noge. Od klanja plačilo za svoje delo, pri tem pa ves čas po malem krade in se zaradi tega ves čas po malem žre. Njegova ljubezen do Helen ne izključuje sebičnih hotenj. Trmasto in z nepopisno potrpežljivostjo se bori za to, da bi ga Helen sploh opazila — njegov zadnji smoter pa je v tem, da bi v njem videla človeka in da bi ga vzljubila. Pravzaprav ni rojen ljubimec; spočetka oprezuje za Helen, ko se ta slači v kopalnici, in se tudi tega (kot kraje) po malem sramuje. V trgovini pa spet kaže prav ameriško pridnost in iznajdljivost, ko skuša pridobiti kupce.

Tako — rekel sem, da bom samo nakazal zaplet, in pri tem naj ostane. Vsekakor nenavadna in slikovita zgodba, čeprav se odvija v okvirih malega in propadajočega življenja. Frankova zaslužnjenost podzemlju je samo stranska tema. V ozadju čutimo biblijske motive (človek se spomni na svetopisemskemu Izaka, ki je ne vem koliko let pasel ovce za bodečega tasta, da si je prislužil Saro). Kaj nas pri tem očara? Mogoče prav to, da Malamud ne govori — kakor naš Cankar — v jeziku simbolov o Klancu siromakov, ampak na slednji strani razkazuje svoj čut za realno življenje. Oba — Cankar in Malamud — govorita o istem dogajanju (o paverizaciji drobne buržoazije) — vendar so razlike velikanske.

Malamud ima, kot rečeno, velik čut za **zunanjo realnost**. Ves čas sli-

NOVOSTI NA POLICAH JESENISKE KNJIŽNICE

ka površje, pri tem pa ves čas čutimo tudi globino. Njegovi junaki sicer niso tragični, vendar se ves čas gibljejo na meji tragedije. Kaj ob tem doživlja bralec? Morda sledi glavni črti zapleta, sočustvuje s Frankom, ki se bori za svojo osebno srečo, pa s Helen, ki te sreče ne zna zgrabiti? Ali pa sprejema na nekem drugem kana-

lu in ga bolj pritegne dramatični odnos med Frankom in Morrisom, med »zločincem« in »žrtvijo«? Frank vsak dan znova misli na to, da bi se izpovedal, Morris to ves čas sluti.

V tej situaciji je nekaj, kar tudi izkušenega bralca potegne za sabo; naivno sledi zapletu in na koncu nisi ogoljufan.

IMENITNI NASTOP DELAJSKE GODBE IZ TRBOVELJ

V okviru kulturnega sodelovanja med pobratenimi občinama Trbovlje in Jesenice je v soboto, 7. aprila, gostovala na Jesenicah v dvorani amaterskega gledališča Tone Čufar delavska godba iz Trbovelj s celovečernim koncertnim programom, pod vodstvom dirigenta profesorja Mihe Gunzka.

Začetek delovanja delavske godbe Trbovlje sega tja v leto 1891, ko je godbenik Herman ustanovil prvo rudarsko godbo v Trbovljah, uradni datum ustanovitve današnje delavske godbe pa je leto 1903. Ustanovila sta jo Ivan Mlakar, tajnik strokovne organizacije in Rinaldo s finančno pomočjo konzumnega društva, ki je godbi kupilo instrumente. Prvi kapelnik je bil Gašper Turnšek. Za njim je godbo prevzel Alojz Draksler. Do leta 1911 pa so godbo vodili še: Kreča, Korndorfer in Kačnik. Leta 1911 je prevzel godbo Stanko Kolenc in jo vodil do prve svetovne vojne. Med vojno viro je godbo držal skupaj komaj trinajstletni fantič Anton Hudarin. Leta 1917 je godbo zopet prevzel Stanko Kolenc, leta 1918 pa je prevzel kapelniško mesto rudar Alojz Draksler, ki jo je vodil vse do svoje smrti leta 1927. Za njim pa je prevzel dirigentsko palico Anton Hudarin, ki je godbo vodil polnih 36 let, do leta 1963. Tega leta je prevzel vodstvo godbe današnji dirigent profesor Miha Gunzka, ki mu v zadnjih letih pomaga prvi klarinetist Alojz Zupan.

Zares plodno je godba pričela delovati po prvi svetovni vojni. Prirejali so redne koncerte na prosvetnih večerih po vsem Zasavju, s koračnicami so pozdravljali uspešne stavke in ilegalne proslave delavskega praznika 1. maja, bili so povsod, kjer so bili delovni ljudje. Sodelovali so na zletih Svobode v Mariboru, Celju in Ljubljani. Njihovi prvi radijski posnetki so že iz leta 1935, ko so štirinajst dni koncertirali na ljubljanskem velesijmu. Delo in uspehe je prekinila in zaustavila druga svetovna vojna. Leta 1944 je odšla celotna godba v partizane in je v Savinjski dolini nastopala kot godba IV. operativne cone. Med eno največjih ofenziv na tem območju je bila godba razformirana, godbeniki pa razdeljeni v različne enote. Med NOV je godba izgubila kar 14 svojih najboljših članov.

V svobodi so z delom takoj nadaljevali in že leta 1949, pod vodstvom dirigenta Toneta Hudarina, pridobili naslov najboljše amaterske godbe v Sloveniji. Samo leto kasneje je delavska godba iz Trbovelj, najboljša amaterska godba v Jugoslaviji. Takšen uspeh so ponovili še sedemkrat, zadnjič leta 1973. Največji uspeh pa je prav gotovo osvojitve dveh prvih nagrad na svetovnem tekmovalju pihalnih orkestrrov na Nizozemskem leta 1974 in 1978, pod vodstvom dirigenta profesorja Mihe Gunzka. Za svoje kulturno poslanstvo, uspehe doma in na tujem je godba prejela številna priznanja in odlikovanja predsednika republike tovariša Tita. Med priznanji godbi in posameznikom so tudi najvišja kulturna priznanja Slovenije: Galusova plaketa, nagrada Prešernovega sklada, Prvojunjska nagrada občine Trbovlje itd.

Od zadnjega obiska in gostovanja delavske godbe iz Trbovelj na Jesenicah je skoraj dvajset let. To je bil čas srečanj pihalnih godb iz Trbovelj, Idrije in Jesenic. Vsa leta po osvoboditvi so posamezne kulturne skupine vzdrževale medsebojne stike, ki se nadaljujejo tudi danes. Zato so ljubitelji glasbe na Jesenicah iskreno želeli slišati in videti tako kvalitetno godbo. To željo so občani potrdili s številno udeležbo pri sprejemu godbenikov na Trgu Toneta Čufarja in z napolnjenimi dvorano na večernem koncertu. Tovariški sprejem godbenikov iz Trbovelj je pripravil pihalni orkester Jeseniških železarjev s koračnicami, članice orkestra pa so vsakemu gostu na tradicionalne »knapovske« kroje pripelpe rdeč nagelj, s katerimi so bili okrašeni tudi na koncertu. Ob sprejemu je godbenike in ostale goste pozdravil in jim zaželel dobrodošlico podpredsednik skupščine občine Jesenice Ivan Arzenšek, v imenu pihalnega orkestra Jeseniških železarjev pa predsednik Miro Škuba.

Godbenike iz Trbovelj je poslušalcem v dvorani predstavil tajnik

kulturne skupnosti Jesenice Janez Kavčič. Pod vodstvom dirigenta profesorja Mihe Gunzka, so v nadaljevanju izvajali trboveljski godbeniki naslednji program: A. D. Arend: Krieger suite, J. Brahms: Madžarski ples št. 5 in 6, Marković: Sesterka, Parma-Dlesk: Rokovnjači, Binički: Iz mojega zavičaja, Hans Holditz: Bela Italija, Scheffer: Tri invencije in H. Valters: Instant koncert.

Ze prvi akordi A. D. Arendove Krieger suite so naznanjali, da bomo s trboveljskimi godbeniki doživeli prijeten umetniški večer. Iz takta v takt, od skladbe do skladbe so se stopnjevale umetniške kvalitete godbenikov in njihovega profesorja Mihe Gunzka. Posebno v prvem delu sporeda so nam prikazali najvišjo stopnjo muzikalnosti in kompletni zvok orkestra. V interpretaciji zahtevnih skladb so dosegli vsi potrebni muzikalni razgibanost in oblikovno zbranost. Na ekshibicijski način so prikazali visoke tehnične in muzikalne sposobnosti. Značilnost godbe je v popolni izenačenosti vseh sekcij, v neoporečnih gradacijah in akcentih, barvitosti zvoka, občutljivem tonskem oblikovanju posamičnih partov. Izvrstni solisti so nastopali natančno, s presenetljivo muzikalno izpeljanimi solističnimi partii in se tako vključevali v odlični in homogeni orkester. Sicer pa je bil izbor skladb poln solističnih delov in so vsi vodilni instrumentalisti imeli priložnost, da pokažejo vse našete glasbene komponente.

Drugi del programa je bil sestavljen iz skladb, katere so vsebovale tudi popularne melodije. Z enim, skorajda neopaznim spodrsrlajem, smo ob koncertiranju trboveljske godbe preživeli prijetni glasbeni večer in upamo, da na naslednjega ne bomo čakali spet 20 let.

Zasluga za izredno uspešno koncertiranje pripada tudi dirigentu profesorju Mihi Gunzku, ki je suvereno vodil orkester in sugestivno vplival na izvajanje in koncentracijo vseh članov godbe. Z lahkoto in z logično dirigentsko tehniko (dirigira brez dirigentske palice) je navdihoval godbenike, da so disciplinirano in muzikalno sledili vsem njegovim dirigentskim željam.

Po koncertu je bilo tovariško srečanje, na katerem je goste še enkrat pozdravil in se jim zahvalil za prijeten umetniški večer, predsednik kulturne skupnosti Jesenice Bratko Škrl. Za sprejem pa se je zahvalil v imenu Trboveljčanov predsednik godbe, ki je tudi predsednik skupščine občine Trbovlje tov. Očepek. Navzoči kulturni delavci in godbeniki so drug drugega seznanili o kulturnih dejavnostih in izkušnjah v svojih sredinah. Tako so trboveljski godbeniki pripovedovali o uspešnem pomlajevanju godbe, o rezultatih dobrega sodelovanja z glasbeno šolo (ravnatelj glasbene šole je prvi tenorist v orkestru), o načinu stipendiranja mladih in talentiranih glasbenikov na srednjih in višjih glasbenih šolah itd. Pripovedovali so o izrednem vrednotenju godbe v Trbovljah... Našo pozornost je predvsem pritegnilo njihovo poudarjanje o sodelovanju pri godbi bivših učencev in nekdanjih stipendistov. Mnogi od njih so danes profesionalni glasbeniki v orkestru opere, filharmonije, simfoničnem orkestru RTV Ljubljana, zabavnem orkestru RTV, profesorji glasbe... Vsi pa še vedno sodelujejo v godbi, pomagajo pri vzgoji mladih kadrov in igrajo na koncertih (pa tudi na pogrebih). Zvedeli smo, na primer, da ima godba v svoji režiji nameščenega pedagoga za trobente s polnim delovnim časom.

O njihovih izkušnjah in dejavnosti bomo morali tudi pri nas razmišljati, kajti mnogo tega bi lahko uporabili tudi v naši jeseniški sredini. Posebno pa v pogledu vrednotenja našega pihalnega orkestra...

F. Ropret

TRI IN VEČ ALPINISTIČNIH SMUČARSKIH TEKMOVANJ

Prvi planinci pri nas, Piparji so v devetdesetih letih preteklega stoletja začeli gojiti in propagirati vjuganje in krmarije po snegu s smučmi in skiji, kar so na Blokah, Čavnu, Pohorju in v Trnovskem gozdu že pred petsto in več leti umeli in snali kmetje, lovci in gozdarji. Piparji, naši zgodnji navdušeni smučarji so smučali v Trvolju, na Rožniku in Golovcu, delali pa so tudi krajše in daljše smučarske izlete in ture prek Katarine na Šmarno goro, Kravce, Malo in Veliko planino. Najbolj pogumni in večji smučanja so se povzpeli tudi na Jermanova vrata, Kamniško sedlo.

Za njimi so po letu 1906 Drenovci spoznali, da brez znanja smučanja nikakor ne morejo uspešno gojiti in napredovati v planinstvu. Pravi pionir našega smučarskega športa je bil po letu 1910 Rudolf Badjura. Leta 1910 zasledimo v triglavskeh visavah, na Ledinah, kjer danes stoji posnosa planinska postojanka Planika (2408 m), prvega pogumnega visokogorskega smučarja, ki je utiral pot našemu visokogorskemu smučarskemu športu.

Piparji, Drenovci in z njimi Skalaši so bili prvi, zgodnji pionirji našega smučarskega športa, katerega so za vsakdanje rabo koristno gojili in uporabljali že petsto let pred njimi kmetje, gozdarji in lovci na Pohorju, Blokah in Vipavskem.

Med obema vojnama, po letu 1921 do leta 1941, so bili Skalaši naši najštevilnejši in najboljši protagonisti vseh vrst smučanja. Prirejali so tekaška smučarska tekmovanja v Bohinju (Tomaž Godec), na Bledu, Dolini in slovenski Sibiriji, Planici. Izredno zanimanje je vladalo za triglavske smuk s Kredarice ali Rži v Krmo. Jazec Kveder pa je propagiral in vodil številne visokogorske turne smuke po triglavske pogorju in v Bohinjskih gorah. Ljubitelji smučanja in zasneženih gora so navdušeni vzljubili visokogorsko turno smučanje. Najboljši alpinisti pa so nakazovali tudi potrebo po zahtevnem tekmovalstvu v smuku, slalomu in veleslalomu.

Tržič je bil poleg Jesenice dolga leta, po letu 1935, središče alpskega smučarskega športa, kjer so se šolali in vzgajali na Kofah, Zelenici in pod Storžicem, na Rožici, Črncem vrhu in Pustem vrhu naši prvi vrhunski alpski smučarji, ki so v prvi vrsti na številnih domačih in tujih tekmovaljih. Zima 1936/37 je nametala po gorah obilo snega. Po številnih in velikih snežnih plazovih so bili pomladi 1937 resno, življenjsko ogroženi številni smučarji in planinci na Vršcu, v triglavske pogorju, pod Peco, v Bohinju in na Okrešlju. Resno in nevarno je bilo pomladi leta 1937. Visoko v gorah je bilo po snežnih plazovih življenjsko ogroženih preko dvajset planincev in visokogorskih smučarjev. Največja tragedija pa je doletela 28. marca 1937 27 tržičskih smučarjev na Škarjevem robu na severni strani Storžice, kjer je z belimi smrti terjala devet mladih življenj. To je bila pri nas največja lavinska katastrofa, ki se lahko primerja le z lavinskimi tragedijami v Dolomiti, Alpah, Andih in drugih gorskih skupinah, kjer zahtevajo snežni plazovi izredno velik krvni davek. Izmed udeležencev smučarskega tekmovanja s Škarjevega roba pod Storžicem je smučar Rok Kramar prvi obvestil čakačce na cilju o strahotni tragediji.

V spomin in opozorilo na to prvo, veliko lavinsko katastrofo 28. marca pred 42 leti, prireja alpinistični odsek planinskega društva Tržič vsako leto plezalno alpinistično tekmovanje KRAMARJEV SMUK POD STORŽICEM, ki je vsakoletno elitno tekmovanje številnih plezalcev, alpinistov, pripravnikov AO in članov planinskih društev. Tekmovanje se udeležijo največji ljubitelji zasneženih in v led ukovanih gora.

Komisija za alpinizem pri Planinski zvezi Slovenije pod tehničnim vodstvom posameznih alpinističnih odsekov ali sekcij razpiše vsako leto poleg Kramarjevega smuka pod Storžicem, še vrsto drugih enakih ali podobnih alpinističnih tekmovalj v smuku, veleslalomu ali slalomu za prehodni pokal.

Akademski alpinistični odsek iz Ljubljane vsako leto organizira alpinistično smu-

čarsko tekmovanje za VTK memorial v Planici pod Jalovcem, v spomin treh smrtno ponesrečenih odličnih, mladih alpinistov: Franca Vavpotiča, Slavka Tomina in Igorja Kovarčiča, ki so preminuli 29. maja 1950 v Hornovi smeri, severovzhodne stene Jalovca. Le-ti so bili vodilni člani mladega alpinističnega odseka ljubljanskih akademikov. Smrt jih je doletela v viharni noči pred 29. leti.

Planinci, plezalci in alpinisti AO Kamnik vabijo vsako leto na Jermanova vrata, Kamniško sedlo, slovenske alpske smučarje na Stuparjev memorial. Vodilni član AO Kamnik Albert Stupar in njegov plezalni tovariš Ignac Zupan sta se 5. novembra 1956 pred 23 leti smrtno ponesrečila na prehodu iz Kotličev skozi Boštjanico pod Brano na Kamniško sedlo v silovitem snežnem meteu, ledenem mrazu in plazovih.

Stuparjev memorial je tretja vsakoletna smučarska prireditev slovenskih plezalcev in alpinistov. Tako leti v treh tekmovaljih merijo svoje znanje in sposobnosti na smučeh. Udeležba številnih alpskih smučarjev iz prek tisoč slovenskih alpinističnih odsekov in sekcij je vsako leto večja. Slovenski plezalci in alpinisti vseh starosti in obeh spolov se dobro in v polni meri zavajajo, da je znanje in obvladanje alpskega smučarskega športa ogromnega in odličnega pomena za zdravo rast in vzpon vrhunskega plezalnega športa in ekstremnega alpinizma, andinizma in himalajizma.

Zato so vsakoletna alpskosmučarska tekmovanja plezalcev in alpinistov revija in pregled vrhunskih zmogljivosti, znanja in tehnike ter poguma.

Posamezni alpinistični odseki in sekcije širom Slovenije, v Celju, Mariboru, na Koroskem in Gorenjskem bi radi imeli še več takih ali podobnih alpinističnih visokogorskih smučarskih tekmovalj na Pohorju, pod Peco in Uršlju gori, v Savinjskokamniških gorah in Grinčevih, Karavankah in Julijskih planinah z namenom tovariškega merjenja moči, znanja in zmogljivosti.

Pred leti so plezalci in alpinisti iz Celja, organizirali Herletov smuk izpod Škarj v Logarsko dolino v spomin velikega vrhunskega plezalca in alpinista, padlega partizana v Ziljski dolini Franceta Merleta (3. junija 1917 - 24. avgusta 1944) ali smuk iz Savinjskega sedla na Okrešlju.

Člani alpinističnih odsekov in sekcij iz Doline, jeseniške občine so pred leti izredno uspešno tekmovali v Mojstrovke ali Vratu na Vršcu v Klin v spomin na padlega partizana plezalca in alpinista Miha Ariha. Na žalost plezalci in alpinisti trenutno ne vozijo več niti Herletovega smuka s Škarj, niti ne Mihovega smuka na Vršcu. Dobro in priporočljivo bi bilo, da se organizirajo pomožna visokogorska smučarska tekmovanja plezalcev in alpinistov, kjer so pač za to podani pogoji. Visokogorsko turno smučanje in tekmovalja v smukih, slalomih in veleslalomih so sestavni del plezalnoalpinistične aktivnosti.

Velik korak, skok v tem pogledu so v zadnjih letih zabeležili in dosegli plezalci, alpinisti in gorski reševalci v Mojstrani, ki močno in uspešno propagirajo te izredno potrebne in koristne vrstne vrhunske rekreacije visoko v gorah na svežem zraku in višinskem soncu.

Plezalci, alpinisti iz Dovjega in Mojstrane vsako leto uspešno, množično in vrhunsko skupaj s poštovskimi gorskimi reševalci izvedejo v dolini Vrat pod mogovcem severno steno Triglava Zlatorogov veleslalom pod Jugovo grapo in Zvonarjev smuk s prevala Luknja (1758 m) v zatrep Bistrice.

Zvonarjev smuk z Luknje v Bistrico plezalci in alpinisti izpod Triglava prirejuje vsako leto v počastitev Zvoneta Koflerja odličnega, vrhunskega plezalca in alpinista - zmagovalca številnih težkih in najtežjih prevesnih in prepadnih sten doma in v tujih gorah, ki se je smrtno ponesrečil v Kabulu, 1. julija leta 1971, po veliki zmagi na Istori-o-Nal (7398 m) v sklopu naše III. JAOH, gorenjske odprave.

Uroš

POVEČALI IN MODERNIZIRALI BODO PREŠERNOVO KOČO IN STANIČEV DOM

Pod tem naslovom je bil v Železaru, dne 29. marca objavljen članek, v katerem avtor opisuje zgodovinski razvoj Planinskega društva Javornik - Koroška Bela. V prvem delu opisuje dosednji razvoj, v drugem pa obravnava načrte društva v bodoče. Sam razvoj društva je v tako kratkem članku dovolj pestro ponazorjen in se nimam namena spuščati v posamezna obdobja.

K pisanju me je spodbudil tisti del članka, ki govori o nadaljnji razvojni poti društva na gospodarskem področju. Avtor opisuje načrte povečanja Prešernove koče in Staničevega doma. Prav gotovo ni nametano informiran o obsegu gradnje oziroma adaptaciji obeh postojank. Mogoče je ta opis v skladu z željami in misljenji posameznih obiskovalcev gora, nikakor pa ni v skladu z razvojno gospodarsko politiko, ki jo podpira upravni odbor in društvo.

V razvojnem načrtu gospodarske dejavnosti društva je zajeto naslednje:

- adaptacija Prešernove koče na ravni sedežnih prostorov (nudenje bolj sodobnih gostinskih uslug obiskovalcem),
- zaključevanje del na leseni oblogi zunanje fasade Staničevega doma,
- obnova stavbnega pohištva (okna) na domu Pristava in balinarskega igrišča,
- zgraditev nove dvorane pri Kovinarski koči v Krmi,
- dograditev novih društvenih prostorov v delavskem domu Albina in Julke Pišernik na Javorniku,
- tekoče vzdrževanje postojank (plečanje, beljenje) in

VABILO NA OBČNI ZBOR

Balinarski klub Jesenice vabi na IZREDNI OBČNI ZBOR, ki bo v soboto, 14. aprila ob 17. uri v zgornjih prostorih doma balinarjev v bazi. Člani in ljubitelji baliranja udeležite se zbora v čim večjem številu.

UO BK Jesenice

REŠITEV KRIZANKE IZ 13. ŠTEVILKE ŽELEZARJA

AKURATNOST, MARTINARNA, ASEA, ALAGOAS, KLET, LON, SPA, MATRA, OGGI, AL, AZBE, AARE, AELTA, BERTA, ATA, ARIMAN, ALA, RT, RANA, RENA, TA, KETONI, ANNAKIN, LIKA, UZ, RINA, MOAB, AVAR, SAL, KAC, TILIN, DINAR, RIBA, KRAT, OTS, NAO, LI, ISIN, IHAN, ANAPEST, NAJEM, KARO, ACIDUM, ANANA, AS.

DEŽURNA TRGOVINA

V soboto, 14. aprila, bo na Jesenicah ob 15. do 19. ure odprta trgovina DELIKATESA - KAŠTA 4 na Plavžu.

ŠPORTNO-OBRAMBNI DAN

V soboto smo imeli učenci osnovne šole Tone Čufar športni dan. Vanj smo vključili tudi nekatere elemente obrambnega dne.

O družbeni samozastiti in obrambi smo se pogovarjali že v šoli. Spoznali smo, da tudi pionirji lahko uspešno sodelujemo pri ljudskem odporu. Mnogo je opravil, kjer lahko koristimo. Morebitno vojno moramo pričakati pripravljeni in izurjeni. Dobro se zavedamo, da smo nasledniki tistih pionirjev, ki so bili med NOB pogumni in iznajdljivi.

V soboto zjutraj smo učenci 4. razredov krenili na pohod proti Mojstrani. Vsak oddelek je bil razdeljen na desetine. Pot nas je vodila ob Savi. Že smo bili mimo Hrušice in Belega polja. Ustavili smo se na prostornem travniku. Tam smo najprej tekmovali v teku. Vsak razred je izbral po dva najhitrejša. Po izbirnem tekmovalju so nastopili najprej fantje, nato deklice. Prvi je bil Jani, pri deklicah pa sta si prvo mesto delili Ismeta in Dominika. Vse smo nagradili s ploskanjem, sošolec Tomaž pa je fotografiral.

Ker je bil ob gozdu valovit svet, so fantje postavili še nekaj ovir. Uvrstili smo se v kolono in tek čez ovire se je začel. Vodil ga je Uroš. To je šlo veselo čez veje, hribčke, šture in druge postavljene ovire! Nato so se nekateri učenci še urili v ciljanju.

Na koncu smo priredili miting, na katerem smo recitali pesmi iz vojni dni. Vsi skupaj smo zapeli več borbenih pesmi, deklice pa so zaplesale partizansko kolo. Tako smo veselo zaključili ta dan. Milenko Cvetković, novinarSKI krožek 4. a - Tone Čufar

DOMAČA ALPINISTIČNA ODPRAVA NA VRH KENIJE (5.195 m)

V okviru koordinacijskega odpora planinskih društev jeseniške občine pri alpinističnem odseku jeseniškega planinskega društva, že nekaj časa tečejo priprave za občinsko alpinistično odpravo na VRH KENIJE (Mount Kenya), visok 5.195 metrov. To je na najvišji vulkanski masiv Kenije, ki leži v vzhodni Afriki med Etiopijo in Sudanom na severu, Somalijo na severozahodu, Indijskim oceanom na jugovzhodu, Tanganiko na jugozahodu in Ugando na zahodu. Predvidevajo, da se bo odprave udeležilo 13 alpinistov, od tega en smenalec in ena biologinja, na pot pa naj bi odšla 21. decembra letos. V odpravi bodo najboljši alpinisti iz vse občine.

Vso tehnično opremo bodo prispevali člani odpravi sami, kar pomeni 600.000 din, za kritje ostalih stroškov - v glavnem za prevoz in usluge v Keniji, ki bodo znašali od 400 do 450.000 din pa so se obrnili s prošnjami za pomoč na organizacije združenega dela v jeseniški občini. Doslej odziv ni kaj dosti obetaven, morda tudi zato, ker alpinizem pač ni dovolj "atraktivna" panoga, čeprav so take in podobne odprave doslej podprli že v mnogih slovenskih občinah in regijah. Morda so alpinisti naše občine s tovrstno odpravo glede na to, da so bili vseskozi v vrhu slovenskega in jugoslovanskega alpinizma, celo nekoliko v zamudi. Prepričani pa smo, da bodo v organizacijah združenega dela spoznali izreden pomen občinske alpinistične odprave na najvišji vrh afriške Kenije in ustrezno podprli prizadevanja alpinistov.

V našem glasilu bomo poskušali pozornost spremljati njihove priprave in v dogovoru z odpravo kasneje tudi spremljati njihovo dolgo pot v vzhodno Afriko in na vrh Kenije.

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

14. aprila slovenski barvni mladinski film TO SO GADJE, režija Jože Bevc, v gl. vlogi Bert Sotlar, ob 15. uri. Oglel filma je brezplačen za varčevalce Ježkovega kluba, poklanja ga Jugobanka Ljubljana.

14. in 15. aprila hongkongski barvni karate film ZMAJI TEŽKO UMIRAJO, v gl. vlogi Cheung Nick - kot Bruce Lee: film prikazuje kako je živel, kako se je boril, kako je umrl Bruce Lee, ob 17. in 19. uri.

16. in 17. aprila amer. barvni komedijski film NAJBOLJ NORI RALLY NA SVETU, režija Bartel Paul, v gl. vlogi David Carradine, ob 17. in 19. uri.

18. aprila angl. barvni akcijski film GOLDFINGER, režija Guy Hamilton, v gl. vlogi Sean Connery, kot agent 007, ob 17. in 19. uri.

19. aprila ni predstav.

20. aprila franc. barvni komedijski film DIVJAK IZ PARIZA, režija Jean Paul Rappeneau, v gl. vlogi Yves Montand, ob 17. in 19. uri.

21.-25. aprila amer. barvni glasbeni film BRILJANTINA, režija Randal Kleiser, v gl. vlogi John Travolta, cene vstopnicam so zvišane.

Kino PLAVŽ

14. in 15. aprila amer. barvni komedijski film NAJBOLJ NORI RALLY NA SVETU, ob 18. in 20. uri.

15. aprila slov. barvni mladinski film TO SO GADJE, ob 10. uri.

16. in 17. aprila hong. barvni karate film ZMAJI TEŽKO UMIRAJO, ob 18. in 20. uri.

18. aprila zaprt.

19. aprila amer. barvni pustolovski film PREGNANI KAVBOJ, ob 18. in 20. uri.

20. aprila ang. barvni akcijski film GOLDFINGER, ob 18. in 20. uri.

21. in 22. aprila franc. barvni komedijski film DIVJAK IZ PARIZA, ob 18. in 20. uri.

Kino KRANJSKA GORA

14. aprila domači barvni erotični film POKVARJENO, ob 20. uri.

18. aprila amer. barvni komedijski film NAJBOLJ NORI RALLY NA SVETU, ob 20. uri.

21. aprila hong. barvni karate film ZMAJI TEŽKO UMIRAJO, ob 20. uri.

25. aprila amer. CS barvni komedijski film DA, DA - ZA ZDAJ, ob 20. uri.

Kino DOVJE-MOJSTRANA

14. aprila angl. barvni akcijski film MASCEVALEC IZ BELFASTA, ob 19. uri.

15. aprila domači barvni erotični film POKVARJENO, ob 19. uri.

21. aprila amer. barvni komedijski film NAJBOLJ NORI RALLY NA SVETU, ob 19. uri.

22. aprila hong. barvni karate film ZMAJI TEŽKO UMIRAJO, ob 19. uri.

RAZPIS

Občinska zveza prijateljev mladine Jesenice razpisuje za otroško letovišče v Novigradu naslednja delovna mesta v sezoni 1979:

- samostojna kuharska pomočnica
- dve pomožni kuharski pomočnici

Zaposlovanje je sezonsko od 5. junija do predvidoma 15. septembra. Osebnih dohodkov po pogodbi. Rok prijave do 30. aprila.

Prijave z osebnimi sprejema: psprejema: Občinska zveza prijateljev mladine Jesenice, C. m. Tita 65/1.

ZAHVALA

Ob smrti dobrega moža, očeta in starega očeta

LOVRA NOČA

upokojenega livarja

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste se poslovlili od njega in ga spremlili na njegovi zadnji poti.

Posebej se zahvaljujemo darovalcem vencev in cvetja, pevcom, govorniku in jeseniškim godbenikom, sodelavcem, sostanovalcem, dr. Sajevcu za nego na domu ter zdravnikom in osebju internega oddelka jeseniške bolnišnice za trud, da bi ga ohranili pri življenju.

Vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali in z nami sočustvovali še enkrat iskrena zahvala.

Žalujoci: žena, sin in hčerki z družinami

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, sestre, tete in babice

MARIJE NUNAR

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam pomagali v težkih trenutkih, z nami sočustvovali in nam izrekli iskrena sožalja. Hvala vsem darovalcem vencev in cvetja, hvala društvu upokojencev Dovje-Mojstrana, gasilskemu društvu Mojstrana, kakor tudi pevcom za žalostinke ob odprtem grobu. Hvala vsem, ki ste jo tako številno spremlili na njeni zadnji poti.

Žalujoci: hčerka Marica z možem, Kristina in Stanka z družinami, vnukinja Mimi z družino ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, brata in strica

FRANCA BREGANTA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti in delili z nami našo žalost.

Hala sostanovalcem, krajevni organizaciji ZB NOV Plavž, kolektivu SAP-TOZD PPDT Jesenice, Kovinu Jesenice, vsem sorodnikom in znanec, ki ste mu podarili venec in ga obšli s cvetjem.

Posebna zahvala tov. Mari Kupljenik in Mimici Veberič za nesebično pomoč.

Iskrena hvala pevskega zbora za zapete žalostinke in govornikom za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Se enkrat vsem prisrčna hvala. Žena in vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi najinega sinka

DOMNA TORKARJA

se iskreno zahvaljujemo sestram in zdravnikom otroškega oddelka bolnice Jesenice za skrbno nego in razumevanje med njegovim dolгим trpljenjem! Zahvaljujemo se sosedom in prijateljem za izrečena sožalja, vsestransko pomoč in darovano cvetje! Hvala moškemu oktetu DPD Svoboda F. Prešerna, za lepe pesmi in Ireni za tople besede! Hvala vsem, ki ste ga spremlili na njegovi zadnji, na komaj začetni življenjski poti!

Mamica in očka

ZAHVALA

Ob smrti dragega očeta

PAVLA OBLAKA

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem in sosedom, ki so darovali vence in cvetje ter ga v tako velikem številu spremlili na njegovi zadnji poti.

ŽALUJOČI: sin Jože z družino

ZAHVALA

Ob smrti mojega moža Jožeta Krivca se najlepše zahvaljujem njegovim sodelavcem iz oddelka bluming - štekel za vso pozornost in denarno pomoč.

Jerca Krivc

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Hladna valjarna Jesenice se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi jo je dodelila v času moje bolezni.

Anton Novak

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Remontne delavnice - RTA se najlepše zahvaljujem za izkazano pozornost ob moji bolezni.

Tatjana Košir

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Remontne delavnice se iskreno zahvaljujem za prejeta denarno pomoč, ki mi je bila med boleznijo zelo dobrodošla.

Janko Brus

TELOVADKE NA ODPRTEM PRVENSTVU LJUBLJANE

Jeseniške telovadke – mlajše mladinke, so preteklo soboto tekmovali na devetem odprtem prvenstvu Ljubljane in športni gimnastiki. Tekmovali so dopoldan, popoldan pa so se pomerile članice v mednarodni konkurenci. Nastopile so reprezentance mest s po tremi tekmovalkami iz Ostrave (ČSSR), Geneve (Švica), Leverkusenja (ZRN), Romansa (Francija), italijanskega mesta Novi Ligure in iz jugoslovanskih mest Ljubljana, Skopje, Zagreb in Novo mesto.

Ljubljanski organizatorji so tekmovalne ozorno izpeljali, kakor je to pri njih že v navadi, ob razumevanju finančni pomoči mesta Ljubljane in številnih delovnih organizacij.

Najboljše mladinke so na dopoldanskem tekmovalnem programu v pokalu, ki ga je podelil mesto Ljubljane, v šestih disciplinah s po dve tekmovalki iz Ostrave, Geneve, Leverkusena, Romansa, italijanskega mesta Novi Ligure in iz jugoslovanskih mest Ljubljana, Skopje, Zagreb in Novo mesto. Naše mladinke so na dopoldanskem tekmovalnem programu v pokalu, ki ga je podelil mesto Ljubljane, v šestih disciplinah s po dve tekmovalki iz Ostrave, Geneve, Leverkusena, Romansa, italijanskega mesta Novi Ligure in iz jugoslovanskih mest Ljubljana, Skopje, Zagreb in Novo mesto.

Povsem drugače so se izkazale ostale tri jeseniške mladinke. Bile so borbene, niso imele težav pri izpeljavi in tudi ocene so bile za to solidne. Najuspešnejše je tekmovala iz Ostrave, ki je prvič v tej konkurenci osvojila preko 35 točk. Popravlja se od tekme do tekme poprečno za celo točko, kar ji daje tudi možnosti za lepo uvrstitev na republiškem prvenstvu. Enako se popravlja tudi Pogačnikova in Močnikova. Na parterju in gredi je Pogačnikova prejela oceno devet točk, Močnikova pa na bradlji 9,05 točke in je bila spet med najboljšimi na tem orodju.

Na splošno so jeseniške telovadke fizično preslabo pripravljene za boljše dosežke.

DEVETO MESTO BENEDIKA MED ČLANI

Alpski smučarji imajo svoja zadnja tekmovalna leta v soboto in nedeljo, 7. in 8. aprila je bilo na Zelenici spominsko tekmovalno prvenstvo v spomin na Zdravka Križaja, znanega tržaškega tekmovalca, ki je bil prvi učitelj našemu najboljšemu smučarju vseh časov Bojanu Križaju.

Med 86 tekmovalci iz Jugoslavije, Avstrije in Italije je v slalomu v soboto nastopal Bojan Križaj, v nedeljo pa v veleslalomu Boris Strel. Na tekmi, ki je bila sodelavcem zasledena z vsemi najboljšimi jugoslovanskimi smučarji, so nastopili tudi trije jeseniški mladinci in to Grega Benedik, Aleš Podrekar in Bojan Kavčič. Zelo lep uspeh je dosegel Grega Benedik, ki je v slalomu osvojil zelo solidno deveto mesto, v veleslalomu pa je bil dvajseti.

LOTRIČ PRVAK – OSTALI ODLIČNI

V organizaciji SK Bled je bilo v nedeljo, 3. aprila na Pokljuki republiško prvenstvo v smučarskih skokih za mladince. Tekmovalci OZSO Jesenice so dosegli uspeh kot že dolgo ne. Lotrič je ponovno prekosil samega sebe in z veliko prednostjo postal tudi republiški prvak. Tudi ostali so bili odlični, saj je bil Baloh četrti, Jemec peti in Justin deveti.

Rezultati: 1. Rajko Lotrič 222,6 (44; 48) Jesenice, 2. Miro Bizjak 207,8 (45; 43,5) Triglav, 3. Bogdan Finžgar 200,6 (44,5; 42), 5. Bogdan Jemec 197,5 (43; 42), 9. Toni Justin 182,7 (39; 38,5) – vsi Jesenice.

V skupnem seštevku za pokal SRS je Lotrič prvi in Baloh drugi. Lotrič je tako na Dolarjem že drugi tekmovalac OZSO Jesenice, ki je uspel v letošnji sezoni osvojiti to dragoceno lovoriko. Če se spomnimo, da jih je v skokih na razpolago še pet, se nam zdi uspeh še večji.

Tokrat ne bom pisal o tem, kako je kdo skočil in kje je grešil. Mislim pa, da moram omeniti problem, ki je skakalce pestil preko vse sezone. Problem je s časom

NA POKLJUKI NAJBOLJŠA LOTRIČ IN BENEDIK

V soboto, 7. aprila je bilo na Pokljuki tekmovalno prvenstvo v smučarskih skokih v spomin na mrtvega bataljona Prešernove brigade. Tekmovali so člani in mladinci. Med mladinci je slavil tekmovalac OZSO Jesenice Lotrič, ki je imel več točk kot najboljši član. Tudi ostali naši so dobro skočili. Baloh je bil šesti, čeprav je nastopil bolan pa tudi Jemec in Justin sta bila uspešna. Ker je bilo to tekmovalno prvenstvo tudi tekmovalno za pokal SRS, se je Lotrič povzpela na prvo mesto tega

PRVENSTVO ŽELEZARNE V VELESALOMU

Kot smo že poročali, bo letošnje prvenstvo Železarne v veleslalomu nekoliko pozno in sicer 21. aprila, s pričetkom ob 10. uri na Voglu. Tekmovaljevo bo potekalo v moški in ženski konkurenci in to posamezno in ekipno. Po kategorijah so moški in

LOTRIČ NAJBOLJŠI TUDI MED ČLANI

V organizaciji SK Bled je bilo v nedeljo, 3. aprila tradicionalno tekmovalno prvenstvo v smučarskih skokih za mladince. Tekmovalci OZSO Jesenice so dosegli uspeh kot že dolgo ne. Lotrič je ponovno prekosil samega sebe in z veliko prednostjo postal tudi republiški prvak. Tudi ostali so bili odlični, saj je bil Baloh četrti, Jemec peti in Justin deveti.

Rezultati: 1. Lotrič 222,6 (44; 48) Jesenice, 2. Tepeš 218,1 (46; 46) Ilirija, 3. Bizjak 207,8 (45; 43,5) Triglav, 4. Finžgar 200,6 (44,5; 42,5) Triglav, 7. Baloh 197,5 (43; 42), 8. Jemec 197,5 (43; 42), 13. Justin 182,7 (39; 38,5) – vsi Jesenice.

St.

Med izvajanjem vaj jim poide sapa, zmanjka jim moči in tako zaradi malih spodrsiljev izgubljajo dragocene desetinke. To je posebno vidno pri slabih držih nog na bradlji in pri akrobatiki.

Republiško prvenstvo bo 28. aprila v Mariboru in do takrat se lahko še vse močno popravi s poostreno vadbo za povečanje fizičnih sposobnosti.

Žal pa je treba reči kljub dobri organizaciji tekmovalca, da so samo tekmo spet pokvarile neobjektivne sodnice. Preveč očitno so forsirale nekatere posameznice s previsokimi ocenami, ki jih niso zaslužile. Pri pionirskih je bilo to najbolj očitno na bradlji in parterju, kjer se je čutilo, v ocenah prestižno tekmovalno med Zeleno jamo in Spodnjo Šiško, čeprav se vse tekmovalke iz Ljubljane.

Najbolj neprijetno pa je bilo opazovati ocenjevanje na popoldanskem mednarodnem tekmovalju, kjer so sodnice očitno oškodovale tekmovalke iz jugoslovanskih mest. Menim, da nekatere sodnice manjka še človeške, sodniške etike, ki omogoča zrelo presojanje. Ta slab vtis s sobotnega tekmovalja so sodnice delno popravile v nedeljo dopoldan v finalu, ko so nekaterim tujim tekmovalkam le dale realnejše ocene.

REZULTATI:

MLAJŠE MLADINKE – VRSTE: 1. Ljubljana I. 145,45; 2. Ljubljana II. 141,35; 3. Zagreb 140,35; 4. Novo mesto 139,55; 5. Jesenice 136,70; 6. Ljubljana III. 136,30.

POSAMEZNO: 1. Zlatka Čimic 36,75; 2. Anja Regent 36,45 (obe Lj. I.); 3. Baršnik (Zagreb); 13. Željka Kuretić 35,05; 16. Metka Močnik 34,45; 17. Stanka Pogačnik 34,25; 22. Matejka Kelih 32,45; 29. Brigita Ferbežar 29,60.

Članice – mednarodno tekmovalje: 1. Ostrava (ČSSR) 74,30; 2. Novo mesto 74,20; 3. Ljubljana I. 72,15 točk.

Posamezno: 1. Jasna Dokl (N. m.) 37,60; 2. Batkova (ČSSR) 36,50; 3. Matejka Kavšek (N. m.) 36,45.

Finale – preskok: 1. Sehnalnikova (ČSSR) 18,90; 2. J. Dokl (N. m.) 18,775; 3. M. Kavšek (N. m.) 18,40; bradlja: 1. J. Dokl (N. m.) 18,85; 2. Sehnalnikova 18,75; Gred: 1. Erlova 18,65; Batkova (obe ČSSR) 18,45; Parter: 1. Sehnalnikova (ČSSR) 18,95; 2. J. Dokl 18,80.

M. L.

REZULTATI:

SLALOM: 1. Križaj (Tržič) 84,91; 2. Kuralt (Alpt.) 85,45; 3. Zibler (Tržič) 86,97; 9. Benedik (Jes.) 89,73.

VELESALOM: 1. Strel (Alpt.) 1:57,92; 2. Kuralt (Alpt.) 1:57,97; 3. Križaj (Tržič) 1:58,16; 20. Benedik (Jes.) 2:04,22. Podrekar je v veleslalomu dosegel čas 2:09,25, Kavčič pa 2:13,15.

Prihodnjo nedeljo bo na sporedu zadnje letošnje tekmovalno za alpske smučarje in to paralelni slalom za vse kategorije na Soriški planini. Na tej tekmi bodo nastopili po štirje najbolje uvrščeni tekmovalci in tekmovalke iz vsake kategorije, med njimi pa bodo nastopili tudi nekateri naši smučarji in smučarke. Istočasno pa bo tudi podelitev slovenskih pokalov najboljšemu v posameznih kategorijah.

bef.

KEGLJAŠKO SREČANJE JEKLARNA – LIVARNA

V soboto, 7. aprila je bil na kegljišču v športnem parku v Podmestju kegljaški dvoboj med TOZD JEKLARNA in TOZD LIVARNA. Dvoboj je potekal v pravem prijateljskem vzdušju. Po končanem tekmovalju so se člani obeh ekip dogovorili, da bi tekmovalje postalo tradicionalno, da bi skušali pridobiti še dve ekipi. Dogovorili pa so se tudi, da bi razširili tekmovalje na več panog, tako v letnem kot zimskem času.

Zmagala je ekipa JEKLARNE s 1612 keglji, za katero so nastopili: 1. Joža Šolar 424 kegljev, 2. Gavro Mavrič 398, 3. Trajan Velov 396 in 4. Dominik Soklič 394 kegljev.

Za ekipo LIVARNE, ki je podrla 1593 kegljev pa so nastopili: 1. Franc Čampa 409 kegljev, 2. Anton Aubar 407, 3. Miha Demšar 399 in 4. Stane Egart 376 kegljev.

Zmagovalna ekipa je prejela pokal v trajno last, prvih pet pa je prejelo praktično darilo.

DD

ZMAGA EKIPE ŽELEZARNE

V petek, 6. aprila, je bil v Mariboru šahovski troboj med ekipami Metalne iz Maribora, železarne Ravne in železarne Jesenice. Na turnirju, ki je bil hitropotezni, so vse ekipe sodelovale z desetimi igralci. Za železarno Jesenice so nastopili Kranjnik, Krničar, Čiuh, Majtan, Konobelj, Ravnik, Jan, Kelbl, Lužnik, Bec in Simčič.

Vse ekipe pa je organizator razdelil na dva dela, tako da je tekmovalje hitreje potekalo. Po izredno izenačenih dvobojih je z samo dvema točkama prednosti zmagala ekipa železarne Jesenice, čeprav so v začetku vodili Mariborčani.

Končni vrstni red: 1. Železarna Jesenice 108 točk, 2. Metalna Maribor 106 in 3. Železarna Ravne 86 točk.

Najboljši posamezniki so bili pri Jeseničanih Ravnik, Jan in Kranjnik.

Ze v Mariboru pa so organizatorji predlagali, da se troboj razširi na četverboj, na katerem bi sodelovala še ekipa železarne Store. Zvečer je organizator priredil še sprejem za vse udeležence troboja.

Organizator naslednje leto bo železarna Ravne.

TK

PODROČNO TEKMOVANJE V ROKOMETU

V sredo, 28. marca, je bilo v Železnikih področno tekmovalje v rokometu. Pomerila so se dekleta gorenjskih občin in pokazale zares dober in kvaliteten rokomet. Najbolj pa so se izkazale dekleta iz Kranja, ki so se uvrstila na prvo mesto. Uspešne so bile tudi domačinke, ki so se uvrstile na drugo mesto. Pohvaliti pa velja tudi dekleta iz naše občine. V prvi tekmi so igrale z ekipo Tržiča, ki je lani osvojila prvo mesto in jo premagala z rezultatom 15:14. V zadnji tekmi za tretje mesto pa so potem s Tržičem izgubile, kajti v borbi za tretje mesto so Tržičanke pokazale zares najboljši rokomet in zasluženo zmagale. Omeniti pa velja tudi tekmo proti Železnikom, v kateri je naša ekipa v prvem polčasu vodila z 9:5, toda v drugem polčasu dovolila, da so Železnikarke zmagale. S tem pa so zapravile tudi možnost borbe za prvo mesto, saj bi se v primeru, če bi zmagale pomerile z ekipo Kranja.

Pri tem pa ima za izgubljeno tekmo z Železniki velike zasluge pristranski sodnik, ki nikakor ni bil naklonjen naši ekipi.

VRSTNI RED EKIP: 1. Kranj, 2. Železniki, 3. Tržič, 4. Jesenice, 5. Radovljica.

DVE VISOKI ZMAGI JESENIŠKIH NOGOMETASEV

V četrtek, 5. aprila, so nogometaši Jesenic odigrali prijateljsko tekmo z ekipo Lesc in jo visoko premagali s 7:1 (2:0). To je bila ena od tekem na kateri so domači igralci zaigrali zelo dobro, kar kaže tudi končni rezultat.

Gole so za Jesenice dosegli: Mlakar 2, Troha, Radič, Kuplenik, Kovačič in Sulejmanović.

R. Radič

N. K. JESENICE: NK LTH (Škofja Loka) 4:0 (1:0)

V soboto, 7. aprila so člani NK Jesenice odigrali pokalno tekmo z ekipo LTH in visoko zmagali s 4:0. Tekmo so domači nogometaši začeli zelo slabo, kajti prvi polčas se je končal s tesnim rezultatom 1:0. V prvih 45 minutah so domači nogometaši imeli več priložnosti za gol, vendar jih niso izkoristili zaradi nespretnosti napadalcev, a največ zaradi zelo, zelo slabega igrača.

V drugem polčasu so zaigrali boljše in dosegli še tri gole in s tem zabeležili še eno zmago v pokalnem tekmovalju gorenjske nogometne lige.

Gole so dosegli: Šmid 2, Mlakar in Troha. Moštvo Jesenic je nastopilo v naslednji postavi: Tokić, Radič, R., Kramar, Sulejmanović, Kuplenik, Troha, Kovačič, Komel, Samardija, Mlakar, Šmid, Čotak in Lujič.

R. Radič

AKCIJA »NAUČIMO SE PLAVATI« USPEŠNO TEČE

Tudi v letošnjem letu teče akcija »naučimo se plavati« v hotelu Larix v Kranjski gori. Ta akcija je organizirana že četrto leto zapored, vendar pa je v letošnji sezoni pripravljena v nekoliko širšem obsegu.

V preteklih treh letih se je tečajev plavanja za začetnike udeležilo 120 naših članov kolektiva, njihovih svojcev in upokojencev. Od tega jih je »zaplaval« kar 114, kar je skoraj 90 % vseh udeležencev, večina tistih, ki ni zaplaval pa ni obiskovala tečaja redno zaradi bolezni ali zavzetosti. Tečaja plavanja so se udeleževali tudi po 70 let stari upokojenci in po mnogih letih doživeli to, da jim voda ni več »nevarni sovražnik«.

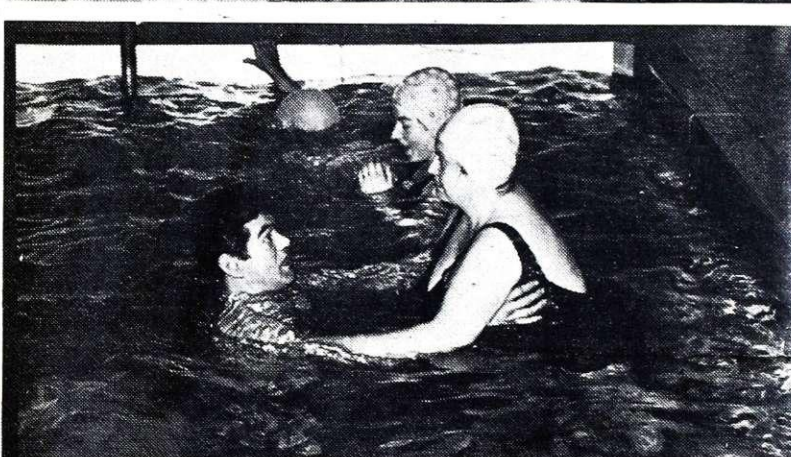
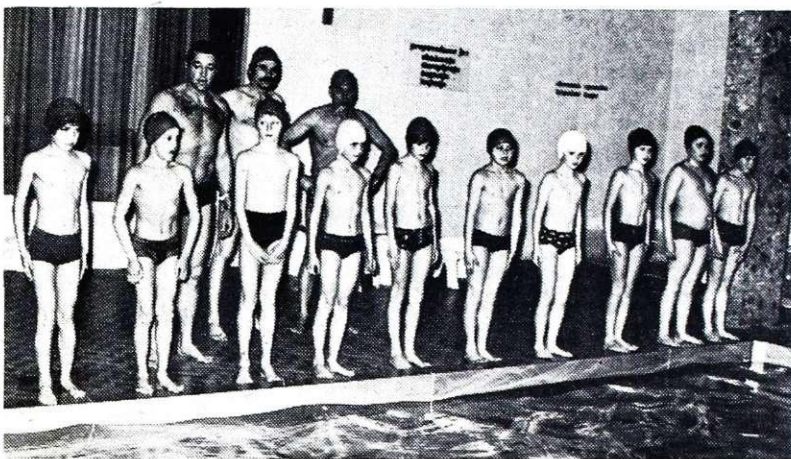
Ravno starejši pa so pokazali mnogo volje do učenja in neizmerno veselje, ko so znali ob koncu plavati. Vsak udeleženec, ki zaplaval, dobi posebno pismo priznanje, trim značko, ob koncu pa je za njih organizirano tudi lahko medsebojno tekmovalje. Seveda pa so vsi, zlasti starejši udeleženci pod kontrolo. Po končanem desetdnevnem tečaju pa imajo možnost nadaljnega kondicijskega usposabljanja in treninga. Istočasno s tečajem plavanja pa imajo udeleženci tudi možnost rekreacije v namiznem tenisu.

V letošnjem letu je bila ta akcija organizirana v nekoliko širšem obsegu. Doslej je kar 21 delavcev – članov kolektiva,

njihovih svojcev in upokojencev obiskovalo tečaj, v akcijo pa so vključeni tudi gasilci, ki prav vsi obiskujejo ta tečaj. Gasilci neplavalci imajo tečaj plavanja, ostali pa se izpopolnjujejo kondicijsko in stilsno v plavanju, obenem pa imajo osnovni tečaj o reševanju utopljenecv iz vode ter nudenju prve pomoči utopljenču.

To široko akcijo učenja plavanja je organizirala komisija za šport in rekreacijo pri izvršnem odboru konference osnovnih organizacij zveze sindikata Železarne, tečaj pa vseskozi vodi naš sodelavec Beno Ramuš ob pomoči Jožeta Iskre in Rudija Trošta. In ravno veliko število tistih, ki so uspeli zaplavati nam pove, da je njihovo delo izredno uspešno, obenem pa tudi zelo koristno. Ravno plavanje lahko služi kot izredno zdrava in uspešna rekreacija tudi starejšemu delavcu še v pozna leta življenja. Ob tem pa zasluži pohvalo tudi uprava hotela Larix, ki nudi našim delavcem gostoljubje že četrto leto. Ob koncu pa naj omenim tudi to, da je plavalni bazen v hotelu Larix v Kranjski gori na razpolago našim sodelavcem vsak dan od 9. do 12. in 16. do 20. ure, za vstop pa je dovolj izkaznica, da si član našega kolektiva. Iste ugodnosti pa imajo tudi svojci članov našega kolektiva. Neplavalci pa imajo tečaj trikrat tedensko in to v ponedeljek, sredo in petek od 18. do 20. ure.

bef.

Z letošnje šole plavanja (Vse foto F. Črv)

PISANJE, KI ZAHTEVA ODGOVOR

V zadnjem času sta bila objavljena dva sestavka iz zgodovine jesenjskega javnega življenja. Sestavka vsebujeta celo vrsto podatkov, ki so bili do sedaj manj poznani širši javnosti, obenem pa vsebujeta tudi nekaj netočnosti in nejasnosti, v nekaterih primerih pa sta tudi enostranska. Zato se oglašam, odgovarjam in pojasnujem nekatera dejstva.

Za kaj gre? V deseti številki Železjarja z dne 29. marca letos, je bil objavljen sestavek Rudija Ogrina:

BILO JE PRED 75 LETI V KURJI VASI

V njem na zanimiv način in s kopicami podatkov opisuje nastanek društva Sokol na Jesenicah. Avtor navaja, pod kakšnimi razmerami je sokolsko društvo nastajalo in ugotavlja, da je bil važen motiv za nastanek društva boj proti germanizaciji Jesenic. Pozabil pa je opozoriti še na druga bistvena vprašanja družbenih odnosov tistega časa. Na primer, kakšni so bili odnosi med obema slovenskima političnima strankama – liberalno in klerikalno do nemških meščanskih strank, kakšni so bili odnosi in računi liberalcev in klerikalcev med prvo veliko stavko jesenjskih in savskih železjarjev aprila 1904 in kakšni so bili odnosi do delavstva nasploh. Tako bi njegove navedbe (kako težko je bilo takrat delo po 12 ur in tudi več, kakšni so bili odnosi nadrejenih nad delavci) dobile drug pomen in poudarek. Drug pomen bi dobil tudi opis dogodkov Alfonza Mencingerja, ko mu je Trappen vzel iz žepa časopis Slovenski narod. Slovenski narod je takrat branil slovensko besedo, ni pa branil socialnih pravic delavcev. O stavki je ta list poročal šele četrty dan in še to le v prevodu članka Laibacher Zeitung. Sedmi dan stavke je Slovenski narod zavzel odklonilno stališče do stavke in zapisal, da se ne bo več brigal za jesenjske štrajkarje in jim še očital, da so tovarni naredili škodo. Takemu pisanju se je čudil celo celjski liberalni list Domovina in Slovenskemu narodu očital, da se poteguje za nemškega bogataša in udriha po ubogih delavcih. Dr. Ivan Tavčar, takratni vodja slovenske liberalne stranke, pod katere okriljem so nastajala sokolska društva, je zapisal: »Slovenski narod ni kako delavsko glasilo, pač pa hoče biti glasilo tistih slojev, ki tvorijo dandanes narodno napredno stranko. Ti sloji prebivajo v mestih, ali pa so navadno boljši posestniki na deželi.« Ker pisec v svojem zapisu očitno ni mogel mimo tega, da ne bi omenil organizacijskih prizadevanj delavstva, je ob koncu zapisal: »V tisti dobi na Jesenicah ni bilo zaznati nobene vidne in napredne delavske organizacije. Socialno demokratska stranka je sicer poskušala izvesti med delavci svojo organizacijo. Poskus pa ni uspel, ker Slovenci tem organizatorjem niso preveč zaupali. Organizatorji so namreč prihajali iz avstrijsko-nemških pokrajin in so svojo propagando vršili v nemškem jeziku, kar pa za naše delavce ni bilo preveč prepričljivo.«

Ta in drugi odstavek njegovega članka sta me spodbudila, da sem se lotil tega pisanja. Pri branju citirane odstavka dobi nepoučen bralec lahko kaj čuden vtis o začetkih naprednega delavskega gibanja na Jesenicah. Vzrok za zapoznelo organiziranost jesenjskih socialistov vidi pisec v tem, ker Slovenci tem organizatorjem (socialdemokratom – P. V.) niso preveč zaupali in ker so ti prihajali iz avstrijsko-nemških pokrajin in svojo propagando vršili v nemškem jeziku. Taka ugotovitev je lahko nastala le zaradi ozkega nacionalističnega gledanja in zaradi opustitve pri obravnavanju takratnih razmer prvine družbenopolitičnih in razrednih odnosov na splošno in posebej na Jesenicah. Poleg germanskega pritiska je bilo še hujše

neizmerno izkoriščanje, dvanajst in večurni delovni dan, podložniški in ponižajoči odnos do delavcev, njihova kulturna zaostalost in prevladujoč vpliv cerkve. Zato so začetki naprednega delavskega gibanja imeli primarni poudarek na boju za rešitev precehih in bolečih socialnih vprašanj.

Bogate izkušnje takega boja so takrat zaznamovali tudi delavci avstrijskih in nemških pokrajin. To je imelo vpliv tudi na naše jesenjske socialiste. V tem je razloga, zakaj so jesenjski socialdemokrati iskali pomoč tudi pri avstrijskih in drugih socialistično usmerjenih delavcih. Toda glavno pomoč pri organiziranju socialističnega gibanja na Jesenicah pa so nudili le naši slovenski socialdemokrati, ki so prihajali na Jesenice (npr.: Edbin in Anton Kristan, Josip Kopač, Breskvar). Iz tega je razvidno, da trditev, da se jesenjski delavci niso odzvali socialistom le zato, ker so bili agitatorji Nemci, katerim niso zaupali, le ni povsem točna. Vzrok, zakaj takrat na Jesenicah ni bilo socialistične delavske organizacije, ni v nacionalnem vprašanju, temveč predvsem v takratnih družbenopolitičnih razmerah in v razrednih pozicijah vladajočih krogov. Socialistično usmerjeni delavci so se morali zanašati le na lastne moči. Te pa so bile takrat še zelo, zelo šibke.

Drugače pa je bilo pri ustanavljanju drugih organizacij. Katoliško strokovno društvo (sindikato), ki je bilo ustanovljeno po stavki julija 1904, je podpirala duhovščina, ki je imela takrat prevladajoč vpliv nad delavci. Pomoč tej organizaciji je dal celo Lukman, generalni direktor KID v znesku 50 goldinarjev.

Ustanoviteli sokolskega društva na Jesenicah so bili, kot vidimo iz navedb pisca trgovci, gostilničarji in drugi pridobitveni krogi. Socialisti pa ne le da niso imeli v kraju nobene pomoči, temveč so jih nasprotniki grdo napadali, cerkev pa jih je zmerjala z antikristi. Generalni direktor Lukman in župnik Zabukovec sta se povezala in izvajala gonjo proti njim. Peščica socialistično usmerjenih delavcev se je pod takimi pogoji le težko prebijala skozi ta sklop socialnega pritiska, neprosvetljenosti in politične neosveščenosti. V tem je predvsem vzrok, zakaj je prva socialistična strokovna organizacija nastala tako pozno (leta 1906). Del krivde so nosili tudi socialisti sami: prestopi v luteransko vero (Stefan Trojar in drugi), neprincipijelni napadi na nasprotno organizacijo in na nekatere osebnosti so več škodovali kot koristili. Niso videli, da so bili delavci v stavki enotni in niso znali tudi podpreti stavkajočih in si tako pridobiti širše zaupanje med delavci. Priponba v članku pisca izzveni, kot da so bili socialisti takrat anacionalni. Zato bi opozoril na vlogo, ki jo je imela Komunistična partija Jugoslavije pri dviganju nacionalne zavesti in pri reševanju nacionalnega vprašanja. Kardeljeva knjiga Slovensko nacionalno vprašanje in Manifest ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije to vlogo danes tudi zgodovinsko potrjuje.

Opozoril bi še na volilni program liste Slovenskega delovnega ljudstva za občinske volitve oktobra, oziroma decembra 1936 na Jesenicah in Koroski Belci, v katerih se vidi odnos jesenjskih komunistov do nacionalnega vprašanja. Če je zgodovinsko dejstvo, da je oktobrinska ustava iz leta 1929 zadala hud udarec nacionalnim pravicam, ki je med drugim izbrisala tudi nas Slovence kot narod in da je Sokol s podžaljevanjem izgubil svoj prvotni nacionalni pomen, je tudi zgodovinsko dejstvo, da je pristop sokolov v osvobodilno fronto in v oborožen boj veliko prispeval k naši nacionalni in socialni osvoboditvi.

V predzadnjem odstavku članka je posebno poudarjeno, da je iz sokolskih vrst izšlo lepo število delavskih voditeljev in organizatorjev. To izgleda, da je Sokol vzgajal kader za druge organizacije. Človek je v neki organizaciji tako dolgo, dokler le-ta zadovoljuje njegove interese in poglede, ko pa ti usahnejo, pa odide. Tone Čufar je prišel v nacionalne organizacije (Sokol, Narodna strokovna zveza in športno društvo Bratstvo) pod vplivom svojega očeta. Tone je bil razborit človek in strašansko željan znanja. Zgodaj se je naučil opazovati svet in ljudi okrog sebe. Vedno znova so se mu odpirala nova vprašanja, na katera mu pa takratno družbeno okolje ni moglo dati odgovorov. Začel je zahajati v Delavski dom na Jesenicah na predavanja, vpisal se je v esperantsko društvo. Tu se je srečeval z ljudmi drugačnih družbenih pogledov. Začel je pisati prozo in pesmi s socialno tematiko in z napredno usmerjenostjo. Napisal je igro Ju-

tranja molitev. Njegova literarna dela niso ustrezala takratnemu družbenemu okolju, vsaj oficialnemu ne. Njegov značaj je bil premočrten in ni dovoljeval dvojnosti. Odločil se je in odšel tja, kamor so ga gnala nova spoznanja. Neposredni povod za to pa je bila njegova drama Jutranja molitev. Ker je ni mogel uprizoriti na sokolskem odru, jo je ponudil tovarišem pri Svobodi. Ti so jo sprejeli in jo v začetku sezone 1927 tudi uprizorili. Še isto leto je Tone postal član Svobode in izstopil iz sokolskega društva in drugih nacionalnih organizacij.

Drugi primer je Jurij Jeram, ki je prišel v napredno delavsko gibanje takoj ob koncu prve svetovne vojne. V začetku je bil zelo radikalen in komunistično usmerjen. Kmalu se je pokazal kot dober organizator, govornik, pa tudi kot avtokrat. Njegov nastop je bil samozavesten in po potrebi tudi demagoški. Kmalu si je pridobil odločilen položaj v socialističnih organizacijah na Jesenicah in drugod. Socializem mu je bila le fraza, ne pa cilj. Njegov mešetarški odnos v boju za delavske pravice, njegova nenačelnost v političnih vprašanjih in njegov gospodolovni odnos so ga začeli odtujevati od delavcev. Začel je izgubljati zaupanje v socialističnih organizacijah in bil leta 1933 odstranjen iz vseh funkcij. Odšel je k narodno strokovni organizaciji. Če je postal ponovno član Sokola, ne vem. Med veliko stavko železjarjev leta 1935 je bil proti stavki, na zaključnem zborovanju delavcev 19. julija zvečer pa je imenoval to stavko »opereta«. Po tem ga še posebno lahko cenimo, kako je čutil z delavci.

Čufar je postal svetel lik komunističnega borca, naš pomembni delavski pisatelj in pesnik. Prav on je v svoji socialni drami Polom prikazal mešetarja Jerama in druge podobne v osebi delavskega zastopnika Rojnika.

Drugi sestavek z naslovom:

OB 50-LETNICI PROTIFAŠISTIČNEGA DELOVANJA NA JESENICAH

pa je bil objavljen v Železjarju 15. marca s podpisom S. Š. Sodeč po naslovu, izgleda, da je bil boj proti fašizmu na Jesenicah samo to, o čemer piše avtor. Po uvodnem pisanju bi se dalo razumeti, da gre le za neko dogajanje pred 50 leti, če ne bi bilo stavka, v katerem pravi, da so »tako bile Jesenice vse do začetka druge svetovne vojne ena od glavnih točk protifašistične dejavnosti«. To pa daje že druge razsežnosti. Boj proti fašizmu ni bil le v pomoči narodnostni skupnosti v Italiji, ampak je bil mnogo širši in globlji. Proti fašizmu je bila drugačna, širša, politična fronta demokratičnih političnih sil, na čelu s komunistično partijo. Boj proti fašizmu pa ni obsegal samo boja proti italijanskemu in nemškemu fašizmu, ampak tudi proti domačim fašističnim in polfašističnim organizacijam, ki so se zavzemale za fašistični red tudi pri nas.

In kaj se je dogajalo z borci proti fašizmu pri nas? Policija jih je neusmiljeno preganjala in mučila, pošiljala v zapore in taborišča ali pa izgnala prek meje. Taka protifašistična fronta je bila tudi na Jesenicah in tako je ravnala s protifašisti tudi jesenjska policija. Navedel bom samo en tak primer. Ko je naš pravni zastopnik dr. Ivo Štempihar interveniral glede naše internacije v taborišču Bileča in opozoril takratnega policijskega komisarja na Jesenicah dr. Milana Wohinca o nezakonitosti policije, mu je ta odgovoril: »Za komuniste ni zakona.« Taisti policijski komisar je tudi meni v nekem razgovoru po vojni izjavil, da je sodeloval s tigrovc.

Pisec navaja v članku vrsto imen tistih, ki so sodelovali pri dajanju pomoči za primorske Slovence. Med njimi pa pogršam nekatera imena primorskih rojakov, ki so pribežali na Jesenice in so se izkazali kot dosledni borci proti fašizmu in borci za boljši družbeni red. Pogrešam delavca, revolucionarja in prvoborca Jožeta Primožiča-Miklavža, delavca, španskega in partizanskega borca Ivana Trpina, delavca Franja Federleta – enega vidnih organizatorjev in ideologov revolucionarnega gibanja na Jesenicah, njegove matere Štefanije Federle – stare komunistke in borke. Kako je postopala policija s temi in takimi ljudmi? Primožiča so izročili italijanskim oblastem, prav tako tudi Štefanijo Federle, katero so potem Italijani internirali, Franjo Federle pa se je pod pritiskom policije moral umakniti z Jesenic.

V spominih Ivana Trpina (hrani tehnični muzej Železjarne) beremo, kako sta italijanski konzulat v Ljubljani in policijski komisariat na Jesenicah pritiskala nanj, da bi ga politično spreobrnila. Literatura, ki je šla preko meje na Primorsko in obratno, je šla tudi po drugih kanalih. Prostor ne dopušča, da bi podrobno govoril še o tem.

S tem odgovorom sem hotel le opozoriti na nekatera dejstva, ki zamgljujejo ali v napačni luči osvetljujejo takratna dogajanja. Mnenja sem, da bi bilo bolj prav, če bi dal pisec drugačen naslov. Glede na vsebino sestavka, bi se naslov lahko glasil le kot pomoč našim rojakom v boju proti italijanskim fašistom, ne pa proti fašizmu nasploh. Povedati pa bi bilo treba tudi, katere politične sile so stale ob organizaciji te pomoči, ne pa samo navajati osebe. Šele tako bi dobili pravo sliko dejavnosti, ki jo pisec S. Š. opisuje.

Ob sklepu naj pripomnim, da me je k temu pisanju gnala predvsem želja, da bi se vsebina obeh sestavkov osvetlila še z druge strani in da bi opisi dali čimbolj objektivno podobo. Vem, da je to zelo težko in ne vem, če sem k temu tudi sam dovolj prispeval. Upam, da mi pisca tega ne bosta štela v zlo in pričakujem, da bomo še večkrat brali njune nove opise iz preteklosti.

Vsem nam, ki o tem pišemo, pa mora biti vedno pred očmi, da tovrstno pisanje pomeni prispevek k našemu opisu zgodovine, ki nas seznaja s preteklostjo in na podlagi le-te vzgajajo mlade generacije. Povedati moramo tako, kot je bilo – dobro ali slabo, pa četudi bi želeli kaj lepše napisati o tistem, kar smo sami doživljali.

Vencelj Perko

PRIPOMBA: Del podatkov začetno obdobje nastanka sokolskega društva sem črpal iz druge knjige trilogije Gorenjska, ki jo je z vso znanstveno natančnostjo napisal znani zgodovinar dr. Dušan Kernmauer. V tej knjigi je bogat vir informacij tudi za organizatorje proslave 75-letnice ustanovitve Sokola na Jesenicah.

VARSTVO OKOLJA NAJ BO NAŠA SKUPNA SKRB

Nič koliko člankov smo že lahko prebrali, gledali pa tudi vrsto TV oddaj prav na temo o varstvu okolja. S tem problemom se verjetno več ali manj srečujejo prav povsod, še posebno pa v industrijskih krajih. V to kategorijo sodijo prav gotovo tudi Jesenice s svojo železarsko industrijo in vsemi drugimi onesnaževalci. Toda, ali so res samo tovarniški dim in vodne odplake vzrok, kakor to zelo radi poudarjamo, da so Jesenice takšne, kakršne so? Prepričan sem, da ne! Vsakomur, ki bi se le za nekaj ur ustavil na Jesenicah, bi zadostoval že kratek sprehod skozi mesto, pa bi kaj hitro ugotovil, kako slabo skrbimo za svojo okolico. Brali smo, da posamezniki uničujejo zelene površine v spominskem parku na Plavžu, razbijajo svetilke javne razsvetljave, lomijo ograje in podobno. Tudi manjša smetišča rastejo kar čez noč, kot gobe po dežju. Krivcev pa ni! Toda predolga bi bila moja zgodba o vsem tem, zato se bom omejil le na nekaj stvari v ožji okolici, kjer stanujem. O stolpnicih na Cesti maršala Tita za gimnazijo, ali drugače povedano v krajevni skupnosti »Sava«. Z dodatno gradnjo še dveh stolpnici v letih 1972–73, poleg že treh, smo ves kompleks praktično zasedli s stavbami. Zelo malo prostora je ostalo za cestišče, pločnik in dvorišče. Ker je bilo dvorišče za vse otroke premajhno, so »zavzeli« še dvorišče za gimnazijo in si tako razširili svoj življenjski prostor. Toda iz leta v leto je bilo na dvorišču vse več avtomobilov, danes pa so že parkirani tudi na obeh straneh cestišča in celo na pločniku. S tem pa tudi ovirajo normalen dohod pešcev. Sicer pa kam bi? Ko smo že pri avtomobilih, naj omenim še to, da si posamezni stanovalci dovolijo tudi pranje avtomobila na dvorišču, čeprav to ni dovoljeno. Za to imamo na Jesenicah več pralnic.

Nikoli ne bom pozabil lanske, zadnje nedelje v oktobru. Okrog poldneva sem se vrnil iz gozda. Na našem dvorišču je nekdo »kopal« svojo stoenko. Peneča, umazana voda je tekla po dvorišču. Nisem mogel mimo, ne da bi ga opozoril. Pa mi je zabrusil: »Pojdi na milico, če hočeš!« In res sem šel. Dežurni miličnik me je poslušal, se popraskal za ušesom in rekel: »Tovariš, mi ne moremo storiti ničesar.« Ali res ne? Kdo pa je potem pristojen, da bo takšne brezvestneže, ki onesnažujejo dvorišče in s parkiranjem zavzemajo pločnik, kaznoval?

Tudi letos ni bilo nič boljše. Že ob prvi sončni soboti in nedelji so prenekaletni generalno očistili svoje avtomobile, razpršili preproge in pomeli vse iz njih. Kam? Seveda na dvorišče. Celotno umazane, zamaščene krpe so ležale po tleh. Vsem tistim, ki mislijo, da imajo do parkirnega prostora na dvorišču pravico le nekateri, pa bi rad povedal naslednje. Dvorišče, kakor tudi zemljišče na katerem so zgrajene stolpnice je družbeno in ne privatna lastnina. Prispevek za uporabo mestnega zemljišča pa plačujemo vsi stanovalci. Tudi tisti, ki nimamo avtomobilov. Toliko v pojasnilo.

Drugi problem, ki postavlja v slabo luč vse stanovalce v stolpnicih je tudi odlaganje odpadkov in embalaže na vsa mogoča mesta, le tja ne, kamor sodijo. Navedel bom konkretne primere. Ob stolpnici na Cesti maršala Tita 2 je za dohod k stavbi nekaj stopnic in pločnik. Tu lahko človek vidi prav vse od olupkov banan, pomaranč, čebule, jajčnih lupin, vseh vrst tetrapakov, cigaretne ogorke in vse ostalo. Pa bi kdo mislil, da ni nikogar, da bi skrbel za čistočo tega prostora. Čeprav hišnik pometja ta prostor tudi po dvakrat na dan, je slika vedno enaka. Ali naj hišnik zaradi takšnih malomarnih stanovalcev po vse dan drži metlo v rokah za tistih nekaj starih jurjev na mesec? Saj ima še dosti drugega dela, med drugim tudi odnašanje embalaže iz kletnih prostorov. Tja večina stanovalcev odlaga kartone, kadar kupijo nov gospodinjski stroj ali pohištvo.

Vem, da bo ob prebiranju teh vrstic marsikdo vzkipel. Toda, roko na srce! Če bi vsi imeli samo majheno več posluha zato, bi bilo naše okolje čisto drugačno. Vsem, ki ne vedo, ali pa nočejo vedeti pa še naslednje pojasnilo. Na dvorišču gimnazije (za kioskom) je kontejner, v katerega lahko odnesejo večje odpadke, katerih ne moremo spustiti v jasek za smeti. Če pa je tudi ta odpadna na kontejnerju premajhna, je na voljo odpadni kontejner na dvorišču za stavbo amaterskega gledališča Tone Čufar. Komunalci so torej poskrbeli za to, zakaj jih ne bi uporabljali.

Naj na kratko opišem še tretji črni madež naše ožje okolice. Tik ob stolpnici na Cesti maršala Tita 1/a leži že osmo leto železna konstrukcija. O tem sem pred leti pisal tudi v nekdanjem ITD. Kljub temu je še vedno tam. Čigava je, in komu je namenjena nihče ne ve. Rad bi vedel, ali bi bil v primeru, da jo odpeljem na DINOS, kot staro železo obdolen tatvine? Čigave? Če bi jo prodal bi dobil zanjo kar lep denar. Tako pa propada, prerašča jo plevel in kvari izgled okolice.

Toliko za danes o naši ožji okolici in naših odnosih do nje. Kaj pa epilog? Vem, da pri krajevnih skupnostih delujejo komisije za varstvo okolja. Upam, da je takšna komisija tudi v naši krajevni skupnosti Sava. Mogoče bi bil eden od načinov za prevzgojo stanovalcev v odnosu do okolice tudi v tem, da bi okviru krajevne skupnosti imeli ustrezna predavanja? Verjetno pa bi lahko še marsikdo dal kak predlog, saj star pregovor pravi, da »več glav več ve«.

Za sklep pa še to. Pred časom so bili v Železjarju objavljeni sprevki v nadaljevanju z naslovom Kulturna izkaznica občana Jesenic. Avtor je bil naš sodelavec Franc Belčič. V enem od teh prispevkov je avtor obravnaval tudi odnos občanov do novincev oziroma priseljencev v določen kraj. Poudaril je, da beseda »prišleček« ali »prišepeneček« ni v redu. Da bodo, oziroma so že prišli časi, ko se bodo cele družine selile iz kraja v kraj in to kar pogosto. Upam, da to še ne bo tako kmalu, vsaj množično ne. Kajti prepričan sem, da bi takšni »prehodni« občani imeli kaj malo posluha za razvoj kraja, za njegovo okolje, kulturno in zabavno življenje in spoznavanje med seboj. Zakaj pa, saj bi bili le »prehodni« občani. Da je to res, naj navedem le dejstva, da so tudi v Železarni v pogledu delovne morale in zavzetosti ter uspehov pri delu daleč v ospredju tisti delavci, ki že dolga leta delajo na svojem delovnem mestu. Le ustaljen človek, ki se z leti naveže na kraj, v katerem živi, bo znal pravilno vrednotiti vse družbene dobrine. Zakaj ne bi bila ena od teh tudi skrb za okolje, saj je tudi to njegov življenjski prostor.

Janko Fon

BILO JE PRED 75 LETI V KURJI VASI

Pod tem naslovom smo v 12. številki Železjarja, dne 29. marca objavili zapis o ustanovitvi slovenskega teledruštva Sokol na Jesenicah s podpisom Rudi Ogrin. Žal nam je v tem zapisu izpadel odstavek, ki pojasnjuje pripombo, ki smo jih dobili dobronamerno od nekaterih bralcev. Pred podpisom bi namreč moral biti še odstavek: »PO PRIPRAVEDOVANJU CENA AMBROŽIČA IN NEKATERIH DRUGIH USTANOVITELJEV DRUŠTVA NAPISAL RUDI OGRIN.«

Prosimo avtorja in bralce, da nam to napako oprostijo.